

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

ODSJEK ZA FILOZOFIJU

**PLAN I PROGRAM
DIPLOMSKOG SVEUČILIŠNOG STUDIJA
FILOZOFIJA
(DVOPREDMETNI);
SMJER: NASTAVNIČKI**

Datum inicijalne akreditacije studijskoga programa: 1. lipnja 2005.

Datum posljednje izmjene i dopune studijskoga programa: 31. svibnja 2022.

Rijeka, rujan 2022.

KLASA: 007-01/22-03/02
URBROJ: 2170-57-01-22-188
Rijeka, 31. svibnja 2022.

Na temelju članka 20. stavak 10. Zakona o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju (N.N. br. 45/09), članka 63. stavka 1. točka 7. i članka 110. Statuta Sveučilišta u Rijeci –pročišćeni tekst od 16. lipnja 2021. godine (KLASA: 011-01/21-01/12, URBROJ: 2170-57-01-21-1) te na temelju Zaključka Povjerenstva za akreditaciju i vrednovanje studijskih programa od 13. svibnja 2022. godine (KLASA: 007-01/22-01/05, URBROJ: 2170-57-03-22-29), Senat Sveučilišta u Rijeci na 68. sjednici održanoj 31. svibnja 2022. godine donosi

ODLUKU

o izmjenama i dopunama studijskog programa diplomskog sveučilišnog studija *Filozofija (dvopredmetni)*; smjer: *nastavnički* Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci

I.

Donose se izmjene i dopune studijskog programa diplomskog sveučilišnog studija ***Filozofija (dvopredmetni)***; smjer: ***nastavnički*** Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci na sljedeći način:

- zamjenjuju se semestri izvođenja obaveznih predmeta: *Filozofija uma (iz 2. u 1.)*; *Filozofija znanosti (iz 1. u 2.)*
- izmjena ishoda učenja obaveznog predmeta: *Filozofija uma*
- izmjena opisa, sadržaja, ciljeva obaveznog predmeta: *Filozofija uma*
- izmjena ishoda učenja izbornog predmeta: *Čitanje filozofskih tekstova za nastavu*
- izmjena opisa, sadržaja, ciljeva izbornog predmeta: *Čitanje filozofskih tekstova za nastavu*
- uvođenje novih izbornih predmeta: *Argumenti*; *Misaoni eksperimenti*; *Etika rada s mladima*; *Filozofska terapija u antičkoj etici*; *Umjetnost i kritičko mišljenje*; *Filozofska podloga odabranih književnih djela*
- izmjena broja ECTS-a izbornih predmeta: *Kritičko mišljenje za nastavnike*; *Filozofija odgoja*
- preraspodjela unutar predviđenog broja sati za izborni predmet za različite oblike nastave (predavanja, seminari, vježbe): *Antički skepticizam*; *Socijalna pravednost i javne politike*; *Filozofija psihijatrije*; *Filozofija odgoja*
- ukidanje postojećih izbornih predmeta: *Aristotelova filozofija znanosti*; *Ateizam – teizam*; *Bioetička edukacija*; *Filozofija prava*; *Dinamična logika*; *Filozofija logike i matematike*; *Politička filozofija od Machiavellija do Hobbesa*; *Problem intencionalnosti u kontinentalnoj filozofiji 19. i 20. stoljeća*; *Sociologija kulture*; *Uvod u sociologiju*; *Filozofija povijesti*; *Percepcija*; *Temeljne političke teorije od srednjeg vijeka do prosvjetiteljstva*; *Temeljni problemi metafizike*; *Znanost i objašnjenje*.

II.

Izmjene i dopune studijskog programa iz točke I. ove Odluke primjenjuju se od akademske godine 2022./2023.

III.

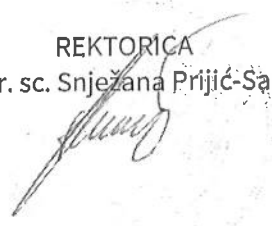
Izmjene i dopune studijskog programa iz točke I. ove Odluke dostavljaju se Ministarstvu znanosti i obrazovanja i Agenciji za znanost i visoko obrazovanje zbog omogućavanja unosa izmjena u informacijski sustav MOZVAG2, a Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci obavezan je izmjene i dopune unijeti u sustav MOZVAG2.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

REKTORICA

prof. dr. sc. Snježana Prijić-Samaržija

DOSTAVITI:

- Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci,
- Ministarstvu znanosti i obrazovanja,
- Agenciji za znanost i visoko obrazovanje,
- Povjerenstvu za akreditaciju i vrednovanje studijskih programa,
- Centru za studije i cjeloživotno obrazovanje,
- pismohrani, ovdje.

FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI

Primljeno.	9.6.2022.		
Klasifikacijska oznaka	Org. jed.		
602-01/22-01/179	02		
Urudžbeni broj	Prih.	Vrij.	
2170-2402-22-3			

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Filozofski fakultet

Adresa: Sveučilišna avenija 4
51 000 Rijeka
Hrvatska

Telefon: +385 (51) 265-600; +385 (51) 265-602

E-mail: dekanat@ffri.uniri.hr

Web: www.ffri.uniri.hr

KLASA: 602-01/22-01/179

URBROJ: 2170-24-15-22-2

Rijeka, 28. travnja 2022.

Na temelju čl. 24. Statuta Filozofskoga fakulteta u Rijeci, Fakultetsko vijeće Filozofskoga fakulteta u Rijeci na svojoj 7. redovitoj sjednici u akademskoj godini 2021./2022., održanoj 28. travnja 2022. godine, donijelo je sljedeću

ODLUKU

o prihvaćanju prijedloga izmjena i dopuna studijskog programa Diplomskog sveučilišnog studija *Filozofija* (dvopredmetni); smjer: nastavnički

- I. Na 7. redovitoj sjednici Fakultetskoga vijeća Filozofskoga fakulteta u Rijeci, održanoj 28. travnja 2022., je donesena odluka o prihvaćanju prijedloga izmjena i dopuna studijskoga programa **Diplomskog sveučilišnog studija *Filozofija* (dvopredmetni); smjer: nastavnički.**
- II. Odluka se dostavlja Sveučilištu u Rijeci na daljnje postupanje.
- III. Sastavni dio ove Odluke je prijedlog izmjena i dopuna studijskoga programa.

Dekan

izv. prof. dr. sc. Aleksandar Mijatović

Dostaviti:

- Sveučilištu u Rijeci
- izv. prof. dr. sc. Dubravki Božić Bogović, ovdje
- Odsjeku za filozofiju, ovdje
- Pismohrani Fakultetskog vijeća, ovdje
- Pismohrani, ovdje

SVEUČILIŠTE U RIJECI

FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI

RIJEKA, Sveučilišna avenija 4

Odsjek za filozofiju

Rijeka, 6. travnja 2022.

Primljeno: 67-04-2022		
Klasifikacijski broj: 602-01/22-01/179	Om. št.	87
Uredbeni broj: 2170-24-15-22-1	Pril.	Vrij.

FAKULTETSKOM VIJEĆU

- o v d j e -

Na temelju prijedloga Studijski programi – postupak izmjena i dopuna, MZOŠ od 21. kolovoza 2007., upute ministra znanosti obrazovanja i sporta o Postupku izmjena i dopuna odobrenih studijskih programa od 19. travnja 2012. te Pravilnika o akreditiranju studijskih programa Sveučilišta u Rijeci Odsjek za filozofiju Filozofskoga fakulteta u Rijeci na sjednici održanoj od 24.3.2022. godine donosi

Prijedlog izmjena i dopuna studijskoga programa

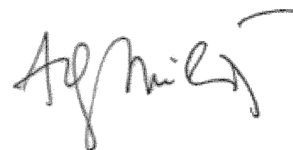
Diplomskoga sveučilišnoga studija *Filozofija* (dvopredmetni);

smjer: nastavnički

I. Predlaže se izmjena i dopuna studijskoga programa Diplomskoga sveučilišnoga studija *Filozofija* (dvopredmetni); smjer: nastavnički Filozofskoga fakulteta u Rijeci na način kako je opisano u *Obrascu za izmjene i dopune* koji je sastavni dio ovoga Prijedloga.

II. Prijedlog izmjena i dopuna iz točke I. ove Odluke dostavlja se Fakultetskome vijeću Filozofskoga fakulteta u Rijeci radi daljnjega postupka.

Pročelnik odsjeka

Prilog:

- obrazac za izmjene i dopune studijskoga programa Diplomskoga sveučilišnoga studija *Filozofija* (dvopredmetni); smjer: nastavnički za odluke na razini Senata Sveučilišta u Rijeci

Dostaviti:

- prodekanici za studijske programe i cjeloživotno obrazovanje
- Fakultetskome vijeću

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI

ODSJEK ZA FILOZOFIJU

PLAN I PROGRAM SVEUČILIŠNOGA DIPLOMSKOGA DVOPREDMETNOG
STUDIJA FILOZOFIJA

Datum posljednje izmjene i dopune studijskoga programa: srpanj 2021.

Mjesto: Rijeka

OBRAZAC ZA IZMJENE I DOPUNE STUDIJSKIH PROGRAMA

Opće informacije	
Naziv studijskog programa	Diplomski sveučilišni studij Filozofija (dvopredmetni); smjer: nastavnički
Nositelj studijskog programa	Sveučilište u Rijeci
Izvoditelj studijskog programa	Filozofski fakultet u Rijeci
Tip studijskog programa	sveučilišni
Razina studijskog programa	diplomski
Akademski/stručni naziv koji se stječe završetkom studija	magistar/magistra edukacije filozofije
Naziv i šifra standarda kvalifikacije koja se stječe završetkom studija (ako je program upisan u Registar HKO-a)	

1. Vrsta izmjena i dopuna**1.1. Vrsta izmjena i dopuna koje se predlažu****Izmjene na razini Povjerenstva za akreditaciju i vrednovanje studijskih programa i Senata Sveučilišta u Rijeci**

- Zamjena semestara izvođenja obaveznih predmeta: Filozofija uma; Filozofija znanosti
- Izmjena ishoda učenja obaveznih predmeta: Filozofija uma
- Izmjena opisa, sadržaja, ciljeva obaveznog kolegija: Filozofija uma
- Izmjena ishoda učenja izbornog predmeta: Čitanje filozofskih tekstova za nastavu
- Izmjena opisa, sadržaja, ciljeva izbornog predmeta: Čitanje filozofskih tekstova za nastavu
- Uvođenje novih izbornih predmeta: Argumenti; Misaoni eksperimenti; Etika rada s mladima; Filozofska terapija u antičkoj etici; Umjetnost i kritičko mišljenje; Filozofska podloga odabranih književnih djela
- Izmjena broja ECTS-a izbornih kolegija: Kritičko mišljenje za nastavnike; Filozofija odgoja
- Preraspodjela unutar predviđenog broja sati za izborni predmet za različite oblike nastave (predavanja, seminari, vježbe): Antički skepticizam; Socijalna pravednost i javne politike; Filozofija psihijatrije; Filozofija odgoja
- Ukidanje postojećih izbornih predmeta: Aristotelova filozofija znanosti; Ateizam – teizam; Bioetička edukacija; Filozofija prava; Dinamična logika; Filozofija logike i matematike; Politička filozofija od Machiavellija do Hobbesa; Problem intencionalnosti u kontinentalnoj filozofiji 19. i 20. stoljeća; Sociologija kulture; Uvod u sociologiju; Filozofija povijesti; Percepcija; Temeljne političke teorije od srednjeg vijeka do prosvjetiteljstva; Temeljni problemi metafizike; Znanost i objašnjenje

Izmjene na razini Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Rijeci

- Izmjena opterećenja studenata različitim vrstama obaveza na obaveznom ili izbornom predmetu unutar predviđenog broja ECTS bodova: Filozofija psihijatrije; Filozofija uma; Filozofija politike; Filozofija jezika;
- Ažuriranje popisa literature: Filozofija uma; Filozofija psihijatrije; Čitanje filozofskih tekstova za nastavu

1.2. Postotak ECTS bodova koji se mijenjaju predloženim izmjenama i dopunama

10,0 %

1.3. Postotak ECTS bodova koji je izmijenjen tijekom ranijih postupka izmjena i dopuna u odnosu na izvorno

akreditirani studijski program

0

2. Obrazloženje zahtjeva za izmjenama i dopunama*2.1. Razlozi i obrazloženje izmjena i dopuna studijskog programa*

Izmjene ishoda obaveznih kolegija provode se radi usklađivanja s Hrvatskim kvalifikacijskim okvirom odnosno standardom zanimanja filozof i standardom kvalifikacije za magistra/magistru edukacije filozofije. Uvođenje novih izbornih kolegija s nastavničkim kompetencijama radi unaprjeđenja i osuvremenjivanja studijskog programa. Ukidanje izbornih kolegija koji se ne izvode radi autentičnosti, preciznosti i preglednosti studijskog programa.

2.2. Procjena svrhovitosti izmjena i dopuna¹

Izmjene i dopune unapređuju kvalitetu izvođenja nastave i usvajanja znanja te pospješuju povezanost studijskog programa s potrebama tržišta rada u javnom i privatnom sektoru.

2.3 Usporedivost izmijenjenog i dopunjenog studijskog programa sa sličnim programima akreditiranih visokih učilišta u RH i EU²

Diplomski studij filozofije; smjer nastavnički, na Filozofskom fakultetu u Rijeci usporediv je s diplomskim studijem filozofije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i na Sveučilištu u Zadru.

2.4. Usklađenost s institucijskom strategijom razvoja studijskih programa³

Predložene izmjene prate strateški cilj 1. Strategije Sveučilišta koji planira razvoj sveučilišta koje provodi kvalitetno i učinkovito obrazovanje temeljeno na ishodima učenja.

*2.5. Ostali važni podatci – prema mišljenju predlagača***3. Opis obveznih i/ili izbornih predmeta s unesenim izmjenama i dopunama***3.1. Popis obveznih i izbornih predmeta(i/ili modula, ukoliko postoje) s brojem sati aktivne nastave potrebnih za njihovu izvedbu i brojem ECTS – bodova (prilog: Tablica 1)*

Detaljan popis nalazi se pod Tablica 1.

3.2. Opis svakog predmeta (prilog: Tablica 2)

Detaljan opis svakog predmeta nalazi se pod Tablica 2.

Tablica 1.

**3.1.a. Popis obvezni i izbornih predmeta i/ili modula s brojem sati aktivne nastave potrebnih za njihovu izvedbu i brojem ECTS bodova
– važeća inačica**

POPIS MODULA/ OBVEZNIH PREDMETA

Semestar: 1.

¹ Primjerice, procjena svrhovitosti obzirom na potrebe tržišta rada u javnom i privatnom sektoru, povećanje kvalitete studiranja i dr.

² Navesti i obrazložiti usporedivost programa, od kojih barem jedan iz EU, s izmijenjenim i dopunjenim programom koji se predlaže te navesti mrežne stranice programa.

³ Preciznije, usklađenost s misijom i strateškim ciljevima Sveučilišta u Rijeci i visokoškolske institucije.

MODUL	PREDMET	NOSITELJ	P	V	S	ECTS	STATUS ⁴
	Filozofija znanosti Filozofija uma	Prof. dr. sc. Predrag Šustar Prof. dr. sc. Luca Malatesti	30	0	30	6	O
	Razvojna psihologija	Izv. prof. dr. sc. Sanja Smojver-Ažić	30	0	0	2,5	O
	Edukacijska psihologija 1 – Psihologija učenja i poučavanja	Doc. dr. sc. Barbara Rončević Zubković	30	15	0	2,5	O
	Opća pedagogija	Izv. prof. dr. sc. Kornelija Mrnjajus	30	0	15	2,5	O
	Osnove jezične kulture	Prof. dr. sc. Diana Stolac	15	0	15	1,5	O

Semestar: 2.

MODUL	PREDMET	NOSITELJ	P	V	S	ECTS	STATUS
	Filozofija uma Filozofija znanosti	Prof. dr. sc. Luca Malatesti Prof. dr. sc. Predrag Šustar	30	0	30	6	O
	Edukacijska psihologija 2 – Individualne razlike i razredne interakcije	Doc. dr. sc. Barbara Rončević Zubković	30	15	0	2	O
	Poučavanje učenika s posebnim potrebama	Izv. prof. dr. sc. Tamara Martinac-Dorčić	30	15	0	2	O
	Didaktika 1	Prof. dr. sc. Anita Klapan	30	15	0	2	O
	Izborni kolegij struke s nastavničkim kompetencijama					3 ili 4 ⁵	I

Semestar: 3.

MODUL	PREDMET	NOSITELJ	P	V	S	ECTS	STATUS
	Metodika nastave filozofije	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	45	15	0	4	O
	Didaktika 2	Prof. dr. sc. Vesna Kovač	30	15	0	2	O
	Izborni kolegij struke s nastavničkim kompetencijama					3 ili 4	I
	Izborni kolegij					3 ili 4	I
	Izborni kolegij					3 ili 4	I

Semestar: 4.

MODUL	PREDMET	NOSITELJ	P	V	S	ECTS	STATUS
	Filozofija politike	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	60	0	0	3	O
	Školska praksa	Prof. dr. sc. Aleksandra	0	60	0	3	O

⁴ VAŽNO: Upisuje se O ukoliko je predmet obavezan ili I ukoliko je predmet izborni.

⁵ Kod predmeta za koje je navedeno da imaju 3 ili 4 ECTS boda ostavljen je izbor studentima da prema potrebi upišu jednu ili drugu opciju. U opisima tih predmeta navedeno je i dodatno opterećenje u razlici od 1 ECTS boda tj. dodatna aktivnost koja se za tu opciju vrednuje.

		Golubović					
	Diplomski rad	Odsjek za filozofiju	-	-	-	6	0
	Izborni kolegij					3 ili 4	I

POPIS IZBORNIH PREDMETA							
MODUL	PREDMET	NOSITELJ	P	V	S	ECTS	STATUS ⁶
	A priori klasični tekstovi	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Analitički marksizam	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I
	Antička filozofija duha	Doc. dr. sc. Ana Gavran Miloš	15	0	15	3	I
	Antički skepticizam	Doc. dr. sc. Ana Gavran Miloš	~~15~~ 30	~~0~~	~~15~~ 0	3	I
	Apriorno znanje	Prof. dr. sc. Majda Trobok	15	0	15	3	I
	Argumenti	Prof. dr. sc. Boran Berčić	10	20	0	3	I
	Aristoteleova filozofija znanosti	Doc. dr. sc. Ana Gavran Miloš	~~15~~	~~0~~	~~15~~	~~3~~	~~I~~
	Ateizam—teizam	Prof. dr. sc. Boran Berčić	~~0~~	~~0~~	~~30~~	~~3~~	~~I~~
	Bioetička edukacija	Prof. dr. sc. Nada Gosić	~~15~~	~~0~~	~~15~~	~~3~~	~~I~~
	Bioetika	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Bioetika i žensko pitanje	Prof. dr. sc. Snježana Prijic-Samaržija	15	0	15	3	I
	Demokratska teorija	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Dinamična logika	Prof. dr. sc. Majda Trobok	~~15~~	~~0~~	~~15~~	~~3~~	~~I~~
	Država, zajednica, prava i pojedinac	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Egzistencijalizam	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Ekonomija i spoznaja	Prof. dr. sc. Snježana Prijic-Samaržija	0	0	30	3	I
	Emocije	Prof. dr. sc. Snježana Prijic-Samaržija	15	0	15	3	I
	Emocije u umjetnosti, znanosti i politici	Doc. dr. sc. Iris Vidmar	30	0	0	3	I
	Etički intuicionizam	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Etika međunarodnih odnosa	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Etika rada s mladima	Doc. dr. sc. Nebojša Zelić	10	10	10	3	I
	Evolucija kulture	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	0	0	30	3	I
	Evolucija i vrijednosti	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Filozofija biologije	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	30	0	0	3	I
	Filozofija dobrobiti	Doc. dr. sc. Nebojša Zelić i Doc. dr. sc. Ana Gavran Miloš	30	0	0	3	I
	Filozofija historije	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I

⁶ VAŽNO: Upisuje se 0 ukoliko je predmet obavezan ili I ukoliko je predmet izborni.

	Filozofija jezika	Odsjek za filozofiju	15	0	15	3	I
	Filozofija književnosti	Prof. dr. sc. Snježana Prijic-Samržija	30	0	0	3	I
	Filozofija logike	Prof. dr. sc. Majda Trobok	15	0	15	3 ili 4	I
	~~Filozofija logike i matematike~~	~~Prof. dr. sc. Majda Trobok~~	~~15~~	~~0~~	~~15~~	~~3 ili 4~~	~~I~~
	Filozofija matematike	Prof. dr. sc. Majda Trobok	30	0	0	3 ili 4	I
	Filozofija odgoja	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	~~15~~ 30	0	~~15~~ 0	~~2~~ 3	I
	~~Filozofija povijesti~~	~~Doc. dr. sc. Neven Petrović~~	~~15~~	~~0~~	~~15~~	~~3~~	~~I~~
	~~Filozofija prava~~	~~Prof. dr. sc. Miomir Matulović~~	~~20~~	~~0~~	~~10~~	~~3~~	~~I~~
	Filozofija psihijatrije	Prof. dr. sc. Luca Malatesti	~~15~~ 30	~~0~~	~~15~~ 0	3	I
	Filozofija psihologije	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	30	0	0	3	I
	Filozofija psihopatije	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	30	0	0	3	I
	Filozofija seksualnosti	Prof. dr. sc. Snježana Prijic-Samržija	15	0	15	3	I
	Filozofija sporta	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Filozofija znanosti: darwinizam, molekularna biologija i medicina	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	15	0	15	3	I
	Filozofska antropologija	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	30	0	0	3	I
	Filozofska podloga odabranih književnih djela	Doc. dr. sc. Iris Vidmar Jovanović	20	0	10	3	I
	Filozofska terapija u antičkoj etici	Doc. dr. sc. Ana Gavran Miloš	30	0	0	3	I
	Filozofski problemi znanosti	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	15	0	15	3	I
	Hrvatska filozofija	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	30	0	0	3	I
	Kantova <i>Kritika čistoga uma</i>	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	15	0	15	3	I
	Kontinentalna filozofija poslije Hegela	Odsjek za filozofiju	15	0	15	3 ili 4	I
	Kritičko mišljenje	Prof. dr. sc. Majda Trobok	15	0	15	3	I
	Kritičko mišljenje za nastavnike	Prof. dr. sc. Majda Trobok	30	0	0	4	I
	Kršćanska filozofija	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	20	0	10	3	I
	Libertarijanizam: etika i politika slobodnog tržišta	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I
	Logički pozitivizam	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Matematička logika	Prof. dr. sc. Majda Trobok	15	0	15	3 ili 4	I
	Metafilozofija	Prof. dr. sc. Snježana Prijic-Samaržija	30	0	0	3	I
	Metodika nastave logike	Prof. dr. sc. Majda Trobok	30	0	0	3	I

	Metodologija moralnog rasuđivanja	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	15	0	15	4	I
	Misaoni eksperimenti	Prof. dr. sc. Boran Berčić	10	20	0	3	I
	Moralna odgovornost	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3 ili 4	I
	Moralna psihologija	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	15	0	15	3	I
	Moralni razlozi	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	30	0	0	3	I
	Moralno rasuđivanje	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	15	0	15	3	I
	Naturalizam i etika	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	30	0	0	3	I
	Naturalizam i um	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	30	0	0	3	I
	Nietzsche	Odsjek za filozofiju	10	0	20	3	I
	Odabrana pitanja filozofije religije	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	30	0	0	3	I
	Odabrana poglavlja filozofije fizike	Prof. dr. sc. Majda Trobok i Doc. dr. sc. Nataša Erceg	30	0	15	3	I
	Ontologija i etika Nicolaia Hartmanna	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I
	Osnove filozofije I	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Osnove filozofije II	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Osnovni problemi antičke etike	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	15	0	15	3	I
	Osobni identitet	Doc. dr. sc. Filip Čeč	30	0	0	3	I
	Paradoksi	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Percepcija	Prof. dr. sc. Snježana Prijé-Samržija	15	0	15	3	I
	Politička filozofija od Machiavellija do Hobbesa	Odsjek za filozofiju	12	0	18	3	I
	Povijest političke filozofije I	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I
	Povijest političke filozofije II	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I
	Praktična etika	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	15	0	15	3	I
	Problem intencionalnosti u kontinentalnoj filozofiji 19. i 20. stoljeća	Odsjek za filozofiju	15	0	15	3	I
	Relativizam	Prof. dr. sc. Boran Berčić	10	0	20	3	I
	Simbolička logika - Metateorija	Prof. dr. sc. Majda Trobok	15	0	15	3 ili 4	I
	Sloboda volje	Prof. dr. sc. Boran Berčić	30	0	0	3 ili 4	I
	Smisao života	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3 ili 4	I
	Smrt	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3 ili 4	I
	Socijalna pravednost i javne politike	Doc. dr. sc. Nebojša Zelić	15 30	0	15 0	3	I
	Soeren Kierkegaard	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	20	0	10	3 ili 4	I
	Srednjovjekovna filozofija	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	20	0	10	3	I

	Suvremena analitička estetika	Prof. dr. sc. Snježana Prijíc-Samaržija	30	0	0	3	I
	Suvremene rasprave iz filozofije odgoja	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	30	0	0	3	I
	Svijest i naturalizam	Prof. dr. sc. Luca Malatesti	15	0	15	3	I
	Svijest i sadržaj	Prof. dr. sc. Luca Malatesti	15	0	15	4	I
	~~Temeljene političke teorije od srednjeg vijeka do prosvjetiteljstva~~	~~Doc. dr. sc. Neven Petrović~~	~~15~~	~~0~~	~~15~~	~~4~~	~~I~~
	Temeljni problemi budističke filozofije	Doc. Goran Kardaš	30	0	0	3	I
	~~Temeljni problemi metafizike~~	~~Prof. dr. sc. Boran Berčić~~	~~30~~	~~0~~	~~0~~	~~3~~	~~I~~
	Teorije distributivne pravednosti	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I
	Umjetnost i kritičko mišljenje	Doc. dr. sc. Iris Vidmar Jovanović	20	0	10	3	I
	Umjetnost i moralno učenje	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Uvod u filozofiju religije	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	30	0	0	3	I
	~~Uvod u sociologiju~~	~~Odsjek za filozofiju~~	~~30~~	~~0~~	~~0~~	~~3~~	~~I~~
	Wittgenstein	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	~~Znanost i objašnjenje~~	~~Prof. dr. sc. Majda Trobok~~	~~0~~	~~0~~	~~30~~	~~3~~	~~I~~

Izborni predmeti struke s nastavničkim kompetencijama

Communis izborni predmeti

	Argumenti	Prof. dr. sc. Boran Berčić	10	20	0	3	I
	Bioetika i žensko pitanje	Prof. dr. sc. Snježana Prijíc-Samaržija	15	0	15	3	I
	Država, zajednica, prava i pojedinac	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Etika rada s mladima	Doc. dr. sc. Nebojša Zelić	10	10	10	3	I
	Evolucija i vrijednosti	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Filozofija odgoja	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	~~15~~ 30	0	~~15~~ 0	~~2~~ 3	I
	Filozofska podloga odabranih književnih djela	Doc. dr. sc. Iris Vidmar Jovanović	20	0	10	3	I
	Kritičko mišljenje za nastavnike	Prof. dr. sc. Majda Trobok	30	0	0	~~4~~ 3	I
	Misaoni eksperimenti	Prof. dr. sc. Boran Berčić	10	20	0	3	I
	Moralno rasuđivanje	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Suvremene rasprave iz filozofije odgoja	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	30	0	0	3	I

	Umjetnost i kritičko mišljenje	Doc. dr. sc. Iris Vidmar Jovanović	20	0	10	3	I

Izborni predmeti struke s nastavničkim kompetencijama							
Interni izborni predmeti							
	Čitanje filozofskih tekstova za nastavu	Prof. dr. sc. Luca Malatesti	30	0	0	3	I
	Nastava etike	Doc. dr. sc. Nebojša Zelič Doc. dr. sc. Marko Jurjako	20	0	10	3	I

Napomena:

Diplomski rad studenti upisuju na proizvoljno izabranom studiju slobodne kombinacije. ECTS bodovi *Diplomskoga rada* dvopredmetnih studija u slobodnoj kombinaciji zbrajaju se (što iznosi 12 ECTS bodova).

3.1.b. Popis obvezni i izbornih predmeta i/ili modula s brojem sati aktivne nastave potrebnih za njihovu izvedbu i brojem ECTS bodova

– pročišćena inačica s prihvaćenim promjenama

POPIS MODULA/ OBVEZNIH PREDMETA								
Semestar: 1.								
MODUL	PREDMET	NOSITELJ	P	V	S	ECTS	STATUS ⁷	
	Filozofija uma	Prof. dr. sc. Luca Malatesti	30	0	30	6	O	
	Razvojna psihologija	Izv. prof. dr. sc. Sanja Smojver-Ažić	30	0	0	2,5	O	
	Edukacijska psihologija 1 – Psihologija učenja i poučavanja	Doc. dr. sc. Barbara Rončević Zubković	30	15	0	2,5	O	
	Opća pedagogija	Izv. prof. dr. sc. Kornelija Mrnjajus	30	0	15	2,5	O	
	Osnove jezične kulture	Prof. dr. sc. Diana Stolac	15	0	15	1,5	O	
Semestar: 2.								
MODUL	PREDMET	NOSITELJ	P	V	S	ECTS	STATUS	
	Filozofija znanosti	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	30	0	30	6	O	
	Edukacijska psihologija 2 – Individualne razlike i razredne interakcije	Doc. dr. sc. Barbara Rončević Zubković	30	15	0	2	O	
	Poučavanje učenika s posebnim potrebama	Izv. prof. dr. sc. Tamara Martinac-Dorčić	30	15	0	2	O	
	Didaktika 1	Prof. dr. sc. Anita Klapan	30	15	0	2	O	
	Izborni kolegij struke s nastavničkim kompetencijama					3 ili 4 ⁸	I	

⁷ VAŽNO: Upisuje se O ukoliko je predmet obavezan ili I ukoliko je predmet izborni.

Semestar: 3.							
MODUL	PREDMET	NOSITELJ	P	V	S	ECTS	STATUS
	Metodika nastave filozofije	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	45	15	0	4	O
	Didaktika 2	Prof. dr. sc. Vesna Kovač	30	15	0	2	O
	Izborni kolegij struke s nastavničkim kompetencijama					3 ili 4	I
	Izborni kolegij					3 ili 4	I
	Izborni kolegij					3 ili 4	I
Semestar: 4.							
MODUL	PREDMET	NOSITELJ	P	V	S	ECTS	STATUS
	Filozofija politike	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	60	0	0	3	O
	Školska praksa	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	0	60	0	3	O
	Diplomski rad	Odsjek za filozofiju	-	-	-	6	O
	Izborni kolegij					3 ili 4	I

POPIS IZBORNIH PREDMETA ⁹							
MODUL	PREDMET	NOSITELJ	P	V	S	ECTS	STATUS ₁₀
	A priori klasični tekstovi	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Analitički marksizam	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I
	Antička filozofija duha	Doc. dr. sc. Ana Gavran Miloš	15	0	15	3	I
	Antički skepticizam	Doc. dr. sc. Ana Gavran Miloš	30	0	0	3	I
	Apriorno znanje	Prof. dr. sc. Majda Trobok	15	0	15	3	I
	Argumenti	Prof. dr. sc. Boran Berčić	10	20	0	3	I
	Bioetika	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Bioetika i žensko pitanje	Prof. dr. sc. Snježana Prijic-Samaržija	15	0	15	3	I
	Demokratska teorija	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Država, zajednica, prava i pojedinac	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Egzistencijalizam	Prof. dr.sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I

⁸ Kod predmeta za koje je navedeno da imaju 3 ili 4 ECTS boda ostavljen je izbor studentima da prema potrebi upišu jednu ili drugu opciju. U opisima tih predmeta navedeno je i dodatno opterećenje u razlici od 1 ECTS boda tj. dodatna aktivnost koja se za tu opciju vrednuje.

⁹ 3 ECTS boda u kategoriji izbornih kolegija student može zamijeniti aktivnostima izvan studijskoga programa. Popis aktivnosti izvan studijskog programa putem kojih je moguće steći dodatne kompetencije propisat će se posebnim dokumentom pri Odsjeku za filozofiju Filozofskoga fakulteta u Rijeci.

¹⁰ **VAŽNO:** Upisuje se **O** ukoliko je predmet obavezan ili **I** ukoliko je predmet izborni.

	Ekonomija i spoznaja	Prof. dr. sc. Snježana Prijčić-Samaržija	0	0	30	3	I
	Emocije	Prof. dr. sc. Snježana Prijčić-Samaržija	15	0	15	3	I
	Emocije u umjetnosti, znanosti i politici	Doc. dr.sc. Iris Vidmar	30	0	0	3	I
	Etički intuicionizam	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Etika međunarodnih odnosa	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Etika rada s mladima	Dr. sc. Nebojša Zelič	10	10	10	3	I
	Evolucija kulture	Prof. dr.sc. Predrag Šustar	0	0	30	3	I
	Filozofija biologije	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	30	0	0	3	I
	Filozofija dobrobiti	Doc. dr. sc. Nebojša Zelič i Doc. dr. sc. Ana Gavran Miloš	30	0	0	3	I
	Filozofija historije	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I
	Filozofija jezika	Odsjek za filozofiju	15	0	15	3	I
	Filozofija književnosti	Prof. dr. sc. Snježana Prijčić-Samaržija	30	0	0	3	I
	Filozofija logike	Prof. dr. sc. Majda Trobok	15	0	15	3 ili 4	I
	Filozofija matematike	Prof. dr. sc. Majda Trobok	30	0	0	3 ili 4	I
	Filozofija odgoja	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	30	0	0	3	I
	Filozofija psihijatrije	Prof. dr. sc. Luca Malatesti	30	0	0	3	I
	Filozofija psihologije	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	30	0	0	3	I
	Filozofija psihopatije	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	30	0	0	3	I
	Filozofija seksualnosti	Prof. dr. sc. Snježana Prijčić-Samaržija	15	0	15	3	I
	Filozofija sporta	Prof. dr.sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Filozofija znanosti: darwinizam, molekularna biologija i medicina	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	15	0	15	3	I
	Filozofska antropologija	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	30	0	0	3	I
	Filozofska podloga odabranih književnih djela	Dr. sc. Iris Vidmar Jovanović	20	0	10	3	I
	Filozofska terapija u antičkoj etici	Dr. sc. Ana Gavran Miloš	30	0	0	3	I
	Filozofski problemi znanosti	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	15	0	15	3	I
	Hrvatska filozofija	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	30	0	0	3	I
	Kantova <i>Kritika čistoga uma</i>	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	15	0	15	3	I
	Kontinentalna filozofija poslije Hegela	Odsjek za filozofiju	15	0	15	3 ili 4	I
	Kritičko mišljenje	Prof. dr. sc. Majda Trobok	15	0	15	3	I
	Kritičko mišljenje za	Prof. dr. sc. Majda Trobok	30	0	0	3	I

	nastavnike						
	Kršćanska filozofija	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	20	0	10	3	I
	Libertarijanizam: etika i politika slobodnog tržišta	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I
	Logički pozitivizam	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Matematička logika	Prof. dr. sc. Majda Trobok	15	0	15	3 ili 4	I
	Metafilozofija	Prof. dr. sc. Snježana Prijic-Samaržija	30	0	0	3	I
	Metodika nastave logike	Prof. dr. sc. Majda Trobok	30	0	0	3	I
	Metodologija moralnog rasuđivanja	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	4	I
	Misaoni eksperimenti	Dr. sc. Boran Berčić	10	20	0	3	I
	Moralna odgovornost	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3 ili 4	I
	Moralna psihologija	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Moralni razlozi	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	30	0	0	3	I
	Moralno rasuđivanje	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Naturalizam i etika	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	30	0	0	3	I
	Naturalizam i um	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	30	0	0	3	I
	Nietzsche	Odsjek za filozofiju	10	0	20	3	I
	Odabrana pitanja filozofije religije	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	30	0	0	3	I
	Odabrana poglavlja filozofije fizike	Prof. dr. sc. Majda Trobok i Doc. dr. sc. Nataša Erceg	30	0	15	3	I
	Ontologija i etika Nicolaia Hartmanna	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I
	Osnovni problemi antičke etike	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Osobni identitet	Doc. dr. sc. Filip Čeč	30	0	0	3	I
	Paradoksi	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Povijest političke filozofije I	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I
	Povijest političke filozofije II	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I
	Praktična etika	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Relativizam	Prof. dr. sc. Boran Berčić	10	0	20	3	I
	Simbolička logika - Metateorija	Prof. dr. sc. Majda Trobok	15	0	15	3 ili 4	I
	Sloboda volje	Prof. dr. sc. Boran Berčić	30	0	0	3 ili 4	I
	Smisao života	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3 ili 4	I
	Smrt	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3 ili 4	I
	Socijalna pravednost i javne politike	Doc. dr. sc. Nebojša Zelič	30	0	0	3	I
	Soeren Kierkegaard	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	20	0	10	3 ili 4	I
	Srednjovjekovna filozofija	Prof. dr. sc. Aleksandra	20	0	10	3	I

		Golubović					
	Suvremena analitička estetika	Prof. dr. sc. Snježana Prijic-Samaržija	30	0	0	3	I
	Suvremene rasprave iz filozofije odgoja	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	30	0	0	3	I
	Svijest i naturalizam	Prof. dr. sc. Luca Malatesti	15	0	15	3	I
	Svijest i sadržaj	Prof. dr. sc. Luca Malatesti	15	0	15	4	I
	Temeljni problemi budističke filozofije	Doc. dr. sc. Goran Kardaš	30	0	0	3	I
	Teorije distributivne pravednosti	Doc. dr. sc. Neven Petrović	30	0	0	3	I
	Umjetnost i kritičko mišljenje	Doc. dr. sc. Iris Vidmar Jovanović	30	0	0	3	I
	Umjetnost i moralno učenje	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Uvod u filozofiju religije	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	30	0	0	3	I
	Wittgenstein	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I

Izborni predmeti struke s nastavničkim kompetencijama

Communis izborni predmeti

	Argumenti	Prof. dr. sc. Boran Berčić	10	20	0	3	I
	Bioetika i žensko pitanje	Prof. dr. sc. Snježana Prijic-Samaržija	15	0	15	3	I
	Država, zajednica, prava i pojedinac	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Etika rada s mladima	Doc. dr. sc. Nebojša Zelić	10	10	10	3	I
	Evolucija i vrijednosti	Prof. dr. sc. Boran Berčić	0	0	30	3	I
	Filozofija odgoja	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	30	0	0	3	I
	Filozofska podloga odabranih književnih djela	Doc. dr. sc. Iris Vidmar Jovanović	20	0	10	3	I
	Kritičko mišljenje za nastavnike	Prof. dr. sc. Majda Trobok	30	0	0	3	I
	Misaoni eksperimenti	Prof. dr. sc. Boran Berčić	10	20	0	3	I
	Moralno rasuđivanje	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	15	0	15	3	I
	Suvremene rasprave iz filozofije odgoja	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	30	0	0	3	I
	Umjetnost i kritičko mišljenje	Doc. dr. sc. Iris Vidmar Jovanović	30	0	0	3	I

Izborni predmeti struke s nastavničkim kompetencijama

Interni izborni predmeti

	Čitanje filozofskih tekstova za nastavu	Prof. dr. sc. Luca Malatesti	30	0	0	3	I
	Nastava etike	Doc. dr. sc. Nebojša Zelič Doc. dr. sc. Marko Jurjako	20	0	10	3	I

Napomena:

Diplomski rad studenti upisuju na proizvoljno izabranom studiju slobodne kombinacije. ECTS bodovi *Diplomskoga rada* dvopredmetnih studija u slobodnoj kombinaciji zbrajaju se (što iznosi 12 ECTS bodova).

Tablica 2.

3.2. Opis obveznih i izbornih predmeta sveučilišnog diplomskog dvopredmetnog studija filozofije

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	
Naziv predmeta	Filozofija znanosti	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Obvezni	
Godina	1.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	6
	Broj sati (P+V+S)	30+0+30

1. OPIS PREDMETA*1.1. Ciljevi predmeta*

Cilj kolegija je razmatranje glavnih problema, teorija i tradicija istraživanja unutar suvremene filozofije znanosti. Nadalje, kolegijem će se nastojati pokazati studentu kako znanost i znanstvena otkrića utječu na bolje razumijevanje središnjih filozofskih problema, našeg razumijevanja svijeta općenito, ali i nas samih. Konačno, neki od značajnijih aspekata tzv. 'posebnih znanosti' (special sciences), prije svih, recentne biologije, biomedicinskih znanosti i medicinske prakse, bit će detaljnije razmatrani.

1.2. Uvjeti za opis predmeta

Nema uvjeta.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

- Planirati, odabrati i voditi dijaloško i kritičko prosuđivanje izvornog filozofskog teksta
- Objasniti, interpretirati i analizirati složenije filozofske pojmove, probleme i argumentacije po odabranim filozofskim disciplinama
- Interpretirati, analizirati i usporediti odabrana klasična i suvremena filozofijska stajališta
- Kritički prosuditi odabrane teme različitih filozofskih disciplina i njihov povijesni razvoj
- Tumačiti i vrednovati najvažnija klasična i suvremena djela odabranih filozofskih disciplina te kritički analizirati i procijeniti u njima sadržana stajališta i argumente
- Prepoznati i protumačiti povezanost filozofije s interdisciplinarnim istraživanjima te povezati pojedine segmente povijesti filozofije s odgovarajućim segmentima povijesti društva, kulture, znanosti, religije ili umjetnosti
- Kritički primijeniti znanja iz logike za analizu argumenata prilikom razmatranja odabranih društvenih ili kulturnih fenomena
- Preispitati vlastite stavove o filozofskim problemima, pojmovima, teorijama i pravcima

1.4. Sadržaj predmeta

1. Znanstvena i pojavna slika svijeta

Jesu li pojavna i znanstvena slika svijeta spojive? Ako nisu, kojoj treba dati primat i zašto? Da li je znanost spojiva s religijom? Realizam i antirealizam (npr. instrumentalizam) u pogledu znanstvenih opisa svijeta.

2. Napredak znanosti

Da li znanost napreduje? Ako napreduje, u čemu se napredak sastoji i koji je cilj? Argument iz čuda znanosti - istinitost ili približna istinitost znanstvenih teorija predstavlja najbolje objašnjenje njihove uspješnosti. Da li znanost napreduje kumulativno ili sukcesivno - da li se teorije "nadograđuju" jedna na drugu ili se "smjenjuju paradigme"?

3. Nesumjerljivost teorija

Jesu li teorije nesumjerljive (inkomensurabilne) ili postoji zajednička opservacijska baza u odnosu na koju možemo uspoređivati različite teorije? Postoje li "čiste" opservacije koje nisu "prožete" nikakvom teorijom?

4. Racionalnost znanosti

Koju je teoriju racionalno prihvatiti, onu koja je potvrđena (npr. verifikacionizam) ili onu koja nije opovrgnuta (falsifikacionizam)?

5. Znanstveno objašnjenje

Što je znanstveno objašnjenje i zašto je važno? Razlika znanstvenog objašnjenja i pseudoobjašnjenja.

Nomološko-deduktivni model objašnjenja, mehanicistički ideal, statističko, vjerojatnosno i uzročno objašnjenje, pragmatički i unifikacijski model znanstvenog objašnjenja. Ima li objašnjenje istu strukturu u svim znanostima?

Koji je doseg i struktura funkcijskog i teleologijskog objašnjenja?

6. Opravdanja indukcije

Zašto je indukcija važna, u čemu je problem indukcije, i zašto ju je potrebno opravdati? Deduktivno, induktivno i pragmatičko opravdanje indukcije. Da li je induktivno opravdanje indukcije (metaindukcija) cirkularno? Da li je indukcija svodiva na zaključak na najbolje objašnjenje?

[Napomena: Navedene su samo tipične i najznačajnije teme kolegija Filozofija znanosti. Sadržaj kolegija može se mijenjati ovisno o interesu studenata za pojedine teme, autore ili djela.]

1.5. Vrste izvođenja nastave

predavanja

seminari i radionice

vježbe

obrazovanje na daljinu

terenska nastava

samostalni zadaci

multimedija i mreža

laboratorij

mentorski rad

ostalo _____

1.6. Komentari

Nastavu iz ovog kolegija izvodi nastavnik izabran u znanstveno zvanje docent i više iz područja humanističkih znanosti, polje filozofija.

1.7. Obveze studenata

Student je dužan redovito pohađati nastavu, izraditi seminarski rad (10 kartica), kojeg će prethodno izložiti i diskutirati tijekom nastave, te položiti usmeni ispit.

1.8. Praćenje¹¹ rada studenata

Pohađanje nastave	2	Aktivnost u nastavi	1	Seminarski rad	2	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

OCJENJIVANJE

Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

¹¹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Friedman, Michael (2001), *Dynamics of Reason, Stanford Kant Lectures, CSLI, Stanford, CA*;
 Godfrey-Smith, Peter (2003), *An Introduction to the Philosophy of Science: Theory and Reality, Chicago University Press, Chicago*;
 Kitcher, Philip (1993), *The Advancement of Science, Oxford University Press, New York*;
 ID. (2001), *Science, Truth, and Democracy, Oxford University Press, New York*;
 Klemke, E.D., Robert Hollinger, David W. Rudge with A.D. Kline (eds) (1998), *Introductory Readings in the Philosophy of Science, Prometheus Books, Amherst, NY*;
 Salmon, Wesley C. (1989), *Four Decades of Scientific Explanation, University of Minnesota Press, Minneapolis*;
 Sober, Elliott (1988), *Reconstructing the Past: Parsimony, Evolution, and Inference, MIT Press, Cambridge, MA*;
 Skyrms, Brian (2000), *Choice and Chance: An Introduction to Inductive Logic, Wadsworth, Belmont, CA*.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Armstrong, David M. (1983), *What is a Law of Nature, Cambridge University Press, Cambridge*;
 Berčić, Boran (1995), *Znanost i istina. Realizam i instrumentalizam u filozofiji znanosti, Hrvatski kulturni dom, Rijeka*;
 Callebaut, Werner (ed.) (1993), *Taking the Naturalistic Turn, or, How Real Philosophy of Science is Done, Chicago University Press, Chicago*;
 Goodman, Nelson (1955), *Fact, Fiction, and Forecast, Harvard University Press, Cambridge, MA*;
 Hacking, Ian (1983), *Representing and Intervening: Introductory Topics in the Philosophy of Natural Science, Cambridge University Press, Cambridge*;
 Hempel, Carl G. (1965), *Aspects of Scientific Explanation and Other Essays in the Philosophy of Science, Free Press, New York*;
 ID. (1966), *Philosophy of Natural Science, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ*;
 Kuhn, Thomas S. (1962), *The Structure of Scientific Revolutions, Chicago University Press, Chicago*;
 Nagel, Ernst (1974), *Struktura nauke, prev., Nolit, Beograd*;
 Popper, Karl R. (1963), *Conjectures and Refutations: The Growth of Scientific Knowledge, Routledge and Kegan Paul, London*;
 Psillos, Stathis (1999), *Scientific Realism: How Science Tracks Truth, Routledge, New York*;
 Quine, Willard v. (1953), *From a Logical Point of View, Harvard University Press, Cambridge, MA*;
 Salmon, Wesley C. (1984), *Scientific Explanation and the Causal Structure of the World, Princeton University Press, Princeton*;
 van Fraassen, Bas C. (1980), *The Scientific Image, Oxford University Press, Oxford*.

[Napomene: (1) obvezna literatura za pripremu pismenih kolokvija i završnog ispita dogovara se s nastavnikom; (2) tijekom nastave, za potrebe studentskih seminarskih radova i, posebno, eseja bit će navedena dodatna literatura, s naglaskom na recentnijim radovima iz odgovarajućeg tematskog područja, te uz konzultiranje relevantnih časopisa kao, primjerice «Philosophy of Science», «The British Journal for the Philosophy of Science» i dr.]

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kvaliteta i uspješnost kolegija ispituje se anonimnom anketom među polaznicima kolegija.

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Luca Malatesti i doc. dr. sc. Marko Jurjako	
Naziv predmeta	Filozofija uma	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	obvezni	
Godina	1.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	6
	Broj sati (P+V+S)	30+0+30

1. OPIS PREDMETA
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>
Cilj je kolegija upoznati studente sa središnjim raspravama iz filozofije uma koje se odnose na prirodu svijesti, intencionalnost, životinjske umove i pitanje mogu li strojevi imati mentalni život. Ovim temama se pristupa poglavito iz perspektive analitičke filozofije. Međutim, neke teme će se također obrađivati iz perspektive fenomenološke tradicije.
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>
• Planirati, odabrati i voditi dijaloško i kritičko prosuđivanje izvornog filozofskog teksta   • Objasniti, interpretirati i analizirati složenije filozofske pojmove, probleme i argumentacije po odabranim filozofskim disciplinama   • Interpretirati, analizirati i usporediti odabrana klasična i suvremena filozofijska stajališta   • Kritički prosuditi odabrane teme različitih filozofskih disciplina i njihov povijesni razvoj   • Tumačiti i vrednovati najvažnija klasična i suvremena djela odabranih filozofskih disciplina te kritički analizirati i procijeniti u njima sadržana stajališta i argumente   • Prepoznati i protumačiti povezanost filozofije s interdisciplinarnim istraživanjima te povezati pojedine segmente povijesti filozofije s odgovarajućim segmentima povijesti društva, kulture, znanosti, religije ili umjetnosti   • Kritički primijeniti znanja iz logike za analizu argumenata prilikom razmatranja odabranih društvenih ili kulturnih fenomena   • Preispitati vlastite stavove o filozofskim problemima, pojmovima, teorijama i pravcima
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>
1. Geografija uma i filozofija uma
2. Dualizam i idealizam
3. Fizikalizam
4. Funkcionalizam
5. Umjetni umovi i umjetna inteligencija
6. Intencionalnost
7. Priroda svijesti

8. Internalizam, eksternalizam i utjelovljeni um

9. Fenomenološka tradicija i struktura svijesti

10. Životinjski umovi

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo _____

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

- Od studenata se očekuje redovno pohađanje nastave, aktivno sudjelovanje na nastavi i izvršavanje zadanih obveza. Studenti moraju prisustvovati na 70% sati.
- Studenti moraju koristiti i redovito provjeravati službenu fakultetsku studentsku e-mail adresu.
- Od početka nastave studenti se moraju upisivati na e-kolegiji koji je stavljen na MERLIN (<https://moodle.srce.hr>).

1.8. Praćenje¹² rada studenata

Pohađanje nastave	2	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	1	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	1	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	2	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Chalmers, D. ur. 2021. *Philosophy of mind classical and contemporary readings*, drugo izdanje, Oxford: Oxford University Press. Odabrana poglavlja.

Jurjako, M. i Malatesti L. 2022. *Filozofija uma: pregled suvremenih rasprava o umu i tijelu. e-izdanje*, Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet. <https://www.unirepository.svkri.uniri.hr/islandora/object/ffri:3015>

Malatesti, L. 2014. *Filozofija uma. Intencionalnost u suvremenim filozofskim raspravama, (Skripta)*, e-izdanje, Filozofski Fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka. <https://repository.ffri.uniri.hr/islandora/object/ffri:1971>

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Andrews, K. 2020. *The Animal Mind: An Introduction to the Philosophy of Animal Cognition*. Second edition. New York (N.Y.) Oxford: Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/books/9780203712511>. Odabrana poglavlja.

Braddon-Mitchell, D. and F. Jackson. 1996. *Philosophy of Mind and Cognition*. Oxford: Blackwell. (Odabrana poglavlja)

Copenhaver, R. ur. 2020. *Philosophy of Mind in the Early Modern and Modern Ages*. The History of the Philosophy of Mind 4. London New York: Routledge. Odabrana poglavlja.

Crane, T. 2001. *The Elements of Mind: An Introduction to the Philosophy of Mind*. Oxford: Oxford University

¹² **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Press. (Odabrana poglavlja: 2,3, 4)		
Gallagher, S. i D. Zahavi. 2021. <i>The Phenomenological Mind</i> . Third edition. London New York, NY: Routledge, Taylor & Francis Group. Odabrana poglavlja.		
Martin, R. i J. Barresi, ur. 2008. <i>Personal Identity</i> . Nachdr. Blackwell Readings in Philosophy 11. Malden, Mass.: Blackwell. Odabrana poglavlja.		
Zahavi, D. 2019. <i>Phenomenology: The Basics</i> . The Basics. London New York: Routledge, Taylor & Francis Group.		
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu		
Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Jurjako, M. i Malatesti L. 2022. <i>Filozofija uma: pregled suvremenih rasprava o umu i tijelu. e-izdanje</i> , Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet. https://www.unirepository.svkri.uniri.hr/islandora/object/ffri:3015	e-izdanje u slobodnom pristupu	
Malatesti, L. 2014. <i>Filozofija uma. Intencionalnost u suvremenim filozofskim raspravama, (Skripta)</i> , e-izdanje, Filozofski Fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka. https://repository.ffri.uniri.hr/islandora/object/ffri:1971	e-izdanje u slobodnom pristupu	
Chalmers, D. ur. 2021. <i>Philosophy of mind classical and contemporary readings</i> , drugo izdanje, Oxford: Oxford University Press. Odabrana poglavlja	U planu je naručiti pet primjeraka novog izdanja zbornika radova	
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenta nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	
Naziv predmeta	Filozofija politike	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	obvezatan	
Godina	2. god. dipl. studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	60+0+0

1. OPIS PREDMETA
1.1. Ciljevi predmeta
Cilj je predmeta da studenti upoznaju, razumiju i analiziraju temeljne pojmove i spoznaje iz predmeta Filozofija politike.
1.2. Uvjeti za upis predmeta
Nema posebnih uvjeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

- Jasno argumentirati stavove i uvjerenja o ideologiji, politici, kulturi, religiji i ostalim bitnim odrednicama koje utječu na odgojno-obrazovni sustav
- Planirati, odabrati i voditi dijaloško i kritičko prosuđivanje izvornog filozofskog teksta
- Objasniti, interpretirati i analizirati složenije filozofske pojmove, probleme i argumentacije po odabranim filozofskim disciplinama
- Interpretirati, analizirati i usporediti odabrana klasična i suvremena filozofijska stajališta
- Kritički prosuditi odabrane teme različitih filozofskih disciplina i njihov povijesni razvoj
- Tumačiti i vrednovati najvažnija klasična i suvremena djela odabranih filozofskih disciplina te kritički analizirati i procijeniti u njima sadržana stajališta i argumente
- Prepoznati i protumačiti povezanost filozofije s interdisciplinarnim istraživanjima te povezati pojedine segmente povijesti filozofije s odgovarajućim segmentima povijesti društva, kulture, znanosti, religije ili umjetnosti
- Kritički primijeniti znanja iz logike za analizu argumenata prilikom razmatranja odabranih društvenih ili kulturnih fenomena
- Preispitati vlastite stavove o filozofskim problemima, pojmovima, teorijama i pravcima

1.4. Sadržaj predmeta

U sklopu prve tematske cjeline, razmatrati će se pojmovi koji su ključni u tekućim raspravama iz filozofije politike: liberalizam, republikanizam, demokracija, komunitarizam, totalitarizam. Posebno će se obratiti pažnja na to kako se ovi pojmovi primjenjuju na pitanje državnog uređenja. Zatim, oslanjajući se i na ranije stečene spoznaje, razmatrati će se pitanje nastajanja zajednice, te odgovori na pitanje: kako i zašto nastaje zajednica? Predstavljati će se i raspravljati sukob atomističkih pristupa po kojima je zajednica samovoljno povezivanje pojedinaca (npr. društveno-ugovorne teorije), i holističkih pristupa po kojima je zajednica preduvjet za određenje samog pojedinca kao intelektualnog bića s identitetom, za kojeg su izbori mogući.

Nadalje, studentima će se prikazati, i s njima raspravljati, teorije pravednosti koje su sukobljene u suvremenim raspravama: liberalizam (koji je ovdje određen u svom anglofonskom značenju, kao pristup koji uvažava slobode pojedinaca ali ne isključuje redistribuciju dobara), libertarijanizam (teorija koja ne dopušta redistribuciju dobara, i koja odgovara značenju pojma 'liberalizam' na kontinentalnom području), komunitarizam (teorija koja afirmira primat zajednice), utilitarizam (teorija po kojoj dobro uređena država maksimizira opće dobro, preferencije, itd.), marksizam i radikalno egalitarne teorije. Analizirati će se i suvremene tematike iz filozofije politike koje su vezane uz područje međunarodnog prava.

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo _____

1.6. Komentari

U skladu s programima studija Filozofije (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti.

1.7. Obveze studenata

Pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u raspravama i svim zadacima.

1.8. Praćenje¹³ rada studenata

Pohađanje nastave	2	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0,5	Referat		Praktični rad	

¹³ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Portfolio						
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu						
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.						
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!						
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)						
1) Mill, J.S., O slobodi, u Mill, Izabrani politički spisi, Informator, Zagreb 1988.						
2) Wolff, J., Uvod u političku filozofiju, Zagreb, Hrvatski studiji, 2011						
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)						
1. M.P. Battin, R. Rhodes i A. Silvers (ur.), Physician-Assisted Suicide, London, Routledge, 1998.						
2. J. Harris, Wonderwoman and Superman, Oxford, Oxford University Press, 1993.						
3. R. Dworkin, Life's Dominion. An Argument about Abortion, Euthanasia, and Individual Freedom, New York, Alfred A. Knopf, 1993						
4. J. Lindemann Nelson, H. Lindemann Nelson (ur.), Meaning and Medicine, London, Routledge, 1999, str. 121-210.						
5. M. Nussbaum, C. Sunstein (ur.), Clones and Clones. Facts and Fantasies about Human Cloning, New York, Norton and Company, 1998						
6. S. Prijić (ur.), Pobačaj. Za i protiv, Rijeka, HKD, 1995.						
7. J. Rachels, Created from Animals, Oxford, Oxford University Press, 1990.						
8. Rawls, J., A Theory of Justice, Cambridge, Mass., 1971.						
9. P. Singer et al. (ur.), Embryo Experimentation, Cambridge, Cambridge University Press, 1990						
10. P. Singer, Oslobođenje životinja, Zagreb, IBIS grafika, 1998.						
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu						
Naslov			Broj primjeraka		Broj studenata	
1)	Baccarini, E.: In a Better World? Public Reason and Bioethics, Filozofski fakultet u Rijeci, Rijeka		0 Knjiga je dostupna na engleskom jeziku na internetu, otvorenim pristupom		20	
2)	2)	Wolff, J., Uvod u političku filozofiju, Zagreb, Hrvatski studiji, 2011	5		30	
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija						
Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenata nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.						

Opće informacije	
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović/Prof. dr. sc. Majda Trobok
Naziv predmeta	Metodika nastave filozofije

Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Obvezan – za nastavnički smjer	
Godina	2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	4
	Broj sati (P+V+S)	45+15+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj je nastave metodike osposobiti studente za sve oblike nastavnog i izvannastavnog odgojno-obrazovnog rada u skladu sa suvremenim dometima pedagoške znanosti, a osobito metodike nastave filozofije, logike i etike, prije svega za kreiranje, izvođenje i vrednovanje nastave filozofije, logike i etike u gimnazijama i drugim srednjim školama.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

- Analizirati i kritički prosuđivati vrijednosti u različitim aspektima odgoja i obrazovanja iz perspektive filozofije i njene usporedbe sa znanostima o odgoju
- Filozofskom refleksijom uspoređivati i kritički preispitivati odgojne i obrazovne prakse
- Analizirati ulogu obrazovanja u odgoju i odgoja u obrazovanju iz perspektive odabranih filozofskih disciplina
- Analizirati ciljeve nastave filozofske grupe predmeta u školskom kurikulumu te analizirati i komentirati kurikulum filozofije, etike i logike
- Prepoznati, razlikovati i objasniti prednosti i nedostatke povijesnoga i tematskoga pristupa u nastavi filozofije odnosno vrednovati i opravdati problemsku izvedbu nastave neovisno o tome je li pristup povijesni (kronološko-problemski) ili tematski (disciplinsko-problemski)
- Primijeniti i opravdati postupke planiranja i pripremanja nastavnih jedinica
- Opisati, objasniti i skicirati strukturu izvedbe nastavnog sata
- Analizirati, izabrati i primijeniti sadržaju nastavne jedinice primjerene metode i postupke (problematizacija, skandalon, aktualizacija, rad na izvornom filozofskom tekstu)
- Osmisliti i predložiti teme za pisanje filozofskih eseja te demonstrirati kriterije za strukturiranje i vrednovanje eseja
- Osmisliti i pripremiti izvedbu nastavne jedinice

1.4. Sadržaj predmeta

1. Vrste nastave
2. Problemski i povijesni pristup nastavi filozofije
3. Priprema nastavnika za izvođenje nastave
4. Određivanje odgojno-obrazovnih ciljeva (nastavne teme, jedinice i cjeline)
5. Didaktički principi u nastavi
6. Metode nastave filozofije i predmeta humanističkih znanosti
7. Principi u nastavi filozofije: u odnosu prema planiranju, izvođenju i evaluaciji nastave filozofije

8. Principi u nastavi filozofije; u odnosu prema učenicima 9. Postupci uvođenja u filozofsko mišljenje; skandalon, problematiziranje i aktualizacija 10. Filozofski tekst u nastavi filozofije 11. Komunikacijski proces u nastavi filozofije 12. Ocjenjivanje i ispitivanje učenika 13. Funkcije školske knjižnice u nastavi 14. Nastavna klima i odnos nastavnik-učenik							
1.5. Vrste izvođenja nastave		☒ predavanja ☐ seminari i radionice ☒ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☒ mentorski rad ☐ ostalo _____		
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Za izvršavanje studijskih obveza potrebno je da student: - redovito pohađa nastavu, - izvršava zadaće praktične nastave - napiše najmanje dvije nastavne pripreme - usmeno prezentira najmanje dvije nastavne jedinice - položi usmeni ispit							
1.8. Praćenje ¹⁴ rada studenata							
Pohađanje nastave	1,5	Aktivnost u nastavi	0,5	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja (vježbe)	1	Referat		Praktični rad	0,5
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
1. Josip Marinković: Metodika nastave filozofije, Zagreb, 1982., novo izdanje (Školske novine) iz 2008. 2. Aleksandra Golubović, Laura Angelovski, Metodika nastave filozofije (2017.) e-skripta, Filozofski fakultet u Rijeci 3. Boris Kalin: Logika i oblikovanje kritičkog mišljenja, Zagreb, 1983. 4. Boris Kalin: Povijest filozofije, Školska knjiga, Zagreb, različita izd. 5. Tomislav Reškovic: Filozofija, Zagreb, 2008.							

¹⁴ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

6. Gajo Petrović: Logika, Školska knjiga, Zagreb, različita izd.
7. Srećko Kovač, Logika, Školska knjiga, Zagreb, različita izd.
8. Davor Lauc, Zvonimir Šikić: Logika, Zagreb, 2014.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

1. Josip Marinković: Filozofija kao nastava, Zagreb, 1990.
2. Josip Marinković: Ogledi iz filozofije odgoja, Zagreb, 1987.
3. Josip Marinković: Utemeljenost odgoja u filozofiji, Zagreb, 1981.
4. Milan Polić: Odgoj i svije(s)t, Zagreb, 1993.
5. Milan Polić: K filozofiji odgoja, Zagreb, 1993.
6. Pavao Vuk Pavlović: Ličnost i odgoj, Zagreb, 1932.
7. Časopis Metodički ogledi, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenta nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	
Naziv predmeta	Školska praksa	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Obvezan – za nastavnički smjer	
Godina	2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	0+60+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Osposobljavanje studenata za praćenje i praktično izvođenje nastave filozofije, logike i etike u srednjoj školi.

1.2. Uvjeti za opis predmeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

- Prepoznati profesionalna očekivanja nastavnčkoga poziva i etičke zahtjeve struke
- Prepoznati, imenovati i analizirati metode i postupke uočene u promatranju i slušanju mentorske nastave
- Analizirati i komentirati izvedbu nastavnih jedinica s obzirom na odgojno-obrazovne ishode i kontekst odgovarajuće domene kurikuluma
- Osmisliti i izraditi metodički opravdanu skicu nastavnih interpolacija odnosno kraćih uključivanja u nastavnu komunikaciju
- Odabrati i primijeniti određeni postupak uvođenja u nastavu filozofske grupe predmeta (skandalon, problematiziranje, aktualizacija ili dr.)
- Odabrati, analizirati i kritički interpretirati filozofski tekst u nastavi filozofske grupe predmeta
- Isplanirati i u dogovoru s mentorom načiniti pripremu za samostalnu izvedbu nastavne jedinice
- Samostalno i kompetentno izvoditi nastavu iz filozofske grupe predmeta
- Analizirati i kritički protumačiti procjenu ostvarenih ishoda nastavnog sata
- Refleksivno i autokorektivno samovrednovati vlastitu izvedbu nastavnog sata te prosuditi uspješnost poučavanja, kvalitetu nastavne komunikacije te umijeća praćenja i vrednovanja učeničkih postignuća

1.4. Sadržaj predmeta

Ukupno se 15 radnih dana u semestru predviđa za boravak u školama vježbaonicama. Sadržaj metodičke prakse predviđa: upoznavanje sa školama vježbaonicama i mentorima, određeni broj sati hospitacije, dvije metodičke vježbe pripremanja i održavanja nastavnog sata iz filozofije, logike ili etike u srednjoj školi.

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo - konzultacije

1.6. Komentari

Komentar: Metodički se praktični dio vrjednuje na temelju uspješno pripremljenih i održanih nastavnih sati, te uspješno napisanih nastavnih priprema. Tomu prethodi redovito pohađanje nastave i aktivnost studenta tijekom svih metodičkih vježbi (sudjelovanje u osvrtima održanih nastavnih sati). Konačnom se ocjenom u metodičkome praktikumu izražava stupanj spremnosti studenta za sudjelovanje u nastavi filozofije, logike i etike.

1.7. Obveze studenata

Za izvršavanje studijskih obveza potrebno je da student:

- redovito pohađa hospitacije/vježbe,
- izvršava zadaće praktične nastave
- napiše najmanje dvije nastavne pripreme
- prezentira najmanje dvije nastavne jedinice

1.8. Praćenje¹⁵ rada studenata

Pohađanje nastave	2	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	1
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Varijanta 2. (bez ispita) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave. Student može

¹⁵ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

ostvariti ukupno 100 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici).

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Za metodičke vježbe studenti koriste aktualnu srednjoškolsku udžbeničku literaturu kao i literaturu za kolegij Metodika nastave filozofije.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Studenti prema potrebi koriste svu relevantnu literaturu navedenu u popisu obveznih i izbornih naslova za kolegij Metodika nastave filozofije.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenta nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Odsjek za filozofiju	
Naziv predmeta	Diplomski rad	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	obvezni	
Godina	2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	6
	Broj sati (P+V+S)	

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Pripremiti studenta za izradu diplomskog rada i izrada diplomskog rada

1.2. Uvjeti za upis predmeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

- Opravdati i promicati kritičko mišljenje u odgojnim i obrazovnim procesima
- Isplanirati i prezentirati kraće izlaganje te integrirati strukturirani dijalog i kritičko prosuđivanje odnosno voditi raspravu
- Preispitati vlastite stavove o filozofskim problemima, pojmovima, teorijama i pravcima
- Razlikovati metodologije i pristupe u filozofskom pisanju te argumentirano opravdati odabir pojedinih metoda
- Usporediti odabrane teorijske pristupe u filozofiji i povezati ih s pristupima u ostalim humanističkim i društvenim znanostima
- Implementirati primjereni metodološki pristup u odabranoj grani filozofije

• Primijeniti odgovarajući pristup i metodologiju u izradi stručnog i znanstvenoga rada iz područja filozofije • Primijeniti akademske konvencije za citiranje, parafraziranje, referiranje, pisanje bibliografije i kritički stav prema plagiranju u izradi diplomskog rada • Usmeno izložiti stručne spoznaje i rezultate znanstveno-istraživačkog rada na stručnim skupovima i u javnim izlaganjima						
1.4. Sadržaj predmeta						
U dogovoru s mentorom.						
1.5. Vrste izvođenja nastave	☐ predavanja	☐ seminari i radionice	☐ samostalni zadaci	☐ multimedija i mreža	☐ laboratorij	
	☐ vježbe	☐ obrazovanje na daljinu	☒ mentorski rad	☒ ostalo konzultacije		
	☐ terenska nastava					
1.6. Komentari						
1.7. Obveze studenata						
Konzultacije, izrada rada						
1.8. Praćenje¹⁶ rada studenata						
Pohađanje nastave		Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Ekperimentalni rad
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej		Istraživanje
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad
Portfolio						
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu						
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)						
Prema dogovoru s mentorom						
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)						
Prema dogovoru s mentorom						
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu						
	Naslov		Broj primjeraka		Broj studenata	
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija						
Evaluacija uspješnosti diplomskih radova						

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Boran Berčić
Naziv predmeta	<i>A priori</i> - klasični tekstovi
Studijski program	Diplomski studij Filozofije
Status predmeta	Izborni
Godina	I - II

¹⁶ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	0+0+30

1. OPIS PREDMETA							
1.1. Ciljevi predmeta							
Upoznati studenta s osnovnim pozicijama i argumentima u raspravi oko prirode apriorne spoznaje; Kantov sintetički a priori, Millov empirizam, Fregeov platonizam, pozitivistička jezička teorija a prioria.							
1.2. Uvjeti za upis predmeta							
Nema uvjeta za upis predmeta.							
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet							
Dovesti studenta u stanje da sam prepozna različite pozicije u pogledu apriorne spoznaje i da bude upoznat s poteškoćama svake od njih; da usvoji znanja vezana uz probleme oko podjele na analitičko i sintetičko.							
1.4. Sadržaj predmeta							
1. Kantov sintetički a priori; Kantova gledišta o sintetičkoj a priori prirodi matematike, geometrije i fundamentalnih principa fizike.							
2. Millov radikalni empirizam; Millovo shvaćanje da istine logike i matematike predstavljaju samo generalizacije iz iskustva.							
3. Fregeov platonizam; Fregeovo shvaćanje da istine logike i matematike opisuju vječne i nepromjenljive entitete koji postoje van vremena i prostora.							
4. Pozitivistička jezička teorija a prioria; Ayerovo i Hahnovo gledište da su logika i matematika u osnovi tautološke prirode i da ne doprinose činjeničnom znanju.							
5. Kritika podjele na analitičko i sintetičko; Quineovi i Whiteovi argumenti kojima oni nastoje pokazati da podjela na sintetičko i analitičko nije održiva. Griceova i Strawsonova obrana iste podjele.							
6. Kripke: Imenovanje i nužnost; Kritika stava da su samo pojmovne istine nužne i uvođenje ideje aposteriorne metafizičke nužnosti.							
1.5. Vrste izvođenja nastave		☐ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☐ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☒ ostalo konzultacije		
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Student je dužan redovito pohađati nastavu, izraditi seminarski rad kojega će izložiti usmeno na seminaru i/ili u pismenom obliku predati nastavniku i položiti usmeni ispit.							
1.8. Praćenje ¹⁷ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	1	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
*OCJENIVANJE							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							

¹⁷ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)		
Immanuel Kant: <i>Kritika čistoga uma</i> (selekcija)		
John Stuart Mill: <i>A System of Logic</i> (selekcija)		
Gottlob Frege: <i>Temelji aritmetike</i> (selekcija)		
Hans Hahn: "Logic, Mathematics and Knowledge of Nature"		
Alfred Jules Ayer: "A Priori" iz <i>Language, Truth and Logic</i>		
Willard van Orman Quine: "Two Dogmas of Empiricism"		
Morton White: "The Analytic and The Synthetic: An Untenable Dualism"		
Grice i Strawson: "In Defence of a Dogma"		
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)		
- Paul Moser (ur): <i>A Priori Knowledge</i> , Oxford University Press, 1987.		
- Paul Boghossian i Christopher Peacocke (ur): <i>New Essays on the a Priori</i> , Oxford University Press, 2002.		
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu		
<i>Naslov</i>	<i>Broj primjeraka</i>	<i>Broj studenata</i>
B. Berčić: <i>A priori</i> - klasični tekstovi	Broj primjeraka je neograničen jer je skripta u elektronskom obliku.	25
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem evaluacija koje se provode na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Neven Petrović	
Naziv predmeta	Analitički marksizam	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1-2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Glavni cilj ovog kolegija jest da se studenti upute u temeljne marksističke teze, budući da je ta ključna socijalna teorija u posljednja dva desetljeća zanemarena u našem obrazovnom sustavu, a želja da se o tome nešto može čuti u sklopu nastave višekratno je bila izražena. No, kako je već naznačeno u sadržaju kolegija, ne želi se tek ponoviti neka od klasičnih interpretacija Marxovog i Engelsovog rada, već se taj prikaz kani dati kroz najpoznatije suvremeno tumačenje marksizma koje u obzir uzima najnoviji razvoj društvenih znanosti i njegove teorije testira po njihovim mjerilima. Drugim riječima, plan je pružiti prikaz marksizma koji je maksimalno u skladu s najboljom znanostima našeg doba i zatim vidjeti u kojoj je mjeri i ta verzija izložena poteškoćama. Na taj bi način studenti dobili osnovna znanja o jednoj od ključnih filozofskih teorija i usput vidjeli može li se ona i dalje braniti i kako. Očekuje se da bi kolegij doprinio i izoštavanju kritičkog i

analitičkog duha studenata.											
1.2. Uvjeti za upis predmeta											
Nema posebnih uvjeta za upis ovog predmeta.											
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet											
Nakon odslušanog i položenog kolegija studenti će moći: - razumjeti ključne preokupacije marksističke filozofije; - definirati probleme proizvodnih snaga, proizvodnih odnosa, fetišizma, alijenacije, povijesnog razvoja, određivanja ekonomske strukture stupnjem razvitka proizvodnih snaga, itd.; - razlikovati i interpretirati osnovna gledišta o tim problemima; - identificirati glavne smjerove kritike tih gledišta; - kritički interpretirati i vrednovati spomenuta temeljna gledišta; - samostalno nastaviti daljnje izučavanje obrađenih tema, ukoliko ih to bude zanimalo; - argumentirano zaključivati o filozofsko-političkim problemima općenito.											
1.4. Sadržaj predmeta											
1) U uvodnom dijelu kolegija objašnjava se što je analitički marksizam i zbog čega je značajan, zatim se spominju glavne, velike teme marksističke filozofije te se izlaže kako su one, u glavnim crtama, izražene u Marxovim i Engelsovim programatskim i pristupačnijim tekstovima, kao što su npr. <i>Komunistički manifest</i> i <i>Nadnica, cijena i profit</i>. (6h) 2) Nakon toga prelazi se na izlaganje i suvremenu analizu konkretnih pitanja koja je marksizam uveo razvijajući svoju teoriju povijesti. To su npr: što su proizvodne snage, od čega se sastoji ekonomska struktura društva, što su proizvodni odnosi, što je baza a što nadgradnja društva i kakva je njihova međusobna veza, što je fetišizam, koja je logika razvoja povijesti, kako funkcionira kapitalizam, što je eksploatacija i slično. Pri tome se prvenstveno uzima u obzir proslavljena interpretacija G.A. Cohena, koji modernim analitičkim oruđima preispituje Marxove teze i pokušava procijeniti što od njih može proći kroz filter tih suvremenih dostignuća (18h). 3) Iduća faza kolegija obuhvaća marksističke teme koje imaju moralnu, tj. vrijednosnu dimenziju, poput slijedećih: što je alijenacija, jesu li proleter i kapitalizmu neslobodni i na koji način, u kojem je smislu komunizam superioran kapitalizmu, itd. Nastava se i u ovoj fazi većinom oslanja na rad G.A. Cohena, te još nekih njegovih kolega analitičkih marksista (2h). 4) Konačno, u posljednjoj se fazi kolegija pažnja posvećuje isključivo kritičkom razmatranju (neke od tih kritika bile bi dotaknute i u ranijem toku nastave, ali bi ih se sada detaljnije razrađivalo) iznesenih marksističkih ideja i vizija da bi se vidjelo zadovoljavaju li logičke i empirijske standarde koje moraju zadovoljiti sve ozbiljne teorije. Tu će oslonac biti na radovima nekolicine nemarksističkih autora (Conway, Hayek, Popper, Sesardić) koji se nalaze u preporučenoj literaturi. Od studenata se neće zahtijevalo da obavezno prođu kroz tu literaturu da ih se ne preoptereći, ali će im se na taj način ipak pružiti osnovne informacije o ključnim smjerovima kritike (4h).											
1.5. Vrste izvođenja nastave	<table border="0"> <tr> <td>☐ predavanja</td> <td>☐ samostalni zadaci</td> </tr> <tr> <td>☐ seminari i radionice</td> <td>☐ multimedija i mreža</td> </tr> <tr> <td>☐ vježbe</td> <td>☐ laboratorij</td> </tr> <tr> <td>☐ obrazovanje na daljinu</td> <td>☐ mentorski rad</td> </tr> <tr> <td>☐ terenska nastava</td> <td>☐ ostalo _____</td> </tr> </table>	☐ predavanja	☐ samostalni zadaci	☐ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža	☐ vježbe	☐ laboratorij	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____
☐ predavanja	☐ samostalni zadaci										
☐ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža										
☐ vježbe	☐ laboratorij										
☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad										
☐ terenska nastava	☐ ostalo _____										
1.6. Komentari	U skladu s programima studija <i>Filozofije</i> (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti. Predmet <i>Analitički marksizam</i> može biti izborni predmet i na preddiplomskom i na diplomskom studiju. Iz tog razloga, raspored predmeta po semestru i godini je postavljen disjunktivno. Nastava je prvenstveno u formi predavanja. Obavezni tekstovi dostupni su svim polaznicima u knjižnici fakulteta ili, ako se radi o radovima koje je teže nabaviti, u obliku fotokopirane «čitanke» te u PDF formatu. Studenti svakog tjedna dobivaju zadatak da pročitaju, u prosjeku, trideset stranica teksta. Svaki od studenta dobrodošao je da se, po dogovoru, dođe konzultirati s nastavnikom u vezi bilo čega vezanog uz program ovog kolegija. Kod pohađanja ovog predmeta poželjno je bar minimalno poznavanje engleskog budući da se, za neke teme, mnogo lakše može doći do pogodnih tekstova na tom jeziku. Time se, ujedno, studenti mogu navesti na to da poboljšaju svoje znanje engleskog te motivirati da se njime više služe.										
1.7. Obveze studenata											

Svi studenti imaju obavezu ne tek fizički prisustvovati nastavi nego i predati, u pismenom obliku, sažetak teksta koji treba pročitati – i to sa svojim komentarima i kritikama. Prisustvo na nastavi im se računa jedino ukoliko su ispunili tu obavezu. Odnosno, ukoliko se pokaže da ih pisanje tih sažetaka previše opterećuje, od studenata se može tražiti da predaju tzv. pristupnice za diskusiju – list s nekoliko pitanja kojima se problematizira gradivo koje se obrađuje. Nakon završetka nastave, studenti moraju položiti kolokvij (pismeni test) kojim se provjerava jesu li uistinu prošli kroz obaveznu literaturu. Tek nakon toga mogu izići na konačni, usmeni ispit.

1.8. Praćenje¹⁸ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	0,5	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenata na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Vrednovanje tijekom nastave održava se tokom semestra putem kolokvija, nakon polovice obrađenog gradiva, te aktivnosti na nastavi. Na završnom ispitu studenti pišu pismeni ispit te, ukoliko ga prođu, i usmeni. Studenti su dužni prisustvovati na nastavi, redovito čitati relevantnu literaturu i aktivno sudjelovati u diskusijama, za što su predviđen 1 ocjenski bod. Provjera znanja vršit će se temeljem kolokvija i na završnom ispitu (ukupno 1 ocjenski bod). Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 65 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 35 bodova.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- 1) G.A. Cohen, *Odbrana Marxove teorije historije*, Zamak kulture, Vrnjačka banja, 1987, str. 23-158, 177-222 (182) ili G.A. Cohen, *Karl Marx's Theory of History: A Defence*, Princeton University Press, Princeton, NJ, 2000, str. 28-248, 278-340, 364-388, 396-414 (328)
- 2) Marx, K./Engels, F. *Manifest komunističke partije*, u Dragičević, A./Mikecin, V./Nikić, M. (ur.) *Glavni radovi Marxa i Engelsa*, Stvarnost, Zagreb, 1979, str. 367-383 (17)
- 3) Marx, K. «Nadnica, cijena i profit» u Dragičević, A./Mikecin, V./Nikić, M. (ur.) *Glavni radovi Marxa i Engelsa*, Stvarnost, Zagreb, 1979, 821-839 (19)
- 4) Marx, K. „Fetiški karakter robe i njegova tajna“, u Dragičević, A./Mikecin, V./Nikić, M. (ur.) *Glavni radovi Marxa i Engelsa*, Stvarnost, Zagreb, 1979, str. 885-894 (10)
- 5) Sesardić, N. „Prilog kritici marksističke utopije“, u Sesardić, N. *Iz analitičke perspektive*, SDH, Zagreb, 1991, str. 169-209 (41)

Ukupno: **269 str.**

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Buchanan, A. *Marx and Justice: The Radical Critique of Liberalism*, Methuen, London, 1982.
 Berger, P.L. *Kapitalistička revolucija*, Naprijed, Zagreb, 1995.
 Cohen, G.A. „Radnici i Riječ: ili zašto je Marx imao prava smatrati da ima pravo?“, *Praxis*, Vol. V, br. 4, 1968, str. 406-421 (16)
 Cohen, G.A. „Radna teorija vrijednosti i pojam eksploatacije“, *Marksizam u svetu*, br. 10, 1981, str. 143-263 (121)
 Cohen, G.A. *History, Labour, and Freedom*, Clarendon Press, Oxford, 1988.
 Cohen, G.A. *If You're an Egalitarian, How Come You're So Rich?*, Harvard University Press, Cambridge, MA, 2000, str. 42-115 (74)
 Cohen, G.A. «Deeper into Bullshit», u Buss, S./Overton, L. (ur.) *Contours of Agency: Essays on Themes from Harry Frankfurt*, MIT Press, 2002, str. 321-339 (19)
 Cohen, G.A. *Socijalizam – zašto ne?*, Kružak, Zagreb, 2011.
 Cohen, G.A./Kymlicka, W. “Human Nature and Social Change in the Marxist Conception of History”, *Journal of Philosophy*, Vol. 85, No. 4, 1988, str. 171-191 (21)
 Cohen, J. „Review of G.A. Cohen's *Karl Marx's Theory of History*“, *Journal of Philosophy*, Vol. 79, No. 5, str. 253-273 (21)
 Cohen, M./Nagel, T./Scanlon, T. (ur.) *Marx, Justice, and History*, Princeton University Press, Princeton, NJ, 1980.
 Conway, D. *A Farewell to Marx*, Penguin, Harmondsworth, 1987.
 Dragičević, A./Mikecin, V./Nikić, M. (ur.) *Glavni radovi Marxa i Engelsa*, Stvarnost, Zagreb, 1979.
 Elster, J. *Making Sense of Marx*, Cambridge University Press, Cambridge, 1985.
 Elster, J. *An Introduction to Karl Marx*, Cambridge University Press, Cambridge, 1986.

¹⁸ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

- Geras, N. „The Controversy about Marx and Justice“, u Callinicos, A. (ur.) *Marxist Theory*, Oxford University Press, 1989.
- Gligorov, V. (ur.) *Kritika kolektivizma*, Filip Višnjić, Beograd, 1988, str. 15-53, 121-248 (167)
- Gray, J. „Marxian Freedom, Individual Liberty, and the End of Alienation“, *Social Philosophy and Policy*, Vol. 3, No. 2, 1986, str. 160-187 (28)
- Gray, J. „Against Cohen on Proletarian Unfreedom“, *Social Philosophy and Policy*, Vol. 6, No. 1, 1988, str. 77-112 (36)
- Habermas, J. «Prilog rekonstrukciji historijskog materijalizma», u Habermas, J. *Prilog rekonstrukciji historijskog materijalizma*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1985, str. 130-178 (49)
- Hayek, F.A. *Put u ropstvo*, Kružak, Zagreb, 2001.
- Honderich, T. „Against Theological Historical Materialism“, *Inquiry*, Vol. 25, 1982, str. 451-469 (19)
- Kolakowski, L. *Glavni tokovi marksizma I*, BIGZ, Beograd, 1980.
- Korsch, K. *Karl Marx*, Nolit, Beograd, 1982.
- Lewine, A./Wright, E. „Rationality and Class Struggle“, *New Left Review*, No. 123, 1980, str. 51-56 (6)
- Lukes, S. *Marxism and Morality*, Oxford University Press, Oxford, 1985.
- Lukes, S. „Can a Marxist Believe in Human Rights?“, u Lukes, S. *Moral Conflict and Politics*, Clarendon Press, Oxford, 1991, str. 173-88 (16)
- Mises, L. Von, *Theory and History*, Yale University Press, 1957.
- Mises, L. Von, *Marxism Unmasked: From Delusion to Destruction*, Foundation for Economic Education, New York, 2006.
- Narveson, J. „Marxism: Hollow at the Core“, u Narveson, J. *Respecting Persons in Theory and Practice*, Rowman & Littlefield, Lanham, 2002, str. 35-47 (13)
- Nozick, R. *Anarhija, država i utopija*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2003, str. 305-358 (54)
- Parkin, F. *Marxism and Class Theory: A Bourgeois Critique*, Tavistock, London, 1971.
- Popper, K.R. *Otvoreno društvo i njegovi neprijatelji II*, Kružak, Zagreb, 2003, str. 80-198 (119)
- Petrović, G. *Filozofija i marksizam*, Naprijed, Zagreb, 1976, str. 11-151 (140)
- Rawls, J. *Lectures on the History of Political Philosophy*, Belknap Press, Cambridge, MA, 2007, str. 319-372 (54)
- Roemer, J. *A General Theory of Exploitation and Class*, Harvard University Press, Cambridge, MA, 1982.
- Roemer, J. (ur.) *Analytical Marxism*, Cambridge University Press, 1986.
- Singer, P. *Marx*, Oxford University Press, Oxford, 1980.
- Sweezy, P.M. *Teorija kapitalističkog razvitka*, Naprijed, Zagreb, 1959.
- Tucker, R.C. «Marx and Distributive Justice», u Tucker, R.C. *The Marxian Revolutionary Idea*, W.W. Norton, New York, 1969, str. 33-53 (21)
- Waldron, J. «When Justice Replaces Affection: The Need for Rights», u Waldron, J. *Liberal Rights*, Cambridge University Press, Cambridge, 1993, str. 370-391 (22)
- Weber, M. *Protestantska etika i duh kapitalizma*, Veselin Masleša/Svjetlost, Sarajevo, 1989.
- Wolff, J. *Why Read Marx Today?*, Oxford University Press, Oxford, 2002.
- Wood, A.W. «Marx Against Morality», u Singer, P. (ur.) *A Companion to Ethics*, Blackwell, Oxford, 1991, str. 511-24 (14)
- Wood, A.W. *Karl Marx (Arguments of the Philosophers)*, Routledge, London, 2004.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
G.A. Cohen, <i>Obrana Marxove teorije istorije</i> , Zamak kulture, Vrnjačka banja, 1987.	5, tekst je dostupan i u PDF formatu te kao fotokopija	15
Dragičević, A./Mikecin, V./Nikić, M. (ur.) <i>Glavni radovi Marxa i Engelsa</i> , Stvarnost, Zagreb, 1979.	6	15
Sesardić, N. <i>Iz analitičke perspektive</i> , SDH, Zagreb, 1991.	5	15

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Glavni način provjeravanja uspješnosti predmeta jest znanje koje studenti pokazuju na ispitu. Ali se isto tako, nakon završetka nastave, radi i anonimna anketa (u organizaciji nastavnika) u kojoj se studenti slobodno izjašnjavaju o tome koliko su zadovoljni predmetom, što ih je smetalo, što im je bilo dobro, što bi promijenili i sl. Sve to nastavniku omogućuje da kasnije modificira program, tako što teme i tekstove koji su se pokazali preteškim ili nezanimljivim mijenja nekim drugim. Nadalje, dio nastave već je snimljen i stavljen na Internet, čime svi zainteresirani mogu vidjeti što se i kako radilo, a nastavnik lakše uviđa svoje eventualne pogreške. Osim navedenog, praćenje kvalitete ide i kroz samoevaluaciju koju provodi nastavnik, kroz praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva, te evaluaciju na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Ana Gavran Miloš	
Naziv predmeta	Antička filozofija duha	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA		
1.1. Ciljevi predmeta		
(1) Upoznavanje studenata s osnovnim načinima razumijevanja duha i mentalnih pojava koji su se pojavili u klasičnom i helenističkom razdoblju antičke filozofije. (2) Uočavanje antičkog podrijetla modernih teorija iz područja filozofije duha. (3) Razvijanje samostalnog, kritičkog i jasnog mišljenja te njegova pismenog i usmenog izražavanja.		
1.2. Uvjeti za upis predmeta		
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet		
Očekuje se da će studenti savladavanjem ovog programa: - moći opisati i objasniti osnovne načine razumijevanja duha i mentalnih pojava koji su se pojavili u klasičnom i helenističkom razdoblju antičke filozofije - uočiti i opisati veze antičkog i modernog pristupa dotičnim filozofskim problemima - razviti vještine čitanja, razumijevanja i interpretacije klasičnih filozofskih tekstova - razviti vještine samostalnog, kritičkog i jasnog prosuđivanja, te analiziranja stavova pojedinih filozofa		
1.4. Sadržaj predmeta		
(1) Platon: (a) Dualistička pozicija u Fedonu; (b) učenje o dijelovima duše u Državi. (2) Aristotel: (a) Aristotelova psihologija i metafizika; (b) duša kao forma; odnos prema dualizmu i funkcionalizmu; (c) Aristotel o problemu percepcije; (d) problem uma (3) Epikur: (a) epikurovski atomizam i objašnjenje psihofizičkog odnosa; (b) epikurovsko objašnjenje percepcije. (4) Stoići: (a) opće stoičko stajalište: odnos duše prema ostalim vrstama tijela; (b) teorija percepcije; (c) psihologija djelovanja; (d) emocije i racionalnost. (5) Antička i moderna filozofija duha		
1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☒ mentorski rad ☒ ostalo _konzultacije_____
1.6. Komentari		
1.7. Obveze studenata		
(1) Redovito pohađanje nastave i čitanje propisane literature. (2) Aktivno sudjelovanje u radu. (3) Sastavljanje dvaju kratkih (3-4 str. odn. 1000-1200 riječi) sastavaka na zadanu temu. (4) Sastavljanje jednog duljeg (15-20 str. odn. 4500-6000 riječi) sastavka na temu po vlastitom izboru.		
1.8. Praćenje ¹⁹ rada studenata		

¹⁹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	0,2	Seminarski rad	0,5	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0,8	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

1. Platon, Fedon, preveo K. Rac, Zagreb, 1996. (Preporučuje se i engleski prijevod; usp. dolje, b.1.) (Spis se citira navođenjem paginacije na margini.)
2. Platon, Država, preveo M. Kuzmić, Zagreb, 1977. (i druga izdanja).
3. Aristotel, O duši, preveo F. Grgić. (Rukopis.)
4. Aristotel, O duši / Nagovor na filozofiju, prev. M. Sironić i D. Novaković, Zagreb, 1996.
5. Lukrecije, O prirodi, prev. M. Tepeš, Zagreb, 1938.
6. Epikur, Pismo Herodotu, u Diogen Laertije, Životi i mišljenja istaknutih filozofa, prev. A. Vilhar, Beograd, 1985, str. 343–359.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

1. Plato, Phaedo, translated with notes by D. Gallop, Oxford, 1975.
2. Shield, C. "Aristotle's Psychology", Stanford Encyclopedia of Philosophy, <http://plato.stanford.edu/entries/aristotle-psychology/>
3. Annas, J., "Epikurovska psihologija", u P. Gregorić, F. Grgić i M. Hudoletnjak Grgić (ur.), Helenistička filozofija: Epikurovci, stoici, skeptici, Zagreb, 2005, str. 91–108.
4. Graver, M. (ur.), Cicero on the Emotions: Tusculan Disputations 3 and 4, Chicago, 2002.
5. Lorenz, H., "Ancient Theories of Soul", Stanford Encyclopedia of Philosophy, <http://plato.stanford.edu/entries/ancient-soul/>

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva, te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Ana Gavran Miloš
Naziv predmeta	Antički skepticizam
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije
Status predmeta	izborni
Godina	1., 2.

Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA								
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>								
(1) Upoznavanje studenata sa skeptičkim tendencijama u antičkoj filozofiji koje su se pojavile u razdoblju nakon 3. st. pr. N. e. (2) Razumijevanje uloge i važnosti tih tendencija za razvoj antičke i kasnije filozofije. (3) Uočavanje antičkog podrijetla modernih skeptičkih argumenata. (4) Razvijanje samostalnog, kritičkog i jasnog mišljenja te njegova pismenog i usmenog izražavanja								
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>								
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>								
Očekuje se da će studenti savladavanjem ovog programa: - moći opisati i objasniti skeptičke tendencije koje su se razvile u razdoblju nakon 3. st. pr. n. e. - moći analizirati i usporediti ulogu i značaj tih tendencija za razvoj antičke i kasnije filozofije - razviti vještine čitanja, razumijevanja i interpretacije klasičnih filozofskih tekstova - moći opisati odnos i veze između antičkog skepticizma i modernog pristupa skeptičkim argumentima - razviti vještine samostalnog, kritičkog i jasnog prosuđivanja, te analiziranja stavova pojedinih filozofa								
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>								
(1) Rani pironizam: Piron i Timon (2) Pironizam Seksta Empirika: (a) opća pozicija; (b) Enezidemovi modusi; (c) Agripini modusi; (d) Skeptička kritika etike. (3) Praktični ciljevi pironizma (4) Akademijski skepticizam: Arkesilaj i Karnead: (a) podrijetlo akademijskog skepticizma; (b) stoička epistemologija i akademijska kritika; (c) Arkesilaj i Karnead o praktičnim kriterijima (5) Antički i moderni skepticizam								
<i>1.5. Vrste izvođenja nastave</i>	☒	predavanja	☒	seminari i radionice	☒	multimedija i mreža	☐	laboratorij
	☐	vježbe	☐	obrazovanje na daljinu	☒	mentorski rad	☒	ostalo ___konzultacije_____
	☐	terenska nastava						
<i>1.6. Komentari</i>								
<i>1.7. Obveze studenata</i>								
(1) Redovito pohađanje nastave i čitanje propisane literature. (2) Aktivno sudjelovanje u radu. (3) Sastavljanje dvaju kratkih (3-4 str. Odn. 1000-1200 riječi) sastavaka na zadanu temu. (4) Sastavljanje jednog duljeg (15-20 str. Odn. 4500-6000 riječi) sastavka na temu po vlastitom izboru.								
<i>1.8. Praćenje²⁰ rada studenata</i>								
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	0,2	Seminarski rad	0,5	Eksperimentalni rad		
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje		
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0,8	Referat		Praktični rad		
Portfolio								
<i>1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu</i>								
*OCJENIVANJE								

²⁰ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Sekst Empirik, Obris pironizma, priredio i preveo F. Grgić, Zagreb, 2008.
Diogen Laertije, Životi i mišljenja istaknutih filozofa, prev. A. Vilhar, Beograd, 1979, 31985.
Long, A. A. i D. Sedley (ur.), The Hellenistic Philosophers, 2 sv., Cambridge, 1987.
Charles Brittain (ed.), Cicero: on Academic Scepticism, Indianapolis, 2006.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Burnyeat, M., "Može li skeptik živjeti svoj skepticizam?", u P. Gregorić, F. Grgić i M. Hudoletnjak Grgić (ur.), Helenistička filozofija: Epikurovci, stoici, skeptici, Zagreb, 2005.
Frede, M., "Skeptikova vjerovanja", u P. Gregorić, F. Grgić i M. Hudoletnjak Grgić (ur.), Helenistička filozofija: Epikurovci, stoici, skeptici, Zagreb, 2005.
Hankinson, R. J., The Sceptics, London, 1995.
Striker, G., "Skeptičke strategije", u P. Gregorić, F. Grgić i M. Hudoletnjak Grgić (ur.), Helenistička filozofija: Epikurovci, stoici, skeptici, Zagreb, 2005.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva, te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Majda Trobok	
Naziv predmeta	Apriorno znanje	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Upoznati studente sa suvremenim diskusijama u teorijama apriorne spoznaje.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet							
Student treba biti u stanju analizirati različite vidove znanja koji se tradicionalno shvaćaju kao apriorni, npr. jednostavne matematičke sudove, logičke sudove, te moralne sudove. Trebalo biti u stanju definirati spoznajni status različitih iskaza, te uspješno uspoređivati empirijske i ne-empirijske danosti. To će razviti kompetenciju promišljanja o velikom broju područja kao kandidata za apriornu spoznaju, uključujući logiku, elemente matematike, te meta-filozofsko promišljanje metoda same filozofije.							
1.4. Sadržaj predmeta							
Predmet istražuje izvore apriorne spoznaje. Nakon što se opiše domena, pažnja se usmjerava na filozofska pitanja intuitivnog apriornog znanja. Prva vrsta takvog znanja koja će se raspravljati je aritmetičko ili numeričko znanje, čime se uvodi pitanje apstraktnosti i zahvaćanja apstraktnih svojstava. Nakon toga, raspravlja se pitanje kategorijalnih intuicija i njihove nepromjenjivosti. Posebno se raspravlja nužnost esencije i dva pitanje povezana s njom, prvo, promjenjivost kategorijalnih intuicija, i, drugo, odakle dolaze intuicije koje se tiču mogućnosti. Nakon toga raspravlja se opći problem mogućnosti objašnjenja intuicija. Oboružani tim podacima, vraćamo se apriornosti i opravdanju intuicijskih vjerovanja.							
1.5. Vrste izvođenja nastave	☒	predavanja	☐	Samostalni zadaci	☐		
	☒	seminari i radionice	☐	Multimedija i mreža	☐		
	☐	vježbe	☐	Laboratorij	☐		
	☐	obrazovanje na daljinu	☐	Mentorski rad	☐		
	☐	terenska nastava	☐	Ostalo _____	☐		
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
1.8. Praćenje²¹ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	0,5	Seminarski rad	0,5	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej	0,5	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat	0,5	Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
*OCJENIVANJE							
Varijanta 2. (bez ispita) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti je 100 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici).							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Bonjour, L.(1998) <i>In Defense of Pure Reason</i> , Cambridge University Press. Cambridge							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Boghossian, P. and Peacocke, C. (Eds), (2000), <i>New Essays on the A Priori</i> , Clarendon Press, Oxford. Casullo, Albert. <i>A Priori Justification</i> . New York: Oxford University Press, Jackson, F. (1998), <i>From Metaphysics to Ethics</i> , Clarendon Press, Oxford. <i>Imagination, Conceivability, and Possibility</i> , edited by Tamar Gendler and John Hawthorne, from Oxford University Press							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
Naslov				Broj primjeraka		Broj studenata	

²¹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kvalitetu predmeta procijenit će sam nastavnik (po završetku izvođenja programa studenti će procijeniti sadržaj, metode, rad nastavnika te odnos prema studentima) kroz analizu ostvarenja očekivanih ishoda predmeta i analizama koje će se izvršiti na razini Odsjeka i/ili fakulteta.

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof.dr.sc. Boran Berčić	
Naziv predmeta	Argumenti	
Studijski program	Filozofija + C-segment + Nastavnički modul	
Status predmeta	Izborni	
Godina	II - V (preddiplomski i diplomski)	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenosti studenata	3 ECTS
	Broj sati (P+V+S)	10+20+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Osnovni cilj predmeta jest usavršiti vještinu izlaganja argumenata kod budućih nastavnika filozofije, logike, etike i ostalih predmeta. Argumenti su bit filozofije, kao i bilo koje druge racionalne aktivnosti. Stoga pažljivim formuliranjem i izlaganjem argumenta nastavnik uvodi učenika u samu srž filozofske i druge rasprave. Zbog toga je izuzetno važno da budući nastavnik usvoji i razvije tehnike izlaganja i analiziranja argumenata. Tada ih može prenijeti na svoje učenike. Jasnoća u izlaganju i fokusiranje na bitno uvelike podižu kvalitetu nastave. Dakle, osnovni cilj predmeta jest logičko-didaktičko-metodičke prirode: stjecanje vještine i razvijanje rutine u formuliranju i izlaganju argumenata.

Odabir argumenata koji će se obrađivati u kolegiju izvršen je u skladu s *Kurikulumom nastavnog predmeta Filozofija za gimnazije* MZOS-a od 22.1.2019. Odabrani su poznati argumenti iz tri obvezne domene: *Postojanje i svijet*, *Spoznaja i znanje te Djelovanje i orijentacija* (točka C.1. opis domena). Pored toga, u navedenom Kurikulu "filozofska analiza i argumentacija" predstavlja jedan od tri odgojno-obrazovna ishoda te jedan od dva elementa ocjenjivanja (točke D i G).

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema uvjeta.

Poželjno je da student koji upisuje ovaj predmet ima neko predznanje iz filozofije ali nije nužno. Budući da se radi o bazičnom i relativno jednostavnom gradivu, predmet mogu upisati i studenti drugih studijskih grupa. Dakle, predmet je prvenstveno namijenjen studentima filozofije koji su upisali nastavnički modul ali mogu ga upisati i svi ostali studenti.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da student usvoji i razvije osnovne vještine formuliranja i izlaganja argumenta: razbijanje teksta na premise, analiza premisa i logičkih odnosa među propozicijama argumenta. Očekuje se povećanje stupnja jasnoće u izlaganju i održavanju nastave uopće. ("Poučavanje i učenje" točka I.1. s *Popisa temeljnih nastavničkih kompetencija* Centra za obrazovanje nastavnika Filozofskog fakulteta u Rijeci, od 16.1.2014.)

Očekuje se i detaljnije upoznavanje s najpoznatijim argumentima iz povijesti filozofije i ljudskog mišljenja uopće. Kao što se može vidjeti iz sadržaja predmeta (točka 1.4 ovog obrasca), odabrani su najpoznatiji argumenti klasičnih autora kao što su Platon, Aristotel, Spinoza, Descartes, itd. Upravo ti autori i ti argumenti predstavljaju okosnicu programa filozofije u srednjoj školi. Time će budući nastavnici filozofije produbiti i usavršiti znanje upravo onih autora i onih tema koje će predavati u srednjoj školi. ("Poznavanje predmeta (struke) i nastavnog program (kurikul)" točka 1.3. s *Popisa temeljnih nastavničkih kompetencija* Centra za obrazovanje nastavnika Filozofskog fakulteta u Rijeci, od 16.1.2014.)

Nadalje, očekuje se da student usvoji a u nekoj mjeri i razvije rutinu u korištenju osnovnih logičkih distinkcija: razlikovanje između valjanosti i istine, pojmovnog i činjeničnog, normativnog i deskriptivnog, nužnog i kontingentnog, epistemičkog i pragmatičkog, itd. Kvalitetan nastavnik mora biti svjestan ovih distinkcija i mora ih biti u stanju samostalno primijeniti u nastavnom procesu.

1.4. Sadržaj predmeta

Pored izvornog klasičnog teksta uvijek će se razmatrati i suvremene varijante i formulacije argumenta.

Analiza argumenta obično obuhvaća sljedeće elemente: (1) Objašnjenje konteksta rasprave i motivacije autora. (2) Analiza teksta. (3) Uobličavanje argumenta (ekspliciranje premisa i logičkih odnosa). (4) Analiza premisa i logičkog slijeda. (5) Vrednovanje argumenta u širem kontekstu rasprave.

- Enesidem: tropi (Sekst Empirik)
- Agripa: nemogućnost opravdanja (Sekst Empirik)
- Platon: *Parmenid*, argument jednoga u mnoštvu (Campbell)
- Kauzalna inertnost apstraktnih predmeta (Benacerraf)
- Platon: Eutifronova dilema (Wright)
- Aristotel: *De Interpretatione*, buduće kontingencije i pomorska bitka (Taylor)
- Anselmo: *Proslogion*, ontološki argument (Hartshorne)
- Toma: *Summa*, kozmološki argument (Craig)
- Spinoza: *Etika*, argument za panteizam (Hoffman & Rosenkrantz)
- Berkeley: *master argument* (Nagel)
- McTaggart: nepostojanje vremena
- Putnam: vrijeme i suvremena fizika
- Descartes: *Meditacije*, modalni argument za dualizam (Chalmers)
- Kim: zatvorenost fizičkog i kauzalna ekskluzija mentalnih stanja
- Hume: odnos činjenica i vrijednosti: naturalistička pogreška (Searle)
- Kant: kategorički imperativ (Mackie)
- Inkonzistentna trijada (znanje, sloboda volje - transfer modalnosti)
- Pragmatički argumenti (Pascalova oklada, opravdanje indukcije)

1.5. Vrsta izvođenja nastave	☐ predavanja	x ☐ samostalni zadaci
	☐ seminari i radionice	x ☐ multimedija i mreža
	x ☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____
1.6. Komentari	Vježbe će se održavati na Fakultetu, u uobičajenim prostorijama i terminima. Studenti trebaju izlagati svoje seminare onako kako će jednog dana držati nastavu u školi.	
1.7. Obaveze studenata		

Redovito sudjelovati u nastavi. U semestru izraditi i izložiti najmanje jednu prezentaciju - onako kako će držati nastavu u školi - dakle, primjereno uzrastu i predznanju budućih đaka. Položiti pismeni ili usmeni ispit.							
1.8. Praćenje ²² rada studenata							
<u>Pohađanje nastave 1</u>		<u>Aktivnost u nastavi</u>		<u>Seminarski rad 1</u>		Eksperimentalni rad	
<u>Pismeni ispit 1</u>		<u>Usmeni ispit</u>		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja pojedinog ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Vrednovanje izlaganja, aktivnosti na nastavi, završnog ispita. Prepoznavanje distinkcije između pojmovnih i činjeničnih tvrdnji, prepoznavanje distinkcije između činjenica i vrijednosti, uočavanje logičkih grešaka, itd.							
1.10. Obavezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
- Bruce M. i Barbone S: <i>Just the Arguments: 100 of the Most Important Arguments in the Western Philosophy</i> , Blackwell, 2011.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
- Kelley David: <i>The Art of Reasoning</i>, Norton, 1988. - Warburton Nigel: <i>A Little History of Philosophy</i>, Yale University Press, 2011. - Washburn Phil: <i>Philosophical Dilemmas: Building a Worldview</i>, OUP, 1997. - Šuster Danilo: <i>Moč Argumenta: Logika in kritično razmišljanje</i>, Univerza v Mariboru, 1998. - Martin Robert: <i>There Are Two Errors In The Title Of This Book</i>, Broadview, 1992. - Berčić Boran: <i>Filozofija I i II</i>, Ibis-grafika, Zagreb, 2012. - Reškovic Tomislav: <i>Filozofija: udžbenik filozofije za 4. razred gimnazije</i>, Profil, 2008. - Čehok Ivan, Grgić Filip: <i>Filozofija: Udžbenik filozofije za četvrti razred gimnazije</i>, Profil, 2001. - Kalin Boris: <i>Filozofija - uvod i povijest</i>, Školska knjiga, 2014.							
1.12. Broj primjeraka obavezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
Naslov		Broj primjeraka		Broj studenata			
Literatura nije dostupna u Knjižnici Fakulteta. Dio literature bit će dostupan on-line, a bit će pripremljen i "reader" najvažnijih tekstova za rad na kolegiju.							

²² VAŽNO: Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1. 13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Praćenje kvalitete vršit će se kontinuirano, kroz kontakt sa studentima na nastavi, konzultacije, itd. Praćenju kvalitete posebno će posvetiti pažnja nakon što studenti polože ispit, kada više ne budu pod pritiskom zbog prolaska na ispitu i ocjenjivanja. Budući da se radi o specifično nastavničkom kolegiju, u praćenje kvalitet bit će uključeni: profesorica Metodike nastave filozofije, organizatori školske prakse te predstavnici Aktiva nastavnika filozofije, dakle, kolege koji predaju filozofiju i etiku u gimnazijama i ostalim srednjim školama.		

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Snježana Prijić Samaržija	
Naziv predmeta	Bioetika i žensko pitanje	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1,2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA	
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>	
• stjecanje relevantnih spoznaja iz domene rodni studija i bioetike te uočavanje interdisciplinarne naravi tematike: etičke, epistemološke i filozofsko-političke • stjecanje sposobnosti kritičkog mišljenja te razvijanje osjetljivosti i svijesti o etičkim problemima i dilemama žena kroz povijest, a posebice u suvremenom društvu vezano uz problem reproduktivne autonomije • razvijanje sposobnosti analize i interpretacije filozofskih tekstova • razvijanje kritičkog mišljenja prakticiranjem problemskog pristupa kroz predavanja, eseje, diskusije i rad u debatnim skupinama • razvijanje sposobnosti samostalnog rada, kreativne upotrebe stečenih spoznaja i sposobnosti kompleksnog i sintetskog zahvaćanja problema	
<i>1.2. Uvjeti za opis predmeta</i>	
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>	
Student/studentica će nakon položenog ispita biti u stanju: • objasniti temeljne pojmove rodni studija: rod, spol, esencijalizam, socijalni konstruktivizam • objasniti temeljne pojmove bioetike vezane uz problem reproduktivne autonomije • objasniti pojam feminizma (kontinentalna i analitička tradicija) • objasniti i usporediti temeljne teorije feminističke epistemologije • objasniti različite teorije i ljudskoj seksualnosti • objasniti u čemu se sastoji dihotomija privatno – javno • opisati, objasniti razlike i usporediti različita stajališta o pobačaju, kontracepciji, medicinski potpomognutom začecu, surogatnom majčinstvu i dr. • analizirati razloge spolne diskriminacije (kroz povijest i danas) • usprediti razloge za i protiv programa afirmativne akcije	
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>	
1. <u>Uvod u bioetiku</u>	

- pregled temeljnih etičkih pozicija: pristup temeljen na prirodnom zakonu, Kantovska etika, tradicija društvenog ugovora, egoizam, suvremena deontologija, etika *prima facie* dužnosti, konsekvencijalizam, etika vrlina, itd.
  - povijesni uvod u bioetiku: što je bioetika, bioetika i medicinska etika – podrijetlo terminologije
  - bioetička pitanja: opećenita pitanja o životu i smrti; posebna pitanja: pobačaj, medicinski potpomognuto začeće, kontracepcija, genetski inženjering, kloniranje, eutanazija itd.)
2. Pobačaj
    - status fetusa: pitanje osobnosti, genetička i moralna ljudskost, potencijalnost fetusa, liberalni vs. konzervativni stav o pobačaju, itd
    - sukob prava majke i fetusa: utemeljanje prava na pobačaj, moralne obaveze prema nerođenima, ustavno zakonodavstvo o pobačaju, pitanje odgovornosti za trudnoću i pravo na pobačaj, itd.
  3. Kontracepcija i populacijska politika
    - religijsko (kršćanstvo i Novi prijedlog) vs. liberalno stajalište; argument prorodnog zakona; namjera i spolni odnosi
    - pobačaj i kontracepcija; kontracepcija i AIDS
    - moralni status eugenike
    - populacijska kontrola: religijsko vs. feminističko stajalište; demografska tranzicija i optimalna populacijska politika
  4. Medicinski potpomognuto začeće
    - suvremene medicinske tehnologije (različite tehnike umjetne oplodnje);
    - etičke i pravne dileme vezane uz *in vitro* oplodnju
    - etičke i pravne dileme vezane uz surogatno majčinstvo
    - liječnički potpomognuto začeće i autonomija žene; prava i interesi žena u kontekstu liječnički potpomognutih začeća
  5. Eksperimentiranje i znanstvena istraživanja na embrijima
    - zakonska regulativa o eksperimentiranju na embrijima
    - pojam i razvoj embrija; znanstveni podaci: fertilizacija, segmentacija i dr.
    - moralni status embrija; argument potencijalnosti; biološki proces i moralni događaji
    - subjekt istraživanja; kontrola zajednice nad istraživanjima na embrijima
  6. Prenatalna diagnostika, odabir spola i kloniranje
    - post-konceptualna narav prenatalnog dijagnosticanja: pregled i diagnostika, procedure zdravstvene njege i autonomija pacijenta; stvarni i manipulirani izbori; cijena i dobrobit prenatalne dijagnostike, prenatalna dijagnostika i majčinska tjeskoba
    - etičke dileme vezane za odabir spola djeteta i kloniranje: tehnike kloniranje, povijest eugenike (Kina, Njemačka, Švedska i dr.)
  7. Bioetika i žensko pitanje
    - medicinska njega i žensko pitanje: nejednakoost i diskriminacija u profesijama vezanim uz medicinsku njegu; pitanja vezana uz medicinsku njegu i podređenost žena
    - bioetika i feminizam: feministička etika; bioetička samo-refleksija, etička evaluacija bioetičkih praksi i pretpostavki; bioetika i marginalizirane skupine
  8. Etika njege, sestrinska etika
    - etika njege: njega kao etička perspektiva, «glas» njege protiv «glasa» pravde;
    - sestrinska etika: povijest sestrinstva; sestrinski kodeks i feminizam; sestre kao pacijentovi zagovornici
  9. Ženski (rodni) studiji
    - što su ženski (rodni) studiji; temeljni pojmovi: spol i rod, rodni identitet, esencijalizam, dualizam i konstruktivizam
    - epistemologija i rod; filozofija prava i politike o pojmu roda
    - etika- dvije ili jedna, muška i ženska etika, muška i ženska priroda, muške i ženske vrline; različitost moralnog promišljanja - koncepcija «različitih glasova»
    - povijest esencijalizma: Platon, Aristotle, J.J. Rousseau; G.W. Hegel; J. Bentham, F., Nietzsche; S. Freud, L. Kohlberg vs. J.S. Mill, M. Wallstonecraft; S. de Beauvoir; H.Arendt; C. Gilligan i dr.

- javno i privatno – univerzalna i partikularna perspektiva; objektivnost i subjektivnost; država i civilno društvo; liberalna vs. participatorna demokracija - feministčke teorije – od radikalnog do umjerenog feminizma (francuski feminizam, M. Daly, S. Griffin, M.O'Brien, J.B. Miller, J. Butler, itd.) 10. <u>Spolne uloge i spolna jednakost</u> - načelo jednakosti i legitimnost spolnih uloga - pojmovi muškosti i ženskosti; prirodne različitosti i nejednaki tretman - «neizbježnost» patrijahata, argument iz prirodnih funkcija - interesi društva i spolne uloge; sloboda i spolne uloge - solucija androgenosti 11. <u>Diskriminacija i obrnuta diskriminacija</u> - primarna i sekundarna diskriminacija, otvorena i prikrivena diskriminacija - programi afirmativne akcije; «slaba» i «jaka» afirmativna akcija - argumentacija za i protiv preferencijalnog tretmana žena: kompenzacijsko i utilitarističko opravdanje afirmativne akcije; opravdanost diskriminacije muškaraca; ustavnost obrnute diskriminacije 12. <u>Seksualni moral</u> - teorije o seksulanom moralu (konvencionalistička teorija, liberalna teorija, seks i ljubav, seks kao jezik, itd); seksualne perverzije - homoseksulanost, preljub, prostitucija - pornografija, spolno uznemiravanje							
1.5. Vrste izvođenja nastave		☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☒ samostalni zadaci ☒ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo: konzultacije		
1.6. Komentari		Komentari: Nastojat će se na metodički kompleksnom radu koji objedinjuje individualni i timski pristup. Za uspješan rad bit će potreban pristup Internetu, služenje mrežnim servisima i poznavanje engleskog jezika.					
1.7. Obveze studenata							
Redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje u nastavi, pisanje eseja, kolokvij/testovi znanja, pismeni ispit.							
1.8. Praćenje ²³ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit		Esej	0,5	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
• Baccarini, E., i Prijić - Samaržija, S. (ur.), Praktična etika, Zagreb, Biblioteka Filozofska istraživanja, 2007. • Čačinović, Nadežda., (ur.) Žene i filozofija, Zagreb, Centar za ženske studije, 2007. • Prijić, Snježana (ur.), Pobačaj – za i protiv, Rijeka, HKD, 1995.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
• Wollstonecraft, M., Obrana ženskih prava, Zagreb, Ženska infoteka, 1999.							

²³ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

- Šimonović, S., *Medicinski potpomogunuto začće, Pravo i etika*, Zagreb, Organizator, 1997. Mill, J.St, *Podređenost žena, Jesenski-Turk*, Zagreb, 2000.
- Pateman, C., *Spolni ugovor*, Zagreb, Ženska infoteka, 2000.
- ***
- Baccarini, E., *Bioetica: Analisi Filosofiche Liberali*, Torino, Trauben, 2002.
- Kuhse, H., Singer, P., Buckle, S., Dawson, K. Kasimba, P. (ur.), *Embryo Experimentation*, Cambridge University Press, 1990.
- Kuhse H., Singer, P., (ur.), *A Companion to Bioethics*, London, Blackwell Publishers, 1998.
- Okin, Susan M., «Thinking like a women», u D. Rhode (ur.), *Theoretical Perspectives on Sexual Difference*, Yale University Press, 1990.
- T.A. Mappes i J.S. Zembaty (ur.), *Social Ethics: Morality and Social Policy*, New York, McGraw-Hill Publishing Company, 1987. (poglavlja 1, 2, 4,5 i 6)
- Primoratz, Igor, *Ethics and Sex*, Routledge, London, 1999.
- Beauchamp, T.L., Childess, J., *Principles of Bioethics*, Oxford, Oxford University Press, 1994 (četvrto izdanje)
- Kitcher, P., *The Lives to Come: The Genetic Revolution and Human Possibilities*, Touchstone, 1996.
- Cohen- Almagor, R., *Medical Ethics at the Dawn of 21th Century*, New York Academy of Science, 2000.
- Brody, B., *Life and Death Decision Making*, Oxford, Oxford Univerity Press, 1988.
- Nussbaum, M.C., Sunstein, C.R. (ur.), *Clones and Clones: Facts and Fantasies about Human Cloning*, W.W. Norton, 1998.
- Daniels, N., Sabin, J., *Settings Limits Fairly*, Oxford University Press Inc. USA, 2002.
- Harris, J., (ur.), *Bioethics*, Oxford University Press, 2001.
- Nussbaum, Martha C., *Sex and Social Justice*, Oxford University Press, Oxford, 1999.
- Baier, Annette C., *Moral Prejudice*, Harvard University Press, Cambridge, Mass., 1994.
- Fausto-Sterling, Anne, *Myths of Gender*, Basic Books, New York, 1985
- Kymlicka, W. «Feminism», u W. Kimlicka, *Contemporary Political Philosophy*, Oxford University Press, 1990
- Freidman, Merilyn, *What Are Friends For? Feminst Perspective on Personal Relationships and Moral Theory*, Cornell University Press, Ithaca, 1993.
- Gilligan, Carol, *In a Different Voice*, Harvard University Press, Cambridge, Mass., 1982.
- Harding, Sandra, *The Science Questions in Feminsim*, Milton Keynes: Open Universoty Pres, 1986.
- MacKinnon, Chatharine, *Feminsm Unmodified*, Harvard University Press, Cambridge, Mass., 1987
- Nussbaum, Martha i Glover, Johnatan, (ur.) *Women, Culture, and Development*, Claredon Press, Oxford, 1995.
- Nussbaum, Martha C., *Cultivating Humanity*, Harvard University Press, Cambridge, Mass, 1997.
- Okin, Susan.M., *Justice, Gender and the Family*, Basic Books, New York, 1989
- Okin, Susan M. (ur.). *Is Multiculturalism Bad for Women*, Princeton University Press, Princeton, 1997.
- O'Neil, Onora, *Acting on Principle*, Columbia University Press, New York, 1975
- on Reason and Objectivity
- Sen, Amartya, "More than 100 Million Women are Missing", *New York Review of Books*, 1990.
- Prijić-Samaržija Snježana, «A Defense of Weak Affirmative Action», *Acta Analytika* 27, 2001.

(obvezna i dopunska literatura će se nadopunjavati obzirom na nova izdanja i prijevode)

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

- samoevaluacija koju provodi nastavnik
- praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva

- evaluacija koju provodi Odsjek i evaluacija na razini Filozofskog fakulteta

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	
Naziv predmeta	Bioetika	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1-2 god. dipl. studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Kroz čitanje temeljnih izvornih tekstova analizirati i vrednovati teorije i pozicije onih filozofa koji su se kroz povijest filozofije bavili bioetikom. Analizirati, interpretirati te vrednovati izvorne filozofske tekstove koji su posvećeni bioetici.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema posebnih uvjeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Nakon položenog ispita studenti će moći:

- opisati i sažeto prenijeti sadržaje predmeta;
- uspoređivati razne ponuđene teorije;
- posjedovati razvijene sposobnosti korištenja stečenih teorijskih spoznaja za primjene na aktualnu problematiku iz društvene zbilje, posebno s obzirom na teme upravljanja javnim ustanovama, prava, pravde i sloboda u kontekstu demokratskog procesa odlučivanja

1.4. Sadržaj predmeta

☐ Metodologija istraživanja u bioetici

Prikazati će se i kritički raspravljati razne metodologije istraživanja u bioetici. Prije svega, prikazati će se i usporediti dvije glavne sukobljene metodologije, principlizam, kao pristup koji kreće od moralnih načela (često i moralnih teorija) koji se primjenju u posebnim situacijama, i kazuistike i partikularizma, koji izražavaju sudove u konkretnim situacijama. Prikazat će se i raspraviti Rawlsov prijedlog metodoloških ograničenja "javnoga uma" kao ograničenja koja su tražena u području javne etike

☐ Pobačaj i liječnički potpomognuto začeće

Raspraviti će se i analizirati ključne pozicije u području pobačaja, to jest ona svetosti života, utilitaristička (kvaliteta života) i liberalna. Analizirati će se spoznajne činjenice o embriju, kako bi se vidjelo mogu li te činjenice voditi do jasnih i nepobitnih moralnih sudova o pobačaju. Primjeniti će se spoznaje o statusu embrija i u području liječnički potpomognutog začeća. Vršiti će se komparativna analiza moralnog statusa embrija i majčinog prava na autonomiju s obzirom na pobačaj i liječnički potpomognuto začeće. Proučavati će se posljedice za obitelj i dijete s obzirom na mogućnost primjene liječnički potpomognutog začeća. U sklopu ove tematske cjeline, raspraviti će se i o definiranju moralne osobe općenito, kao i o razlikovanju moralnog statusa ljudskih bića i ostalih životinja.

☐ Eutanazija i liječnički potpomognuto samoubojstvo

Razlikovati će se pojmovi aktivne eutanazije, pasivne eutanazije i prekida terapije; dobrovoljne i

nedobrovoljne eutanazije; eutanazije i liječnički potpomognutog samoubojstva; teorije dvostruke posljedice. Ponudit će se analiza ustanovljavanja moralnih razlika s obzirom na razlike u skladu s navedenim pojmovima. Proučavati će se empirijski rezultati s obzirom na iskustva zemalja koje su dekriminalizirale liječnički potpomognuto samoubojstvo i eutanaziju. Analizirati će se moguće posljedice za liječničku profesiju i poziciju pacijenta s obzirom na moguće dopuštenje eutanazije i liječnički potpomognutog samoubojstva.

Genetika

Prikazati će se, u obliku općeg okvira, rezultati projekta "Ljudski genom". Proučavati će se društvene posljedice i posljedice sa stajališta individualnih ljudskih prava mogućnosti primjene genetskog screeninga, genetske selekcije i genetskog napretka pojedinaca. Raspravljati će se o vezi ekologije i genetike. Proučavati će se mogući problemi vezani uz kloniranje (u terapijskoj i reproduktivnoj verziji), prije svega sa stajališta prava pojedinca, ugrožavanja embrija u ranoj embrionalnoj fazi, evolutivno poželjnog genetskog razlikovanja

Etika presađivanja organa

Raspravljati će se o različitim problemima presađivanja dijelova ljudskog tijela: kada se smatra da je moguće ljudsko tijelo podvrgnuti preuzimanju dijelova tijela, s obzirom na kraj život; tko donosi odluku o doniranju; presađivanje organa i distributivna pravda; etička pitanja prodaje organa

Prava životinja

Analizirati će se pitanje prava životinja prije svega s aspekta usporedbe glavnih paradigmi, a to su racionalistička paradigma (koja prava određuje prije svega s obzirom na sposobnost raspolaganja visoko razvijenih umnjih sposobnosti, pa se stoga postavlja jako restriktivno) i utilitaristička (koja naglasak daje sposobnosti da se osjeća zadovoljstvo ili patnja). Koristit će se i doprinosi evolucionističke etike. Posebno pitanje koje će biti kontekstualno važno jest pitanje korištenja životinja za eksperimentiranje

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
	☒ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
	☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____

1.6. Komentari	U skladu s programima studija Filozofije (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti.

1.7. Obveze studenata

Pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u raspravama i svim zadacima.

1.8. Praćenje²⁴ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

²⁴ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- 3) Baccarini, E.: In a Better World? Public Reason and Bioethics, Filozofski fakultet u Rijeci, Rijeka
 4) Singer, P, 2003: Praktična etika, Kružak, Zagreb

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

11. M.P. Battin, R. Rhodes i A. Silvers (ur.), Physician-Assisted Suicide, London, Routledge, 1998.
 12. J. Harris, Wonderwoman and Superman, Oxford, Oxford University Press, 1993.
 13. R. Dworkin, Life's Dominion. An Argument about Abortion, Euthanasia, and Individual Freedom, New York, Alfred A. Knopf, 1993
 14. J. Lindemann Nelson, H. Lindemann Nelson (ur.), Meaning and Medicine, London, Routledge, 1999, str. 121-210.
 15. M. Nussbaum, C. Sunstein (ur.), Clones and Clones. Facts and Fantasies about Human Cloning, New York, Norton and Company, 1998
 16. S. Prijić (ur.), Pobačaj. Za i protiv, Rijeka, HKD, 1995.
 17. J. Rachels, Created from Animals, Oxford, Oxford University Press, 1990.
 18. P. Singer et al. (ur.), Embryo Experimentation, Cambridge, Cambridge University Press, 1990
 19. P. Singer, Oslobođenje životinja, Zagreb, IBIS grafika, 1998.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

	Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
1)	Baccarini, E.: In a Better World? Public Reason and Bioethics, Filozofski fakultet u Rijeci, Rijeka	Dostupno na internetu otvorenim pristupom	20
2)	Singer, P, 2003: Praktična etika, Kružak, Zagreb	8	20

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenata nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini	
Naziv predmeta	Demokratska teorija	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1-2 god. dipl. studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA**1.1. Ciljevi predmeta**

Kroz čitanje temeljnih izvornih tekstova analizirati i vrednovati teorije i pozicije onih filozofa koji su se kroz povijest filozofije bavili demokratskom teorijom. Analizirati, interpretirati te vrednovati izvorne

filozofske tekstove koji su posvećeni spomenutim tematikama.		
1.2. <i>Uvjeti za upis predmeta</i>		
Nema posebnih uvjeta		
1.3. <i>Očekivani ishodi učenja za predmet</i>		
Nakon položenog ispita studenti će moći: - opisati i sažeto prenijeti sadržaje predmeta; - uspoređivati razne ponuđene teorije; - posjedovati razvijene sposobnosti korištenja stečenih teorijskih spoznaja za primjene na aktualnu problematiku iz društvene zbilje, posebno s obzirom na teme upravljanja javnim ustanovama, prava, pravde i sloboda u kontekstu demokratskog procesa odlučivanja		
1.4. <i>Sadržaj predmeta</i>		
Predmet ima dva glavna dijela: u prvom se izlažu osnovne filozofske koncepcije demokracije (teme od 1 do 6), a u drugom se pažnja obraća nekim problemima i opasnostima kojima je izložen svaki demokratski poredak (teme od 7 do 11). Svakoj temi – osim zadnje – posvećuje se tjedan dana, a obrađuju se ovim redom: 1. uvod u demokratsku teoriju i njene problema (Barry) – daje se uvod u većinu problema koji se raspravljaju u okviru programa; 2. klasične koncepcije demokracije 1 (teorija opće volje, Rousseau) – raspravlja se o ideji da je demokratsko odlučivanje biti utemeljeno na nepristranom razmatranju javnih interesa, bez miješanja privatnih interesa (razlikovanje državljanin-građanin); 3. klasične koncepcije demokracije 2 (utilitarizam, Mill) – demokracija kao zbrajanje privatnih, sebičnih interesa pri čemu pobjeđuju oni koji su najbrojniji; 4. klasične koncepcije demokracije 3 (liberalizam, Constant) – demokracija kao najbezbolnija metoda za kontrolu i smjenu vlasti, koja se vidi kao nužno zlo dok je istinski cilj u što kvalitetnijem privatnom životu; 5. kompetitivna teorija demokracije (Downs) – politika kao posebna vrsta tržišta, u kojoj političari nude usluge, a građani ih «kupuju» glasovima; razne strategije racionalnog odabira najboljeg ponuđača, kao i učinkovitog načina sastavljanja dobitničke političke platforme; 6. demokracija kao nesavršena konkurencija (Schumpeter) - kritika idealističkih modela demokracije koji se pozivaju na racionalni i optimalni izbor glasača; teorija političkih elita; 7. teorija društvenog odlučivanja (Brennan i Lomasky) – o tome jesu li izlasci na izbore racionalni ili ne, s obzirom na to da je mogući utjecaj svakog od glasača na konačni rezultat praktički zanemariv; 8. teorija javnog odlučivanja (Gwartney i Wagner) – o tome kako funkcioniranje demokratskog sustava omogućuje korupciju i zadovoljavanje snažnih, posebnih interesa, te kako se protiv toga boriti; 9. demokracija kao kolektivna rasprava i odlučivanje (Cohen) – je li moguće izbjeći da demokracija bude nešto više od borbe sukobljenih, sebičnih interesa; 10. demokratska jednakost i vladavina većine (Beitz) – može li sve većini dopustiti da čini što želi; problem totalitarne demokracije; demokracija i konstitucionalizam 1 i 2 (Waldron i Dworkin) – treba li demokratsko odlučivanje biti ograničeno ustavom, treba li moguće permanentne manjine zaštititi ustavnim odredbama?		
1.5. <i>Vrste izvođenja nastave</i>	☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____
1.6. <i>Komentari</i>	U skladu s programima studija Filozofije (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti.	
1.7. <i>Obveze studenata</i>		
Pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u raspravama i svim zadacima.		

1.8. Praćenje ²⁵ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
5) Dunn, J., 2019: <i>Setting the People Free</i> , Princeton University Press, Princeton.							
6) Mill, J.S., 1989: <i>Razmatranja o predstavničkoj vladavini</i> , Informator, Zagreb.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
20. B.A. Ackerman, <i>Social Justice in the Liberal State</i> , New Haven, Yale University Press, 1980.							
21. B. Constant, <i>Načela politike i drugi spisi</i> , Zagreb, Politička kultura, 1993.							
22. D. Copp, J. Hampton, J.E. Roehmer (ur.), <i>The Idea of Democracy</i> , Cambridge, Cambridge University Press, 1993.							
23. de Tocqueville, <i>O demokraciji u Americi</i> , Zagreb, Informator, 1995.							
24. J. Rawls, <i>A Theory of Justice</i> , Cambridge, Harvard University Press, 1971.							
25. J. Rawls, <i>Politički liberalizam</i> , Zagreb, Kružak, 2000.							
26. J. Rawls, <i>Justice as Fairness. A Restatement</i> , Cambridge, Harvard University Press, 2001.							
27. M.J. Sandel, <i>Democracy's Discontent</i> , Cambridge, Harvard University Press, 1996.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu							
	Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata				
1)	Dunn, J., 2019: <i>Setting the People Free</i> , Princeton University Press, Princeton.	1	20				
2)	Mill, J.S., 1989: <i>Razmatranja o predstavničkoj vladavini</i> , Informator, Zagreb.	0 Tekst je dostupan na internetu na engleskom jeziku, u otvorenom pristupu	20				
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenata nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.							

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini

²⁵ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Naziv predmeta	Država, prava, zajednica, pojedinac	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1-2 god. dipl. studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Kroz čitanje temeljnih izvornih tekstova analizirati i vrednovati teorije i pozicije onih filozofa koji su se kroz povijest filozofije bavili presjekom pitanja države, prava, zajednice i pojedinaca. Analizirati, interpretirati te vrednovati izvorne filozofske tekstove koji su spomenutim temama.

1.2. Uvjeti za opis predmeta

Nema posebnih uvjeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Nakon položenog ispita studenti će moći:

- opisati i sažeto prenijeti sadržaje predmeta;
- uspoređivati razne ponuđene teorije;
- posjedovati razvijene sposobnosti korištenja stečenih teorijskih spoznaja za primjene na aktualnu problematiku iz društvene zbilje, posebno s obzirom na teme upravljanja javnim ustanovama, prava, pravde i sloboda u kontekstu demokratskog procesa odlučivanja

1.4. Sadržaj predmeta

Rawlsova misao nakon A Theory of Justice

- Prikazat će se kasnija evolucija Rawlove misli, prije svega Kantovska interpretacija doktrine, kao i stavljanje doktrine u povijesni kontekst. Pojasnit će se razlikovanje između obuhvatnog i političkog liberalizma. Analizirat će se pojmovi "preklapajućeg konsenzusa" i "javnoga uma" kao temeljni Rawlsovi pojmovi za funkcioniranje dobro uređene pluralističke zajednice. Raspraviti će se kritike Rawlsova prijedloga, prije svega s aspekta (ne)mogućnosti razvoja normativne političke rasprave izostavljanjem širih obuhvatnih premisa. Posebno, raspraviti će se položaj religijskih zajednica u liberalnom društvu, po Rawlsovom modelu, kao i kritike Rawlsovog prijedloga po tom pitanju.

- Nacionalizam i patriotizam

- Prikazati će se i raspravljati nacionalizam, kao posebna manifestacija komunitarističkog prijedloga. Središte rasprave čine suvremeni prijedlozi koji nastoje pokazati kako je nacionalna pripadnost nužna dimenzija za smislenost života, ali i da ova dimenzija može kvalitetno biti zaštićena u posebnim modelima liberalno-demokratske države. Prikazati će se i kritički raspravljati argumenti koji nastoje dokazati posebnost nacionalne pripadnosti u odnosu na druge oblike pripadnosti. Prikazati će se i kritički raspravljati i tematika patriotizma, kao pitanje dužnosti u odnosu na vlastitu državnu pripadnosti.

- Rodno pitanje

- Kao posebnu cjelinu, obradit će se rodno pitanje u suvremenoj filozofiji politike. Prije svega, razmatrati će se kritika prema kojoj neutralistički liberalizam zanemaruje potrebu ispravljanja nepravdi u civilnom društvu, te rasprave o potrebi konformiranja javnih ustanova i ženskog modela življenja. Prikazati će se i kritički diskutirati (u sklopu šireg konteksta od onog rodnog) pitanje afirmativne akcije. demokratskog sustava omogućuje korupciju i zadovoljavanje snažnih, posebnih interesa, te kako se protiv toga boriti;

9. demokracija kao kolektivna rasprava i odlučivanje (Cohen) – je li moguće izbjeći da demokracija bude nešto više od borbe sukobljenih, sebičnih interesa;

10. demokratska jednakost i vladavina većine (Beitz) – može li sve većini dopustiti da čini što želi; problem totalitarne demokracije; demokracija i konstitucionalizam 1 i 2 (Waldron i Dworkin) – treba li demokratsko odlučivanje biti ograničeno ustavom, treba li moguće permanentne manjine zaštititi ustavnim odredbama?							
1.5. Vrste izvođenja nastave		☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____		
1.6. Komentari		U skladu s programima studija Filozofije (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti.					
1.7. Obveze studenata							
Pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u raspravama i svim zadacima.							
1.8. Praćenje ²⁶ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
7) B. Barry, Kultura i jednakost, Zagreb, Jesenski i Turk, 2006							
8) W. Kymlicka, Multikulturalno građanstvo, Zagreb, Jesenski i Turk, 2003							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
28. A. Buchanan, Justice, Legitimacy, Self-Determination: Moral Foundation for International Law, Oxford, Oxford University Press, 2004.							
29. D. Boucher, Political Theories of International Relations from Thucydides to the Present, Oxford, Oxford University Press, 1998.							
30. J. Cohen, For a Democratic Society, u Freeman, S. (ur.), The Cambridge Companion to Rawls, Cambridge, Cambridge University Press, 2003., str. 86-138.							
31. D. Miller, Justice for Earthlings, Cambridge, Cambridge University Press, 2014.							
32. R. Martin, D.A. Reidy (ur.), Rawls's Law of People, Oxford, Blackwell, 2007.							
33. M. Nussbaum, Frontiers of Justice. Disability, Nationality, Species Membership, Cambridge, Harvard University Press, 2006.							
34. P. Pettit, The Common Mind. An Essay on Psychology, Society, and Politics, Oxford, Oxford University Press, 1993., str. 165-175.							
35. T. Pogge, Word Poverty and Human Rights, 2002.							
36. T. Pogge, Real World Justice, 2005.							
37. M. Ridge, Hobbesian Public Reason, „Ethics”, 3, 108, str. 538-568							
38. M. Walzer, Just and Unjust Wars, New York, Basic Books, 2000.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na							

²⁶ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Predmetu		
Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
1) B. Barry, <i>Kultura i jednakost, Zagreb, Jesenski i Turk, 2006</i>	5	20
2) W. Kymlicka, <i>Multikulturalno građanstvo, Zagreb, Jesenski i Turk, 2003</i>	3	20
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenata nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr.sc. Boran Berčić	
Naziv predmeta	Egzistencijalizam	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	Sve godine studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	0+0+30

1. OPIS PREDMETA
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>
- Upoznati studente/ice s najvažnijim egzistencijalističkim pojmovima   - Upoznati studente/ice s egzistencijalističkim filozofima i književnicima   - Primijeniti analitički način mišljenja na egzistencijalističke teme   - Poticati studente/ice na samostalno kritičko mišljenje   - Razvijati samostalan rad i prezentacijske vještine
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>
Nema
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>
Studenti/ce će: - Biti upoznati s temeljnim radovima i problemima u raspravi   - Razumjeti temeljne egzistencijalističke pojmove   - Razumjeti način analitičkog mišljenja na klasičnim egzistencijalističkim radovima   - Samostalno raditi na izvornim filozofskim tekstovima   - Samostalno izraditi seminarski rad   - Samostalno prezentirati svoj rad   - Razviti kritičko, argumentirano mišljenje
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>
- Egzistencija kao filozofski problem (Pascal, Nietzsche, Heidegger, Sartre)

- Egzistencija naspram esencije – problematika nihilizma, alijenacije, autentičnosti - Sloboda i vrijednost – problematika anksioznosti, ništavila i apsurdna - Egzistencijalizam i književnost - Egzistencijalizam i religija - Egzistencijalizam i suvremenost							
1.5. Vrste izvođenja nastave		☐ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☒ mentorski rad ☐ ostalo _____		
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Obavezno prisustvo na 70% nastavnih sati (ispod 70% studenti/ce nemaju pravo izlaska na završni ispit). Neopravdani nedolazak na nastavu u vrijeme unaprijed dogovorenog termina seminarskog rada (izlaganja) znači ujedno i nemogućnost stjecanja ocjenskih bodova iz izlaganja seminara. Opravdani izostanak podrazumijeva obavještanje nastavnika 24 sata prije izlaganja seminara te naknadno dostavljanje relevantne dokumentacije kojom se potvrđuje opravdani izostanak.							
1.8. Praćenje ²⁷ rada studenata							
Pohađanje nastave	0,75	Aktivnost u nastavi	0,25	Seminarski rad	1	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Na primjer: vrlo dobar na završnom pismenom ispitu, redovito pohađanje nastave i kvalitetna prezentacija seminarskog rada daju ukupnu ocjenu odličan.							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
• Aho, K., 2014. <i>Existentialism: An Introduction</i>. Cambridge: Polity Press. • Barrett, W., 1962. <i>Irrational Man: A Study in Existential Philosophy</i> (1958), Garden City: Doubleday. • Cooper, D., 1999. <i>Existentialism</i>, Oxford: Blackwell. • Crowell, S., 2012. <i>The Cambridge Companion to Existentialism</i>. Cambridge: Cambridge University Press.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
• Guignon, C., 2003. <i>The Existentialists: Critical Essays on Kierkegaard, Nietzsche, Heidegger, and Sartre</i>, New York: Rowman and Littlefield. • Guignon, C., and D. Pereboom (eds.), <i>Existentialism: Basic Writings</i>, Indianapolis: Hackett. • Kaufmann, W., 1968. <i>Existentialism from Dostoevsky to Sartre</i>, Cleveland: Meridian Books. • Reynolds, J., 2006. <i>Understanding Existentialism</i>. Stocksfield: Acumen. • Solomon, R. (ed.), 1974. <i>Existentialism</i>, New York: Random House • Solomon, R. 1985. <i>From Rationalism to Existentialism</i>. Lanham: University Press of America • Warnock, M., 1967. <i>Existentialist Ethics</i>, London: Macmillan and Co, Ltd.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							

²⁷ VAŽNO: Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem evaluacija koje se provode na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Snježana Prijić – Samaržija	
Naziv predmeta	Ekonomija i spoznaja	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni (uključno i C segment)	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	(0+0+30)

1. OPIS PREDMETA
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>
- upoznavanje temeljnih ekonomskih pravaca i suvremenih interdisciplinarnih strujanja   - razvijanje sposobnosti analize, interpretacije i povezivanja epistemoloških i ekonomskih tekstova   - razvijanje kritičkog mišljenja prakticiranjem problemskog pristupa kroz seminarske radove, diskusije i rad u debatnim skupinama   - razvijanje sposobnosti samostalnog rada, kreativne upotrebe stečenih spoznaja i sposobnosti kompleksnog i sintetskog zahvaćanja problema kroz izradu seminarskih radova i mentorski i individualni sustav rada sa studentima
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>
nema
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>
- razumijevanje ekonomske baze povijesnih i suvremenih društvenih kretanja   - uočavanje važnosti razvijanja interdisciplinarnog pristupa (epistemološkog i ekonomskog) u sagledavanju suvremenih ekonomskih i društvenih fenomena u svrhu njihova šireg sagledavanja i razvijanja kritičke misli   - razvijanje vještine analitičkog i kritičkog mišljenja općenito o temama iz političke ekonomije i filozofije ekonomije, posebno kroz presjek epistemologije i ekonomije   - kritičko razmatranje i usvajanje metodologije znanstvenog istraživanja i epistemološkog promišljanja o ekonomskim fenomenima; upoznavanje strukture znanstvene i epistemološke argumentacije i razvijanje sposobnosti i vještina suočavanja suprotstavljenih stajališta   - poticanje na kritičko mišljenje prakticiranjem problemskog pristupa, koncipiranje i razvijanje osobnih stajališta o pojedinim problemima, poticanje sposobnosti samostalnog rada i promišljanja problema   - poticanje kreativne upotrebe stečenih spoznaja i sposobnosti kompleksnog zahvaćanja problema u interdisciplinarnom pristupu
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>

- epistemološki temelji ekonomske misli: klasična i neoklasična *ekonomska misao (laissez-faire)* ekonomija: Smith, Say, Mill, Ricardo, Marshall, Fisher...), marksizam, kejnezijanska revolucija, Friedmanova monetaristička kontrarevolucija, suvremena ekonomska misao, neoliberalne tendencije i njihovi klasičarski korijeni, suvremena kritika neoliberalizma i njeni kejnezijanski i marksistički korijeni;
- ekonomija kao znanost: ekonomska *metodologija*, kvantifikacija ekonomije, ekonomsko modeliranje, kauzalnost, *epistemološka ograničenja* ekonomskog predviđanja, neuroekonomija, etičke dvojbe i ontološka baza;
- modeli spoznaje u ekonomiji (1): pojam i koncept *nevidljive ruke* (Smith), nadmetanje i konkurencija, solidarnost i kooperacija, shvaćanja i pristupi;
- modeli spoznaje u ekonomiji (2): pojam *intervencije*, državna intervencija u ekonomiji (Keynesova intervencionistička revolucija), uloga države u ekonomiji - država kao ekonomski subjekt (Keynes), država kao „promatrač“ (Friedman); epistemološka i etička opravdanja intervencije (Stiglitz, Krugman), kritika (Friedman, Greenspan, Rand-objektivizam); pojam javnog dobra (Ostrom), institucionalizam (Veblen), ordoliberalizam (Vanberg);
- modeli spoznaje u ekonomiji (3): *psihološki pristup*, strasti kao pokretači (Hume), Keynesove životne sile (*animal spirits*), biheviornistički obrat (Ariely, Akerlof, Shiller, Kahneman), kritika;
- modeli spoznaje u ekonomiji (4): razum; intuicije (Gigerenzer), osjećaji i moralni osjećaj (Smith);
- potrošačko društvo, vrijednost i cijena (Patel), nejednakost (Stiglitz), odnosi moći (Lazzarato); značenje i tumačenje ekonomskih pravaca i teorija u kontekstu političkih ideologija

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo konzultacije

1.6. Komentari

Rad studenta prati se kontinuirano. Aktivnost u nastavi uključuje i uspješnost sudjelovanja u debati (afirmacijska ili negacijska skupina) kao i pohađanje konzultacija

1.7. Obveze studenata

Redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje u nastavi, pristupanje kontinuiranoj provjeri znanja, pisanje seminara, pismeni ispit.

1.8. Praćenje²⁸ rada studenata

Pohađanje nastave	0,75	Aktivnost u nastavi	0,25	Seminarski rad	0,5	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti je 100 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici).

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- Guala, Francesco (2010): Filozofija ekonomije. Politička kultura. Zagreb. (odabrana poglavlja)

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

²⁸ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

- Akerlof, George A., Shiller, Robert J. (2009): Animal Spirits. Princeton University Press.
- Ariely, Dan (2009): Predvidljivo iracionalni. V.B.Z. Zagreb.
- Friedman, Milton (1992): Kapitalizam i sloboda. Globus nakladni zavod Školska knjiga. Zagreb.
- Gigerenzer, Gerd (2009): Snaga intuicije. Algoritam. Zagreb.
- Greenspan, Alan (2008): Doba financijske nestabilnosti. Masmedia. Zagreb.
- Greenspan, Alan (2013): The Map and the Territory: Risk, Human Nature, and the Future of Forecasting. Penguin Press.
- Hume, David (1958): Treatise of Human Nature. (Ur. L. A. Selby-Bigge). Oxford University Press. Oxford.
- Kahneman, Daniel (2013): Misliti brzo i sporo. Mozaik knjiga. Zagreb.
- Keynes, John M. (1936/1987): Opća teorija zaposlenosti, kamate i novca. Cekade, Zagreb.
- Krugman, Paul (2010): Savjest liberala. Algoritam. Zagreb.
- Lazzarato, Maurizio (2013): Proizvodnja zaduženog čovjeka. Udruga Bijeli val. Zagreb.
- Michel-Kerjan, Erwann; Slovic, Paul (2010): The Irrational Economist. Public Affairs. New York.
- Ostrom, Elinor (2006): Upravljanje zajedničkim dobrima. Naklada Jesenski i Turk. Zagreb.
- Patel, Raj (2009): Vrijednost ničega. Fraktura. Zagreb.
- Perišin, Šokman, Lovrinović (2001): Monetarna politika. Fakultet Ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković. Pula.
- Sen, Amartya (2012): Razvoj kao sloboda. Algoritam. Zagreb.
- Skidelsky, Robert (2011): Keynes: Povratak velikana. Algoritam. Zagreb.
- Smith, Adam (1776/2004): Bogatstvo naroda. Masmedia, Zagreb.
- Smith, Adam (1759/2004): The Theory of Moral Sentiments. Cambridge University Press.
- Stiglitz, Joseph E. (2013): The Price of Inequality. W.W. Norton & Company. New York.
- Stroud, Barry (1977): Hume. The Arguments of the Philosophers, Routledge, London.
- Taleb, Nassim N. (2009): Crni labud. Naklada Jesenski i Turk. Zagreb.
- Vanberg, Viktor J. (2001): The Constitution of Markets. Routledge. London.
- Weber, Max (2006): Protestantska etika i duh kapitalizma. Misl. Zagreb.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

<i>Naslov</i>	<i>Broj primjeraka</i>	<i>Broj studenata</i>

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem evaluacija koje se provode na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Snježana Prijic Samaržija	
Naziv predmeta	Emocije	
Studijski program	Preddiplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1,2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj ovog kolegija jest upoznati studente sa centralnim filozofskim teorijama o emocijama od antike do danas, ukazati na kompleksnost emocija unutar čovjekova života i suživota u zajednici sa drugim ljudima, ukazati na neizostavnost emocija u ljudskom praktičnom, teorijskom, znanstvenom i umjetničkom djelovanju.

1.2. Uvjeti za opis predmeta

Nema

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Student/studentica će nakon položenog ispita biti u stanju:

- nabrojati, objasniti i analizirati temeljne teorije i filozofske pristupe emocijama
- objasniti 'mit o razumu' od antike do danas
- objasniti tezu o (i)racionalnosti emocija, (ne)svodivosti emocija
- usporediti načine obrađivanja emocije u prirodnim znanostima, psihologiji i filozofiji
- objasniti i usporediti fenomenološki i naturalistički pristup u filozofiji emocija
- objasniti epistemički značaj emocija
- objasniti ulogu emocija u ponašanju
- objasniti ulogu emocija u moralnim i estetičkim prosudbama
- opisati i objasniti klasifikacije emocija
- objasniti problem intencionalnosti emocija
- objasniti i usporediti teorije o ljubavi, sreći, ljutnji, mržnji, strahu

1.4. Sadržaj predmeta

Emocije i razum

-modeli uma i emocije: dijelovi uma i njegove funkcije; tradicionalna dihotomija u objašnjenju emocija (Platon, Aristotel, Epikur, Lukrecije, Helenistički skepticizam, stoci, R. Descartes, D. Hume, A. Smith, T. Reid, francuski moralisti i dr.), moderne teorije o emocijama (teorija osjećaja, biheviorizam, kognitivna teorija, evolucijska teorija, kontektualistička pozicija i dr.)

-emocije i biologija; fiziologija i funkcija

-emocije, evolucija i teleologija: od instinkta do intencionalnosti

-emocije i psihologija: klasifikacija emocija

Racionalnost emocija

-Emocije i razum: emocije kao «izvanrazumski» sudovi; mit o sukobu emocija i razuma

-Nesvodivost emocija (nesvodivost emocija na želje, nesvodivost emocija na razum); životinjske emocije i ljudske emocije

-Objekti emocija (skeptičko stajalište, objektivno stajalište, tipologija objekata, propozicionalni objekti i uloga misli)
 -Emocije – istina, objektivnost i racionalnost
 -Racionalnost emocija: R. de Sousa (subjektivne i objektivne želje, paradigmatički scenariji, principi racionalnosti i emocije i dr.)
 Emocije i svijest
 Uloga emocija u objašnjenju ponašanja
 -socijalne emocije u povijesnom kontekstu (stid i društvene norme, zavist u društvenom životu, čast, ponos i dr.)
 -emocije i kulturalne varijacije; emocije kao univerzalni jezik; podrijetlo socijalnih varijacija
 -emocije i njihovo iskazivanje; emocije, motivacija, djelovanje
 -emocije i smisao života (romantizam i racionalni romantizam; strast i smisao života; strast i apsurd; mit o strasti; raspoloženje i sreća
 -osobne ideologije («Kako svijet treba izgledati?», «Kako biti dobra osoba?» i sl.)
 -emocionalnost i samoodržanje (bijes i ponos, strah, žaljenje, samo-sažaljenje i sl.)
 Emocije, etika i estetika
 -Etika i emocije (emocije i etičke norme; kognitivna struktura suosjećanja, empatija, altruizam i suosjećanje, emotivizam, univerzalizacija i dr.; «moralno značajne emocije»: nagrada i kazna, itd.)
 -Emocije i vrijednosti; emocije kao vrijednosni sudovi
 -emocije i umjetnost (glazba i emocije; literatura i emocije;
 -Ljubav: Stoička teorija; Ljubav kao kontemplativna kreativnost (Platon, B. Spinoza, M. Proust); Kršćansko stajalište(A. Augustin, Dante); Romantični stav (E. Bronte, G. Mahler); Transfiguracija svakodnevnog života (J. Joyce)

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	☒ samostalni zadaci ☒ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☒ ostalo konzultacije
1.6. Komentari	Nastojat će se na metodički kompleksnom radu koji objedinjuje individualni i timski pristup. Za uspješan rad bit će potreban pristup Internetu, sluzenje mrežnim servisima i poznavanje engleskog jezika.	

1.7. Obveze studenata

Redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje u nastavi, pisanje eseja, kolokvij/testovi znanja, pismeni ispit.

1.8. Praćenje²⁹ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit		Esej	0,5	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Vrednovanje tijekom nastave održava se u semestru putem kolokvija i aktivnosti na nastavi. Na završnom ispitu studenti pišu pismeni ispit. Vrednovanje tijekom nastave održava se tokom semestra putem kolokvija i putem aktivnosti na nastavi. Studenti su dužni prisustvovati na nastavi, redovito čitati relevantnu literaturu i aktivno sudjelovati u

²⁹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

diskusijama, za što je predviđen 1 ocjenski bod. Provjera znanja vršit će se temeljem kolokvija i na završnom ispitu, za što su predviđena 2 ocjenska boda. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Aaron Ben-Ze'ev (2000), *The Subtlety of Emotions*, MIT Press (izbor)
 Goldie P. (2002), *The Emotions*, Clarendon Press (izbor)
 Goldie P. (2010), *The Oxford Handbook of Philosophy of Emotions*, OUP (izbor)
 Keith Oatley i Jennifer M. Jenkins (1998), *Razumijevanje Emocija*, Oxford: Blackwell (izbor)
 Robert C. Solomon (2000), „The Philosophy of Emotions“ u *Handbook of Emotions*, ur. M. Lewis i J.M. Haviland-Jones, Guilford
 Ronald de Sousa, „Emotion“, *Stanford Encyclopedia of Philosophy*

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Aristotle, *Nicomachean Ethics*, Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1925
 Aristotle, *Rhetoric*, u J. Barnes, (ur.), *The Complete Works of Aristotle*, Princeton, Princeton University Press, 1984.
 Brady, Michel (2013), *Emotional Insight; epistemic value of emotional experiences*, OUP
 Descartes, R., *The Passions of the Soul*, u *The Philosophical Works of Descartes*, New York, Dover, 1931.
 Goldie P. (2002), *The Emotions*, Clarendon Press
 Hume, D., (1739/1888), *A Treatise of Human Nature*, Oxford, L.A. Selby-Bigge, (ed.), Clarendon Press.
 Platon, *Gozba, Fedar, Država*
 Keith Oatley i Jennifer M. Jenkins (1998), *Razumijevanje Emocija*, Oxford: Blackwell (izbor)
 Steven m. Cahn i Christine Vitano (2008), *Happiness: Classic and Contemporary Readings in Philosophy*, OUP
 Ekman P. i R. J. Davidson (1994), *The Nature of Emotion*, OUP
 Robinson, J. (2005), *Deeper Than Reason*, OUP

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

- samoevaluacija koju provodi nastavnik
- praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva
- evaluacija koju provodi Odsjek i evaluacija na razini Filozofskog fakulteta

Opće informacije

Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Iris Vidmar Jovanović	
Naziv predmeta	Emocije u umjetnosti, znanosti i politici	
Studijski program	Filozofija, diplomski studij, (c segment)	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1,2,diplomski studij	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA*1.1. Ciljevi predmeta*

Cilj je ovog predmeta ukazati na ulogu emocija u onim sferama društvenih djelatnosti koje su primarno okarakterizirane interakcijom većeg broja sudionika. U tom smislu, za razliku od individualnog pristupa emocijama, cilj je ovog predmeta predstaviti filozofska promišljanja o načinu na koji emocije uvjetuju, motiviraju i upravljaju ponašanjima ljudi u umjetnosti i umjetničkim praksama, znanosti i znanstvenim teorijama i političkim procedurama. Nastavno na 'emocionalni zaokret' koji se u filozofiji događa posljednjih godina, cilj je predmeta studentima približiti emocionalne obrasce ponašanja koji su specifični za pluralistička društva suvremenih civilizacija. Sadržajno, ovaj se predmet prvenstveno nastavlja na gradivo koje se odrađuje na kolegijima Emocije, Filozofija seksualnosti, Bioetika i žensko pitanje, Epistemologija, a koje se zbog vremenskog ograničenja kolegija ne može obraditi u jednom semestru.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da studenti nakon odslušanog kolegija mogu:

- analizirati i raspravljati o temeljnim stajalištima i problemima o kojima se raspravlja unutar teorija o društvenoj ulozi emocija
- ukazati na i objasniti utjecaj emocija na umjetničko stvaranje i recepciju, znanstvena istraživanja i produkciju i diseminaciju znanja, političke procedure i djelovanje
- objasniti, interpretirati te sažeto prenijeti stajališta ključnih filozofa o čijim se je teorijama raspravljalo
- usvojiti relevantnu terminologiju
- ukazati na važnost filozofskog promišljanja o emocijama sa drugim filozofskim teorijama, posebno iz domene filozofije spoznaje, filozofije umjetnosti i političke filozofije
- analizirati i interpretirati relevantne tekstove i argumentirati za i protiv iznesenih stajališta

1.4. Sadržaj predmeta

1. Definiranje emocija, s posebnim naglaskom na njihovu socijalnu komponentu

- uloga emocija u grupama
- uloga emocija u kompleksnim društvenim praksama

2. Emocije i umjetnost

- ekspresivističke teorije umjetnosti (perspektiva umjetnika i perspektiva publike)
- umjetnost u obrazovanju: kako fikcijske emocije utječu na formiranje karaktera, percipiranje i razumijevanje tuđih emocija, teorija uma i emocije, empatija
- kreativnost, individualnost
- važnost imaginacije u razumijevanju vlastitih i tuđih emocionalnih stanja
- obrazovanje kroz umjetnost (Aristotel, DeCoursey)

3. Emocije i intelektualne vrijednosti

- intelektualne vrijednosti i njihova emocionalna podloga, epistemičke emocije
- Platon i čuđenje, Aristotel, Descartes i Hume o znatiželji, 'ljubav prema istini',
- kognitivističke teorije o sreći, veza refleksivnosti i emocionalnosti
- znanstvena istraživanja i emocije
- predrasude i neutralnost znanosti
- emocije u medicini (*case study* u narativnoj psihoterapiji)
- feministička epistemologija

4. Emocije i praktični aspekti života

- emocije povezivanja: ljubav, empatija, skrb
- emocije razdvajanja: ljutnja, agresija, mržnja
- manipulacija emocijama
- emocije u političkim procesima i pravnim procesima

5. Pojedinac, privatno i javno

- pitanje autonomije i individualnosti unutar društvenih struktura
- autonomija u kontekstu neslaganja ('peer disagreement'), individualni ukus vs. javni ukus (u umjetnosti)
- Linda Zagzebski, Patrick Colm Hogan

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja ☐ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☒ mentorski rad ☐ ostalo _____					
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Obveze studenata uključuju aktivno praćenje nastave, redovito čitanje relevantne literature, spremnost na aktivno kritičko promišljanje o materijalima i sudjelovanje na i poticanje diskusija na nastavi, pisanje seminarskoga rada							
1.8. Praćenje ³⁰ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Ekperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej	0,5	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Vrednovanje tijekom nastave održava se u semestru putem kolokvija i aktivnosti na nastavi, te predajom zadovoljavajućeg eseja. Na završnom ispitu studenti pišu pismeni ispit. Studenti su dužni prisustvovati na nastavi, redovito čitati relevantnu literaturu i aktivno sudjelovati u diskusijama, za što je predviđen 1 ocjenski bod. Provjera znanja vršit će se temeljem kolokvija i na završnom ispitu (ukupno 1,5 ocjenskih bodova). Studenti su dužni predati seminarski rad na odabranu temu (0,5 ocjenskih bod) od minimum 3,500 riječi i uz konzultaciju minimum pet relevantnih izvora. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta.							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Kieran, Matthew, (2010), „Emotions, art and immorality“ u <i>The Oxford Handbook of Philosophy of Emotions</i>, ur. Peter Goldie, OUP Morton, Adam (2010), „Epistemic emotions“ u <i>The Oxford Handbook of Philosophy of Emotions</i>, ur. Peter Goldie, OUP Nussbaum, Martha (2015), <i>Political emotions; why love matters for justice</i>, Harvard UP Oatley Keith i Jennifer M. Jenkins (1998), <i>Razumijevanje emocija</i>, Oxford: Blackwell (izbor) Stocker, Michael (2010), „Intellectual and other nonstandard emotions“ u <i>The Oxford Handbook of Philosophy of Emotions</i>, ur. Peter Goldie, OUP Mattravers, Derek (2010), „Expression in the arts“ u <i>The Oxford Handbook of Philosophy of Emotions</i>, ur. Peter Goldie, OUP							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Aristotle, <i>Nicomachean Ethics</i>, Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1925 Aristotle, <i>Rhetoric</i>, u J. Barnes, (ur.), <i>The Complete Works of Aristotle</i>, Princeton, Princeton University Press, 1984 Brady, Michel (2013), <i>Emotional Insight; epistemic value of emotional experiences</i>, OUP Descartes, R., <i>The Passions of the Soul</i>, u <i>The Philosophical Works of Descartes</i>, New York, Dover, 1931. DeSousa, R., (1997), <i>The Rationality of emotions</i>, Cambridge, Mass:, MIT Press Hume, D., (1739/1888), <i>A Treatise of Human Nature</i>, Oxford, L.A. Selby-Bigge, (ed.), Clarendon Press. Nussbaum, Martha (2004), <i>Hiding from Humanity, Disgust, Shame and the Law</i>, Princeton UP Nussbaum, Martha, (2016), <i>Anger and Forgiveness: Resentment, Generosity, Justice</i>, OUP Platon, <i>Gozba, Fedar, Država, Menon</i> (izabrana djela)							

³⁰ VAŽNO: Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Robinson, J. (2005), *Deeper Than Reason*, OUP

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Sva literatura dostupna je u elektro izdanju		

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Samoevaluacija koju provodi nastavnik; praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva; evaluacija koju provodi Odsjek i evaluacija na razini Filozofskog fakulteta'

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	
Naziv predmeta	Etički intuicionizam	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1-2 god. dipl. studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Kroz čitanje temeljnih izvornih tekstova analizirati i vrednovati teorije i pozicije onih filozofa koji su se kroz povijest filozofije bavili etičkim intuicijama. Analizirati, interpretirati te vrednovati izvorne filozofske tekstove koji su posvećeni etičkim intuicijama.

1.2. Uvjeti za opis predmeta

Nema posebnih uvjeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Nakon položenog ispita studenti će moći:

- opisati i sažeto prenijeti sadržaje predmeta;
- uspoređivati razne ponuđene teorije;
- posjedovati razvijene sposobnosti korištenja stečenih teorijskih spoznaja za primjene na metaetičke rasprave, posebno s obzirom na pouzdanost intuicija i izvora moralne spoznaje

1.4. Sadržaj predmeta

Intuicionistička teorija je u posljednjim desetljećima doživjela značajan uspon te je na taj način ponovno ušla u samo središte metaetičkih promišljanja. Nesporna je činjenica da je danas sve više filozofa spremno braniti intuicionističku poziciju ili barem neke od njenih elemenata. Upravo je to razlog zašto se stvorila nasušna potreba da se detaljnije razmotri povijesni utjecaj ovog metaetičkog stajališta i utvrdi u kojoj su mjeri njena obilježja prisutna u našem svakodnevnom moralnom rasuđivanju. Kolegij Etički intuicionizam posvećen je upravo ovim pitanjima.

Predmet će se velikim dijelom baviti doprinosom klasičnih intuicionista gdje će se prvenstveno razmatrati autori poput Sidgwicka, Moorea, Pricharda i Rossa. Analizirat će se razlika između metodološkog i epistemološkog intuicionizma te će se raspravljati o Sidgwickovu razlikovanju

percepcijskog, dogmatskog te filozofskog intuicionizma. Mooreovo stajalište, kao najreprezentativnije intuicionističko stajalište, bit će razmotreno u svjetlu nekih utjecajnih kritika (Mackie) i u odnosu na druga ne-kognitivistička stajališta (Ayer, Hare). Budući da se od studenata već očekuje poznavanje osnovnih elemenata Mooreove etike, ona će se prezentirati u kontekstu suvremenih razmatranja, s posebnim osvrtom na kritiku “argumenta otvorenog pitanja” koju su pružili realisti naturalisti (Brink, Sturgeon) te analizu pojma “supervenijencije”. U sklopu razmatranja deontološkog utemeljenja (Kant), analizirat će se stajalište prema kojemu postoji pluralizam moralnih dužnosti spoznatljivih moralnom intuicijom. Ovdje će biti govora o vrlo utjecajnoj teoriji prima facie dužnosti (Ross) i nekim poteškoćama s kojima se ta teorija suočava. Intuicionizam, kao fundacionalistička teorija opravdanja, promatrat će se u odnosu na druge teorije opravdanja – koherentizam i kontekstualizam. Ovdje se također pretpostavlja uvid u osnovne probleme moralne epistemologije. Budući da intuicionistička pozicija ima značajne metafizičke implikacije, također će biti govora o realističkim i antirealističkim pozicijama u etici. Značajan dio kolegija bit će posvećen najnovijim pokušajima obrane intuicionizma, gdje će se kritički obraditi prijedlog teorije koja integrira elemente Kantove etike, Rossova prijedloga i teorije vrijednosti (Audi). U svjetlu ovih rasprava, također će se raspravljati o partikularizmu (Dancy) i problemu motivacije (Darwall).

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo _____

1.6. Komentari

U skladu s programima studija Filozofije (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti.

1.7. Obveze studenata

Pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u raspravama i svim zadacima.

1.8. Praćenje³¹ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- 9) Baccarini, E., Moralna spoznaja, Hrvatski kulturni dom, Rijeka, 1994.
 10) Stratton-Lake, P., Ethical Intuitionism, Oxford, Oxford University Press, 2002.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

39. Audi, R. The Good in the Right: A Theory of Intuition and Intrinsic Value, Princeton University Press, Princeton 2004.
 40. Brink, D., Moral Realism and the Foundations of Ethics, Cambridge University Press, Cambridge 1996.
 41. Hooker, B. i Little, M. (ur.), Moral Particularism, Oxford University Press, Oxford 2003.
 42. Horgan, T., Timmons, M. (ur.), "The Legacy of G.E. Moore", The Southern Journal of Philosophy

³¹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Supplement, 2002.

43. Hudson, W. D., (ur.), *The Is/Ought Question*, Macmillan Press, London 1983.
44. Hudson, W. D., *Modern Moral Philosophy*, Macmillan Press, London 1983.
45. Mackie, J. L., *Ethics: Inventing Right and Wrong*, Penguin Books, New York 1977.
46. Putnam, H., *The Collapse of the Fact/Value Dichotomy and Other Essays*, Harvard University Press, Cambridge 2004.
47. R. Shafer-Landau, *Moral Realism. A Defence*, Clarendon Press, Oxford 2003.
48. C.H. Wellman (ur.), "Centenary Symposium on G.E. Moore's Principia Ethica", *Ethics*, 2003, 465-677.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

	Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
1)	Baccarini, E., <i>Moralna spoznaja, Hrvatski kulturni dom, Rijeka, 1994.</i>	8	20
2)	2) Stratton-Lake, P., <i>Ethical Intuitionism, Oxford, Oxford University Press, 2002.</i>	8	1

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenata nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Elvio Baccarini		
Naziv predmeta	Etika međunarodnih odnosa		
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije		
Status predmeta	izborni		
Godina	1-2 god. dipl. studija		
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3	
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15	

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Kroz čitanje temeljnih izvornih tekstova analizirati i vrednovati teorije i pozicije onih filozofa koji su se kroz povijest filozofije bavili etikom međunarodnih odnosa. Analizirati, interpretirati te vrednovati izvorne filozofske tekstove koji su posvećeni etici međunarodnih odnosa.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema posebnih uvjeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Nakon položenog ispita studenti će moći:

- opisati i sažeto prenijeti sadržaje predmeta;
- uspoređivati i izvršiti opredjeljenje unutar raznih metodologija moralnog rasuđivanja;
- Nakon položenog ispita studenti će moći biti upoznati s glavnim slučajevima i opredjeljenjima u

najvažnijim raspravljenim slučajevima iz područja etike međunarodnih odnosa;

- Nakon položenog ispita studenti će moći posjedovati razvijene sposobnosti korištenja stečenih teorijskih spoznaja za primjene na aktualnu problematiku iz društvene zbilje.

1.4. Sadržaj predmeta

1. Uvodni dio nastave posvećen je ukazivanju na nove trendove u analizi međunarodnih odnosa: tj. kritici političkog realizma i insistiranju na tome da moralna analiza međunarodnih političkih odnosa ima smisla.
  2. Drugi dio daje uvod u teoriju pravednog rata. Ukazuje se na ključno razlikovanje između jus ad bellum i jus in bello, te se razmatraju neka pitanja vezana uz svaki od tih aspekata (Walzer). Onda se, glede opravdanog ulaska u rat, diskutira se o problemu separatizma (Buchanan, Buchheit). Što se pak ispravnog vođenja rata tiče, dodiruje se uvijek aktualno pitanje moralnosti ubijanja civila tijekom sukoba (rasprava Mavrodes, Fullinwider, Alexander).
  3. Nakon tih razmatranja o opravdanosti političkog nasilja, prelazi se na drugo glavno pitanje etike međunarodnih odnosa: treba li ekonomski pomagati siromašnim stanovnicima svijeta u prekomorskim zemljama, primati izbjeglice iz tih krajeva i sl. Započinje se priložom klasičnog utilitarističkog gledišta i njegovim kritikama (Singer, Hardin, Goodin), a zatim se prelazi na deontološki utemeljene pozicije o istom tom problemu (Shue, O'Neill).
- Posljednji je sklop posvećen najutjecajnijoj suvremenoj teoriji pravednosti, onoj Johna Rawlsa, i pitanju o mogućnosti njene primjene na globalnu razinu. Najprije se detaljnije razmatra sama Rawlsova teorija, a zatim se analizira jedna od njezinih najboljih kritika (Pogge). Na kraju se diskutira o jednom radikalnijem pokušaju primjene Rawlsove teorije distributivne pravednosti na međunarodni plan (Beitz).

1.5. Vrste izvođenja nastave

predavanja

seminari i radionice

vježbe

obrazovanje na daljinu

terenska nastava

samostalni zadaci

multimedija i mreža

laboratorij

mentorski rad

ostalo _____

1.6. Komentari

U skladu s programima studija Filozofije (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti.

1.7. Obveze studenata

Pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u raspravama i svim zadacima.

1.8. Praćenje³² rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Ekperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

11) J. Rawls, Pravo naroda, Zagreb, KruZak, 2004.

12) P. Singer, Jedan svijet. Etika globalizacije, Zagreb, Ibis, 2005.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

49. A. Buchanan, Justice, Legitimacy, Self-Determination: Moral Foundation for International Law,

³² **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Oxford, Oxford University Press, 2004

50. D. Boucher, Political Theories of International Relations from Thucydides to the Present, Oxford, Oxford University Press, 1998.

51. R. Martin, D.A. Reidy (ur.), Rawls's Law of People, Oxford, Blackwell, 2007.

52. M. Nussbaum, Frontiers of Justice. Disability, Nationality, Species Membership, Cambridge, Harvard University Press, 2006.

53. T. Pogge, World Poverty and Human Rights, Cambridge, Polity, 2002.

54. T. Pogge, Real World Justice, Berlin, Springer, 2005.

55. Primorac, I. (ur.) Patriotizam, KruZak, Zagreb, 2004.

56. M. Walzer, Just and Unjust Wars, New York, Basic Books, 2000.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
1) J. Rawls, Pravo naroda, Zagreb, KruZak, 2004.	2	20
2) P. Singer, Jedan svijet. Etika globalizacije, Zagreb, Ibis, 2005.	5	1

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenata nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Doc. dr.sc. Nebojša Zelič	
Naziv predmeta	Etika rada s mladima	
Studijski program	Diplomski studij filozofije + nastavnički modul + C segmet	
Status predmeta	izborni	
Godina	1. i 2. godina diplomskog studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	10+10+10

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj kolegija je upoznati studente s glavnim (zapadnim) moralnim teorijama, kao i s relevantnim međunarodnim i domaćim etičkim kodeksima i smjernicama za rad s mladima, te osposobiti studente za etičku evaluaciju različitih oblika rada s mladima, kao i evaluaciju javnih mjera i javnih programskih politika koje se bave mladima.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

/

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Nakon izvršavanja svih programom predviđenih obveza, očekuje se da polaznici razviju odnosno unaprijede ove opće i specifične kompetencije, tj. studenti će moći:

- prepoznati i interpretirati glavne ideje dominantnih (zapadnih) moralnih teorija (deontologija, utilitarizam, etika vrlina), kao i prepoznati i osmisliti prakse rada s mladima opravdane načelima iz jedne (ili više) od navedenih moralnih teorija
- interpretirati, analizirati, uspoređivati i evaluirati međunarodne i domaće etičke kodekse rada s mladima
- uočavati sukobe između univerzalnih ljudskih prava i međunarodnih normi rada s mladima, te regionalnih kulturalnih praksi i običaja (kao i demokratskog prava na uređenje zajednice u skladu s njima)
- kritički evaluirati postojeće (ali i hipotetske) prakse rada s mladima, kao i javne programske politike koje se bave mladima
- uspješno koristiti modele podučavanja i rada s mladima koji za cilj imaju promicanja kritičkog promišljanja kod mladih, pogotovo o moralno relevantnim temama
- samostalno se koristiti stručnom literaturom, sintetizirati glavne teorijske modele i primijeniti ih na praksu u svom radnom okruženju, uz mogućnost produkcije manje zahtjevnih publikacija u domeni etike rada s mladima
- jednostavno i precizno prezentirati evaluaciju određenih praksi rada s mladima široj javnosti ili specifičnim dionicima (u obliku objave za medije, prijedloga javne politike ili javne mjere vezane uz rad s mladima, kraćeg izlaganja na stručnom skupu i slično)

1.4. Sadržaj predmeta

Kolegij je osmišljen kako bi pružio uvod u etiku rada s mladima, obrađujući sadržaj u tri cjeline:

- Temeljne (zapadne) moralne teorije (deontologija, utilitarizam, etika vrlina) i njihova primjena u opravdanju praksi i javnih politika vezanih uz rad s mladima. Analizirat će se glavni primjeri moralnog opravdanja na temelju ovih teorija, te ukazati na probleme i nedostatke karakteristične za svaku teoriju, kao i na probleme teorijom-vođenih pristupa moralnim pitanjima u radu s mladima.
- Međunarodni i domaći moralni kodeksi rada s mladima, uključujući i značenje i doseg nekih od temeljnih vrijednosti rada s mladima (jednakost, participacija i inkluzija, autonomija).
- Uloga osoba koje rade s mladima u moralnom odgoju i obrazovanju mladih, promicanju demokratskih vrijednosti i aktivnog građanstva, uz pregled osnovnih metoda i analizu i evaluaciju nekoliko studija slučaja.

1.5. Vrste izvođenja nastave

☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
☒ seminari i radionice	☒ multimedija i mreža
☒ vježbe	☐ laboratorij
☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
☐ terenska nastava	☐ ostalo _____

1.6. Komentari

Točan način provedbe vježbi u obrazovnim institucijama (škole i vrtići), organizacijama civilnog društva (udruge mladih i udruge koje se bave mladima) i drugim institucijama koje se bave mladima (npr. odjeli za zaštitu i tretman djece i mladeži s poremećajima u ponašanju pri centrima za socijalnu skrb) ovisiti će o mogućnostima organizacija-domaćina i o situaciji s COVID-19 pandemijom.

1.7. Obveze studenata

Obveze polaznika su priprema za nastavu te aktivno sudjelovanje u nastavi, osobito u kritičkim refleksijama i u raspravama kroz argumentirano iznošenje stavova/mišljenja/pozicija. Studenti su dužni sudjelovati u vježbama, položiti kolokvij i napisati i predati esej.

1.8. Praćenje³³ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	0,5	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej	0,5	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	

³³ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Portfolio						
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu						
Ishodi učenja vrednovat će se:						
- kroz evaluiranje kvalitete studentskog sudjelovanja u raspravama za vrijeme nastave, kao i tijekom radionica i vježbi. Uz to, studenti će dobiti specifične zadatke koje će trebati izvršiti kao pripremu za nastavu (npr. ispuniti anketu, napisati kratku recenziju neke prakse rada s mladima ili pronaći i pojasniti neke primjere iz svakodnevne prakse rada s mladima); - kroz kontinuiranu provjeru znanja (kolokvij) u kojem će se naglasak staviti na primjenu naučenih informacija i na evaluaciju stečenih vještina u etičkom vrednovanju praksi rada s mladima (evaluacija stečenog znanja i vještina) - kroz esej, pri čemu će se evaluirati struktura eseja, snaga i jasnoća izloženih argumenata, korištenje primjera kako bi se ilustrirala glavna teza, te korištenje relevantne znanstvene i stručne literature (evaluacija sposobnosti moralnog vrednovanja praksi i javnih politika vezanih uz rad s mladima, te sposobnosti za kreativno i precizno izražavanje razmišljanja i argumenata). Kolegij nema završni ispit, već se svi ocijenski bodovi prikupljaju tijekom nastave.						
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)						
- Berčić, Boran (2012). <i>Filozofija, Vol. 1</i>. Zagreb: Ibis grafika (str. 229-330). - Roberts, Jonathan (2009). <i>Youth Work Ethics</i>. London: Learning Matters. - Banks, Sarah (2010). <i>Ethical Issues in Youth Work: Second Edition</i>. New York: Routledge.						
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)						
- Sercombe, Howard (2010). <i>Youth Work Ethics</i>. Washington: SAGE Publications. - Wolff, Jonathan and Avner de-Shalit (2013). <i>Disadvantage</i>. London: Oxford University Press. - Institute for Development Studies (2014). <i>Working with young people: the value of youth work in the European Union</i>. Brussels: European Commission - Primjeri raznih etičkih kodeksa institucija i organizacija koje rade s mladima (sveučilišta i fakulteti, škole i vrtići, centri za socijalnu skrb, organizacije civilnog društva...)						
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu						
Naslov			Broj primjeraka		Broj studenata	
Sva će literatura biti dostupna u elektroničkom obliku. Uz to, neke su knjige dostupne u knjižnici Fakulteta.						
1.12. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija						
Kolegij će se tijekom akademske godine evaluirati kroz kratke upitnike nakon predavanja, kroz koje će se vrednovati kvaliteta i korisnost nastavnog procesa i njegov percipirani utjecaj na razvoj vještina. Uz to,						

evaluacije će se obavljati i kroz rasprave i konzultacije.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Boran Berčić	
Naziv predmeta	Evolucija i vrijednosti	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	0+0+30

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Upoznati studenta s osnovnim postignućima evolucijskog pristupa u objašnjenju ljudskog ponašanja, prije svega društvenih normi; pojasniti razliku biološkog i takozvanog strateškog pristupa; upoznati ga s potrebnim elementima teorije igara, osposobiti ga da razumije kako norme ponašanja nastaju "same od sebe".

1.2. Uvjeti za upis predmeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Postići razumijevanje evolucijskog i strateškog objašnjenja pojava u ljudskom ponašanju.

1.4. Sadržaj predmeta

- Zatvorenikova dilema; dominantna strategija, jednokratna i višekratna zatvorenikova dilema.
- Evolucijski stabilna strategija; kompjuterske simulacije, "tit for tat", biološki i socijalni primjeri.
- Objašnjenje altruizma; recipročni altruizam i osnove etike.
- Društveni ugovor; Hobbes, suvremeni kontraktualizam, spontani nastanak iz prirodnog stanja, "evolucijski veo neznanja".
- Objašnjenje pravednosti; podjela 50-50 kao evolucijski stabilna strategija, kažnjavanje varanja, objašnjenje kantovskog zahtjeva poopćljivosti u etici.
- Evolucija semantike; razvoj sistema signala kod životinja.

1.5. Vrste izvođenja nastave

☐ predavanja	☐ samostalni zadaci
☒ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
☐ vježbe	☐ laboratorij
☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
☐ terenska nastava	☒ ostalo konzultacije

1.6. Komentari

Komentari: Odabir tema može se mijenjati ovisno o dostupnoj literaturi i interesu studenata.

1.7. Obveze studenata

Student je dužan redovito pohađati nastavu, izraditi seminarski rad kojega će izložiti usmeno na seminaru i/ili u pismenom obliku predati nastavniku i položiti usmeni ispit.

1.8. Praćenje³⁴ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	1	Eksperimentalni rad	

³⁴ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
*OCJENIVANJE							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Robert Axelrod: <i>The Evolution of Cooperation</i> , Basic Books, 1981. Brian Skyrms: <i>Evolution of the Social Contract</i> , Cambridge University Press, 1996.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Edward Wilson: <i>Sociobiology</i> , Harvard University Press, 2000. (1975). Richard Dawkins: <i>Sebični gen</i> , Kultura Beograd, 1979 (1976). Ken Binmore: <i>Game Theory and the Social Contract, Vol.1: Playing Fair, Vol.2: Just Playing</i> MIT Press, 1994,							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
Naslov				Broj primjeraka		Broj studenata	
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
Kvaliteta i uspješnost kolegija ispituje se anonimnom anketom među polaznicima kolegija.							

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	
Naziv predmeta	Evolucija kulture	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	0+0+30

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Osnovni cilj predmeta jest upoznati studente sa suvremenim teorijama o evoluciji kulture i ljudskog ponašanja te problemima s kojima se navedene teorije susreću. Studenti će se upoznati sa evolucijskim mehanizmima koji utječu na formiranje ljudskog ponašanja i kulture. Kolegij će se baviti pitanjima: da li ljudska kultura predstavlja adaptaciju na okoliš, možemo li razvoj kulture objašnjavati pozivajući se na evolucijske mehanizme, koji su

uvjeti te koji kognitivni mehanizmi bili potrebni za razvoj ljudske kulture.	
1.2. Uvjeti za upis predmeta	
Nema uvjeta.	
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet	
Studenti će moći: 1. Opisati i analizirati različite teorije o evoluciji ljudske prirode, ljudskog ponašanja i kulture. 2. Navesti teorijske (filozofske) pretpostavke koje čine temelj navedenih teorija. 3. Kritički analizirati probleme s kojima se navedene teorije susreću u pokušajima znanstvenog objašnjenja tako kompleksnog fenomena kao što je ljudska kultura.	
1.4. Sadržaj predmeta	
Teorija evolucije nam u najgeneralnijem obliku nudi objašnjenje činjenice zašto pripadnici određenih bioloških vrsta imaju određene karakteristike. Neke od tih karakteristika predstavljaju adaptacije određenim okolišima u kojima su pripadnici vrste obitavali. U kolegiju će se razmotriti korištenje adaptacionističkog pristupa u objašnjenju ljudske kulture. Osnovno pitanje kolegija jest možemo li razvoj ljudske kulture objasniti pozivanjem na evoluciju, tj. možemo li na kulturu gledati kao na adaptaciju kojom se ljudi bolje prilagođavaju uvjetima u okolišu. Nadalje, kolegij će se baviti pitanjem možemo li razvoj kulture (jednom kada je ona već nastala) prikazati kao vrstu nasljeđivanja (putem učenja) na koje također djeluje prirodna selekcija gdje su očuvane one kulturne prakse koje su uspješnije. U prvom dijelu kolegija bavit ćemo su uvodom u osnove teorije evolucije i evolucijskih objašnjenja: što je prirodna selekcija, što je adaptacija, što je adaptacionizam i slično. U drugome dijelu kolegij će se usredotočiti na suvremene teorije o evoluciji ljudskog ponašanja, specifično društvenog ponašanja. Razmotrit će se pitanja o tome postoji li kod ljudi adaptacija za kulturu te koji su proksimalni (kognitivni) mehanizmi bili potrebni za razvoj kulture. Analizirat će se sociobiologija, evolucijska psihologija te teorija dvostrukog nasljeđivanja kao najvažniji pokušaji objašnjenja ljudskog ponašanja pozivanjem na evolucijsku teoriju. Također, raspravljat će se o pretpostavkama tih teorija te o problemima s kojima se takva objašnjenja susreću. U trećem dijelu kolegija istraživat će se paralelizam između biološke i kulturne evolucije. Naglasak će se staviti na evolucijsko objašnjenje samog razvoja kulture. Razmotrit će se teorija o memima kao modelu evolucije kulture. Teme koje će biti obrađene: 1. Uvod u evolucijsku teoriju, definiranje prirodne selekcije 2. Evolucijska objašnjenja, adaptacionizam 3. Problemi adaptacionizma 4. Ljudska adaptacija za kulturu 5. Kognitivna evolucija 6. Evolucija jezika i konstrukcija kulture 7. Društvena evolucija 8. Sociobiologija 9. Evolucijska psihologija 10. Teorija dvostrukog nasljeđivanja 11. Memi 12. Problemi s memima	
1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava ☐ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☒ mentorski rad ☒ ostalo __konzultacije__
1.6. Komentari	Nastavu iz ovog kolegija izvodi nastavnik izabran u znanstveno zvanje docent i više iz područja humanističkih znanosti, polje filozofija.
1.7. Obveze studenata	

1.8. Praćenje ³⁵ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	1	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Seminarski rad, aktivnost u nastavi, pismeni ispit, usmeni ispit.							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
<i>Handbook of Evolution: The Evolution of Human Societies and Cultures (2004) ur. Wuketits, F.M. i Antweiler, C., WILEY-VCH Verlag GmbH & Co. KGaA, Weinheim.</i>							
<i>Evolution, culture, and the human mind (2010) ur. Mark Schaller, Taylor & Francis Group, New York</i>							
<i>Sperber, D. (1996) Explaining Culture: A Naturalistic Approach, Blackwell Publishing, Oxford.</i>							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
<i>Evolucija društvenosti, ur. Josip Hrgović i Darko Polšek, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb 2004, 494 str.</i>							
<i>Bracanović, T. Evolucijska teorija i priroda morala, Hrvatski studiji, Zagreb 2007, 212 pp. Rajka Rusan, ur., Od Geje do sebičnog gena, Jesenski-Turk, Zagreb</i>							
<i>Darko Polšek, ur., Sociobiologija, Jesenski-Turk, Zagreb</i>							
<i>Kardum, Igor. Evolucija društvenog ponašanja, Jesenski-Turk, Zagreb</i>							
<i>Dawkins, R. (2007) Sebični gen, Izvori, Zagreb.</i>							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
Naslov				Broj primjeraka		Broj studenata	
<i>Evolution, culture, and the human mind (2010) ur. Mark Schaller, Taylor & Francis Group, New York</i>				1 (naručeno 5 primjeraka)			
<i>Handbook of Evolution: The Evolution of Human Societies and Cultures (2004) ur. Wuketits, F.M. i Antweiler, C., WILEY-VCH Verlag GmbH & Co. KGaA, Weinheim.</i>				0 (naručeno 5 primjeraka)			
<i>Sperber, D. (1996) Explaining Culture: A Naturalistic Approach, Blackwell Publishing, Oxford.</i>				0 (naručeno 5 primjeraka)			
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
Kvaliteta i uspješnost kolegija ispituje se anonimnom anketom među polaznicima kolegija.							

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	
Naziv predmeta	Filozofija biologije	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

³⁵ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1. OPIS PREDMETA*1.1. Ciljevi predmeta*

Osnovni cilj predmeta jest upoznati studente sa osnovnim problemima filozofije biologije. Evolucijska biologije predstavlja jednu od najvažnijih i najuspješnijih suvremenih znanosti koja objašnjava raznolikost životnih oblika te očite podudarnosti između organizama i njihova okoliša. Osim toga, ona je temeljno promijenila način na koji ljudi shvaćaju svoje mjesto u svijetu te odnos sa ostalim organizmima. Posljednjih nekoliko desetljeća filozofi su pokazali rastući interes za cijeli niz pitanja koja se tiču teorijskih temelja te filozofskih implikacija znanstvenih istraživanja u biologiji. Tijekom kolegija studenti će se upoznati sa konceptualno zahtjevnim elementima evolucijske biologije te zanimljivim pitanjima i problemima koji se tiču interpretacije određenih aspekata suvremene biologije. Naglasak će biti stavljen na utjecaj evolucijske biologije na društvene i humanističke znanosti. Nadalje, osim evolucijske biologije koja je dosad imala najširi društveni utjecaj studenti će se upoznati sa filozofskim problemima koji proizlaze iz istraživanja u molekularnoj biologiji koja predstavlja najbrže rastuće područje biologije. Posebice će biti istaknut utjecaj razvoja molekularne biologije na istraživanja u medicinskim znanostima.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema uvjeta.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

1. *Objasniti osnovne karakteristike evolucijske teorije.*
2. *Opisati debatu kreacionizam /evolucijska teorija.*
3. *Opisati raspravu o jedinicama selekcije, te navesti argumente za različita gledišta koja se javljaju u raspravi, analizirati ih te ponuditi vlastito stajalište o tome koje je gledište najuvjerljivije.*
4. *Analizirati problem prirode prirodne selekcije i adaptacije i biologiji.*
5. *Analizirati status vrsta u evolucijskoj biologiji.*
6. *Opisati što nam evolucijska teorija može reći o evoluciji ljudskog ponašanja te kakve su posljedice toga za društvene i humanističke znanosti.*
7. *Navesti i opisati filozofske probleme koji proistječu iz istraživanja u molekularnoj biologiji: problem redukcionizma, problem definiranja gena i slično.*
8. *Analizirati etičke probleme koji proizlaze iz istraživanja u molekularnoj biologiji i biomedicinskim znanostima.*

1.4. Sadržaj predmeta

Suvremena biologija je područje koje raste velikom brzinom, a u istraživanju znanstvenika bioloških znanosti možemo naići na velik broj filozofskih problema koji se tiču pojmova, teorijskih pretpostavki te same znanstvene prakse. Osim pitanja koja se standardno provlače kroz medije i popularnu kulturu kao što su pitanja: što je inteligentni dizajn, što je Darwinizam, postoji još cijeli niz filozofski zanimljivih problema kojima će se ovaj kolegij baviti kao što su sljedeća: kakva je struktura evolucijske teorije, koje su to jedinice prirodne selekcije, jesu li svi biološki fenomeni svedivi na utjecaj gena, što su adaptacije i kako ih možemo prepoznati, postoji li 'ljudska priroda', je li podjela na rase utemeljena u biološkim činjenicama, jesmo li determinirani našim genima i sl. Nadalje, ubrzani razvoj molekularne biologije čini je vrlo interesantnim područjem interesa za filozofsko proučavanje. Filozofski problemi koji se tiču istraživanja u molekularnoj biologiji se mogu podijeliti na one teorijske gdje se preispituju same pretpostavke i pojmove kojima se molekularna biologija koristi, te one praktične koji se tiču problema vezanim uz primjenu novostečenog znanja u medicini

Teme koje će se obrađivati:

1. Uvod u evolucijsku teoriju
2. Rasprava evolucijska teorija / kreacionizam
3. Priroda prirodne selekcije
4. Što su adaptacije, kritika adaptacionizma
5. Zakoni, mehanizmi i modeli u biologiji
6. Vrste u biologiji: postoji li ljudska priroda, jesu li rase prirodna vrsta
7. Redukcionizam u filozofiji biologije
8. Što su geni?

9.	Rasprava o genetskoj informaciji						
10.	Genetski determinizam						
11.	Etički problemi u biomedicinskim znanostima						
12.	Biološka objašnjenja ljudskog ponašanja						
1.5. Vrste izvođenja nastave	☒	predavanja	☐	Samostalni zadaci	☐	multimedija i mreža	
	☐	seminari i radionice	☐	laboratorij	☒	mentorski rad	
	☐	vježbe	☐	obrazovanje na daljinu	☒	ostalo __konzultacije__	
	☐	obrazovanje na daljinu					
	☐	terenska nastava					
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje u nastavi, pisanje seminara.							
1.8. Praćenje ³⁶ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	1	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Kolokvij, aktivnost u nastavi, pismeni ispit, usmeni ispit.							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
1. Peter Godfrey-Smith (2014) <i>Philosophy of Biology</i> , Princeton University Press							
2. Elliot Sober (2000) <i>Philosophy of Biology</i> , Oxford : Westview Press							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
1. Paul Griffiths and Kim Sterenly (1999) <i>Sex and Death</i> , Chicago; London : The University of Chicago Press							
2. David L. Hull and Michael Ruse (1998) <i>The philosophy of biology</i> , Oxford: Oxford University Press							
3. Mohan Matthen and Christopher Stephens (2007) <i>Philosophy of Biology</i> , Amsterdam: Elsevier							
4. Sahotra Sarkar and Anya Plutynski A (2008) <i>Companion to the Philosophy of Biology</i> , Blackwell Publishing Ltd,							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
Naslov		Broj primjeraka		Broj studenata			
Godfrey-Smith (2014) <i>Philosophy of Biology</i> , Princeton University Press		4 (naručena 2 primjerka)					
Elliot Sober (2000) <i>Philosophy of Biology</i> , Oxford : Westview Press		1 (naručeno 4 primjerka)					
Sperber, D. (1996) <i>Explaining Culture: A Naturalistic Approach</i> , Blackwell Publishing, Oxford.		0 (naručeno 5 primjeraka)					
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
Kvaliteta i uspješnost kolegija ispituje se anonimnom anketom među polaznicima kolegija.							

Opće informacije

Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Nebojša Zelič i doc. dr. sc. Ana Gavran Miloš
Naziv predmeta	Filozofija dobrobiti
Studijski program	Diplomski studij filozofije

³⁶ VAŽNO: Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Status predmeta	izborni	
Godina	1. – 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj predmeta je upoznati studente s osnovnim aspektima filozofske rasprave o dobrobiti, kako teorijskim, tako i praktičnim, te stoga možemo istaknuti tri osnovna cilja kolegija:

1. Prvi cilj je upoznati studente s konceptualnom raspravom koja se tiče određenja samog pojma dobrobiti. Stoga ćemo se u okviru ovog cilja fokusirati na glavne rasprave oko određenja što dobrobit jest. Studenti će se upoznati sa sljedećim pozicijama koje govore o određenju dobrobiti: (a) eudaimonističke teorije, (b) perfekcionizam, (c) hedonizam, (d) teorija ispunjanja želja, (e) hibridne teorije i (f) teoriju objektivne liste.
2. Drugi cilj je upoznati studente s raspravom koja se tiče subjektivističkih teorija dobrobiti i rasprave o mjerenju dobrobiti, te rasprave o specifičnom razlikovanju dobrobiti i sreće. Specifični cilj je upoznati studente s raspravom u kojoj filozofija blisko surađuje s psihologijom s ciljem mjerenja dobrobiti i traganjem za odgovorom na pitanje kako nam znanost može pomoći pri mjerenju dobrobiti i sreće. Filozofija u tom smislu nudi normativni okvir koji se tiče određenja pojma dobrobiti i odgovara na pitanja: Što je važno u dobrobiti? Koje vrijednosti pokriva pojam dobrobiti? Zašto nam je pojam dobrobiti važan? Što je subjektivna percepcija dobrobiti i postoje li objektivne vrijednosti u mjerenju dobrobiti? Koja je razlika između dobrobiti i sreće?
3. Treći cilj tiče se rasprave u kojoj se pojam dobrobiti povezuje s političkom i moralnom filozofijom, te područjem javnih politika. Naime, u okviru ovog cilja studenti će se upoznati s raspravama o dobrobiti i kvaliteti života iz perspektive praktične primjene teorija dobrobiti kao preporuka za informiranje ili oblikovanje javnih politika s ciljem ukazivanja na probleme društvene nejednakosti i njihovo moguće rješavanje.

1.2. Uvjeti za opis predmeta

Nema uvjeta.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekivani ishodi su sljedeći:

1. Studenti će moći opisati, objasniti i kritički interpretirati osnovne pozicije u raspravi o dobrobiti: eudaimonističke teorije, perfekcionizam, hedonizam, teoriju ispunjenja želja, teoriju objektivne liste te hibridne teorije.
2. Studenti će moći opisati, objasniti i kritički interpretirati raspravu i osnovne pozicije u pogledu problema mjerenja dobrobiti, te odnosa dobrobiti i sreće.
3. Studenti će moći opisati, objasniti i kritički interpretirati rasprave iz političke filozofije koje dobrobit povezuju s problemima društvene nejednakosti, te ukazuju na praktičnu primjenu pojma dobrobiti u kontekstu javnih politika.
4. Studenti će moći kritički usporediti pojedine teorije, identificirati i primijeniti argumente pojedinih teorija, te evaluirati teorije i argumente unutar rasprave, ukazujući na njihove prednosti i nedostatke.
5. Studenti će dodatno razviti i utvrditi sposobnosti filozofskog čitanja i razumijevanja, kritičkog mišljenja, kao i sposobnost izražavanja vlastitih stavova o problemu dobrobiti, koji će biti utemeljeni na pročitanoj literaturi.

1.4. Sadržaj predmeta

Rasprava o dobrobiti jedan je od najstarijih problema u povijesti filozofije. Razlog za to vjerojatno leži u činjenici da svi ljudi žele živjeti dobro, odnosno ostvariti svoju dobrobit. Grčki filozofi su upravo kao jedan od središnjih problema kojima su se bavili izdvajali problem sreće i dobrobiti, odnosno pitanje kako živjeti da bismo ostvarili dobar život, dobrobit ili sreću. No ono što su oni već uočili jesu da postoje stvari, poput novca ili materijalnih dobara, koja su dobra za nas, ali su dobra u instrumentalnom smislu, na način da nam služe kao sredstva za ostvarenje dobrobiti ili sreće. Pitanje koje su si dalje postavljali odnosilo se na potragu za stvarima koja su takva da su dobra za nas sama po sebi, odnosno da su intrinzično vrijedna. Stoga su neki sreću ili dobrobit ili to krajnje dobro izjednačavali s ugodom, neki s vrlinama, a neki s kombinacijom vrlina i izvanjskih dobara. Time su otvorili veliku raspravu o prirodi i određenju sreće ili dobrobiti i raspravu koja se bavi najosnovnijim pitanjem: u

čemu se dobrobit sastoji?

U suvremenoj filozofiji također nalazimo raspravu koja se bavi, poput grčkih filozofa, samim pojmom dobrobiti te ga pokušava specificirati, na način da utvrdi prirodu dobrobiti. U tom kontekstu nekoliko je važnih filozofskih pozicija s kojima ćemo se upoznati u okviru ovoga kolegija. Temeljna podjela pozicija uključuje ove glavne pozicije: (a) eudaimonističke teorije, (b) perfekcionizam, (c) hedonizam, (d) teoriju ispunjanja želja, (e) hibridne teorije i (f) teoriju objektivne liste.

No teorije dobrobiti posebno su zanimljive kada ih se pokuša primijeniti u drugim kontekstima, primjerice kada pokušavate utvrditi je li netko ostvario svoju dobrobit i u kojoj mjeri ju je ostvario? Hoćete li se u tom slučaju osloniti na subjektivne doživljaje pojedinaca i to kako oni doživljavaju vlastitu dobrobit ili ćete se u procjeni nečijeg života voditi za nekim objektivnim kriterijima dobrog života neovisno o subjektivnoj procjeni pojedinaca. Kako uopće mjeriti dobrobit? Na koje važne stvari i vrijednosti ćete se uopće fokusirati pri mjerenju dobrobiti? Zatim, pitanje koje se nameće u kontekstu težnje za ostvarenjem vlastite dobrobiti odnosi se na način kako ćete tretirati druge dok ostvarujete svoju sreću? Hoćete li ih koristiti isključivo kao sredstva za ostvarenje vlastite dobrobiti ili ćete žrtvovati vlastitu dobrobit u korist drugih? Također, otvara se i pitanje u kojoj mjeri je dobrobit pojedinca ovisna o društvu u kojem živi i je li društvo dužno osigurati osnovna dobra koja su nužna za neki minimalno dobar život?

Svaka od prethodno navedenih teorija ponudit će drugačije odgovore na ova pitanja, što će u nekim slučajevima ukazati na probleme unutar same pozicije i određene unutarnje nekonzistentnosti, koje će se detaljno analizirati i sustavno ispitati.

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci					
	☐ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža					
	☐ vježbe	☐ laboratorij					
	☐ obrazovanje na daljinu	☒ mentorski rad					
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____					
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Studenti su dužni redovito pohađati predavanja i seminare, te dolaziti na nastavu pripremljeni i s pročitanim zadanim literaturom. Također su dužni izvršiti sve svoje obaveze kojima će se pratiti rad studenata tijekom semestra, a koji će precizno biti opisani u izvedbenom planu.							
1.8. Praćenje ³⁷ rada studenata							
Pohađanje nastave	0.75	Aktivnost u nastavi	0.25	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0.5	Usmeni ispit	0.5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Rad studenata vrednovat će se putem kontinuirane provjere znanja (kolokviji), koji će nositi 70 ocjenskih bodova, te završnim ispitom koji će nositi preostalih 30 ocjenskih bodova.							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Guy Fletcher (ur.), (2016) <i>The Routledge Handbook of the Philosophy of Well-Being</i> (London: Routledge). Fletcher, G. (2016) <i>The Philosophy of Well-Being: An Introduction</i> (Oxon/New York: Routledge) Arneson, R. J. (2000) 'Perfectionism and Politics', <i>Ethics</i> , Vol. 111, No. 1., pp. 37-63.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Fletcher, G. (2013) 'A Fresh Start for the Objective-List Theory of Well-Being', <i>Utilitas</i> , 25, 206- 220. Rice, C. (2013) 'Defending the Objective List Theory of Well-Being,' <i>Ratio</i> 26:2, pp. 196-211. Dorsey, D. (2010), Three Arguments for Perfectionism. <i>Noûs</i> , 44: 59–79.							

³⁷ VAŽNO: Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Kraut, Richard (2007). *What is Good and Why: The Ethics of Well-Being* (Harvard University Press.)

Sarch, A. F. (2012), 'Multi-Component Theories of Well-being and Their Structure' *Pacific Philosophical Quarterly*, 93: 439–471.

Rosati, C. (1996) 'Internalism and the good for a person', *Ethics*, 106(2), 297–32.

Feldman, F. (2002), 'The Good Life: A Defense of Attitudinal Hedonism'. *Philosophy and Phenomenological Research* 65, 604–628.

Haybron, D. (2008), 'Happiness, the Self, and Human Flourishing'. *Utilitas* 20 (1), 21–49.

Nussbaum, M. (2011), 'The Central Capabilities', in *Creating Capabilities* (Cambridge, MA: Harvard University Press).

Haybron, D i V. Tiberius (2012), 'Well-Being Policy: What Standard of Well-Being'. *Journal of the American Philosophical Association* 1 (4), 712–733.

Sumner, W. (1996), 'Welfare and Happiness', from *Welfare, Happiness, and Ethics* (New York: Oxford University Press), 138–183.

Tiberius, V. i A. Plakias (2010), 'Well-Being'. U John Doris (ur.), *The Moral Psychology Handbook* (New York: Oxford University Press), 402–432.

Feldman, F. (2008), 'Whole Life Satisfaction Concepts of Happiness'. *Theoria* 74 (3), 219–238.

Lin, E. (2017), 'Against Welfare Subjectivism'. *Noûs* 51 (2), 354–377.

Haybron, D. (2008), *The Pursuit of Unhappiness: The Elusive Psychology of Well-Being*, Oxford UP, 2008.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem evaluacija koje se provode na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Neven Petrović	
Naziv predmeta	Filozofija historije	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1-2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Ciljevi kolegija su: da se studenti upoznaju s filozofskim jezikom i argumentacijom te ih razumiju; da mogu interpretirati ideje istaknutih filozofa znanosti i kritički se odnositi prema njima; da razvijaju vještine primjene tih ideja i rješenja raznih teorijskih pitanja na aktualne probleme historijskog istraživanja. Glavni ciljevi predmeta, pak, sa sadržajne strane su da studenti, naročito oni povijesti i filozofije, zahvate dio problematike filozofije znanosti koja se odnosi na historijska

istraživanja i da razvijaju vještinu čitanja primarne filozofske literature, te razumijevanja ključnih teorijskih problema i relevantne argumentacije.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema posebnih uvjeta za upis ovog predmeta.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Nakon odslušanog i položenog kolegija studenti će moći:

- razumjeti ključne preokupacije suvremene filozofije historije;
- definirati probleme povijesnih zakona i trendova, povijesnih činjenica, objašnjenja i razumijevanja u humanističkim znanostima, te holizma i metodološkog individualizma;
- razlikovati i interpretirati osnovna gledišta o tim problemima;
- identificirati glavne smjerove kritike tih gledišta;
- kritički interpretirati i vrednovati spomenuta temeljna gledišta;
- samostalno nastaviti daljnje izučavanje obrađenih tema, ukoliko ih to bude zanimalo;
- argumentirano zaključivati o filozofsko-historijskim problemima općenito.

1.4. Sadržaj predmeta

Prva tematska cjelina koja se obrađuje jest kritika tradicionalne (tzv. spekulativne) filozofije povijesti sa stajališta filozofije znanosti, a temeljni tekst koji se obrađuje klasična je Popperova rasprava *Bijeda historicizma* u kojoj se dokazuje da nema nikakvih povijesnih zakona koji upravljaju tokom događaja, te da ljudska povijest nije usmjerena ni prema kakvom cilju i nema baš nikakav skriveni smisao. Ideja ovog dijela kolegija jest da se ukaže na problematične aspekte nekad prevladavajućih, a kod nas još uvijek dovoljno prisutnih, filozofskih pristupa povijesti i historiografiji.

Drugi dio kolegija posvećen je uvođenju u metodološke probleme historijskog istraživanja, tj. upućivanju studenata u teorijska pitanja historiografije kao znanosti. Tu ih se kani upoznati s osnovnim metodološkim problemima društvenih znanosti, poglavito povijesti, i to kroz jedan od temeljnih udžbenika na tom području, Nagelovu *Strukturu nauke*.

Treća i posljednja cjelina kojom će se baviti ovaj kolegij usredotočena je na argumente za i protiv temeljnih pozicija koje se zauzimaju u pogledu metodoloških problema historiografije. Prvenstveno se radi o srazu „pozitivističkih“ i „idealističkih“ pogleda na: objektivnost povijesnog istraživanja, mogućnost nalaženja povijesne istine, vrstu objašnjenja koju historičari mogu pružiti tumačeći prošla zbivanja, metodološki individualizam i holizam i sl. Čitat će se i prodiskutirati izvorni tekstovi autora i iz jedne i iz druge suprotstavljene škole mišljenja, sakupljeni u jednom od ključnih zbornika o ovoj problematici.

1.5. Vrste izvođenja nastave

predavanja

seminari i radionice

vježbe

obrazovanje na daljinu

terenska nastava

samostalni zadaci

multimedija i mreža

laboratorij

mentorski rad

ostalo _____

1.6. Komentari

U skladu s programima studija *Filozofije* (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti. Predmet *Filozofija historije* može biti izborni predmet i na preddiplomskom i na diplomskom studiju. Iz tog razloga, raspored predmeta po semestru i godini je postavljen disjunktivno.

Nastava je prvenstveno u formi predavanja. Obavezni tekstovi dostupni su svim polaznicima u knjižnici fakulteta ili, ako se radi o radovima koje je teže nabaviti, u obliku fotokopirane «čitanke» te u PDF formatu. Studenti svakog tjedna dobivaju zadatak da pročitaju, u prosjeku, trideset stranica teksta. Svaki od studenta dobrodošao je da se, po dogovoru, dođe konzultirati s nastavnikom u vezi bilo čega vezanog uz program ovog kolegija. Kod pohađanja ovog predmeta poželjno je bar minimalno poznavanje engleskog budući da se, za neke teme, mnogo lakše može doći do pogodnih tekstova na tom jeziku. Time se, ujedno, studenti mogu navesti na to da poboljšaju svoje znanje engleskog te motivirati da se njime više služe.

1.7. Obveze studenata

Svi studenti imaju obavezu ne tek fizički prisustvovati nastavi nego i predati, u pismenom obliku, sažetak teksta koji treba pročitati – i to sa svojim komentarima i kritikama. Prisustvo na nastavi im se računa jedino ukoliko su ispunili tu obavezu. Odnosno, ukoliko se pokaže da ih pisanje tih sažetaka previše opterećuje, od studenata se može tražiti da predaju tzv. pristupnice za diskusiju – list s nekoliko pitanja kojima se problematizira gradivo koje se obrađuje. Nakon završetka nastave, studenti moraju položiti kolokvij (pismeni test) kojim se provjerava jesu li uistinu prošli kroz obavezu

literaturu. Tek nakon toga mogu izići na konačni, usmeni ispit.

1.8. Praćenje³⁸ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	1	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenata na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Vrednovanje tijekom nastave održava se tokom semestra putem aktivnosti na nastavi. Na završnom ispitu studenti pišu pismeni ispit te, ukoliko ga prođu, i usmeni. Studenti su dužni prisustvovati na nastavi, redovito čitati relevantnu literaturu i aktivno sudjelovati u diskusijama, za što su predviđen 1 ocjenski bod. Provjera znanja vršit će se temeljem kolokvija i na završnom ispitu (ukupno 1 ocjenski bod). Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 65 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 35 bodova.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- 1) Carr, E.H. *Što je povijest?*, Srednja Europa, Zagreb, 2004, str. 5-45 (41)
- 2) Colingwood, R.G. *Ideja historije*, Svjetlost-Sarajevo/Globus, Zagreb, 1986, str. 1-15 (15)
- 3) Dray, W.H. *Philosophy of History*, Prentice Hall, Engelwood Cliffs, 1964, str. 4-58 (55)
- 4) Hempel, C.G. „The Function of General Laws in History“, u Gardiner, P. (ur.) *Theories of History*, Free Press, Glencoe, 1959, str. 344-356 (13)
- 5) Nagel, E. *Struktura nauke*, Nolit, Beograd, 1974, str. 487-528 (42)
- 6) Passmore, J. „The Objectivity of History“, u Dray, W.H. (ur.) *Philosophical Analysis and History*, Harper & Row, New York, 1966, str. 75-94 (20)
- 7) Popper, K.R. *Bijeda historicizma*, Kružak, Zagreb, 1996, str. 47-64; 111-154 (62)
- 8) Tucker, A. *Our Knowledge of the Past: A Philosophy of Historiography*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004, str. 1-22 (22)
- 9) Watkins, J.W.N. „Historical Explanation in the Social Sciences“, u Gardiner, P. (ur.) *Theories of History*, Free Press, Glencoe, 1959, str. 503-514 (12)
- 10) Wright, G.H. von, *Objašnjenje i razumijevanje*, Nolit, Beograd, 1975, str. 55-87 (33)

Ukupno: 330 str.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- Becker, C. „Everyman His Own Historian“, *American Historical Review*, Vol. 37, 1931-1932, str. 227-232 (6)
- Becker, C. „What are Historical Facts?“, *Western Political Quarterly*, Vol. 8, 1955, str. 327-340 (14)
- Berlin, I. „The Concept of Scientific History“, u Berlin, I. *Concepts and Categories*, Pimlico, London, 1978, str. 103-142 (40)
- Berlin, I. „Povijesna neminovnost“, u Berlin, I. *Četiri eseja o slobodi*, Feral Tribune, Split, 2000, str. 123-217 (95)
- Broadbeck, M. „Explanation, Prediction, and ‘Imperfect’ Knowledge“, u Feigl, H./Grover, M. (ur.) *Scientific Explanation, Space and Time*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1962, str. 231-272 (42)
- Cannadine, D. (ur.) *What is History Now?*, Palgrave Macmillan, Houndmills, 2002.
- Danto, A.C. *Analytical Philosophy of History*, Cambridge University Press, 1968.
- Dawson, C. „The Problem of Metahistory“, *History Today*, Vol. 1, No. 6, 1951.
- Day, M. *The Philosophy of History: An Introduction*, Continuum, London, 2008.
- Dilthey, W. *Izgradnja istorijskog sveta u duhovnim naukama*, BIGZ, Beograd, 1980.
- Dray, W.H. „Explanatory Narrative in History“, *Philosophical Quarterly*, Vol. 4, No. 14, 1954, str. 15-27 (13)
- Dray, W.H. *Laws and Explanation in History*, Oxford University Press, London, 1957.
- Dray, W.H. (ur.) *Philosophical Analysis and History*, Harper & Row, New York, 1966.
- Gallie, W.B. *Philosophy and the Historical Understanding*, Schocken Books, New York, 1964.
- Gardiner, P. (ur.) *The Philosophy of History*, Oxford University Press, Oxford,
- Gardiner, P. *The Nature of Historical Explanation*, Oxford University Press, London, 1952.
- Gardiner, P. (ur.) *Theories of History*, Free Press of Glencoe, New York, 1959.
- Gross, M. *Historijska znanost*, SN Liber, Zagreb, 1976.
- Hook, S. *Philosophy and History*, New York University Press, New York, 1963.
- Joynt, C.B. & Rescher, N. „On Explanation in History“, *Mind*, Vol. 68, No. 271, str. 383-387 (5)

³⁸ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Joynt, C.B. & Rescher, N. "The Problem of Uniqueness in History", *History and Theory*, Vol. 1, No. 2, 1961, str. 150-162 (13)

Lemon, M.C. *Philosophy of History*, Routledge, London, 2003.

Mandelbaum, M. *The Problem of Historical Knowledge*, Liveright Publishing Corporation, New York, 1938.

Mandelbaum, M. "Can There be a Philosophy of History?", *American Scholar*, Vol. 9, No. 1, 1939-1940.

Mandelbaum, M. "A Critique of Philosophies of History", *Journal of Philosophy*, Vol. 45, No. 14, 1948, str. 365-378 (14)

Mandelbaum, M. "Some Neglected Problems Regarding History", *Journal of Philosophy*, Vol. 49, No. 10, 1952.

Mandelbaum, M. "Concerning Recent Trends in the Theory of Historiography", *Journal of the History of Ideas*, Vol. 16, No. 4, 1955.

Mandelbaum, M. "The Problem of 'Covering Laws'", *History and Theory*, Vol. 1, No. 3, 1961, str. 229-242 (14)

Meyerhoff, H. (ur.) *The Philosophy of History in Our Time*, Doubleday & Company, Garden City, 1959.

Mises, L. Von, *Theory and History*, Yale University Press, New Haven, 1957.

Oakeshott, M. "The Activity of Being Historian", u Oakeshott, M. *Rationalism in Politics*, Liberty Fund, Indianapolis, 1991, str. 151-183 (33)

Rescher, N./ Helmer, O. "On the Epistemology of the Inexact Sciences", *Management Science*, Vol. 6, No. 1, 1959, str. 25-40 (16)

Searle, J.R. *Minds, Brains and Science*, Harvard University Press, Cambridge MA, 1984, str. 57-85 (28)

Tucker, A. *Our Knowledge of the Past: A Philosophy of Historiography*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004.

Tucker, A. *A Companion to the Philosophy of History and Historiography*, Wiley-Blackwell, 2010.

Walsh, W.H. *Philosophy of History: An Introduction*, Harper & Row, New York, 1960.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Carr, E.H. <i>Što je povijest?</i> , Srednja Europa, Zagreb, 2004.	2	15
Colingwood, R.G. <i>Ideja historije</i> , Svjetlost-Sarajevo/Globus, Zagreb, 1986.	Tekst je dostupan u PDF formatu	15
Dray, W.H. <i>Philosophy of History</i> , Prentice Hall, Engelwood Cliffs, 1964.	Tekst je dostupan u PDF formatu	15
Dray, W.H. (ur.) <i>Philosophical Analysis and History</i> , Harper & Row, New York, 1966.	1, tekstovi su dostupni i u PDF formatu	15
Nagel, E. <i>Struktura nauke</i> , Nolit, Beograd, 1974.	2	15
Popper, K.R. <i>Bijeda historicizma</i> , Kružak, Zagreb, 1996.	7	15
Tucker, A. <i>Our Knowledge of the Past: A Philosophy of Historiography</i> , Cambridge University Press, Cambridge, 2004.	Tekst je dostupan u PDF formatu	15
Gardiner, P. (ur.) <i>Theories of History</i> , Free Press, Glencoe, 1959.	1, tekstovi su dostupni i u PDF formatu	15
Wright, G.H. von, <i>Objašnjenje i razumijevanje</i> , Nolit, Beograd, 1975.	1, tekst je dostupan i u PDF formatu	15

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Glavni način provjeravanja uspješnosti predmeta jest znanje koje studenti pokazuju na ispitu. Ali se isto tako, nakon završetka nastave, radi i anonimna anketa (u organizaciji nastavnika) u kojoj se studenti slobodno izjašnjavaju o tome koliko su zadovoljni predmetom, što ih je smetalo, što im je bilo dobro, što bi promijenili i sl. Sve to nastavniku omogućuje da kasnije modificira program, tako što teme i tekstove koji su se pokazali preteškimi ili nezanimljivim mijenja nekim drugim. Nadalje, dio nastave već je snimljen i stavljen na Internet, čime svi zainteresirani mogu vidjeti što se i kako radilo, a nastavnik lakše uviđa svoje eventualne pogreške. Osim navedenog, praćenje kvalitete ide i kroz samoevaluaciju koju provodi nastavnik, kroz praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva, te evaluaciju na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Odsjek za filozofiju
Naziv predmeta	Filozofija jezika
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije
Status predmeta	Izborni

Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15 + 0 + 15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Razviti informiran i kritički stav prema standardnim teorijama iz filozofije jezika i primijeniti uvide iz suvremene filozofije jezika pri razumijevanju filozofskih, medijskih i književnih tekstova s kojima se studenti susreću na drugim filozofskim kolegijima, kolegijima iz drugih predmeta te u svakodnevnom životu.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Studenti će moći nabrojati i identificirati najznačajnije suvremene filozofe jezika i njihove pozicije.
 Studenti će moći nabrojati i objasniti najznačajnije pojmove iz filozofije jezika.
 Moći će usporediti njihove stavove o danom problemu te ih povezati a aktualnim pojavama u jeziku i govoru.
 Moći će argumentirano kritizirati određene teorije te izabrati među suprotstavljenim teorijama.
 Moći će dati primjer pojave o kojoj se raspravlja (npr. performativa).

1.4. Sadržaj predmeta

U sklopu kolegija jeziku će se pristupiti prvenstveno iz **analitičke filozofske perspektive**. Takav pristup obuhvaća različita shvaćanja jezika koja se, barem inicijalno, mogu podijeliti na **teoriju idealnog jezika i na analizu svakodnevnog govora**.

Prva struja vezana je uz G. Fregea, koji je nastojao stvoriti formalni jezik čistog mišljenja koji bi bio lišen višeznačnosti i nedorečenosti svakodnevnog jezika. Takav se idealni jezik trebao stvoriti uporabom funkcija i argumenata. Takve težnje imaju i filozofi poput B. Russella, G. E. Moorea, L. Wittgensteina, R. Carnapa i A. Tarskoga. Posljednja trojica u ovom nizu pripadnici su logičkog empirizma, koji su, odbacujući svakodnevni jezik, nastojali svesti znanstveni jezik na logički sustav. Konstrukcija idealnog formalnog jezika treba se temeljiti na egzaktnosti i neproturječnosti, a logika i empirijska provjera moraju biti jedini kriterij smisla.

S druge strane, filozofija svakodnevnog jezika pokušala je jezično razjasniti logičke odnose i kategorije, to jest, iznova ih formulirati na razini prirodnog jezika. Na taj način se umjesto univerzalnog jezika težnja stavlja na različite „jezične igre“ (Wittgenstein). Ta je ideja još više došla do izražaja kod filozofa poput J. L. Austina i J. R. Searlea, koji u filozofiji običnog jezika vide mogućnost da se otkrije praktična namjera govornika. Austin uvodi ideju performativnih iskaza te u svakom iskazu razlučuju tri jezične razine: lokuciju (izricanje izraza s nekim značenjem), ilokuciju (snaga iskaza – obavijest, prosudba, najava, obećanje itd.) te perlokucija (učinak koji izaziva kod slušatelja). Prema toj teoriji svaki govorni čin po sebi je višeslojan. Austin u svojim razmatranjima veliku ulogu pridaje konvencijama. S druge strane, H. P. Grice u središte svoje teorije o razgovornim implikaturama stavlja racionalnost govornika. Takav se racionalan korisnik jezika pridržava načela suradnje i govornih maksima. Ipak, kršenje tih maksima neće voditi u nemogućnost komunikacije, već k mogućnosti da govornik želi poručiti nešto različito od onoga što je rečeno.

Osim podjele na idealizirani logički jezik i svakodnevni jezik, ključno je razlikovanje između **sintakse, semantike i pragmatike**. Ch. Morris (1938) podijelio je semiotiku, teoriju o funkciji znakova u komunikaciji na semantiku, sintaksu i pragmatiku. Bila je to prva upotreba tih triju pojmova. Semantika se bavi proučavanjem odnosom znakova s predmetima na koje su ti znakovi primjenjivi, pragmatika se bavi odnosom između znakova i tumača tih znakova, a sintaksa odnosom znakova s drugim znakovima, ne uzimajući u obzir njihovo značenje. U ovoj trodiobi, sintaksa (koju bismo danas zvali „gramatika“) formalno je istraživanje jezičnih oblika, semantika je apstraktno istraživanje značenja, a pragmatika, uzimajući u obzir kontekst jezičnog iskaza, postaje najkonkretnija razina proučavanja jezika. Morrisova podjela koristi se i danas, uz preinake i dopune koje sežu od samog Morrisa (1946), Rudolfa Carnapa (1942, 1956), Davida Lewisa (1970), Richarda Montaguea (1968, 1970) i mnogih drugih koji su nakon njih uslijedili.

U kolegiju će se pružiti temeljiti uvid u ideje J. L. Austina, kao ključnog predstavnika pragmatičkih težnji te dati pregled temeljnih semantičkih pitanja.

Na polju semantike, temeljna je zadaća kolegija pružiti studentu uvod u razna pitanja koja se mogu naći pri izučavanju značenja. Krenut će se od preispitivanja intuicija u pogledu toga što značenje jest, a što ono nije. Nakon takvog uvoda istražiti će se veza između značenja i stvarnoga svijeta. Razlikovat će se između referencijalne i internalističke teorije značenja. Referencijalna teorija definira značenje riječi kao stvari u svijetu. Internalistička teorija (znana i kao nominalizam) značenja shvaća kao misli, pojmove ili ideje u govornikovom umu, što znači da svaki korisnik jezika posjeduje vlastiti jezik. U raspravu će se uvesti i N. Chomsky te će se studenti upoznati s pojmovima mentalnog leksika, jezične sposobnosti, numeričke razlike, kvalitativne razlike i kvalitativnog identiteta, kao i s psihološkim istraživanjima McCloskeyja i Glucksberga. Nadalje, u pogledu veze između značenja i svijeta istražiti će se pojave poput sinonimije, višeznačnosti i neodređenosti.

Nakon toga, preći će se na semantičke teorije o značenju rečenice. Jedna od temeljnih ideja jest ona o kompozicionalnosti. Internalistička teorija značenja određuje značenje rečenice kao mentalnu strukturu koju sačinjavaju značenja riječi u rečenici i njihova sintaktička struktura. Drugim riječima, internalisti će definirati rečenice kao skupove mogućih svjetova. Prema referencijalnoj teoriji, s druge strane, rečenice su apstraktni predmeti koji se mogu shvatiti kao matematički modeli unutarnje mentalne strukture. Ideja mogućih svjetova uvest će se pomoću Leibnizove ideje o najboljem mogućem svijetu. Navest će se druge primjene ideje mogućih svjetova, poput Lewisove ideje da svi mogući svjetovi postoje. D. Lewis (1970), R. Stalnaker (1970) i D. Davidson (1967) određuju značenje rečenice kao istinosne vrijednosti koje su određene povezanim mogućim svjetovima.

U nastavku, studenti će se upoznati sa semantičkim svojstvima rečenica, poput pretpostavke i višeznačnosti (leksičke i strukturne). Te će se teme obraditi pozivanjem na autore kao što su Chomsky (1976) i Baker i Shan (2008).

Nakon rasprave koja je krenula od značenja pojedinih riječi pa preko značenja rečenice započet će teme vezane uz odnos značenja i konteksta. Istražiti će se izrazi osjetljivi na kontekst, poput indeksikalija (Kaplan 1989), ali i implicitnog sadržaja bliskog semantici (Sperber i Wilson 1986), kao i onog pragmatičkog (Grice 1975).

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
	☒ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
	☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Studenti moraju pohađati nastavu, napisati i/ili izložiti seminarski rad, položiti kolokvij te ispit.

1.8. Praćenje³⁹ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	0,5	Ekperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

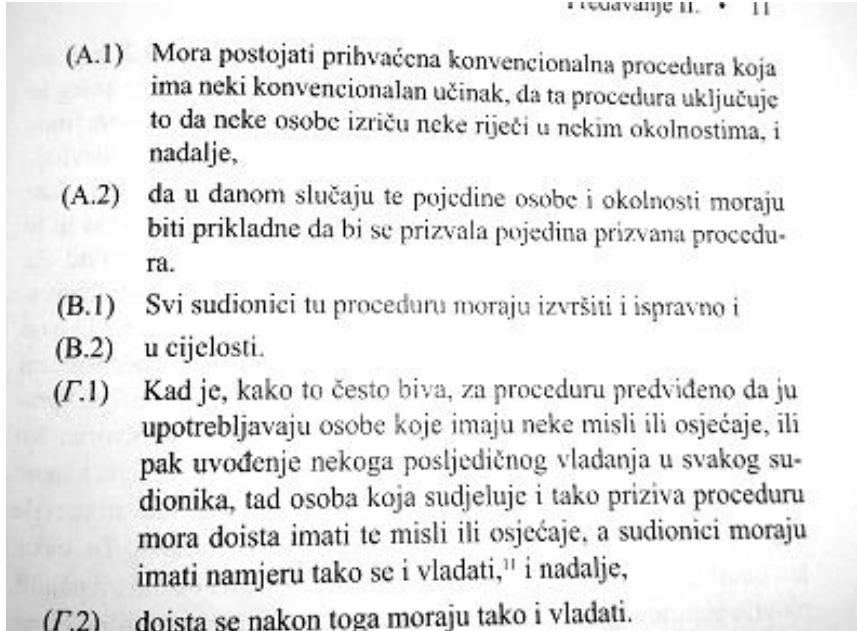
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Pri ocjenjivanju seminarskog rada vrednuje se razumijevanje korištenih pojmova, njihova ispravna primjena te aktualizacija rasprave i njezino povezivanje s tekućim društvenim pojavama.

Pri ocjenjivanju kolokvija i ispita vrednuju se usvojeno znanje te povezivanje sadržaja. Primjeri zadataka:

³⁹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1. Ukratko objasnite Fregeovo razlikovanje između značenja i smisla.
2. Što je epistemološki argument protiv platonizma u kontekstu apstraktnih predmeta?
3. Što je načelo kompozicionalnosti?
4. Tko je začetnik generativne gramatike?
5. Tko je autor navedenog ulomka? O čemu se u njemu raspravlja? Pružite primjer opisane procedure.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Michael Devitt i Kim Sterelny, Jezik i stvarnost, Kruzak, 2002.
 Nenad Mišćević, Filozofija jezika, Jesenski i Turk, 2003.
 John L. Austin, Kako djelovati riječima, Disput, 2014

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Willard Van Orman Quine, Riječ i predmet, Kruzak, 1999.
 Donald Davidson, Oglеди o istini i interpretaciji, Demetra, 2000.
 Saul Kripke, Imenovanje i nužnost, Kruzak, 1997.
 Ludwig Wittgenstein: Filozofska istraživanja, Globus, 1998.
 Paul Elbourne, Meaning: A Slim Introduction to Semantics, Oxford University Press, 2011.
 William G. Lycan, Filozofija jezika, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji, 2011.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Michael Devitt i Kim Sterelny, Jezik i stvarnost	8	20
Nenad Mišćević, Filozofija jezika	8	20
John L. Austin, Kako djelovati riječima	5 na hrvatskom, 4 na engleskom	20

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koja će se provesti na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta

Opće informacije

Nositelj predmeta Doc. dr. sc. Iris Vidmar Jovanović

Naziv predmeta	Filozofija književnosti	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1,2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Upoznati studente sa filozofskim raspravama posvećenima književnosti, potaknuti ih na kritičko promišljanje o ovim temama, omogućiti im donošenje vlastitih stavova o ovim problemima.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da studenti mogu:

1. opisati i točno prenijeti temeljne sadržaje kolegija 'Filozofija književnosti'
2. objasniti, interpretirati i kritički raspravljati o problemima filozofije književnosti
3. nabrojati osnovne predstavnike književne estetike, analizirati i komparirati njihove teorije, ukazati na specifični doprinos koji je svaki od njih dao raspravi
4. stečeno znanje primijeniti pri analizi i interpretaciji tekstova iz područja filozofije književnosti, književne teorije i književnost općenito

1.4. Sadržaj predmeta

Estetika i književnost

- koje je mjesto književnosti unutar estetike i teorije umjetnosti, presjek zajedničkih tema: vrijednost umjetnosti, doživljaj umjetničkoga djela, teorije umjetnosti, razumijevanje umjetnosti općenito i književnoga djela posebno
- filozofi o umjetnosti i književnosti: povijesni pregled filozofskih razmišljanja o estetici i mjestu i važnosti književnosti za ljudski život (Platon, Aristotel, Kant, Hume i dr.)
- komparativna estetika: književnost u odnosu na glazbu i dramsku umjetnost, književnost i film

2. Problem određivanja i definiranja književnosti

- što je književnost, postoji li skup nužnih i dovoljnih uvjeta koji moraju biti zadovoljeni da bi neko djelo bilo književno djelo, pristupi definiranju književnosti, raznolikost književnih vrsta unutar teorija književnosti
- formalistička definicija, strukturalistički pristup, jezične definicije književnosti, institucijska definicija, teorija socijalne prakse, teorija obiteljske sličnosti

3. Ontologija i književnost

- ontološki status književnoga djela, književno djelo kao materijalni predmet, književno djelo kao mentalni entitet, uvjeti nastanka, postojanja i nestanka književnoga djela
- ontološki status likova u književnom djelu, postoje li fikcijski likovi i kako ih trebamo definirati, referencija i značenje i fikcijski likovi
- teorija artefakta, Meinong – teorije
- svijet književnoga djela kao mogući svijet

4. Epistemologija i književnost

- problem istine u književnome djelu, kako definirati istinu u književnome djelu, što određuje istinu u književnome djelu, možemo li ju spoznati, je li autor dužan govoriti istinu, zna li autor istinu i u kojoj mjeri
- književnost/ fikcija nasuprot zbilji, paradoks fikcije, književnost kao mimesis, književnost kao imaginativno

stvaranje, književnost kao reprezentacija

- kognitivna vrijednost književnoga djela, književno djelo kao izvor spoznaje

5. Etika i književnost

- ima li književnost etičku komponentu i koliko je ona važna, prenosi li književnost etičku poruku, doprinosi li književnost moralnoj spoznaji, može li nas književnost moralno kontaminirati, važnost književnosti za oblikovanje moralne svijesti pojedinca

- etička komponenta i vrijednost književnog djela

6. Psihologija i književnost

- reaktivni stavovi prema književnom djelu, 'odgovaranje' na književno djelo i probleme koje ono otvara

- problem emocija: važnost emocija za stvaranje umjetničkoga djela, emocije u umjetnosti, emocije kod čitatelja, racionalnost emocionalnih i reaktivnih stavova kod čitatelja, kvazi-emocije, psihička povezanost s likovima u književnom djelu vs. fizička udaljenost i nemogućnost interakcije s likovima

B) POSEBNA PROBLEMSKA PODRUČJA UNUTAR FILOZOFIJE KNJIŽEVNOSTI

1. Problem značenja u književnome djelu

- koje je značenja književnog djela, kako ono nastaje, kako ga se određuje, što sačinjava značenje, ima li uopće smisla govoriti o značenju u književnom djelu i značenju književnoga djela

- preneseno značenje, implicitno značenje

- metafora i ironija

2. Interpretacija književnog djela

- teorije interpretacije, može li se interpretirati književno djelo, koliko je interpretacija 'točna', problem višestrukih interpretacija, stvara li interpretacija novo djelo
ima li smisla pitati 'što je autor htio reći'

- problem namjere autora: u kojoj je mjeri znanje o namjeri autora važno za interpretaciju književnoga djela

- interpretacija djela i uvjeti nastanka djela: važnost konteksta nastanka djela za razumijevanje djela i njegovu evaluaciju

3. Književni kritičar

- tko je književni kritičar i što on radi, problem ekspertizma u estetici i književnosti: subjektivni doživljaj vs. mišljenje eksperata, objektivni sud vs. subjektivni sud

4. Autor književnoga djela

- tko je autor/pripovjedač, naracija u prvom licu vs. naracija u trećem licu, sveznajući autor, smrt autora, nepouzdana autor

- pitanje inspiracije, problem imaginacije, kreativni čin stvaranja

- književno stvaranje kao jezični čin, književno stvaranje kao psihološki čin

- Romantičarska koncepcija književnoga stvaranja (Wordsworth), modernističko shvaćanje književnoga stvaranja (T.S.Eliot)

5. Književnost i filozofija

- sličnosti i razlike filozofskoga i književnoga jezika

- problem istine u književnosti u odnosu na filozofiju

- pitanje ciljeva i vrijednosti književne prakse i filozofije

- Platonova teza o 'ancient quarrell' pjesnika i filozofa i suvremene interpretacije

6. Književnost i ostale umjetnosti

- književnost i dramska umjetnost: što rade glumci?

- književnost i film

- književnost i glazba

7. Književnost, žanrovi, stilovi

-što je žanr i kako ga određujemo, stilski određivanja žanra, povijesno određenje žanra, žanr i kreativnost, žanr i vrijednost

-gotički roman i romantizam: socijalne okolnosti i vrednovanje djela

- žanrovska fikcija i vrijednost (detektivski roman, znanstvena fantastika), književni kanoni

- poezija

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo _____

1.6. Komentari

Od studenata se očekuje da redovito čitaju relevantnu literaturu i da sudjeluju u diskusijama u nastavi.

1.7. Obveze studenata

Čitati relevantnu literaturu, pohađati nastavu, sudjelovati u diskusijama

1.8. Praćenje⁴⁰ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu.

Vrednovanje tijekom nastave održava se u semestru putem kolokvija i aktivnosti na nastavi. Na završnom ispitu studenti pišu pismeni ispit.

Vrednovanje tijekom nastave održava se tokom semestra putem kolokvija i putem aktivnosti na nastavi.

Studenti su dužni prisustvovati na nastavi, redovito čitati relevantnu literaturu i aktivno sudjelovati u diskusijama, za što je predviđen 1 ocjenski bod. Provjera znanja vršit će se temeljem kolokvija i na završnom ispitu, za što su predviđena 2 ocjenska boda. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- Lamarque P. (2009), The Philosophy of Literature, Oxford, Blackwell
- Lamarque P. i S.H. Olsen (1994), Truth, Fiction and Literature, OUP (izbor)
- Gibson J. (2015), The Philosophy of Poetry, OUP (izbor)
- Hagberg G.L. ur. (2016), Fictional Characters, Real Problems, OUP (izbor)

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- Abrams M.H. (1971), Natural Supernaturalism, Tradition and Revolution in Romantic Literature, New York: W.W: Norton & Company
- Attridge D. (2015), The Work of Literature, OUP
- Boyd B. (2012), Why Lyrics Last: Evolution, Cognition and Shakespeare's Sonnets, Harvard UP
- Carroll N. i J. Gibson (2016), The Routledge Companion to Philosophy of Literature OUP
- Currie G. (2011) The Nature of Fiction, CUP
- Currie G. (2010), Narratives and Narrators: A Philosophy of Stories, OUP
- Davis D. (2007), Aesthetics and Literature, London: Continuum
- Hagberg G.L. i Walter Jost ur. (2010), A Companion to the Philosophy of Literature, Wiley-Blackwell, 2010
- Hagberg G.L. ur. (2016), Fictional Characters, Real Problems, OUP
- Hogan C.P. (2003), The Mind and its Stories, Cambridge UP

⁴⁰ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Hogan C.P. (2016), *Beauty and Sublimity: A Cognitive Aesthetics of Literature and the Arts*, Cambridge UP
 Goldman A. (2013), *Philosophy and the Novel*, OUP
 Gibson J. (2015), *The Philosophy of Poetry*, OUP
 Lamarque, Peter (2009), „Poetry and Abstract Thought“, *Midwest Studies in Philosophy*, XXXIII, pp. 37-52.
 Lamarque P. i S.H. Olsen (1994), *Truth, Fiction and Literature*, OUP
 Kivy P. (2011), *Once-Told Tales: An Essay in Literary Aesthetics*, OUP
 Murdoch I. (1999), *Existentialists and Mystics: Writings on Philosophy and Literature*. New York: Allen Lane The Penguin Press
 New Ch. (1999), *Philosophy of Literature*, Routledge
 Poe E.A. *The Poetic Principle* (online)
 Olsen S.H. (1987), *The End of Literary Theory*, OUP
 Felski R. (2008), *Uses of Literature*, Wiley
 Robinson Jenefer (2005), *Deeper than Reason: Emotion and its Role in Literature, Music and Art*, OUP
 Rowe, M. W. (1996), „Poetry and Abstraction“, *British Journal of Aesthetics*, 36, pp. 1-15.
 Seller A. i Gaydon P. (2016), *Literary Studies and the Philosophy of Literature*, Palgrave
 Shelley, *Defence of Poetry* (online)
 Spolsky E. (2015), *The Contracts of Fiction, Cognition, Culture, Community*, Oxford UP
 Vidmar I. (2013), „Filozofija i književnost o svijetu i čovjeku: isto a različito“, *Prolegomena*, 12, 2, pp. 285 – 313
 Vidmar I. (2017), „Fictional Characters“, u B. Berčić *Perspectives on the Self*, Rijeka
 Vidmar I. (2017), „Riječi koje crtaju slike: estetika poezije i poetskog iskustva“, in *Teorija Umetnosti kao Teorija Vrednosti*, eds. Nataša Lah i Miško Šuvaković, Orion Art
 Walsh D. (1969), *Literature and Knowledge*, Middletown, Conn.: Wesleyan University Press

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Samoevaluacija koju provodi nastavnik; praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva; evaluacija koju provodi Odsjek i evaluacija na razini Filozofskog fakulteta'

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Majda Trobok	
Naziv predmeta	Filozofija logike	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3 ili 4
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

U ovom se kolegiju studenti upoznaju s područjem određenim susretanjem filozofije i logike, ili točnije, s problemima koje pred filozofiju postavlja logika. Od slušatelja kolegija traži se prethodna upoznatost sa osnovama klasične logike prvog reda te poznavanje osnova filozofije jezika i teorije značenja. Osnovni je cilj

predmeta upoznati studente sa filozofskim problemima koji se javljaju kako u klasičnoj logici, uključujući proširene logike, tako i u nestandardnim logikama. Isto tako, zadatak je kolegija prezentirati suvremeno stanje rasprave o najznačajnijim problemima filozofije logike.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Student će nakon položenog ispita biti u stanju:

1. prepoznati i objasniti pojam formalnog sustava
2. objasniti pojam valjanosti
3. objasniti pojmove osobnih imena i singularnih terma.
4. usporediti Fregeovu i Russellovu deskriptivnu teoriju imena.
5. razlikovati klasične teorije istinitosti.
6. objasniti karakteristične elemente Tarskijeve teorije istine.
7. objasniti osnove 'redundancijskih' teorija
8. razlikovati osnovne postavke klasične logike i "neklasičnih logika".

1.4. Sadržaj predmeta

- *Problemi jezika logike*
- Određenje pojma *formalnog sustava* i odnos formalnih sustava i logike. Koji se formalni sustavi mogu smatrati logikom?
- Prosuđivanje argumenta. Valjanost kao kriterij za prosuđivanje argumenta.
- Pojam logičkih veznika. Funkcijska potpunost, karakteristične matrice i odlučivost za dvovrijednosne i viševrijednosne sustave. Značenje i interpretacija veznika.
- Kvantifikacija i ontologija. Problemi ontološke obveze.
- Osobna imena i singularni termini. Imena kao opisi. Frege vs. Russell.
- Rečenice, iskazi, propozicije.
- *Problemi semantike*
- Klasične teorije istinitosti (Korespondencijska, koherencijska, pragmatička)
- Davidsonova artikulacija Tarskijeve teorije
- 'Redundancijske' teorije.
- Suvremeno stanje rasprave: Horwich vs. Field.
- *Klasična logika i utemeljenost 'neklasičnih logika'.*

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo konzultacije

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Primjer: Redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje u nastavi, izrada postera, pisanje izvještaja i eseja na zadane teme, kolokvij/testovi znanja, pismeni i usmeni ispit.

1.8. Praćenje⁴¹ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	0,5	Seminarski rad	0,5/1,5	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

⁴¹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

<i>1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)</i>		
Haack, S. 2005. Filozofija logika, Biblioteka Scopus, Zagreb.		
McGinn, C., 2000. Logical Properties, Clarendon presss, Oxford		
Quine, W.V. 1970. Philosophy of logic, Harvard U. P., Cambridge, Mass. (izabrana poglavlja)		
<i>1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)</i>		
Davidson, D. 2000. Istraživanja o istini i interpretaciji, Demetra, Zagreb. (izabrana poglavlja)		
Field, H. 2001. Truth and the Absence of Fact, Oxford, Clarendon Press. (izabrana poglavlja)		
Hacking, I., 1979. <i>What is Logic?</i> , Journal of Philosophy 76. (izabrana poglavlja)		
Hintikka, J., 1969, Models for modalities, Reidel.		
Katz, J. 1972. Semantic Theory, New York, Harper & Row.		
Putnam, H., 1971, Philosophy of Logic, Harper Torchbooks.		
<i>1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu</i>		
<i>Naslov</i>	<i>Broj primjeraka</i>	<i>Broj studenata</i>
<i>1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija</i>		
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj kolegija, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Majda Trobok	
Naziv predmeta	Filozofija matematike	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1.,2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3 ili 4
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>
Cilj je kolegija upoznati studente sa osnovnim pojmovima i problematikom kojima se bavi filozofija matematike. Potrebno je u tu svrhu (u okviru predmeta):
- opisati matematičko-filozofske razloge nastajanja filozofije matematike   - analizirati, usporediti i razlikovati osnovne teze dvaju osnovnih pravaca: realizama i antirealizma   - analizirati i razlikovati osnovne pravce realizma: platonizam, modalni realizam, umjereni realizam   - analizirati i razlikovati osnovne pravce antirealizma: intuicionizam, nominalizam, formalizam
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>
/
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>
Očekuje se da studenti nakon odslušanog predmeta i prezentiranog seminara
- mogu opisati i analizirati razloge nastajanja filozofije matematike

- budu osposobljeni razlikovati i usporediti osnovne postavke realizma i antirealizma kao dviju suprotstavljenih sustava
- budu osposobljeni kritički prikazati i usporediti osnovne pravce realizma i osnovne pravce antirealizma

1.4. Sadržaj predmeta

Semantička, epistemološka i ontološka pitanja u filozofiji matematike.

Podjela realizam-antirealizam. Realizam: platonizam, modalni realizam, umjereni realizam.

Antirealizam: intuicionizam, nominalizam, formalizam.

1.5. Vrste izvođenja nastave

x predavanja

- seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

x samostalni zadaci

x multimedija i mreža

- laboratorij

x mentorski rad

- x ostalo _____ konzultacije_____

1.6. Komentari

Nastava se izvodi pretežito mentorski, te seminarski i izravnim istraživačkim radom studenata, kojima se u obliku predavanja nudi uvod u problematiku i načela metodologije. Očekuje se visok stupanj samostalnog promišljanja i istraživanja.

Treba osigurati mogućnost korištenja informatičke učionice.

U članku 33. stavku 3. Pravilnika o studijima Sveučilišta u Rijeci definirano je da 1 ECTS bod predstavlja u pravilu 30 sati ukupnog prosječnog studentskog rada uloženog za stjecanje ishoda učenja, pa stoga i za prolaznu ocjenu na kolegiju.

Na osnovi članka 31. Pravilnika o studiranju na preddiplomskom i diplomskim studijima Filozofskoga fakulteta u Rijeci određivanje broja sati obaveznog prisustva na nastavi diskreciono je pravo nositelja kolegija, a riječ je o maksimalno 70% ukupne nastave iz predmeta. S obzirom na to da je u programu kolegija navedeno da je obaveza studenata prisustvovati na 70% nastavnih sati, slijedi iz toga da izostanak s 30% nastave neće prosječnog studenta spriječiti u stjecanju ishoda učenja.

Valjda stoga podcrtati da je postotak broja sati prisustva na nastavi od 70% dovoljan uvjet za stjecanje ishoda učenja (u tom segmentu aktivnosti). Izračun ECTS bodova za aktivnost „prisustvovanje nastavi“ za kolegij: 70% od 30 nastavnih sati = 70% od 1350 minuta (30x45min.) = 945 minuta = 15,75 solarnih (sunčanih) sati = 0,525 ECTS-a

1.7. Obveze studenata

Studenti su dužni prisustvovati i aktivno učestvovati u nastavi te uspješno prezentirati jedan seminar tijekom nastave 83 ECTS-a) i uspješno položiti završni ispit (4 ECTS-a)

1.8. Praćenje⁴² rada studenata

Pohađanje nastave	0.5	Aktivnost u nastavi	0.5	Seminarski rad	1	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	(1)	Esej		Istraživanje	0.7
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0.3	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenata na predmetu prati se kroz aktivno sudjelovanje u nastavi, pogotovo na seminarima te kod prezentacije seminara. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 100 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici).

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

1. Benacerraf, Putnam, 1983, *Philosophy of Mathematics – Selected Readings* (second ed.), Cambridge University Press.

⁴² **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

2. Šikić, Z., 1995, *Filozofija matematike*, Školska knjiga, Zagreb.

1.11. *Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)*

1. Jacuette, D. (ed.), 2002, *Philosophy of Mathematics – An Anthology*, Blackwell.
2. George, A., i Velleman, D. J., 2002, *Philosophies of Mathematics*, Blackwell.
3. Hintikka, J., (ed.), 1969, *The Philosophy of Mathematics*, Oxford University Press.
4. Shapiro, S., 2002, *Thinking about Mathematics – The Philosophy of Mathematics*, Oxford University Press.
5. Brown, J. R., 1999, *An Introduction to the World of Proof and Pictures*, Routledge.
6. Trobok, M., 2006, *Platonism in the Philosophy of Mathematics*, Filozofski fakultet u Rijeci.

1.12. *Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu*

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. *Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija*

Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjek za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	
Naziv predmeta	Filozofija odgoja	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1-2 god. dipl. studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. *Ciljevi predmeta*

Kroz čitanje temeljnih izvornih tekstova analizirati i vrednovati teorije i pozicije onih filozofa koji su se kroz povijest filozofije bavili filozofijom odgoja (osobito Platon., J. J. Rousseau, J. Dewey), problematikom spoznaje, temeljnim etičkim teorijama, kao i problematikom znanstvenog napretka. Analizirati, interpretirati te vrednovati izvorne filozofske tekstove koji su posvećeni tematici odgoja.

1.2. *Uvjeti za opis predmeta*

1.3. *Očekivani ishodi učenja za predmet*

- da studenti budu sposobni opisati, definirati, objasniti, analizirati i vrednovati temeljne odgojne stavove filozofa odgoja polazeći od antičkih filozofa (Platon) pa sve do danas (osobito J. J. Rousseau, John Dewey).
- da mogu opisati, objasniti i usporediti temeljne spoznajne i etičke teorije filozofa odgoja (kao i ovisnost etike o znanju).

- da mogu opisati i objasniti rasprave (glavne poteškoće i izazove) suvremene filozofije odgoja - da studenti mogu primijeniti odgojne principe najznačajnijih filozofa odgoja (s ciljem unapređenja nastave).							
1.4. Sadržaj predmeta							
- Uvod u kolegij filozofija odgoja - odabir i obrada najznačajnijih filozofa odgoja: Platon, J. J. Rousseau, John Dewey - analiza temeljnih filozofskih stavova filozofa odgoja - evaluacija temeljnih spoznajnih i etičkih teorija za filozofiju odgoja - intelektualna i moralna komponenta u odgoju - pregled odgojnih koncepcija kroz povijest filozofije - suvremena koncepcija filozofije odgoja							
1.5. Vrste izvođenja nastave		☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____		
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u raspravama i svim zadacima.							
1.8. Praćenje⁴³ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
13) Boran Berčić, <i>Filozofija</i> (sv. 1 – odabrana poglavlja), Ibis grafika, Zagreb 2012. 14) <i>Filozofska hrestomatija</i> 1-9 (odabrani dijelovi), Školska knjiga, Zagreb 1996. 15) Aleksandra Golubović, „Učiteljski poziv i odgajanje: razmatranje iz perspektive filozofije odgoja”, <i>Odgojno-obrazovne teme</i> , (2018), 1-2, str. 141-165. 16) Aleksandra Golubović, „Odgojne implikacije Kierkegaardove antropologije. Od antropologije do filozofije odgoja u misli Sorena Kierkegarda”, <i>Diacovensia</i> 23 (2015), 2, str. 213-228. 17) Aleksandra Golubović, „Aktualnost Rousseauovih promišljanja filozofije odgoja s posebnim osvrtom na moralni odgoj”, <i>Acta Iadertina</i> , 10 (2013), 1, str. 25-36. 18) Aleksandra Golubović, „Filozofija odgoja”, <i>Riječki teološki časopis</i> , 36 (2010), 2, str. 609-623. 19) Nigel Warburton, <i>Filozofija</i> (odabrani dijelovi), Kružak, Zagreb 1999. 20) Milan Polić, <i>K filozofiji odgoja</i> , Znamen i Institut za pedagogijska istraživanja, Zagreb 1993. 21) Fernando Savater, <i>Etika za Amadora</i> , Zagreb 1998. 22) Pierre Hadot, <i>Duhovne vježbe i antička filozofija</i> , Sandorf+Mizantrop, Zagreb 2013.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
57. Milan Polić, <i>Činjenice i vrijednosti</i> , Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb 2006.							

⁴³ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

58. Luis Legrand, *Moralna izobrazba danas*, Zagreb 2001.

59. Edgar Morin, *Odgoj za budućnost*, Zagreb 2002.

60. Steven M. Cahn, *Classic and Contemporary Readings in the Philosophy of Education*, New York, 1997.

61. *Filozofija odgoja*, ur. I. Čehok, Školska knjiga Zagreb 1997.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenta nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof.dr.sc. Luca Malatesti	
Naziv predmeta	Filozofija psihijatrije	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1-2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30P+0S+0V

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj kolegija je predstaviti i istražiti do određenih detalja neke teme iz suvremene filozofije psihijatrije. Odnos između filozofije i psihijatrije je dvosmjerni. S jedne strane, filozofske analize i teorije se koriste za istraživanje temeljnog pitanja o znanstvenim i praktičnim dimenzijama psihijatrije. S druge strane, psihijatrijsko istraživanje se koristi za rasvjetljavanje pojedinih filozofskih pitanja pomoću empirijskih rezultata.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Predavanje i literatura su na engleskom jeziku, nema zamjenskih materijala na hrvatskom. Samo studenti koji mogu pokazati razumijevanje pismenog i usmenog engleskog jezika mogu upisati kolegij.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Predmet nastoji promicati, u odnosu na teme koje se obrađuju na predavanjima (molimo pogledajte "Sadržaj predmeta" dolje), sljedećih sposobnosti:

- Filozofi (autori)*: sposobnost povezivanja filozofa (i autora) s određenim filozofskim stajalištima, argumentima i pojmovima koji se razmatraju unutar kolegija.
- Stajališta*: sposobnost izražavanja jezgrovito, jasno i rigorozno specifičnog problema koji stajališta nastoje riješiti, njihovih glavnih teza, kao i doktrina kojima se suprotstavljaju.
- Pojmovi*: sposobnost definiranja ili karakteriziranja pojmova jezgrovito, jasno i točno, te pružanja odgovarajućih primjera.
- Argumenti* (za rješavanje filozofskog problema, prigovora i odgovora): sposobnost:
  - otkrivanja i opisivanja njihove logičke strukture,
  - razjašnjavanja njihovih premisa i njihovih zaključaka,
  - procjenjivanja njihove valjanosti (da li logički dovode do njihovog zaključka) i ako su pouzdani (ako su valjane, da li su njihove premise istinite). Ova procjena ne zahtijeva

nužno sposobnost studenta da ponudi originalne zamisli. Dovoljno je inteligentno korištenje onoga što smatraju najjačim i najuvjerljivijim rezoniranjem unutar sadržaja koji se obrađuju.

4. *Osobni stav*: sposobnost formulirati, opravdati i braniti s argumentima osobni filozofski stav.

1.4. Sadržaj predmeta

- Uvod u „novu filozofiju psihijatrije“.
- Suvremena psihijatrija i klasifikacija SDM (engl. DSM).
- Evaluacija nekih argumenata iz anti-psihijatrije.
- Michel Foucault-ova analiza povijesti i fondacije moderne psihijatrije.
- Konstruktivizam i pojam mentalnog poremećaja.
- Argumenti protiv psihijatrije i konstruktivizma.
- Mentalna bolest kao fizička bolest.
- Argumenti protiv biološkog pristupa mentalnom poremećaju i alternativne teorije
- Specifična objašnjenja prakse u psihijatriji i pragmatika psihijatrijskih objašnjenja.
- Intencionalnost, razlomljena značenja u psihijatrijskom objašnjenju mentalnih poremećaja
- Kolegij će ilustrirati aspekte ovog općenito dvosmjernog odnosa razmatranjem dviju glavnih rasprava u suvremenoj filozofiji psihijatrije. Čemo se fokusirati na filozofskim raspravama o naravi i vjerodostojnosti pojma mentalnog poremećaja. Zatim ćemo proučavati neke novije filozofske analize psihijatrijskih objašnjenja

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo _____

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Od studenata se očekuje redovno pohađanje nastave, aktivno sudjelovanje na nastavi i izvršavanje zadanih obveza. Studenti moraju prisustvovati na 70% sati.

Elektronička posta. Studenti moraju koristiti i redovito provjeravati službenu fakultetsku studentsku e-mail adresu.

Od početka nastave studenti se moraju upisivati na e-kolegiji koji je stavljen na MERLIN <https://moodle.srce.hr>

1.8. Praćenje⁴⁴ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	2	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Varijanta 1 bez završnog ispita

Tijekom nastave treba skupiti odgovarajući broj ocjenskih bodova kroz različite oblike kontinuiranog praćenja i vrednovanja.

Varijanta 2 sa završnim ispitom

Kroz sve aktivnosti tijekom nastave treba skupiti odgovarajući broj ocjenskih bodova da bi se moglo pristupiti završnom ispitu.

- **Tijekom nastave** student može ostvariti od najmanje 50% do najviše 70% ocjenskih bodova.
- **Na završnom ispitu** student može ostvariti od najviše 50% do najmanje 30% ocjenskih bodova.

Ukupna ocjena uspjeha: Na temelju ukupnoga zbroja ocjenskih bodova stečenih tijekom nastave i na završnome ispitu određuje se konačna ocjena prema sljedećoj raspodjeli:

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- Bolton, D. 2008. *What is mental disorder? An essay in philosophy, science, and values*. Oxford: Oxford

⁴⁴ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

University Press. (Chapter 3.)

- Boorse, C. 1975. "On the distinction between disease and illness." *Philosophy and public affairs* 5: 49-68.
- Cooper, R. 2007. *Psychiatry and philosophy of science*. Stocksfield: Acumen. (Chapter 2: pp. 11-27; Chapter 3: pp. 28-42, Chapter 4: pp. 44-58)
- Fulford, K. W. M., Thornton, K., and Graham, G. 2006. *Oxford Textbook of Philosophy and Psychiatry*. Oxford: Oxford University Press. (Chapter 2: pp. 4-21; Box 2.1., pp. 8-10; Chapter 3: pp. 31-50).
- Fulford, K. W. M. 1989. *Moral Theory and Medical Practice*. Cambridge: Cambridge University Press. (Chapter 7: pp. 115-119)
- Gutting, G. 1994. "Foucault and the History of Madness." In Gutting, Gary, ed. *The Cambridge Companion to Foucault*. Cambridge: Cambridge University Press, 47-70.
- Kendell, R. E. 1975. "The Concept of Disease and its Implications for Psychiatry." *British Journal of Psychiatry* 127: 305-315.
- Megone, C. 1998. "Aristotle's Function Argument and the Concept of Mental Illness." *Philosophy, Psychiatry, & Psychology* 5, 3: 187-201.
- Reznek, L. 1991. *The Philosophical Defence of Psychiatry*. New York: Routledge. (Chapter 1: pp. 13-25)
- Szasz, T. 1960. "The Myth of Mental Illness." *American Psychologist*, 15: 113-118. Reprinted in C. D. Green, *Classics in the History of Psychology: An Internet Resource*.
- Wakefield, J. C. 2007. "The concept of mental disorder: diagnostic implication of the harmful dysfunction analysis." *World psychiatry* 6: 149-156.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- Broome, M., & Bortolotti, L. (Eds.). (2009). *Psychiatry as Cognitive Neuroscience: Philosophical perspectives*. Oxford University Press.
- Fulford, K. W. M., Thornton, K., and Graham, G. 2006. *Oxford Textbook of Philosophy and Psychiatry*. Oxford: Oxford University Press.
- Glover, J. (2014). *Alien Landscapes?* Harvard University Press.
- Graham, G. (2013). *The Disordered Mind: An Introduction to Philosophy of Mind and Mental Illness* (Second edition). Routledge.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Cooper, R. 2007. <i>Psychiatry and philosophy of science</i> . Stocksfield: Acumen. (Chapter 2: pp. 11-27; Chapter 3: pp. 28-42, Chapter 4: pp. 44-58)	1	
Fulford, K. W. M., Thornton, K., and Graham, G. 2006. <i>Oxford Textbook of Philosophy and Psychiatry</i> . Oxford: Oxford University Press.	1	

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenta nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	
Naziv predmeta	Filozofija psihologije	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA*1.1. Ciljevi predmeta*

Cilj ovog kolegija je upoznati studente s problemom i mogućim odgovorima na problem integriranja ili sučeljavanja zdravorazumske psihologije sa znanstvenim pristupima psihologiji. Kritički se razmatra kakve epistemološke i ontološke posljedice imaju različite koncepcije integriranja na status psiholoških entiteta i svojstava.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da će studenti moći:

- Objasniti pojam zdravorazumske ili pučke psihologije i navesti barem tri filozofska gledišta na znanstveni i ontološki status pučke psihologije.
- Formulirati problem integriranja i sučeljavanja zdravorazumske i znanstvenih teorija uma/mozga.
- Navesti i objasniti barem četiri moguća odgovora na problem integriranja i sučeljavanja.
- Razlikovati razine psiholoških objašnjenja – personalna i subpersonalna, funkcionalna i objašnjenja na razini implementacije.
- Razlikovati i usporediti realistička i instrumentalistička objašnjenja psiholoških konstrukata.

1.4. Sadržaj predmeta

Filozofija psihologije se bavi teorijskim i konceptualnim aspektima psihološkog istraživanja i psihologije kao znanosti o umu. Za razliku od filozofije uma koja se bavi ontološkim i epistemološkim pitanjima vezanim za prirodu uma, filozofija psihologije se direktnije fokusira na prirodu kognicije i prirodu objašnjenja ponašanja. Pitanja koja se istražuju uključuju: Kako kognicija funkcionira? Kakve vrste reprezentacija uključuje? Što mjerimo kad mjerimo psihološke atribute? Jesu li to stvarni entiteti ili samo teorijski konstrukti? Koji je odnos između tzv. pučke psihologije i znanstvene psihologije? Na koji način pripisivanje i objašnjavanje mentalnih stanja i ponašanja uključuje kriterije racionalnosti? Postoje li zakoni u psihologiji i kognitivnim znanostima?

U ovom predmetu fokus je na pitanju odnosa između različitih razina objašnjenja koja pronalazimo u znanstvenoj i zdravorazumskoj psihologiji te o mogućnosti njihova integriranja i sučeljavanja. Osnovni problem koji se istražuje je tzv. problem sučeljavanja ili integriranja različitih razina na koji objašnjavamo kogniciju i um. Um se može proučavati iz više perspektiva. Primjerice, možemo krenuti od neuroznanstvenih objašnjenja koja se oslanjaju na aktivaciju pojedinih ili skupova neurona te izgrađivati teoriju koja će objasniti kako ti neuroni implementiraju kognitivne funkcije višeg reda. S druge strane možemo krenuti od općih teorija o prirodi uma i kognicije te istražiti kako se te funkcije implementiraju kroz različite neuralne mehanizme. Filozofski problem koji se javlja jest na koji način su različite razine opisa i objašnjenja uma međusobno povezane. S jedne strane, ljudska ponašanja objašnjavamo u zdravorazumskim terminima poput želja, vjerovanja i ostalih sadržajnih mentalnih stanja, dok s druge strane kognitivne znanosti nude objašnjenja u terminima kompjutacijskih i neurokemijskih procesa koji se odvijaju na razini mozga. Pitanje na koje nastojimo ponuditi odgovor jest koji je odnos između razumijevanja osobe kao svjesnog i racionalnog djelatnika i razumijevanja osobe u terminima koja nam nudi moderna kognitivna neuroznanost.

1. Razine objašnjenja i problem integriranja ili sučeljavanja

- Objašnjenja psiholoških pojava na filozofskim, psihološkim i neurokognitivnim razinama
- Personalne i subpersonalne razine objašnjenja
- Horizontalna i vertikalna objašnjenja i zdravorazumska psihologija

2. Priroda zdravorazumske psihologije

- Racionalnost kao uvjet mentalnosti
- Autonomija uma, zdravorazumska psihologija i problem sučeljavanja
- Filozofski funkcionalizam, psihološki funkcionalizam i problem sučeljavanja

3. Reprezentacijska teorija uma

- Reprezentacijska teorija uma i jezik misli
- Um kao računalo

- Kognicija i neurokompjucionalizam - Mentalni mehanizmi - Kognicija kao prediktivno kodiranje 4. Priroda psiholoških konstrukata - Psihologija kao funkcionalizacija pučke psihologije • - Ontološki status psiholoških konstrukata – realistički i instrumentalistički pristupi mjerenju psiholoških atributa.							
1.5. Vrste izvođenja nastave		☒ predavanja ☐ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☒ mentorski rad ☒ ostalo __Konzultacije__		
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Obveze studenata čine redovito pohađanje nastave i ispunjavanje dodijeljenih zadataka. Očekuje se od studenata da čitaju temeljnu literaturu u tijeku razdoblja kada se održavaju predavanja, tako da bi sama nastava mogla biti interaktivna, uz značajno kritičko sudjelovanje studenata.							
1.8. Praćenje ⁴⁵ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0.5	Usmeni ispit		Esej	0.5	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave. Ishodi učenja će se vrednovati kroz kontinuiranu provjeru znanja (tijekom nastave) i završnim pisanim ispitom i/ili pisanjem eseja (umjesto završnog ispita). Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
• Bermudez, J. L. (2005). <i>Philosophy of Psychology: A Contemporary Introduction</i>. New York i London: Routledge. • Miščević, N. i Smokrović, N. (ur.) (2001). <i>Računala, mozak i ljudski um: zbornik tekstova</i>. Izdavački Centar Rijeka. – izbor tekstova • Weiskopf, D. i Adams, F. (2015). <i>An introduction to the philosophy of psychology</i>. Cambridge: Cambridge University Press.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
• Bechtel, W. (2008). <i>Mental mechanisms: philosophical perspective on cognitive neuroscience</i>. London i New York: Routledge. • Bechtel, W. i Graham, G. ur. (1998). <i>A companion to cognitive science</i>. Cambridge: Blackwell. • Bechtel, W., Mandik, P., Mundale, J. i Stufflebeam, R. S. (ur.) (2001). <i>Philosophy and the neurosciences: a reader</i>. Cambridge: Basil Blackwell. • Bermudez, J. L. ur. (2006). <i>Philosophy of psychology: contemporary readings</i>. New York and London: Routledge. • Bermudez, J. L. (2010). <i>Cognitive science: an introduction to the science of the mind</i>. 2. izdanje, Cambridge: Cambridge University Press. • Bickle, J, ur. (2009). <i>The Oxford Handbook of Philosophy and Neuroscience</i>. Oxford: Oxford University Press. • Biondić, M. (2017). Pučka psihologija: znanstvene perspektive realizma, eliminativizma i instrumentalizma. <i>Filozofska Istraživanja</i> 37, str. 559–578.							

⁴⁵ VAŽNO: Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

- Block, N. ur. (1980/1981). Readings in philosophy of psychology. Vol I. i II. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Borsboom, D. (2005). Measuring the mind: conceptual issues in contemporary psychometrics. Cambridge: Cambridge University Press.
- Botteril, G i Carruthers, P. (1999). The philosophy of psychology. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cherniak, C. (2001). Minimalna racionalnost. U N. Mišćević i N. Smokrović (ur.), Računala, mozak i ljudski um, Rijeka: Izdavački Centar Rijeka, str. 170-193.
- Churchland, P. 1981. Eliminative materialism and propositional attitudes. Journal of Philosophy 78, str. 67-90. Prevedeno Eliminativni materijalizam i propozicijski stavovi. U N. Mišćević i S. Prijić, Filozofija psihologije, Rijeka: Hrvatski kulturni dom, 1993, str. 45-63.
- Churchland, P.S. i Sejnowski, T.J. (2006). Neural representation and neural computation. U J. L. Bermudez (ur.), Philosophy of psychology: contemporary readings. New York and London: Routledge, str. 151-181.
- Clark, A. (2013). Whatever next? Predictive brains, situated agents, and the future of cognitive science. Behavioral and Brain Sciences, 36, str. 181-204.
- Colombo, M. (2013). Constitutive relevance and the personal/subpersonal distinction. Philosophical Psychology 26, str. 547-570.
- Colombo, M. (2017). Social motivation in computational neuroscience: or if brains are prediction machines, then the humean theory of motivation is false. U J. Kiverstein (ur.) Routledge Handbook of Philosophy of the Social Mind.
- Colombo, M. i Hartmann, S. (2017). Bayesian cognitive science, unification, and explanation. The British Journal for the Philosophy of Science 68, str. 451-484.
- Cummins, R. (2006). 'How does It work?' versus 'What are the laws?': two conceptions of psychological explanation. U J. L. Bermudez (ur.), Philosophy of psychology: contemporary readings. New York and London: Routledge, str. 90-98.
- Davidson, D. (2006). Psychology as philosophy. U J. L. Bermudez (ur.), Philosophy of psychology: contemporary readings. New York and London: Routledge, str. 22-30.
- Dennett, D. C. (2006). Personal and sub-personal levels of explanation. U J. L. Bermudez (ur.), Philosophy of psychology: contemporary readings. New York and London: Routledge, str. 17-21.
- Fodor, J. (2001). Modularnost uma. U Mišćević, N. i Smokrović, N. (ur.). Računala, mozak i ljudski um: zbornik tekstova. Izdavački Centar Rijeka, str. 120-133.
- Fodor, J. (2006). The language of thought: first approximations. U J. L. Bermudez (ur.), Philosophy of psychology: contemporary readings. New York and London: Routledge, str. 101-126.
- Garson, J. (2015). The biological mind: a philosophical introduction. New York and London: Routledge.
- Goldman, A. I. (2006). Interpretation psychologized. U J. L. Bermudez (ur.), Philosophy of psychology: contemporary readings. New York and London: Routledge, str. 327-351.
- Hohwy, J. (2013). The predictive mind. Oxford: Oxford University Press.
- Lewis, D. (2006). Reduction of mind. U J. L. Bermudez (ur.). Philosophy of psychology: contemporary readings. New York and London: Routledge, str. 51-63.
- Marr, D. (2006). Vision. U J. L. Bermudez (ur.), Philosophy of psychology: contemporary readings. New York and London: Routledge, str. 385-406.
- Mišćević, N. (1990). Uvod u filozofiju psihologije. Grafički zavod Hrvatske: Zagreb.
- 3. Mišćević, N. i Prijić, S. (ur.) (1993). Filozofija psihologije: zbornik tekstova. Hrvatski Kulturni Dom, Rijeka. – izbor tekstova.
- O'Donohue, W. i Kitchener, W. (ur.) (1996). The philosophy of psychology. London: Sage Publications.
- Smokrović, N. (2004). Priroda prirodnog zaključivanja. Zagreb: Hrvatsko Filozofsko Društvo.
- Stich, S. P. (2006). Autonomous psychology and the belief-desire thesis. U J. L. Bermudez (ur.), Philosophy of psychology: contemporary readings. New York and London: Routledge, str. 242-259.
- Symons, J. i Calvo, P. ur. (2009). The Routledge companion to the philosophy of psychology. New York and London: Routledge.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Bermudez, J. L. (2005). Philosophy of Psychology: A	0 (naručena 3)	

Contemporary Introduction. New York i London: Routledge.		
<i>1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija</i>		
Kontinuirano praćenje napredovanja studenata od strane nastavnika i upitnička evaluacija izvođenja nastave i programa kolegija od strane studenata.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	
Naziv predmeta	Filozofija psihopatije	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>
Cilj ovog kolegija je dati povijesni pregled razvoja pojma psihopatije i ukazati na filozofske implikacije korištenja tog pojma u teorijskim i praktičnim raspravama. Kolegij će omogućiti studentima da razlikuju empirijski i teorijski utemeljen pojam psihopatije od shvaćanja psihopatije koje svoje ishodište ima u popularnoj kulturi.
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>
Nema
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>
Studenti će moći: • opisati razvoj pojma psihopatije od 19. stoljeća do danas.   • opisati i objasniti neke neurokognitivne i evolucijske teorije o etiologiji psihopatije.   • primijeniti teorijska gledišta o pojmu bolesti i evaluirati ideju da je psihopatija vrsta mentalne bolesti.   • vrednovati tezu da psihopati nisu moralno i/ili krivično odgovorni za svoja zlodjela.
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>
Psihopatija kao psihološki konstrukt i pojam koji se mijenjao tijekom povijesti nosi sa sobom značajne teorijske probleme i društveno relevantne implikacije. S jedne strane, psihopatija kao oznaka za određene pojedince ili grupu ljudi koji naizgled nemaju empatije i ostale moralne osjećaje te čine moralno i krivično nedopuštena djela bez imalo kajanja, predstavljaju neuobičajeni fenomen koji nastojimo ljudski, empirijski i teorijski shvatiti. S druge strane, nemoralne i često nasilne sklonosti psihopata nas tjeraju da razmišljamo kako se kao društvo trebamo postaviti prema takvim ljudima. Označavanje nekoga kao psihopata nosi sa sobom značajne praktične posljedice. U nekim zemljama, dijagnoza psihopatije može značiti dobivanje veće zatvorske kazne ili pritvaranje pojedinca na neodređeno zbog mogućnosti nasilnog ponašanja. Devijacije od standardnog ponašanja i reakcije ljudi s psihopatskim osobinama navelo je neke autore da čak tvrde kako se oni ne bi smjeli tretirati kao punopravni članovi ljudske zajednice.
Struktura kolegija je sljedeća:
1. Povijesne i suvremene koncepcije psihopatije

Suvremeni pojam psihopatije ima svoje korijene u pojmovima 'moralnog ludila' i 'moralne imbecilnosti' koji se pojavljuju u 19. stoljeću. Kasnije ti pojmovi evoluiraju te se diferenciraju kroz pojmove psihopatije, sociopatije i poremećaja osobnosti. Povijest tih psihijatrijskih konstrukata je neraskidivo povezana sa pitanjima pravne odgovornosti ili uračunljivosti. Povijesna istraživanja ukazuju na to da konstrukt psihopatije nema znanstvene temelje koji imaju zanimljive implikacije za pitanja pravne i moralne odgovornosti, već on takve implikacije upravo zato što je psihopatija pravni ili moralni konstrukt. Kroz 20. stoljeće pojam psihopatije se počinje razlikovati od antisocijalnog ponašanja. Jednu od najpoznatijih konceptualizacija psihopatije je razvio psihijatar Hervey Cleckley. On je okarakterizirao psihopate kao osobe koje su naizgled normalne, simpatične, ugodne u razgovoru, ali u pozadini te manifestne slike se nalaze manipulativne i u mnogo pogleda disfunkcionalne osobe sa antisocijalnim sklonostima. Kasnije je Richard Hare, poznati kanadski psiholog, operacionalizirao Cleckleyeve kriterije psihopatije te je napravio alat za mjerenje psihopatije (tzv. Psychopathy Checklist) u forenzičkim institucijama. Psychopathy checklist je omogućio da se od konstrukta psihopatije napravi mjera koja se može koristiti za istraživačke svrhe te na taj način odvoji pojam psihopatije od svojih moralnih temelja. Koliko je u tome uspio je jedna od tema ovog kolegija.

2. Je li psihopatija mentalna bolest?

Druga tema koja se obrađuje jest je li psihopatija mentalna bolest. Smatra se da postoje genetske predispozicije za psihopatiju. Postoji više teorija o etiologiji psihopatije. Najpoznatije su hipoteza o modulaciji odgovora (engl. Response modulation hypothesis) koju su predložili Joseph Newman i kolege te hipoteza koja se bazira na disfunkciji amigdale, koju je predložio James Blair i kolege. U ovom dijelu dajemo pregled glavnih teorija o etiologiji i objašnjenju psihopatskog poremećaja. Nakon toga razmatramo da li te abnormalnosti impliciraju da su osobe sa psihopatijom mentalno bolesne. Ovisno o tome koju se teoriju bolesti prihvati postoje dobri razlozi za smatrati da, s jedne strane, psihopatija jest bolest, dok s druge, imamo dobre razloge smatrati da psihopatija predstavlja normalnu varijaciju crta ličnosti koje u ekstremnim okolnostima mogu biti adaptivne te stoga ne predstavljaju simptome bolesti. U ovom dijelu kolegija raspravljamo o tome što nam empirijski podaci govore o statusu psihopatije kao mentalne bolesti. Raspravljamo o tome u kojem smislu možemo reći da psihopatija korelira sa disfunkcionalnim svojstvima te koji pojam funkcije i disfunkcije autori podrazumijevaju u ovoj raspravi. Nadalje, ako se ispostavi da su psihopati mentalni bolesnici onda imamo potencijalno moralno opravdanje da ih liječimo umjesto da ih stavljamo u zatvore. Pitanje kako ćemo klasificirati je iznimno važno zbog potencijalnih moralnih i pravnih posljedica koje mogu snositi ljudi s tom dijagnozom.

3. Moralna i pravna odgovornost psihopata

Počeci koji se vežu uz pojam psihopatije, poput koncepcije psihopata kao 'moralnih imbecila' upućuje na zaključak da psihopatima nedostaju osnovne sposobnosti da se ponašaju u skladu s moralnim normama. To bi ih činilo moralno neuračunljivima. Suvremena rasprava započinje s tezom da psihopati nisu moralno odgovorni za svoje ponašanje. U tom pogledu, seminalne su one studije koje je napravio James Blair. On je pokazao da na jednostavnom zadatku koji testira moralno rasuđivanje, psihopati ne koriste neke distinkcije poput drugih ljudi. Naime, psiholozi su pokazali da djeca već od tri godine razlikuju norme koje možemo nazvati moralnima od onih koje možemo nazvati konvencionalnima. Blair je u prvim studijama ukazao na to da psihopati ne uspijevaju napraviti ovu razliku poput ostalih ljudi. Ove studije su potaknule neke filozofe da argumentiraju kako psihopati nemaju normalno moralno razumijevanje te da ih stoga niti ne možemo držati moralno odgovornima za svoje ponašanje. Nasuprot tome, neki autori su smatrali da ukoliko razumijevanje konvencionalnih ili pravnih normi ne zahtijeva moralno razumijevanje, psihopate i dalje možemo smatrati krivično uračunljivima za svoja zlodjela. Drugi autori argumentiraju da empirijski podaci o neurobiološkim i funkcionalnim nedostacima kod psihopata ukazuju na to da psihopati imaju racionalne nedostatke zbog čega bismo ih trebali smatrati krivično neuračunljivima. U ovom dijelu raspravljamo koliko su ovi argumenti uvjerljivi. Naime, novije studije i etiološka objašnjenja psihopatije pokazuju da su funkcionalni deficiti kod psihopata vrlo suptilni te se otkrivaju u vrlo specifičnim eksperimentalnim uvjetima. Zbog toga nije jasno jesu li ti deficiti dovoljno relevantni kako bi psihopate smatrali krivično neuračunljivim za svoje potencijalne zločine. Nadalje, novije studije također pokazuju da psihopati poput drugih ljudi imaju slično razumijevanje moralnih razloga. U tom kontekstu može se

osporavati i teza da nisu moralno odgovorni za svoje ponašanje.

4. Psihopatija kao filozofska studija slučaja - značajnost psihopatije za metaetičke rasprave

Psihopati su ušli u suvremenu filozofsku raspravu kao test slučaj za određivanje prave prirode moralnih sudova. Početkom dvijetisućitih, mnoga istraživanja u moralnoj psihologiji su ukazivala na to da emocije igraju iznimno važnu ulogu u uzročnom lancu koji dovodi do stvaranja moralnih sudova kod normalnih ljudi. Ta otkrića su dala novi vjetar u leđa starim filozofskim raspravama između sentimentalista i racionalista u pogledu temelja morala i moralnih sposobnosti. U tom kontekstu pojavila se ideja da postojanje psihopata može dati prevagu jednoj od ovih strana u raspravi. Neki autori su argumentirali da postojanje psihopata ukazuje na to da sentimentalizam u pogledu moralnih sudova mora biti istinit zato što su psihopati nemoralne osobe, koje čine zlodjela zbog emotivnih deficita. I to deficita onih emocija za koje se smatra da su ključne za normalno moralno razumijevanje i ponašanje (npr. sposobnost osjećanja empatije). S druge strane, neki autori argumentiraju da funkcionalni deficiti kod psihopata ukazuju na to da su oni manje racionalni od normalnih ljudi te stoga psihopati ne ugrožavaju racionalističku poziciju u etici i metaetičkim raspravama. U ovom dijelu kolegija primjenjuju se znanja iz prethodnih dijelova te se razmatra pokazuju li zaista empirijski podaci i istraživanja da su psihopati 'racionalni amoralisti'. Te na koji način trebamo interpretirati istraživanja za koja se uzima da pokazuju da su psihopati iracionalniji od ostalih ljudi. Isto tako razmotrit ćemo metaetičke rasprave koje su usko vezane u ove teme, poput pitanja je li postojanje psihopata ukazuje na to da je internalizam u pogledu moralnih sudova neistinit i tome slično.

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci					
	☐ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža					
	☐ vježbe	☐ laboratorij					
	☐ obrazovanje na daljinu	☒ mentorski rad					
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____					
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Obveze studenata čine redovito pohađanje nastave i ispunjavanje dodijeljenih zadataka. Očekuje se od studenata da čitaju temeljnu literaturu u tijeku razdoblja kada se održavaju predavanja, tako da bi sama nastava mogla biti interaktivna, uz značajno kritičko sudjelovanje studenata.							
1.8. Praćenje ⁴⁶ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0.5	Usmeni ispit		Esej	0.5	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave. Ishodi učenja će se vrednovati kroz kontinuiranu provjeru znanja (tijekom nastave) i završnim pisanim ispitom i/ili pisanjem eseja (umjesto završnog ispita).							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
• Međedović, Janko (2015). Nomološka mreža psihopatije. Beograd: Institut za kriminološke i sociološke studije. • Brzović, Z., Hodak, J., Malatesti, L., Šendula-Jengiđ, V. i Šustar P. (2016). Problem klasifikacije u filozofiji psihijatrije. Prolegomena, 15(1), str. 21–41. • Jurjako, M. (2019). Is psychopathy a harmful dysfunction? Biology and Philosophy, 34. • Jurjako, M. i Malatesti, L. (2016). Instrumental rationality in psychopathy: Implications from learning tasks.							

⁴⁶ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Philosophical Psychology, 26(5), str. 717-731.

- Levy, N. (2007). The responsibility of the psychopath revisited. *Philosophy, Psychiatry, & Psychology*, 14, 129–138.
- Maibom, H. (2005). Moral unreason: The case of psychopathy. *Mind and Language*, 20, str. 237-257.
- Sifferd, K. L., & Hirstein, W. (2013). On the criminal culpability of successful and unsuccessful psychopaths. *Neuroethics*, 6, 129-140.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- Aharoni, E., Sinnott-Armstrong, W. P., & Kiehl, K. A. (2012). Can psychopathic offenders discern moral wrongs? A new look at the moral/conventional distinction. *Journal of Abnormal Psychology*, 121, str. 484–497.
- Aharoni, E., Sinnott-Armstrong, W. P., & Kiehl, K. A. (2014). What's wrong? Moral understanding in psychopathic offenders. *Journal of Research in Personality*, 53, str. 175–181.
- Baskin-Sommers, A. R., Brazil, I. A., Ryan, J., Kohlenberg, N. J., Neumann, C. S., & Newman, J. P. (2015). Mapping the association of global executive functioning onto diverse measures of psychopathic traits. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 6, 336–346.
- Begić, D. (2011) Psihopatologija. Zagreb: Medicinska zaklada.
- Blair, R. J. R. (1995). A cognitive developmental approach to morality: Investigating the psychopath. *Cognition*, 57, 1–29.
- Blair, R. J. R. (1997). Moral reasoning and the child with psychopathic tendencies. *Personality and Individual Differences*, 22, 731–739.
- Blair, R. J. R. (2007). Empathic dysfunction in psychopathic individuals. In F. D. Farrow & W. R. Woodruff (ur.), *Empathy in mental illness* (str. 3-16). Cambridge: Cambridge University Press.
- Blair, R. J. (2008). The amygdala and ventromedial prefrontal cortex: Functional contributions and dysfunction in psychopathy. *Philosophical Transactions of the Royal Society B*, 363, 2557-2565.
- Blair, R. J., Mitchell, D., & Blair, K. (2009). Psihopat: emocije i mozak. Zagreb: Naklada slap.
- Brazil, I. A., van Dongen, J., Maes, J., Mars, R. B., & Baskin-Sommers, A. R. (2018). Classification and treatment of antisocial individuals: From behavior to biocognition. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 91, 259-277.
- Brzović, Z. (2016). Duševne bolesti i rasprava o biološkim funkcijama. U S. Prijčić-Samaržija, L. Malatesti, & E. Baccarini (ur.), *Moralni, politički i epistemološki odgovori na društvene devijacije*. Rijeka: Filozofski fakultet, str. 183-200.
- Buckholtz, J. W., Reyna, V., & Slobogin, C. (u tisku). A neuro-legal lingua franca: Bridging law and neuroscience on the issue of self-control. *Mental Health Law & Policy Journal*.
- Cima, M., Tonnaer, F. & Hauser, M. D. (2010). Psychopaths know right from wrong but don't care. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 5, str. 59–67.
- Cleckley, H. (1976). *The mask of sanity* (5th ed.). St. Louis, MO: Mosby
- Cooke, D. J. (1998). Psychopathy across cultures. In Cooke, David J., Forth, Adelle E. and Hare, Robert D. (ur.), *Psychopathy: Theory, research and implications for society*. Dordrecht: Springer Science & Business Media, 13–46.
- Damasio, A. R. (1994). *Descartes' error*. New York: Putnam.
- Decety, J. i Wheatley, T. (ur.) (2015). *The moral brain*. Cambridge, MA.: The MIT Press.
- Gao, Y., & Raine, A. (2010). Successful and unsuccessful psychopaths: A neurobiological model. *Behavioral Sciences and the Law*, 28, 194–210.
- Glannon, W. (2011). *Brain, body, and mind: Neuroethics with a human face*. New York: Oxford University Press.
- Glenn, A. L., Raine, A., & Laufer, W. S. (2011). Is it wrong to criminalize and punish psychopaths? *Emotion Review*, 3, 302–304.
- Glenn, A. L. & Raine, A. (2014). *Psychopathy. An introduction to biological findings and their implications*. New York: New York University Press.
- Hamilton, R. K. B., Hiatt Racer, K., & Newman, J. P. (2015). Impaired integration in psychopathy: A unified theory of psychopathic dysfunction. *Psychological Review*, 122, 770–791.
- Hare, R. (2003). *Hare Psychopathy Checklist-Revised (PCL-R)*. 2nd edition. Toronto: Multi-Health System.
- Hiatt, K. D., & Newman, J. P. (2006). Understanding psychopathy: The cognitive side. In C. J. Patrick (ur.), *Handbook of psychopathy* (str. 334–352). New York: Guilford Press.

- Jurjako, M. i Malatesti, L. (2018). Psychopathy, executive functions, and neuropsychological data: A response to Sifferd and Hirstein. *Neuroethics*, 11, 55-65.
- Jurjako, M. i Malatesti, L. (2018). Neuropsychology and the Criminal Responsibility of Psychopaths: Reconsidering the Evidence. *Erkenntnis*, 83, 1003-1025.
- Karpman, B. (1941). On the need of separating psychopathy into two distinct clinical types: The symptomatic and the idiopathic, *Journal of Criminology and Psychopathology* 3, str. 112–137.
- Kiehl, K. A. (2006). A cognitive neuroscience perspective on psychopathy: Evidence for paralimbic system dysfunction. *Psychiatry Research*, 142, 107–128.
- Kiehl, K. A. & Hoffman, M. B. (2011). The criminal psychopath: History, neuroscience, and economics. *Jurimetrics*, 51, 355–397.
- Kiehl, K. A. & W. P. Sinnott-Armstrong (ur.). (2013). *Handbook on psychopathy and law*. Oxford: Oxford University Press.
- Koenigs, M., & Newman, J. P. (2013). The decision making impairment in psychopathy: Psychological and neurobiological mechanisms. In W. P. Sinnott-Armstrong, & K. A. Kiehl (Eds.), *Handbook on psychopathy and law* (pp. 93-106). Oxford: Oxford University Press.
- Kumar, V. (2016). Psychopathy and internalism. *Canadian Journal of Philosophy*, 46, 318–345.
- Larson, C. L., Baskin-Sommers, A. R., Stout, D. M., Balderston, N. L., Curtin, J. J., Schultz, D. H., et al. (2013). The interplay of attention and emotion: Top-down attention modulates amygdala activation in psychopathy. *Cognitive, Affective, and Behavioral Neuroscience*, 13, 757-770.
- Lilienfeld, S. O. (2013). Is psychopathy a syndrome? Commentary on Marcus, Fulton, and Edens. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 4, 85–86.
- Maes, J. H., & Brazil, I. A. (2013). No clear evidence for a positive association between the interpersonal-affective aspects of psychopathy and executive functioning. *Psychiatry Research*, 210, 1265–1274
- Maibom, H. L. (2008). The mad, the bad, and the psychopath. *Neuroethics*, 1, 167–184.
- Malatesti, L. (2009). Moral understanding in the psychopath, *Synthesis Philosophica* 24, str. 337-348.
- Malatesti, L. and Jurjako, M. (2016). Vrijednosti u psihijatriji i pojam mentalne bolesti. U S. Prijić-Samaržija, L. Malatesti, & E. Baccarini (ur.), *Moralni, politički i epistemološki odgovori na društvene devijacije*. Rijeka: Filozofski fakultet, str. 153-181. <http://izdavastvo.ffri.hr/moralni-politicki-epistemoloski-odgovori/>
- Malatesti, L., & McMillan, J. (2010). *Responsibility and psychopathy: Interfacing law, psychiatry and philosophy*. Oxford: Oxford University Press.
- Malatesti, L., & McMillan, J. (2014). "Defending psychopathy": An argument from values and moral responsibility. *Theoretical Medicine and Bioethics*, 7-16.
- Nadelhoffer, T., & Sinnott-Armstrong, W. (2013). Is psychopathy a mental disease? U N. Vincent (ur.), *Neuroscience and legal responsibility* (str. 229–255). Oxford: Oxford University Press.
- Morse, S. J. (2008). Psychopathy and criminal responsibility. *Neuroethics*, 1, 205–212.
- Moul, C., Killcross, S., & Dadds, M. R. (2012). A model of differential amygdala activation in psychopathy. *Psychological Review*, 119, 789–806.
- Patrick, C. J. (2006). *Handbook of psychopathy*. New York: Guilford Press.
- Prinz, J. (2006). The emotional basis of moral judgments. *Philosophical Explorations*, 9, 29-43.
- Shoemaker, D. W. (2011). Psychopathy, responsibility, and the Moral/conventional distinction. *The Southern Journal of Philosophy*, 49, 99–124.
- Skeem, J. L., Polaschek, D. L., Patrick, C. J., & Lilienfeld, S. O. (2011). Psychopathic personality: Bridging the gap between scientific evidence and public policy. *Psychological Science in the Public Interest*, 12, 95-162.
- Schaich Borg, J. & Sinnott-Armstrong, W. P. (2013). Do psychopaths make moral judgements? In K. A. Kiehl & W. P. Sinnott-Armstrong (ur.), *Handbook on psychopathy and law* (str. 107-128). Oxford: Oxford University Press.
- Sinnott-Armstrong, W. (2014). Do psychopaths refute internalism? U T. Schramme (ur.), *Being amoral: Psychopathy and moral incapacity* (str. 187-207). Cambridge, MA: The MIT Press.
- Smith, S. F., Watts, A., & Lilienfeld, S. (2014). On the trail of the elusive. *The Psychologist*, 27, 506-511. Retrieved from <https://thepsychologist.bps.org.uk/volume-27/edition-7/trail-elusive-successful-psychopath>
- Tiberius, V. (2015). *Moral psychology: A contemporary introduction*. New York: Routledge.

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
<i>1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija</i>		
Kontinuirano praćenje napredovanja studenata od strane nastavnika i upitnička evaluacija izvođenja nastave i programa kolegija od strane studenata.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Snježana Prijić Samaržija	
Naziv predmeta	Filozofija seksualnosti	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1,2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>
• upoznavanje temeljnih problema filozofije seksualnosti   • razvijanje sposobnosti analize i interpretacije filozofskih tekstova   • razvijanje kritičkog mišljenja prakticiranjem problemskog pristupa kroz predavanja, eseje, diskusije i rad u debatnim skupinama   • razvijanje sposobnosti samostalnog rada, kreativne upotrebe stečenih spoznaja i sposobnosti kompleksnog i sintetskog zahvaćanja problema
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>
Student/studentica će nakon položenog ispita biti u stanju: • objasniti i usporediti temeljene pristupe ljudskoj seksualnosti   • objasniti razvoj teorija o seksualnosti kroz povijest   • objasniti pojam prirodne funkcije   • usporediti pojmove seksa i ljubavi   • objasniti utjecaj religijskih i znanstvenih stavova na razumijevanje seksualnosti   • objasniti vezu filozofija seksualnosti i seksualne etike   • objasniti u čemu se sastoje etički oprečni stavovi o nizu posebnih pitanja seksualne stike: prostitucija, pornografija, homoseksualnost, pedofilija, silovanje i dr.
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>
1. Ljudska seksualnost   - Narav i značenje ljudske seksualnosti   - Konceptije seksualnosti: seks kao pripadan rađanju djece, seks kao odnos ljubavi, seks kao govor tijela, seks kao izvor užitka   - Kršćansko i liberalno shvaćanje seksualnosti

- Status seksualnih perverzija
- 2. Povijesno poimanje seksualnosti
  - Antičko poimanje seksualnosti (homoseksualnost, prostitucija, pedofilija i dr.; argument iz prirodnosti i dr.)
  - Rano kršćanstvo, srednji vijek, renesansa i religijska reforma (seks i užitak, seksualna disciplina, «ženska» požuda, celibat i obitelj i dr.)
  - Novi vijek i prosvjetiteljstvo (seksualnost i identitet, romantični brak i plodnost žena; spolni ugovor i dr.)
  - Seksualna revolucija (kontrola rađanja i «oslobođenje» žena, seks i ljudska emancipacija, seksualni radikalizam, feminizam i dr.)
- 3. Znanost i seksualnost
  - Evolucija i seksualnost: seksualna selekcija, seksualne razlike, podrijetlo seksualne reprodukcije i dr.
  - Otkriće hormona (hormoni ženstvenosti i muškosti, hormoni i seksualne razlike i dr.)
  - Razvojna biologija i psihologija (izum adolescencije, gen za homoseksualnost, seksualnost mozga i dr.)
  - Hermafroditizam/interseksualnost
  - Transseksualnost
- 4. Seksualna etika
  - Moral i ljudska seksualnost
  - Seksualni moral i pojam korištenja druge osobe
  - Posebni problemi: homoseksualnost, preljub, prostitucija, incest, silovanje, pornografija, pedofilija, seksualno uznemiravanje i dr.
  - Namjera i seks

<i>1.5. Vrste izvođenja nastave</i>	X predavanja X seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	X samostalni zadaci X multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo: konzultacije

<i>1.6. Komentari</i>	Komentari: Nastojat će se na metodički kompleksnom radu koji objedinjuje individualni i timski pristup. Za uspješan rad bit će potreban pristup Internetu, služenje mrežnim servisima i poznavanje engleskog jezika.

1.7. Obveze studenata

Redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje u nastavi, pisanje eseja, kolokvij/testovi znanja, pismeni ispit.

1.8. Praćenje⁴⁷ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit		Esej	0,5	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

⁴⁷ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

- Primorac, I., (ur.) *Suvremena filozofija seksualnosti*, Zagreb, Kruzak, 2003.
- Primoratz, I., (1999), *Ethics and Sex*, London, Rautledge.

1.11. *Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)*

- Primoratz, I., (ur.), *Human Sexuality, The International Research Library of Philosophy*, sv. 19, Aldershot, Ashgate Publishing, 1997.
- Mappes, T.A., i Zembaty, J.S., (ur.) *Social Ethics: Morality and Social Policy*. New York, McGraw-Hill Publishing Company, 1987.
- Soble, A., (1966) *Sexual Investigations*, New York, New York University Press, 1966.
- Nye, R.A., (ur.) *Sexuality*, Oxford, Oxford University Press, 1999.
- Baker, R.B., Winger, K.J., i Elliston, F.A. (ur.) *Philosophy and Sex*, Amherst, NY: Prometheus Books, 1998.
- Soble, A., (ur.), *The Philosophy of Sex: Contemporary Readings*, Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 1997
- Grisez, G., (1993), *Living a Christian Life*, Quincy, IL: Franciscan Press.
- Biggar, N. i Black, R., (ur.), *The Revival of Natural Law: Philosophical, Theological and Ethical Responses to the Finnis-Grisez School*, Aldershot, Ashgate, 2000.
- Scruton, R., (1986), *Sexual desire: A Philosophical Investigation*, London: Weidenfeld & Nicolson, 1986.
- Shaffer, J.A., (1978), «Sexual Desire», *Journal of Philosophy*, god. 75.
- Margolos, J., (1975), «Perversion», *Negativities: The Limits of Life*, Columbus, OH: Charles E. Merrill
- Gregory, P., (1984), «Against Couples», *Journal of Applied Philosophy*, god.1.
- Halwani, R., (1998), «Virtue Ethics and Adultery», *Journal of Social Philosophy*, god. 29.
- Nussbaum, M.C., (1998) «'Whether from Reason or Prejudice': Taking Money for Bodily Services», *Journal of Legal Studies*, god. 27.
- Pateman, C., (1982/83), «Defending Prostitution: Charges against Ericsson», *Ethics*, 93.
- Covino, J., (ur.), *Same Sex: Debating the Ethics, Science and Culture of Homosexuality*, Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 1997
- Mohr, R.D., (1988), *Gays/Justice: A Study in Ethics, Society and Law*, New York: Columbia University Press.
- Burgess-Jackson, K., (1996) *Rape: A Philosophical Investigation*, Aldershot: Dartmouth.
- Burgess-Jackson, K., (ur.), *A Most Derestable Crime: New Philosophical Essays on Rape* (New York: Oxford University Press, 1999.
- MacKinnon, C.A., (1993), «Crimes of War, Crimes of Peace», u S. Shute i S. Hurley (ur.), *On Human Rights: The Oxford Amnesty Lectures 1993*, New York: Basic Books.
- O'Neill, O., (1985), «Between Consenting Adults», *Philosophy and Public Affairs*, 14.
- Pateman, C., (1980), «Women and Consent» *Political Theory*, 8.
- Primoratz, I., (2001), «Sexual Morality: Is Consent Enough?», *Ethical Theory and Moral Practice*, 4.
- Freidman, M., *What Are Friends For? Feminist Perspective on Personal Relationships and Moral Theory*, Cornell University Press, Ithaca, 1993.
- MacKinnon, C., *Feminism Unmodified*, Harvard University Press, Cambridge, Mass., 1987

1.12. *Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu*

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. *Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija*

- samoevaluacija koju provodi nastavnik
- praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva
- evaluacija koju provodi Odsjek i evaluacija na razini Filozofskog fakulteta

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof.dr.sc. Boran Berčić	
Naziv predmeta	Filozofija sporta	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	Sve godine studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	0+0+30

1. OPIS PREDMETA		
1.1. Ciljevi predmeta		
Upoznati studenta s osnovnim pozicijama u filozofiji sporta, osnovnim problemima na koje te pozicije nailaze te osnovnim argumentima unutar rasprave. Nakon završenog predmeta student bi trebao biti u stanju samostalno vrednovati različite pozicije i samostalno argumentirati u raspravi.		
1.2. Uvjeti za upis predmeta		
Nema		
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet		
Studenti/ce će: - Biti upoznati s temeljnim radovima i problemima u raspravi - Razumjeti temeljne pojmove - Razumjeti način analitičkog mišljenja u filozofiji sporta - Samostalno raditi na izvornim filozofskim tekstovima - Samostalno izraditi seminarski rad - Samostalno prezentirati svoj rad - Razviti kritičko, argumentirano mišljenje		
1.4. Sadržaj predmeta		
- Antičko helenistički izvori sporta - Konceptualizacija sporta (formalizam, internalizam, konvencionalizam) - Filozofijske teorije i sport (metafizika, etika, epistemologija sporta) - Konzekvencijalizam, deontologija i vrline u sportu - Sport kao igra, društvena praksa i umjetnost		
1.5. Vrste izvođenja nastave	☐ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	☐ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____
1.6. Komentari		
1.7. Obveze studenata		
Obavezno prisustvo na 70% nastavnih sati (ispod 70% studenti/ce nemaju pravo izlaska na završni ispit). Neopravdani nedolazak na nastavu u vrijeme unaprijed dogovorenog termina seminarskog rada (izlaganja) znači ujedno i nemogućnost stjecanja ocjenskih bodova iz izlaganja seminara. Opravdani izostanak podrazumijeva obavještanje nastavnika 24 sata prije izlaganja seminara te naknadno dostavljanje relevantne		

dokumentacije kojom se potvrđuje opravdani izostanak.

1.8. Praćenje⁴⁸ rada studenata

Pohađanje nastave	0,75	Aktivnost u nastavi	0,25	Seminarski rad	1	Ekperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Na primjer: vrlo dobar na završnom pismenom ispitu, redovito pohađanje nastave i kvalitetna prezentacija seminarskog rada daju ukupnu ocjenu odličan.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Odabrana poglavlja iz:

Reid, H. 2012. *Introduction to the Philosophy of Sport*, Rowman & Littlefield Publishers

McNamee, M. , Morgan W. 2017. *Routledge Handbook of the Philosophy of Sport*, Routledge.

Torres, C. 2016. *The Bloomsbury Companion to the Philosophy of Sport*, Bloomsbury Sport.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Connor, S. 2011. *A Philosophy of Sport*, Reaktion Books.

Ryall, E. 2016. *Philosophy of Sport: Key Questions*, Bloomsbury Sport

McNamee, M. 2010. *The Ethics of Sports: A Reader*, Routledge

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem evaluacija koje se provode na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	
Naziv predmeta	Filozofija znanosti: darwinizam, molekularna biologija i medicina	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	2.	
Bodovna vrijednost i	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3

⁴⁸ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

način izvođenja nastave	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA							
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>							
Glavni cilj kolegija je određivanje povezanosti filozofije sa suvremenim biološkim i biomedicinskim znanostima, te razmatranje specifične uloge filozofije znanosti na ovom području. Kolegij je oblikovan u tri osnovne, međusobno povezane, tematske cjeline: 1) problemi opće filozofije znanosti u konkretnoj znanstvenoj praksi suvremene biologije i medicine; 2) relevantnost darwinističke teorije biološke evolucije za filozofiju znanosti; 3) utjecaj iznimnih znanstvenih postignuća u biologiji i medicini na preispitivanje nekih etičkih i religijskih gledišta.							
<i>1.2. Uvjeti za opis predmeta</i>							
Nema uvjeta.							
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>							
Studenti će moći: 1) Izložiti filozofske probleme koji proizlaze iz prirodnih znanosti i njihove implikacije u drugim područjima; 2) Opisati važnost utjecaja suvremenih znanstvenih spoznaja na tradicionalne filozofske probleme; 3) Izraditi seminarski rad iz zadane teme u sklopu kolegija							
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>							
Problem zakona prirode u biologiji i biomedicinskim znanostima. Klasifikacija i razmatranje osnovnih tipova iskaza, s naglaskom na onim iskazima koji specifično određuju ovo znanstveno područje (primjerice, tzv. 'historijske pretpostavke' i tautologije u sklopu darwinističke teorije evolucije); Struktura bioloških i medicinskih objašnjenja. Pregled glavnih filozofskih gledišta o problemu valjanog objašnjenja u znanstvenoj praksi, te detaljno razmatranje tzv. 'funkcijskog' i 'adaptacionističkog' objašnjenja i njihovih poteškoća; Elementi darwinističke teorije evolucije. Razmatranje teorijskih elemenata koji su imali najveći utjecaj na suvremenu filozofiju znanosti kao, primjerice, razni problemski aspekti darwinističkog pojma fitness-a, uzajamna isključivost esencijalizma i tzv. «population thinking»; Postignuća suvremene medicine. Realizam i konstruktivizam u definiranju pojma bolesti u medicinskoj praksi, te razmatranje različitih faktora koji sudjeluju u određivanju razvoja suvremene medicine; Biologija i moral. Utvrđivanje pravog opsega utjecaja znanstvenih otkrića na području evolucijske teorije, molekularne biologije i medicine na formiranje naših moralnih vjerovanja; Biologija i religija. Razmatranje polemike između darwinista i kreacionista, te utvrđivanje mogućih utjecaja otkrića u recentnoj biologiji i biomedicinskim znanostima na preoblikovanje tradicionalnih religijskih vjerovanja.							
<i>1.5. Vrste izvođenja nastave</i>		☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☒ samostalni zadaci ☒ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☒ mentorski rad ☒ ostalo __konzultacije__		
<i>1.6. Komentari</i>		Komentari: Nastavu iz ovog kolegija izvodi nastavnik izabran u znanstveno zvanje docent i više iz područja humanističkih znanosti, polje filozofija.					
<i>1.7. Obveze studenata</i>							
Student je dužan redovito pohađati nastavu, izraditi seminarski rad kojega će izložiti usmeno na seminaru i u pismenom obliku predati nastavniku, te položiti usmeni ispit.							
<i>1.8. Praćenje⁴⁹ rada studenata</i>							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	0,25	Seminarski rad	0,75	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit	0,25	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera	0,25	Referat		Praktični rad	

⁴⁹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

		znanja					
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
OCJENIVANJE							
Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
<i>Darwin, Charles ([1859] 1964), On the Origin of Species by Means of Natural Selection, or the Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life, Harvard University Press, Cambridge, Mass.;</i> <i>Hodge, Jonathan, Radick Gregory (ur.) (2003), The Cambridge Companion to Darwin, Cambridge University Press, Cambridge;</i> <i>Hull, David L., Ruse, Michael (ur.) (1998), The Philosophy of Biology, Oxford Readings in Philosophy, Oxford University Press, New York;</i> <i>Kitcher, Philip (1997), The Lives to Come: The Genetic Revolution and Human Possibilities, Simon and Schuster, New York;</i> <i>Ruse, Michael (2000), Can a Darwinian be a Christian? The Relationship between Science and Religion, Cambridge University Press, Cambridge;</i> <i>Schaffner, Kenneth F. (1993), Discovery and Explanation in Biology and Medicine, Chicago University Press, Chicago;</i> <i>Sober, Elliott (ur.) (1994), Conceptual Issues in Evolutionary Biology, MIT Press, Cambridge, Mass.;</i>							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
<i>Ayala, Francisco J. (1998), Human Nature: One Evolutionist's View, u W.S. Brown, N. Murphy, H.N. Malony (ur.), Whatever Happened to the Soul? Scientific and Theological Portraits of Human Nature, Fortress Press, Minneapolis, str. 31-48;</i> <i>Crick, Francis H.C. (1968), The Origin of the Genetic Code, "Journal of Molecular Biology" 38, str. 367-79;</i> <i>Darwin, Charles ([1860] 1962), The Voyage of the Beagle, Doubleday, Garden City, N.Y.;</i> <i>Dennett, Daniel C. (1995), Darwin's Dangerous Idea: Evolution and the Meanings of Life, Simon and Schuster, New York;</i> <i>Gould, Stephen J. (2002), The Structure of Evolutionary Theory, Harvard University Press, Cambridge, Mass.;</i> <i>Hull, David L. (1987), Science as a Process: An Evolutionary Account of the Social and Conceptual Development of Science, University of Chicago Press, Chicago;</i> <i>Keller, Evelyn Fox, Lloyd, Elisabeth A. (ur.) (1992), Keywords in Evolutionary Biology, Harvard University Press, Cambridge, Mass.;</i> <i>Kitcher, Philip (2003), In Mendel's Mirror: Philosophy Reflections on Biology, Oxford University Press, New York;</i> <i>Lewontin, Richard C. (1993), The Doctrine of DNA: Biology as Ideology, Penguin, Harmondsworth;</i> <i>Mayr, Ernst (1982), The Growth of Biological Thought: Diversity, Evolution, and Inheritance, Harvard University Press, Cambridge, Mass.;</i> <i>Skyrms, Brian (1996), The Evolution of the Social Contract, Cambridge University Press, Cambridge;</i> <i>Sober, Elliott (2000), Philosophy of Biology, Oxford University Press, New York;</i> <i>Sober, Elliott, Wilson, David Sloan (1998), Unto Others. The Evolution and Psychology of Unselfish Behavior, Harvard University Press, Cambridge, Mass.;</i> <i>Sterelny, Kim, Griffiths, Paul E. (1999), Sex and Death: An Introduction to Philosophy of Biology, University of Chicago Press, Chicago;</i> <i>Thagard, Paul (1999), How Scientists Explain Disease, Princeton University Press, Princeton.</i>							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
Naslov			Broj primjeraka		Broj studenata		

<i>1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija</i>		
<i>Tijekom prvog dijela kolegija i po završetku, izvršit će se anonimna anketa o stupnju uspješnosti programa kolegija kod studenata.</i>		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	
Naziv predmeta	Filozofska antropologija	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA		
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>		
Cilj je ovog kolegija upoznati studente s filozofskim promišljanjem i problematiziranjem pitanja o čovjeku, te, iznad svega, načinom na koji se ta specifična filozofska tradicija može povezati s recentnim empirijskim istraživanjima na području bioloških i nekih društvenih znanosti. Iako je pristup izabranim temama primarno problemski, rad tijekom izvođenja kolegija bit će u uskom doticaju sa širim povijesnim naslijeđem filozofske antropologije.		
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>		
Nema uvjeta.		
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>		
1) opisivanje i upotrebe različitih pristupa antropološkom pitanju; 2) Izrada seminarskog rada u okviru tema koje se obrađuju na kolegiju		
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>		
Mjesto filozofske antropologije u odnosu na druge filozofske discipline (etika, filozofija psihologije, filozofija politike, epistemologija, filozofija biologije). Smisao filozofskog pitanja: što je čovjek? Specifičnost filozofskog pitanja o čovjeku naspram biološkog, tj. genetičkog i evolucijskog, psihološkog, te antropološkog pitanja u okviru određenih kulturoloških istraživanja. Perspektive nove, interdisciplinarnе antropologije i mogući doprinosi filozofske tradicije. Pojam čovjeka i mogućnosti određenja ljudske biti. Monističko i dualističko određenje ljudske biti. Bit kao subjekt, duša, egzistencija. Pokušaji odgovora na pitanje o ljudskoj biti kroz povijest: mikrokosmos, zoon logon echon, zoon politikon, animal rationale, homo oeconomicus, homo sociologicus. Pokušaji određenja ljudske prirode kroz distinkcije egoizam - altruizam, racionalnost - iracionalnost. Anti-esencijalizam darwinističke teorije evolucije i kriza tradicionalne filozofske antropologije. Problemi biološkog redukcionizma i alternativni pristup naturalizaciji pitanja o čovjeku.		
<i>1.5. Vrste izvođenja nastave</i>	☒ predavanja ☐ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	☒ samostalni zadaci ☒ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☒ mentorski rad ☒ ostalo __konzultacije__
<i>1.6. Komentari</i>	Komentari: Nastavu iz ovog kolegija izvodi nastavnik izabran u znanstveno zvanje docent i više iz područja humanističkih znanosti, polje filozofija.	

1.7. Obveze studenata

Student je dužan redovito pohađati nastavu, izraditi seminarski rad kojega će izložiti usmeno na seminaru i u pismenom obliku predati nastavniku, te položiti usmeni ispit.

1.8. Praćenje⁵⁰ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	0,5	Seminarski rad	0,5	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit	0,25	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0,25	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu**OCJENIVANJE**

Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Dupre', John (2001), *Human Nature and the Limits of Science*, Oxford University Press, Oxford;
 Gehlen, Arnold (1990), *Čovjek: njegova priroda i njegov položaj u svijetu*, prev., Veselin Masleša-Svjetlost, Sarajevo;
 Scheler, Max (1987), *Položaj čovjeka u kozmosu*, prev., Veselin Masleša-Svjetlost, Sarajevo;
 Taylor, Charles (1989), *Sources of the Self: The Making of the Modern Identity*, Cambridge University Press, Cambridge;

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Burger, Hotimir (1993), *Filozofska antropologija*, Naprijed, Zagreb;
 Golomb, Jacob (1995), *In Search of Authenticity: From Kierkegaard to Camus*, Routledge and Kegan Paul, London;
 Heidegger, Martin (1984), *Bitak i vrijeme*, prev., Naprijed, Zagreb;
 Hook, Sidney (1974), *Pragmatism and the Tragic Sense of Life*, Basic Books, New York;
 Schacht, Richard (1984), *Classical Modern Philosophers: Descartes to Kant*, Routledge and Kegan Paul, London;
 ID. (ed.) (2007), *On Human Nature: Reading in Philosophical Anthropology*, Prentice Hall, New York;
 Skledar, Nikola (1988), *Čovjek i transcencija. Antropološki i socijalno-filozofski ogledi*, Biblioteka Filozofska istraživanja, Zagreb.

[Napomena: tijekom nastave, za potrebe studentskih seminarskih radova, bit će navedena dodatna literatura, s naglaskom na recentnijim radovima na ovom području.]

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Tijekom prvog dijela kolegija i po završetku, izvršit će se anonimna anketa o stupnju uspješnosti programa kolegija kod studenata.

Opće informacije

⁵⁰ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Iris Vidmar Jovanović	
Naziv predmeta	Filozofska podloga odabranih književnih djela	
Studijski program	Diplomski studij Filozofija nastavnički smjer	
Status predmeta	Izborni, c-segment, nastavnički modul	
Godina	1,2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	20+0+10

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj ovog predmeta jest razviti kod studenta sposobnost čitanja, razumijevanja, interpretiranja i poučavanja književnih tekstova (i drugih umjetničkih djela) koja su na relevantan način filozofska. Kolegij je primarno namijenjen studentima jezično-književnih usmjerenja (kroatistika, anglistika, germanistika, talijanistika) koji će u svom nastavnom radu u osnovnim i srednjim školama poučavati književnost, odnosno studentima filozofije pružiti uvid u artikulaciju filozofskog sadržaja u književnim tekstovima.

Dva temeljna cilja koja se ostvaruju u kolegiju jest ukazati na načine na koji se filozofski sadržaj može iskazati u književno-umjetničkim tekstovima i omogućiti studentima razumijevanje i poučavanje književnih djela koja se u relevantnom smislu mogu smatrati filozofskim, a od kojih su mnoga obavezni ili odabrani lektirni naslovi u osnovnim i srednjim školama. Ovako stečeno znanje omogućiti će studentima razvoj kompetencija potrebnih za tumačenje filozofskih književnih djela.

Kolegij je podijeljen na teorijski i praktični dio. U teorijskom će se dijelu analizirati odnos književnosti i filozofije, ukazujući na njihov međusobni utjecaj, zajedničke teme i stilove pisanja odnosno razlike zbog kojih ih smatramo zasebnim disciplinama i diskursima. U praktičnom će se dijelu na konkretnim tekstovima analizirati sprega književnoga i filozofskoga segmenta ovih djela. S obzirom na to, konkretan popis književnih djela prilagođavat će se s obzirom na propisani kurikulum osnovnih i srednjih škola.

1.2. Uvjeta za upis predmeta

Nema uvjeta.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Nakon uspješno savladanih obveza, studenti će moći na filozofski informiran način pristupiti čitanju, analizi, razumijevanju i interpretaciji književnih tekstova, odnosno na temelju kritičke analize književnih tekstova identificirati, formulirati i objasniti filozofske probleme, njihov doprinos djelu i njihovu širu društvenu, kulturološku i znanstvenu relevantnost.

Konkretno, analizom književnih tekstova koji su na značajan način filozofski, studenti će moći:

1. Analizirati odnos književnosti i filozofije, ukazati na njihove zajedničke osobine i objasniti sličnosti i razlike među njima te na tim osnovama primjenjivati dubinsko i široko znanje te kritičko razumijevanje distinktivnih svojstava ovih disciplina za tumačenje njihove tradicije i njihova razvoja te njihov značaj u suvremenom društvu, kulturi i obrazovanju
2. Opisati, definirati, razlikovati, usporediti osnovne povijesne i teorijske činjenice filozofskog sadržaja u relevantnim književnim djelima (i djelima drugih umjetnosti), objasniti na koji je način on generiran i koju retoričku, estetsku i sadržajnu funkciju ima u djelu
3. Interpretirati književne tekstove ukazujući na njihovu filozofsku dimenziju, pokazati kojim je književnim metodama ta dimenzija generirana, analizirati njezin doprinosi vrijednosti književnog djela i povezati ju se relevantnim društvenim problemima
4. Objasniti, razlikovati, analizirati i kritički se osvrnuti na filozofske teme s obzirom na njihovu artikulaciju u književnom tekstu
5. Razviti vještine čitanja i pisanja koje su potrebne za kritičko čitanje, razumijevanje, analizu i interpretaciju književnih i filozofskih tekstova te informirano, kritičko i jasno promišljanje o njima
6. Napisati argumentirani tekst o filozofskom problemu na temelju njegove artikulacije u književnom djelu

odnosno interpretaciju književnog teksta koji u podlozi ima određeni filozofski segment

7. Primijeniti znanstvene metode filozofskog istraživanja u domenu književnosti odnosno metodu književne analize aplicirati na čitanje, analizu i interpretaciju filozofskih tekstova

8. Implementirati spoznaje o filozofskim problemima na književna djela primjenom osnovnih metoda i strategija kritičkog mišljenja

9. Razviti sposobnost samostalnog i neovisnog sagledavanja književnih tekstova i filozofskih problema iz različitih perspektiva i te perspektive uklopiti u pripremu nastavnog sadržaja književnosti i filozofije

S obzirom na relevantne književne tekstove (vidjeti točku 4. sadržaja), studenti će moći:

1. U djelu *Stranac* prepoznati relevantne filozofske teme (apsurd, egzistencijalizam, javne/društvene norme, alijenacija i nepripadnost), analizirati književne metode koje Camus koristi kako bi o tim temama razvio određene stavove, ukazati na koji način zahvaćanje tih stavova utječe na čitateljevo razumijevanje djela i na čitateljevu konceptualizaciju pojma apsurd

2. U djelu *Život je san* studenti će identificirati, analizirati i interpretirati skeptički argument iz sna i objasniti njegov značaj za pitanje čovjekove sposobnosti spoznaje prirode svijeta i tumačenje svojeg iskustva; interpretirati će djelo s obzirom na ovako definira skeptički problem i ukazati na relevantne segmente djela koji omogućuju filozofsku artikulaciju ideja skepticizma.

3. U djelu *Zločin i kazna* studenti će prepoznati, analizirati i objasniti temeljne pojmove moralne filozofije (deontološka etika, utilitarističko rezoniranje, pitanje odgovornosti, krivnje i motivacije, internalističke i eksternalističke teorije razloga za djelovanje, problem kazne) koji su u osnovi tematske dimenzije djela; interpretirati djelo na način da prepoznaju književne metode koje Dostojevski koristi za artikulaciju ovih filozofskih problema i s obzirom na njihov doprinos vrijednosti djela, na temelju književne artikulacije definirati filozofske pojmove u osnovi djela.

4. U djelu *Preobražaj* prepoznati, analizirati i objasniti centralne filozofske motive (alienacija, absurd, egzistencija, besmisao, svrhovitost, identitet i njegova nužna i kontingentna obilježja, odgovornost, obitelj); interpretirati djelo s obzirom na njihovu artikulaciju i objasniti značaj ovih motiva za čovjekovo iskustvo u suvremenom društvu i kulturi.

5. Na temelju djela *Sluškinjina priča* prepoznati, objasniti i analizirati filozofske probleme vezane za moralnu i političku filozofiju (demokracija, totalitarizam, ljudska prava, reproduktivna prava, ženska pitanja, majčinstvo, emocije, ljubav, brak i seksualnost), objasniti kako se ta pitanja artikuliraju u djelu, prepoznati načine na koja su ona relevantna u suvremenom društvu i kritički o njima diskutirati. Studenti će moći ukazati na osnovne značajke metode misaonog eksperimenta i povezati njegovu konstrukciju sa žanrovima utopije i distopije.

6. U djelu *Otelo* prepoznati temeljne filozofske probleme (karakter, moralna odgovornost i povjerenje, svjedočanstvo i njegova nepouzdanost, samospoznaja i njezin nedostatak) i književne moduse kojima su oni generirani; analizirati centralne monologe i dijaloge s obzirom na ovako formulirana filozofska pitanja.

1.4. Sadržaj predmeta

Sadržaj kolegija organizirat će se tako da se u uvodnom dijelu kolegija razmotri nekoliko tematskih cjelina svrha kojih je analizirati odnos filozofije i književnosti i njihovu međusobnu prožetost. U drugom dijelu kolegija naglasak će biti na konkretnim filozofskim problemima i književnim djelima koja ta djela problematiziraju (odabir djela i autora ovisit će o konkretnim interesima studenata i njihovom predznanju, uz nastojanje da se obuhvate djela koja su na popisu osnovnoškolske i srednjoškolske lektire).

Kolegij će se organizirati kroz nekoliko tematskih cjelina:

1. Filozofija i književnost:

- sličnosti i razlike filozofije i književnosti, filozofskoga i književnoga djela
- pitanje definiranja, ciljeva i vrijednosti književne prakse i filozofije
- Platonova teza o 'sukobu' pjesnika i filozofa i suvremene interpretacije tog sukoba
- književna tradicija nasuprot filozofskoj
- književni i filozofski žanrovi
- književno vs. filozofsko iskustvo: emocije, subjektivnost, objektivnost

2. Filozofske teme i filozofska književnost

- postoje li distinktivno filozofske teme? (problem određenja filozofije)

- filozofska književnost: filozofija u književnosti vs. filozofija kroz književnost
- književni tekst kao primjer ili protuprimjer filozofskoj teoriji
- problem interpretacije (filozofsko)književnog teksta
- važnost 'lijepog' pisanja' u književnosti
- mimetička dimenzija književnosti
- književnost i perspektive
- pitanje autorovih namjera i značenje teksta

3. Književna filozofija

- Platon i dijaloz
- Augustin i ispovijedi
- Nietzsche i aforizmi
- filozofija, misaoni eksperimenti i argumentacija

4. Analiza filozofskih problema i književnih djela

Razmatrat će se i analizirati centralna filozofska pitanja: sloboda volje i determinizam, skepticizam, problem spoznaje, pitanje dobrog života, romantična ljubav, priroda vremena, etička pitanja: vrline i karakter, etička pitanja: moralne teorije, dobro, zlo i pravedno, bioetička pitanja od pobačaja do eutanazije, politička pitanja: od uređenja države do društvene pravednosti, problem klimatskih promjena i ekološke krize, pitanje smrti, egzistencijalizam i smisao života.

Književna djela koja će se razmatrati (u dogovoru sa studentima i s obzirom na relevantne lektirne naslove uvrštene u ispitne kataloge u osnovnim i srednjim školama): Krleža, Miroslav, *Gospoda Glembajevi*; Marinković, Ranko, *Kiklop*; Calderón de la Barca, Pedro, *Život je san*; Camus, Albert, *Stranac*, *Kuga*; Dostojevski, Fjodor Mihajlovič, *Zločin i kazna*; Kafka, Franz, *Preobražaj*; Proust M., *U potrazi za izgubljenim vremenom*; Salinger, Jerome, *Lovac u žitu*; Shakespeare, William, *Otelo*, *Hamlet*, *Kralje Lear*; Sartre, *Mučnina*. Osim proznih, obrađivat će se i poezija, a cilj je u raspravi obuhvatiti i djela popularne kulture (pr. Margaret Atwood, *Sluškinjina priča*; Huxley, A. *Vrli novi svijet*; Ishiguro Kazua, *Nikad me ne ostavlja*).

5. Filozofska književnost i popularna umjetnost

- filozofija u jeziku vs. filozofija u slikama
- popularna umjetnost i tzv. laka dostupnost sadržaja
- filozofija u filmu i televizijskim serijama: od *Westworlda* do *Igre prijestolja*

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci					
	☒ seminari i radionice	☒ multimedija i mreža					
	☐ vježbe	☐ laboratorij					
	☐ obrazovanje na daljinu	☒ mentorski rad					
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____					
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Redovito prisustvo na nastavi i čitanje relevantnih tekstova							
1.8. Praćenje ⁵¹ rada studenata							
Pohađanje nastave	x	Aktivnost u nastavi	x	Seminarski rad	x	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	x	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	x
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	x	Referat		Praktični rad	

⁵¹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Vrednovanje ishoda učenja održava se tokom semestra putem kolokvija, aktivnosti na nastavi i na završnom ispitu.							
1. Objasniti odnos književnosti i filozofije, ukazati na njihove zajedničke osobine i analizirati razlike među njima - provjera činjeničnog znanja, prepoznavanje relevantnih tekstova, identifikacija književnih u odnosu na filozofske segmente odabranih tekstova							
2. Prepoznati filozofski sadržaj u književnom djelu (i djelima drugih umjetnosti), objasniti na koji je način on generiran i koju retoričku, estetsku i sadržajnu funkciju ima u djelu - analiza djela, rad na tekstu							
3. Interpretirati književne tekstove ukazujući na njihovu filozofsku dimenziju i pokazati kako ta dimenzija doprinosu vrijednosti književnog djela - pisani rad, analiza i interpretacija tekstova							
4. Objasniti, analizirati i kritički se osvrnuti na filozofske teme s obzirom na njihovu artikulaciju u književnom tekstu - rad na tekstu, analiza i interpretacija književnih djela, identifikacija filozofskog problem							
5. Razviti vještine čitanja i pisanja koje su potrebne za kritičko čitanje književnih i filozofskih tekstova - seminarski rad							
6. Napisati argumentirani tekst o filozofskom problemu odnosno interpretaciju književnog teksta koji u podlozi ima određeni filozofski - seminarski rad							
7. Primijeniti znanstvene metode filozofskog istraživanja u domenu književnosti odnosno metodu književne analize aplicirati na čitanje, analizu i interpretaciju filozofskih tekstova - seminarski rad, rad na tekstu							
8. Implementirati spoznaje o filozofskim problemima na književna djela primjenom osnovnih metoda i strategija kritičkog mišljenja - analiza djela, seminarski rad							
9. Razviti sposobnost samostalnog i neovisnog sagledavanja književnih tekstova i filozofskih problema iz različitih perspektiva i te perspektive uklopiti u pripremu nastavnog sadržaja književnosti i filozofije -rad na tekstu							
1 – 6 praktični dio: analiza djela, rad na tekstu, aplikacija interpretativnih metoda							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Barfield R. (2011), <i>On the Ancient Quarrell between Philosophy and Poetry</i> , Cambridge UP							
Hagberg G.L. ur. (2016), <i>Fictional Characters, Real Problems</i> , OUP (izbor)							
Goldman A. (2013), <i>Philosophy and the Novel</i> , OUP							
Murdoch I. (1999), <i>Existentialists and Mystics: Writings on Philosophy and Literature</i> , New York: Allen Lane The Penguin Press							
Zamir T. (2007), <i>Double Vision. Moral Philosophy and Shakespearean Drama</i> , Princeton University Press							
Warner M. "Philosophy and Literature: Yesterday, Today and Tomorrow" in Schroeder							
Wartenberg, Th. "Film as Philosophy" in P. Livingston & C. Plantinga (eds.) <i>The Routledge Companion to Film and Philosophy</i> , London: Routledge, 2008							
(i odabrana književna djela)							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Abrams M.H. (1971), <i>Natural Supernaturalism, Tradition and Revolution in Romantic Literature</i> , New York: W.W: Norton & Company							
Attridge D. (2015), <i>The Work of Literature</i> , OUP							
D'Oro G. i S. Overgaard, <i>The Cambridge Companion to Philosophical Methodology</i> , Cup, 2017							
Dummett M. <i>The Nature and Future of Philosophy</i> , Columbia UP, 2010							
Kitcher P. (2011), 'Philosophy Inside Out', <i>Metaphilosophy</i> 42: 248-260							
Hagberg G.L. i Walter Jost ur. (2010), <i>A Companion to the Philosophy of Literature</i> , Wiley-Blackwell, 2010							
Nussbaum M. (1990), <i>Love's Knowledge: Essays on Philosophy and Literature</i> , Oxford University Press							
John. E. (2010), „Literature and the Idea of Morality“, in Hagberg G. and Jost W. (eds.), <i>A Companion to the</i>							

Philosophy of Literature, Wiley-Blackwell

Lamarque P. (2009), *The Philosophy of Literature*, Oxford, Blackwell

Lamarque P. i S.H. Olsen (1994), *Truth, Fiction and Literature*, OUP (izbor)

Olsen S.H. (1987), *The End of Literary Theory*, OUP

Felski R. (2008), *Uses of Literature*, Willey

Rowe, M. W. (1996), „Poetry and Abstraction“, *British Journal of Aesthetics*, 36, pp. 1-15.

Seller A. i Gaydon P. (2016), *Literary Studies and the Philosophy of Literature*, Palgrave

Shelley, *Defence of Poetry* (online)

Spolsky E. (2015), *The Contracts of Fiction, Cognition, Culture, Community*, Oxford UP

Vidmar I. (2013), „Filozofija i književnost o svijetu i čovjeku: isto a različito“, *Prolegomena*, 12, 2, pp. 285 – 313

Vidmar Jovanović I. (2019), *Narrative Art, Knowledge and Ethics*, Filozofski fakultet Rijeka

Vidmar Jovanović I. (2021), *Umjetnost genija: Kant i suvremena filozofija pjesništva*, Filozofski fakultet Rijeka

Vidmar I. „The Philosophers' Virtues“, *A&P- Anthropology and Philosophy*, 2017

Vidmar I. „Challenges of Philosophical Art“, *Proceedings of the European Society for Aesthetics*, 2016

Vidmar I. „Zar zaista nema napretka u filozofiji?“, *Godišnjak Instituta za filozofiju*, 2016

Vidmar I, „Big Philosophical Questions: Why They Matter and Why They are still Around?“, *The European Legacy*, 2018

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Literatura je dostupna u e-izdanju		

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Standardni postupci osiguranja kvalitete koje je razradio i vodi Odbor za kvalitetu Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci (evaluacija rada nakon završetka nastave).

Opće informacije

Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Ana Gavran Miloš	
Naziv predmeta	Filozofska terapija u antičkoj etici	
Studijski program	Diplomski studij filozofije + C segment	
Status predmeta	izborni	
Godina	1. i 2. godina diplomskog studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

2. OPIS PREDMETA

1.13. Ciljevi predmeta

Cilj kolegija je upoznati studente s idejom filozofije kao načina života, te njezine terapeutske uloge u razdoblju antičke filozofije, s naglaskom na helenističko razdoblje. Posebna pozornost obratit će se na razumijevanje etičkih teorija i temeljnih pojmova sreća, vrlina, kao i razumijevanje uloge koju emocije imaju u tim teorijama. Osim toga, cilj kolegija je pojasniti praksu terapeutskih argumenata u okviru različitih antičkih škola, koje predstavljaju različite modele filozofije kao vještine življenja i pružaju uvid u različite načine kako filozofija može imati naglašenu praktičnu ulogu u transformiranju života pojedinca, te pružiti strategije za ostvarenje dobrog

života, osobnu, ali i društvenu promjenu.

1.14. Uvjeti za upis predmeta

/

1.15. Očekivani ishodi učenja za predmet

Nakon odslušanog kolegija studenti će moći:

1. Analizirati i kritički evaluirati različite etičke sustave u antičkoj filozofiji (Sokrat, Platon, Aristotel, epikurovci, stoici, skeptici) i određenja dobrog života.
2. Interpretirati i usporediti shvaćanje filozofije kao načina života s drugim shvaćanjima filozofije (znanstveno i humanističko).
3. Identificirati strukturu terapijskih argumenata u različitim antičkim filozofskim školama, te njihovu primjenu kao strategije za ostvarenje dobrog života.
4. Analizirati odnos razuma i emocija kroz različite antičke filozofske škole te njihovu ulogu u ostvarenju dobrog života.
5. Koristiti različite dijalektičke strategije antičkih filozofskih škola za razvoj samorefleksije i praktičnog promišljanja.

1.16. Sadržaj predmeta

U kolegiju polazimo od središnjeg pitanja antičke etike, u kojem se pitamo kako trebamo živjeti s ciljem ostvarenja dobrog života, a za grčke filozofe dobar život izjednačen je sa srećom (*eudaimonia*). Artikulacija tog pitanja kroz različite antičke filozofske škole pružit će uvid u specifično razumijevanje uloge koju filozofija ima u svakodnevnom životu u smislu da pruža resurse za suočavanje s bolnim i teškim životnim iskustvima, različitim oblicima životnih nedaća i ljudskom patnjom. Zbog toga su česti problemi kojima se bave antički filozofi u okviru etike upravo istraživanje različitih vrsta strahova, poput straha od smrti ili bogova, zatim problemi koji se tiču pretjeranih emotivnih reakcija poput bijesa i agresije, potom pitanje ljubavi i prijateljstva, a sve s ciljem traženja strategije za rješavanje tih problema koji stoje na putu ostvarenja dobrog života. Filozofske strategije zahtijevale su pri tome vrlo strogo i sustavno izučavanje svega onoga što utječe na naš život – od razumijevanja toga od čega se svijet sastoji i kako je nastao, kako bi se riješio primjerice strah od smrti, do propitivanja društva, društvenih normi i uloge zajednice u postizanju dobrog života.

Zbog toga su antički filozofi ulogu filozofije vidjeli kroz vrlo naglašenu analogiju s medicinom: jednako kako medicina liječi tjelesne tegobe, filozofija, smatrali su, liječi naše mentalne tegobe. Filozofski proces liječenja odvija se kroz primjenu uobičajenog filozofskog oruđa, argumenta, koji u ovom obliku postaje tzv. terapijski argument. U okviru kolegija obradit će se različite škole i njihove koncepcije dobrog života, te kroz te različite filozofske modele pokazati kako sustavna etička analiza omogućava poboljšanje života. Sadržaj kolegija obradit će se kroz sljedeće cjeline:

1. antička filozofija kao vještina življenja (Nussbaum, Hadot, Sellars)
2. antička etika i pojam dobrog života (*eudaimonia*, emocije, razum, vrlina)
3. filozofi, filozofske škole i terapijski argumenti (Sokrat, Platon, Aristotel, epikurovci, stoici, skeptici)

1.17. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
	☐ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
	☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☒ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____

1.18. Komentari

1.19. Obveze studenata

Studenti su obavezni čitati zadane tekstove i aktivno sudjelovati u nastavi, osobito u kritičkim raspravama o pročitanim tekstovima s ciljem argumentiranog iznošenja vlastitih stavova o sadržajima vezanim uz kolegij i srodnim temama. Studenti su dužni položiti kolokvij i napisati esej na zadanu temu.

1.20. <i>Praćenje⁵² rada studenata</i>							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	0,5	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej	1	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.21. <i>Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu</i>							
Ishodi učenja vrednovat će se tijekom nastave kroz praćenje aktivnog sudjelovanja u nastavi, kroz informirane rasprave, pisanje kolokvija, te kroz esej. U kolegiju nije predviđen završni ispit, već se svi ocjenski bodovi stječu tijekom trajanja kolegija. Detaljna razrada svih elemenata ocjenjivanja prikazat će se u izvedbenom planu.							
1.22. <i>Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)</i>							
4. M. Nussbaum (2019) <i>Terapija žudnje: teorija i praksa u helenističkoj etici</i> . Zagreb: Mizantrop. 5. Aristotel (1980) <i>Nikomahova etika</i> . Beograd: BIGZ. 6. Epiktet (2006) <i>Priručnik</i> . Zagreb: KruZak. 7. Ciceron (1975) <i>O krajnostima dobra i zla</i> . Sarajevo: Veselin Masleša. 8. Marko Aurelije (2017) <i>Meditacije</i> . Zagreb: Planetopija.							
1.23. <i>Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)</i>							
1. Gregorić, P., Grgić, F. i Hudoletnjak Grgić, M. <i>Helenistička filozofija</i> , KruZak, Zagreb 2005. 2. Ciceron, M.T. <i>Rasprave u Tuskulu</i> , Srpska književna zadruga, Beograd, 1974. 3. Ciceron, M.T. <i>Filozofski spisi</i> , Matica srpska, Novi sad, 1987. 4. Ciceron, M.T. <i>Libri politici I-II</i> , Demetra, Zagreb, 1995-6. 5. Ciceron, M.T. <i>Libri Theologici</i> , Demetra, Zagreb, 1999. 6. Ciceron, M.T. <i>Lelije ili o prijateljstvu</i> , CID-NOVA, Zagreb, 2006. 7. Ciceron, M.T. <i>O dužnostima</i> , Nova akropola, Zagreb, 2006. 8. Epiktet, <i>Knjižica o moralu – Razgovori</i> , CID-NOVA, Zagreb, 2002. 9. Plotin, <i>Eneade I</i> , Književne novine, Beograd, 1984. 10. Seneka, L.A. <i>O gnjevu</i> , Rad, Beograd, 1959. 11. Seneka, L.A. <i>Rasprava o blaženom životu i odabrana pisma Luciliju</i> , Grafos, Beograd, 1978. 12. Seneka, L.A. <i>Pisma prijatelju</i> , Matica srpska, Novi sad, 1987.							
1.12. <i>Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu</i>							
<i>Naslov</i>				<i>Broj primjeraka</i>		<i>Broj studenata</i>	
1.24. <i>Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija</i>							
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva, te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.							

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Predrag Šustar
Naziv predmeta	Filozofski problemi znanosti

⁵² **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj kolegija je dublje upoznati studenta s najvažnijim filozofskim problemima znanosti i tako ga osposobiti za razumijevanje problematike i samostalan rad u tom području; razlikovanje znanosti od pseudoznanosti; testiranje znanstvenih teorija; modeli znanstvenog objašnjenja; društvena uvjetovanost znanosti, itd.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema uvjeta.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Student bi trebao moći opisati i ponuditi argumente za osnovne pozicije u filozofiji znanosti i osnovne pozicije u pogledu prirode znanstvenog napretka.

1.4. Sadržaj predmeta

Falsifikacionizam i problem demarkacije

Pokušaj eksplicitnog određenja granice između znanosti i ne-znanosti; Popperov kriterij opovrgljivosti; Duhem-Quineov argument; Lakatosev sofisticirani falsifikacionizam. (Karl Popper: "Science: Conjectures and Refutations"; Hilary Putnam: "The 'Corroboration' of Theories")

Struktura znanstvenog objašnjenja

Rasprave o strukturi znanstvenog objašnjenja; Hempelov nomološko-deduktivni model i njegove kritike; kauzalno i teleološko objašnjenje; objašnjenje u društvenim znanostima. (Carl Hempel & Paul Oppenheim: "Studies in the Logic of Explanation"; Wesley Salmon: "Why Ask, "Why?"? An Inquiry Concerning Scientific Explanation")

Kritika objektivnosti opservacija

Uloga i priroda opservacija u znanosti i spoznaji općenito; jesu li opservacije nezavisne od predznanja, prihvaćene teorije i očekivanja? (Norwood Russell Hanson: "Observation"; Thomas Kuhn: "Priroda i nužnost znanstvenih revolucija")

Bayesovski pristup znanosti

Odnos hipoteze i evidencije; stupanj u kojem evidencija potkrepljuje hipotezu; interpretacija poznatih epizoda iz povijesti znanosti u bayesovskom duhu. (Colin Howson & Peter Urbach: "Scientific Reasoning The Bayesian Approach"; A.F. Chalmers: "The Bayesian Approach")

Prostor i geometrija

Rasprave o prirodi prostora; relacijsko i apsolutno shvaćanje; ne-euklidske geometrije; konvencionalizam. (Henri Poincare: "O prirodi aksioma"; Hans Reichenbach: "Priroda geometrije")

Strogi program u sociologiji spoznaje

Problem društvene uvjetovanosti ljudskog znanja; ispitivanje generalnih mehanizama formiranja vjerovanja i pokušaj izdvajanja valjanih mehanizama koji dovode do opravdanih i racionalnih vjerovanja od nevaljanih mehanizama koji dovode do neopravdanih i iracionalnih vjerovanja. (David Bloor: "Strogi program sociologije spoznaje"; Larry Laudan: "Pseudo-znanost u znanosti?")

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo __konzultacije_____

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Student je dužan prisustvovati nastavi, izložiti seminarski rad i obraditi zadanu literaturu.

1.8. Praćenje ⁵³ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	1	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
*OCJENIVANJE							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
- Karl Popper: <i>Conjectures and Refutations - The Growth of Scientific Knowledge</i>, Routledge, 1989. (izbor) - Janet Kourany: <i>Scientific Knowledge – Basic Issues in the Philosophy of Science</i>, Wadsworth, 1987. (izbor) - Newton-Smith, W.H. <i>The Rationality of Science</i>, London, Routledge, (1981 (1990)) (izbor) - Laudan, Larry : <i>Progres and its Problems</i>, Berkeley, University of California Press, 1978. (izbor)							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
(navedeni tekstovi dostupni su kao skripta u fotokopirnici Fakulteta) - Karl Popper: "Science: Conjectures and Refutations", predavanje održano 1953, pretiskano u knjizi <i>Conjectures and Refutations - The Growth of Scientific Knowledge</i>, Routledge, 1989. (prvo izdanje 1963) - Hilary Putnam: "The 'Corroboration' of Theories", članak objavljen u zborniku P.S. Schlipa <i>The Philosophy of Karl Popper</i>, Open Court, 1974, pretiskan u zborniku Hondericha i Burnyeata <i>Philosophy as It Is</i>, Penguin Books, 1979. - Carl Hempel & Paul Oppenheim: "Studies in the Logic of Explanation", selekcija dijelova iz istoimenog članka objavljenog u časopisu <i>Philosophy of Science</i>, Vol.15, 1948, pretiskano u zborniku Janet Kourany <i>Scientific Knowledge – Basic Issues in the Philosophy of Science</i>, Wadsworth, 1987. - Wesley Salmon: "Why Ask, "Why?"? An Inquiry Concerning Scientific Explanation", članak objavljen u <i>Proceedings and Addresses of the American Philosophical Association</i>, Vol.51, 1978, pretiskano u zborniku Janet Kourany <i>Scientific Knowledge – Basic Issues in the Philosophy of Science</i>, Wadsworth, 1987. - Norwood Russell Hanson: "Observation", poglavlje I knjige <i>Patterns of Discovery</i>, Cambridge University Press, 1958. - Thomas Kuhn: "Priroda i nužnost znanstvenih revolucija", poglavlje IX iz knjige <i>Struktura znanstvenih revolucija</i>, Jesenski i Turk, Zagreb, 2002. (<i>The Structure of Scientific Revolutions</i>, University of Chicago Press, 1962.) - Colin Howson & Peter Urbach: "Scientific Reasoning The Bayesian Approach", dio poglavlja 4 iz knjige <i>Scientific Reasoning - The Bayesian Approach</i>, Open Court, 1989. - A.F. Chalmers: "The Bayesian Approach", poglavlje 12. knjige <i>What is this thing called Science?</i>, Open University Press, 1999. (1978.) - David Bloor: "Strogi program sociologije spoznaje", iz zbornika Darka Polška <i>Sociologija znanstvene spoznaje – "Strogi program" i "Edinburška škola"</i>, HKD, Rijeka, 1995. - Larry Laudan: "Pseudo-znanost u znanosti?" iz zbornika Darka Polška <i>Sociologija znanstvene spoznaje – "Strogi program" i "Edinburška škola"</i>, HKD, Rijeka, 1995.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
Naslov				Broj primjeraka		Broj studenata	

⁵³ VAŽNO: Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

<i>1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija</i>		
<i>Kvaliteta i uspješnost kolegija ispituje se anonimnom anketom među polaznicima kolegija.</i>		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	
Naziv predmeta	Hrvatska filozofija	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1-2 diplomskog	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>
Cilj je predmeta da studenti upoznaju i analiziraju najpoznatije hrvatske filozofe, posebice : Hermana Dalmatina, Franu Petrića, Jurja Dragišića, Ruđera Boškovića i Stjepana Zimmermanna. Nakon izvršavanja studijskih obveza u predmetu očekuje se da studenti: - poznaju povijest hrvatske filozofije (glavne predstavnike);   - poznaju filozofiju Petrića, Boškovića i Zimmermanna;   - mogu analizirati njihova najistaknutija djela;   - mogu usporediti hrvatske sa svjetskim filozofima tog razdoblja;   - mogu vrednovati doprinos hrvatskih filozofa sveukupnoj svjetskoj filozofskoj baštini.
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>
Očekuje se da studenti budu sposobni;   - opisati i sažeto prenijeti osnovna znanja o hrvatskoj filozofiji, njenoj ulozi i značenju.   - da studenti mogu opisati, objasniti i međusobno usporediti razloge nastanka hrvatske filozofije.   - da studenti budu sposobni navesti, opisati, objasniti i argumentirati glavna filozofska područja i teme kojima su se bavili najznačajniji hrvatski filozofi.   - da studenti mogu analizirati (interpretirati) izvatke iz djela glavnih hrvatskih filozofa.   - da studenti mogu vrednovati teze najznačajnijih hrvatskih filozofa.
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>
I. Proučavanje starije hrvatske filozofije; duhovni razvoj Hrvata kroz srednji vijek do 15 st. Značenje kontakata s islamskim filozofskim nasljeđem, posebno posrednička uloga Hermana Dalmatina. Analiza hrvatske humanističke i renesansne filozofije. Filozofija Jurja Dragišića. Problem određenja i klasifikacije renesansnog platonizma i renesansnog aristotelizma (Frane Petrić), 'utopijski kompleks' u renesansnih platoničara (Petrić) problem odnosa filozofije i teologije u starijoj hrvatskoj filozofiji. Ruđer Bošković i recepcija njegovih prirodno-znanstvenih ideja, uz naročiti naglasak na djelo Theoria philosophiae naturalis.

II.

Novija hrvatska filozofija

Mogućnost utemeljenja hrvatske nacionalne filozofije

Intenzivno analiziranja djela Stjepana Zimmermanna.

III.

Analiza doprinosa hrvatskih filozofa sveukupnoj filozofskoj baštini.

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava		☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☒ mentorski rad ☒ ostalo				
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Za izvršavanje studijskih obveza potrebno je: Redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje u nastavi, pisanje eseja na zadanu temu, kolokviji/testovi znanja te seminarski rad (10-ak stranica). Uz ove zadatke, potrebno je da student položi pismeni ili usmeni ispit tijekom kojega se procjenjuje u kojoj su mjeri ostvareni zadani ciljevi.							
1.8. Praćenje ⁵⁴ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	0,5	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Tekstovi (izbor iz djela) Dalmatina, Petrića, Dragišića i Boškovića Zenko, F. (1997). (ur.). Starija hrvatska filozofija. Zagreb Zenko, F. (1995). (ur.). Novija hrvatska filozofija. Zagreb							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Bošković, R. (1974). Teorija prirodne filozofije. Zagreb. Petrić, F. (1998). Sretan grad, Zagreb. Petrić, F. (1979). Nova sveopća filozofija. Zagreb Dragišić, J – Proročanska rješenja u: Zenko, F. (1997). (ur.). Starija hrvatska filozofija. Zagreb Zimmermann, S. (1934). Temelji filozofije. Zagreb Zimmermann, S. (1942). Nauka o spoznaji. Zagreb							

⁵⁴ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Zimmermann, S. (1938). Religija i život. Zagreb

Zimmermann, S. (1943). Kriza kulture. Zagreb

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjek za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Predrag Šustar	
Naziv predmeta	Kantova Kritika čistoga uma	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Uvođenje u Kantovu teorijsku filozofiju treba studentu omogućiti da razumije osnove kritičke filozofije. To je ujedno i prvo upoznavanje s temeljima klasičnog njemačkog idealizma. Konačno, Kantova filozofija je vjerojatno najbolji uvod u raspravu o apriornoj spoznaji.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema uvjeta.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

1) čitanje i interpretiranje klasičnih tekstova moderne filozofije; 2) sposobnost pisanja seminarskog rada na zadanu temu iz Kritike čistog uma

1.4. Sadržaj predmeta

U okviru ovog kolegija posebna pozornost bit će posvećena sljedećim problemima iz Kantove prve Kritike: zor i pojam; apriorni oblici zora i ideja apriornosti. Kantovo objašnjenje apriornosti kao sheme nametnute vanjskom svijetu; dedukcija kategorija: metafizička i transcendentalne; načela čistoga razuma, s posebnom pažnjom posvećenom analogijama iskustva; Kantova kritika tradicionalne metafizike; suvremene reinterpretacije Kantovog filozofskog programa.

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
	☒ seminari i radionice	☒ multimedija i mreža
	☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☒ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☒ ostalo __konzultacije__

1.6. Komentari	Nastavu iz ovog kolegija izvodi nastavnik izabran u znanstveno zvanje docent i više iz područja humanističkih znanosti, polje filozofija.						
1.7. Obveze studenata							
Student je dužan redovito pohađati nastavu, izraditi seminarski rad kojega će izložiti usmeno na seminaru i u pismenom obliku predati nastavniku, te položiti usmeni ispit.							
1.8. Praćenje ⁵⁵ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	0,5	Seminarski rad	0,5	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
OCJENIVANJE Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Kant, Immanuel (1984), <i>Kritika čistoga uma</i> , prev., Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb; Guyer, Paul (ed.) (2006), <i>The Cambridge Companion to Kant</i> , Cambridge University Press, Cambridge.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Kant, Immanuel (1953), <i>Dvije rasprave (Prolegomena za svaku buduću metafiziku; Osnov metafizike čudoređa)</i> , prev., Matica hrvatska, Zagreb; ID. (1976), <i>Kritika moći suđenja</i> , prev., Naprijed, Zagreb; Kitcher, Patricia (ed.) (1998), <i>Kant's Critique of Pure Reason. Critical Essays</i> , Rowman and Littlefield, Lanham; Caygill, Howard (1995), <i>A Kant Dictionary</i> , Wiley-Blackwell, Oxford; Longuenesse, Be'atrice (2005), <i>Kant on the Human Standpoint</i> , Cambridge University Press, Cambridge.							
[Napomena: tijekom nastave, za potrebe studentskih seminarskih radova, bit će navedena dodatna literatura, s naglaskom na recentnijim radovima na ovom području.]							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
		Naslov	Broj primjeraka		Broj studenata		
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
Tijekom prvog dijela kolegija i po završetku, izvršit će se anonimna anketa o stupnju uspješnosti programa kolegija kod studenata.							

Opće informacije

Nositelj predmeta	Odsjek za filozofiju
Naziv predmeta	Kontinentalna filozofija poslije Hegela
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije

⁵⁵ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Status predmeta	izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3 ili 4
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA							
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>							
Cilj je kolegija upoznati studente sa misaonim strujanjima i osnovnim idejama suvremene kontinentalne filozofije s kraja devetnaestog i tijekom dvadesetog stoljeća. Kolegij je koncipiran kao povijesni pregled koji posebno vodi računa o sistematizaciji i mogućoj taksonomiji filozofskih stavova							
<i>1.2. Uvjeti za opis predmeta</i>							
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>							
Student će nakon položenog ispita biti u stanju:							
1. prepoznati i razlikovati temeljne pravce mišljenja u filozofiji 20. stoljeća							
2. objasniti Husserlovu ideju fenomenologije							
3. objasniti fenomenološki stav Merleau-Pontya i usporediti ga sa Husserlovim stavom.							
4. objasniti osnove teze hermeneutike							
5. usporediti hermeneutička učenja Gadamera i njegovih prethodnika							
6. objasniti Habermasovu interpretaciju učenja frankfurtske škole							
7. predstaviti učenja Lacana, Althussera i Foucaulta							
8. kratko upoznati studente s post-strukturalizmom Derride i njegovih sljebenika							
9. izložiti unutarnju dinamiku razvitka kontinentalne filozofije od Hegela do danas							
10. kritički sagledati razlike i poveznice dvaju suvremenih pristupa filozofiji							
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>							
Situacija u evropskoj filozofiji nakon raspada velikih filozofskih sistema njemačkog idealizma. Začetnici suvremene filozofije:							
S. Kierkegaard i filozofija egzistencije.							
F. Nietzsche: nadčovjek i prevrednovanje svih vrijednosti. S. Freud: uloga nesvjesnog i psihoanaliza.							
Filozofija fenomenologije: E. Husserl. Utjecaj na M. Merleau-Pontya i njegovu <i>Fenomenologiju percepcije</i> .							
Filozofija Martina Heideggera.							
Suvremena hermeneutika: H.G. Gadamer, K.O. Apel, P. Ricoeur.							
<i>1.5. Vrste izvođenja nastave</i>	☒	predavanja	☐	samostalni zadaci	☐	multimedija i mreža	
	☒	seminari i radionice	☐	laboratorij	☒	mentorski rad	
	☐	vježbe	☐	obrazovanje na daljinu	☒	ostalo konzultacije	
	☐	terenska nastava					
<i>1.6. Komentari</i>							
<i>1.7. Obveze studenata</i>							
Redovito pohađanje nastave, sudjelovati u seminarskim diskusijama, seminarski rad kojeg student treba prezentirati i u obliku eseja predati u propisanom terminu, kolokvij te završni ispit.							
<i>1.8. Praćenje⁵⁶ rada studenata</i>							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	(1)	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	

⁵⁶ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Portfolio						
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu						
*OCJENIVANJE						
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.						
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!						
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)						
Bazala, A., Povijest filozofije (sv.3), Zagreb 1912 Filipović, V., Novija filozofija zapada, Zagreb 1968. Galović M., Suvremena filozofija II, (Hrestomatija filozofije sv.8), Zagreb 1996. Pejović, D., Suvremena filozofija Zapada, Zagreb 1979. Foucault, M. Znanje i Moć, Globus, 1994.						
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)						
Copelston, F., A History of Philosophy, (vol. 7,8,9), London 1946. Habermas, J., Tehnika i znanost kao "ideologija", Zagreb 1986. Heidegger, Bitak i vrijeme, Zagreb, 1988. Husserl, E., Kartezijanske meditacije, I, II, Zagreb 1976. Mišćević, N., Marksizam i post-strukturalistička kretanja, Rijeka 1975. Nietzsche, F., Volja za moć, Zagreb 1983.						
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu						
		<i>Naslov</i>	<i>Broj primjeraka</i>	<i>Broj studenata</i>		
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija						
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj kolegija, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.						

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Majda Trobok	
Naziv predmeta	Kritičko mišljenje	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1.,2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA**1.1. Ciljevi predmeta**

Cilj je kolegija upoznati studente sa nešto naprednijim i formalnijim pristupom kritičkom mišljenju. Potrebno je u tu svrhu (u okviru predmeta):

- definirati i razlikovati deduktivnu od induktivne logike

- definirati i analizirati strategije u deduktivnoj logici - definirati i opisati induktivni model - analizirati pojam definicije i identifikacije							
1.2. Uvjeti za upis predmeta							
/							
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet							
Očekuje se da studenti nakon odslušanog predmeta i prezentiranih seminara							
- mogu razlikovati i kritički analizirati deduktivno i induktivno zaključivanje - budu osposobljeni definirati i analizirati strategije u deduktivnoj logici - mogu analizirati induktivni model - budu osposobljeni definirati i kritički analizirati pojam definicije							
1.4. Sadržaj predmeta							
Deduktivna i induktivna logika. Strategije u deduktivnoj logici. Induktivni model. Definicija i identifikacija.							
1.5. Vrste izvođenja nastave		x predavanja x seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			x samostalni zadaci x multimedija i mreža ☐ laboratorij x mentorski rad x ostalo _____ konzultacije _____		
1.6. Komentari		- Nastava se izvodi pretežito mentorski, te seminarski i izravnim istraživačkim radom studenata, kojima se u obliku predavanja nudi uvod u problematiku i načela metodologije. Očekuje se visok stupanj samostalnog promišljanja i istraživanja. Treba osigurati mogućnost korištenja informatičke učionice. - Predmet se uvode za one koji žele nešto više znati o kritičkom mišljenju i koje zanima formalniji pristup toj tematici. - Preduvjet za upis predmeta: položeni ispit iz Uvoda u Kritičko mišljenje ili Kritičko mišljenje za nastavnike ili Logike. U članku 33. stavku 3. Pravilnika o studijima Sveučilišta u Rijeci definirano je da 1 ECTS bod predstavlja u pravilu 30 sati ukupnog prosječnog studentskog rada uloženg za stjecanje ishoda učenja, pa stoga i za prolaznu ocjenu na kolegiju. Na osnovi članka 31. Pravilnika o studiranju na preddiplomskom i diplomskim studijima Filozofskoga fakulteta u Rijeci određivanje broja sati obaveznog prisustva na nastavi diskreciono je pravo nositelja kolegija, a riječ je o maksimalno 70% ukupne nastave iz predmeta. S obzirom na to da je u programu kolegija navedeno da je obaveza studenata prisustvovati na 70% nastavnih sati, slijedi iz toga da izostanak s 30% nastave neće prosječnog studenta spriječiti u stjecanju ishoda učenja. Valjda stoga podcrtati da je postotak broja sati prisustva na nastavi od 70% dovoljan uvjet za stjecanje ishoda učenja (u tom segmentu aktivnosti). Izračun ECTS bodova za aktivnost „prisustvovanje nastavi“ za kolegij: 70% od 30 nastavnih sati = 70% od 1350 minuta (30x45min.) = 945 minuta = 15,75 solarnih (sunčanih) sati = 0,525 ECTS-a					
1.7. Obveze studenata							
Studenti su dužni prisustvovati i aktivno učestvovati u nastavi te uspješno prezentirati dva seminara tijekom nastave.							
1.8. Praćenje ⁵⁷ rada studenata							
Pohađanje nastave	0.5	Aktivnost u nastavi	0.5	Seminarski rad	1	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	0.7
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0.3	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

⁵⁷ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenata na predmetu prati se kroz aktivno sudjelovanje u nastavi, pogotovo na seminarima te kod prezentacije seminara. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 100 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici).

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Hintikka, J. i Bachman, J., 1991, *What if...? Toward Excellence in Reasoning*, Mayfield Publishing Company

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Thomson, A., 1996, *Critical Reasoning – A Practical Introduction*, Routledge.

Diestler, S., 1994, *Becoming a Critical Thinker-A User-Friendly Manual*, Macmillain Publishing Company.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Praćenje kvalitete nastave i uspjehnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjek za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof dr. sc. Majda Trobok	
Naziv predmeta	Kritičko mišljenje za nastavnike	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1.,2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA**1.1. Ciljevi predmeta**

Cilj je kolegija upoznati studente sa osnovnim pojmovima i problematikom kritičkog rasuđivanja te njegovom primjenom i važnosti u nastavničkom procesu.

Potrebno je u tu svrhu (u okviru predmeta):

- opisati i analizirati metode i strategije kritičkog mišljenja
- analizirati strukturu argumenta
- razlikovati i usporediti strukture argumenata
- definirati i usporediti istinitost sudova i valjanosti argumenata
- opisati i analizirati kritičke eseje
- definirati osnovne elemente kritičkog eseja

1.2. Uvjeti za upis predmeta

/

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da studenti nakon odslušanog predmeta i prezentiranih seminara

- budu osposobljeni kritički analizirati osnovne metode i strategije kritičkog mišljenja
- budu osposobljeni analizirati strukturu argumenta i primijeniti odgovarajuće postupke kod pojedinih argumenata
- budu osposobljeni razlikovati istinitost premisa i konkluzije, i valjanost argumenta
- mogu definirati i analizirati osnovne elemente kritičkog eseja i primijeniti definirane elemente kod pisanja eseja

1.4. Sadržaj predmeta

Osnovne metode i strategije kritičkog mišljenja. Definicije. Argument. Istinitost sudova-valjanost argumenata. Analiza argumentativnih tekstova/eseja.

1.5. Vrste izvođenja nastave

x **predavanja**

x seminari i radionice

vježbe

obrazovanje na daljinu

terenska nastava

x **samostalni zadaci**

x **multimedija i mreža**

laboratorij

x **mentorski rad**

x ostalo _____ konzultacije _____

1.6. Komentari

Nastava se izvodi i kroz seminarski rad i izravnim istraživačkim radom studenata, kojima se u obliku predavanja nudi uvod u problematiku i načela metodologije. Očekuje se visok stupanj samostalnog promišljanja i istraživanja.

Predmet je uvodi zbog potreba studenata i sa ostalih odsjeka za osnovama metoda i strategija kritičkog rasuđivanja s obzirom da se kritičko mišljenje korespondentno i aplikabilno u svim znanstvenim domenama.

U članku 33. stavku 3. Pravilnika o studijima Sveučilišta u Rijeci definirano je da 1 ECTS bod predstavlja u pravilu 30 sati ukupnog prosječnog studentskog rada uložengog za stjecanje ishoda učenja, pa stoga i za prolaznu ocjenu na kolegiju.

Na osnovi članka 31. Pravilnika o studiranju na preddiplomskom i diplomskim studijima Filozofskoga fakulteta u Rijeci određivanje broja sati obaveznog prisustva na nastavi diskreciono je pravo nositelja kolegija, a riječ je o maksimalno 70% ukupne nastave iz predmeta. S obzirom na to da je u programu kolegija navedeno da je obaveza studenata prisustvovati na 70% nastavnih sati, slijedi iz toga da izostanak s 30% nastave neće prosječnog studenta spriječiti u stjecanju ishoda učenja.

Valjda stoga podcrtati da je postotak broja sati prisustva na nastavi od 70% dovoljan uvjet za stjecanje ishoda učenja (u tom segmentu aktivnosti). Izračun ECTS bodova za aktivnost „prisustvovanje nastavi“ za kolegij: 70% od 30 nastavnih sati = 70% od 1350 minuta (30x45min.) = 945 minuta = 15,75 solarnih (sunčanih) sati = 0,525 ECTS-a

1.7. Obveze studenata

Studenti su dužni prisustvovati i aktivno učestvovati u nastavi te uspješno prezentirati seminarski rad tijekom nastave.

1.8. Praćenje⁵⁸ rada studenata

Pohađanje nastave	0.5	Aktivnost u nastavi	0.5	Seminarski rad	1.5	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	0.7
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0.8	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenata na predmetu prati se kroz aktivno sudjelovanje u nastavi, pogotovo na seminarima te kod prezentacije seminara. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 100 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici).

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta.

⁵⁸ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)		
3. Klooster D., 2003, 'Što je kritičko mišljenje?', <i>Metodički ogledi</i> , Vol.9, No.2, str. 87-95.		
4. Kalin, B., 1982, <i>Logika i oblikovanje kritičkog mišljenja</i> , Zagreb, Školska knjiga ili Thomson, A., 1996, <i>Critical Reasoning – A Practical Introduction</i> , Routledge.		
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)		
1. Diestler, S., 1994, <i>Becoming a Critical Thinker-A User-Friendly Manual</i> , Macmillain Publishing Company.		
2. Hintikka, J. i Bachman, J., 1991, <i>What if...? Toward Excellence in Reasoning</i> , Mayfield Publishing Company.		
3. Kelley, D., 1998, <i>The Art of Reasoning</i> , W.W. Norton Company, New York		
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu		
Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjek za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	
Naziv predmeta	Kršćanska filozofija	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1-2 diplomskog	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	20+0+10

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj je predmeta da se studenti upoznaju s kršćanskom filozofijom kao jednim od temelja zapadnjačkog intelektualnog života, da ustanove ulogu kršćanske filozofije u razvoju zapadnjačke filozofije, da spoznaju specifičnost kršćanske filozofije i opravdanost govora o njoj, da kritički razmotre utemeljenost kršćanske filozofije, posebice s aspekta mogućnosti povezivanja razboritog promišljanja i vjere.

Nakon izvršavanja studijskih obveza u predmetu očekuje se da studenti:

- poznaju ulogu kršćanske filozofije u razvoju zapadnjačke filozofije;
- poznaju specifičnost kršćanske filozofije i opravdanost govora o njoj;
- poznaju glavne teme i probleme kršćanske filozofije
- mogu kritički razmatrati utemeljenost kršćanske filozofije, posebice odnos vjere i razuma.

1.2. Uvjeti za upis predmeta							
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet							
Očekuje se da studenti mogu; - opisati i sažeto prenijeti temeljne sadržaje kolegija kršćanska filozofija te interpretirati njenu ulogu i značenje. - objasniti, interpretirati te argumentirati glavne teme kršćanske filozofije. - argumentirati te međusobno usporediti dokaze za Boga. - uspoređivati između suprotnih stajališta određenog argumenta te izvršiti opredjeljenje (za određenu teoriju ili tezu). - interpretirati zadane izvorne tekstove.							
1.4. Sadržaj predmeta							
I. Razmatranja o opravdanosti govora o kršćanskoj filozofiji (s naglaskom na katoličku). Uspoređivat će se stavovi koji opravdavaju takav pristup s onima koji to niječu, kako iz ateističke ili agnostičke perspektive, tako i iz unutarnje kršćanske perspektive. Povijesni pregled razvoja kršćanske filozofije krenut će od prikazivanja susreta kršćanske filozofije s antičkom filozofijom (platonovom i aristotelovom). Skolastička filozofija srednjeg vijeka predstavlja jednu od temeljnih cjelina nastave. Novovjekovnu filozofiju će se interpretirati u smislu utjecaja kršćanske filozofije na mnoge novovjekovne filozofe (npr. Johna Lockeja). II. Obrađivat će se pitanja vezana uz određenja Boga, te rasprave ontološkog aparata i pojmovnika kršćanske filozofije. Epistemološke će rasprave razmatrati mogućnost spoznaje u kontekstu kršćanske filozofije, a posebno će se naglasiti važnost razuma unutar kršćanske filozofije, kao što je naglašeno u Papinoj enciklici Fides et ratio. Posebna će se pažnja posvetiti određenju središnjeg položaja čovjeka unutar kršćanske filozofije. III. Posebna cjelina predavanja posvećena je Tomi Akvinskom, najznačajnijem predstavniku kršćanske filozofije, posebice odnosu između filozofije i teologije. Analizirat će se Tomina spoznajna teorija i etika. Razmotriti će se i različiti dokazi za postojanje Boga (ontološki dokaz, kozmološki dokazi). Razmatrat će se mogućnost primjene kršćanske etike na aktualna moralna pitanja.							
1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☒ mentorski rad ☒ ostalo			
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Za izvršavanje studijskih obveza potrebno je: Redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje na predavanjima, pisanje eseja ili seminara na zadanu temu, kolokviji/testovi znanja. Ovisno o broju studenata koji upisuju predmet, potencirat će se timski rad na zadacima. Uz ove zadatke, potrebno je da student položi pismeni ili usmeni ispit tijekom kojega se procjenjuje u kojoj su mjeri ostvareni zadani ciljevi.							
1.8. Praćenje ⁵⁹ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	0,5	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera	1	Referat		Praktični rad	

⁵⁹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

		znanja					
Portfolio							
<i>1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu</i>							
<i>Varijanta 1. (završni ispit)</i> Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
<i>1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)</i>							
Devčić, I. (2003). Bog i filozofija. Zagreb Gilson, E. (1995). Uvod u kršćansku filozofiju. Zagreb Davies, B. (1998) Uvod u filozofiju religije. Zagreb							
<i>1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)</i>							
Augustin, A. (1982). O državi Božjoj. Zagreb Augustin, A. (1998). O slobodi volje. Zagreb Akvinski, T. (1990). Izbor iz djela. Zagreb Devčić, I. (1998). Pred Bogom blizim i dalekim. Zagreb Zimmermann, S. (1936-37). Filozofija i religija. Zagreb (1., 2. dio)							
<i>1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu</i>							
		<i>Naslov</i>	<i>Broj primjeraka</i>	<i>Broj studenata</i>			
<i>1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija</i>							
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.							

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Neven Petrović	
Naziv predmeta	Libertarijanizam: etika i politika slobodnog tržišta	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1-2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA**1.1. Ciljevi predmeta**

Glavni cilj ovog kolegija jest upućivanje studenata u temeljne teze libertarijanske političke filozofije, budući da je ta veoma važna socijalno-politička teorija oduvijek bila zanemarena u našem obrazovnom sustavu. Naime, bez obzira na prijelaz naše zemlje iz socijalističkog sustava u tržišni, s pravom se može reći da među hrvatskim građanima svih generacija još uvijek prevladavaju stare ideje i vrijednosti i da su nesvjesni raznih mikro-socijalnih i mikro-ekonomskih razloga zbog kojih je sustav koji smo napustili bio, u najmanju ruku, veoma teško održiv. Neke od tih ključnih razloga želio bi prikazati kolegij koji se ovdje predlaže. A njegova bi dodatna, pa čak i prvenstvena, zadaća bila da također ukaže na brojne poteškoće u funkcioniranju socijalne države, tj. umjerene verzije socijalističkog projekta kakav se danas većinom i zagovara, te da se vidi koliko se daleko može ići s njegovim provođenjem a da to ne dovede do značajnih nevolja. Na taj bi način studenti dobili osnovna znanja o jednoj o ključnih političko-filozofskih teorija današnjice i usput vidjeli može li se ona braniti i kako, te koliko je relevantna za našu sadašnju situaciju. Ovaj bi kolegij, konačno, predstavljao protutežu mome kolegiju *Analitički marksizam* koji sažeto prikazuje najradikalniji i najosmišljeniji socijalistički idejni projekt. Time bi studenti dobilo osnovne i kritičke informacije o oba, krajnje suprotna pola u modernoj raspravi o najboljem uređenju društva, te bi se tako bili u stanju informiranije odlučiti za to koji od njih slijediti, ukoliko je to njihova dilema. Očekuje se da bi kolegij doprinio i izoštravanju kritičkog i analitičkog duha studenata.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema posebnih uvjeta za upis ovog predmeta.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Nakon odslušanog i položenog kolegija studenti će moći:

- razumjeti neke od ključnih preokupacija suvremene političke filozofije;
- definirati probleme distributivne pravednosti, slobodnog tržišta i redistribucije dobara, planske ekonomije, javnih dobara, javnih politika socijalne države, itd.;
- razlikovati i interpretirati osnovna gledišta o tim problemima;
- identificirati glavne smjerove kritike tih gledišta;
- kritički interpretirati i vrednovati spomenuta temeljna gledišta;
- samostalno nastaviti daljnje izučavanje obrađenih tema, ukoliko ih to bude zanimalo;
- argumentirano zaključivati o filozofsko-političkim problemima općenito.

1.4. Sadržaj predmeta

1. U uvodnom bi se dijelu nastave dao općenit pregled libertarijanske političke filozofije: glavnih tema kojima se bavi i glavnim varijantama te vrste teorije (anarhokapitalizam i teorije minimalne države; deontološka i konzekvencijalistička varijanta). Također bi se razjasnila terminološka zbrka koja postoji u pogledu imenovanja suvremenih političkih teorija te vrste: tj. da se u Europi teorije slobodnog tržišta nazivaju „liberalnim“ ili „neoliberalnim“ dok Američki one nose naziv „libertarijanskih“ ili čak „konzervativnih“ učenja. Naposljetku bi se studentima prezentirao detaljan plan rada kolegija, čime ih se želi motivirati za rad (2h).

2. Prvi tematski blok bio bi posvećen znamenitoj Friedrich von Hayekovoj analizi logike funkcioniranja planske privrede i razlozima zbog kojih se može tvrditi da ona neminovno vodi u autoritarne ili čak totalitarističke poretke. Ta analiza, koja je opće mjesto suvremene političke misli, kod nas je bez ikakve sumnje nedovoljno poznata i to je čak svojevrsan akademski skandal (6h).

3. Nakon toga bi se prešlo na, također znanu, Hayekovu kritiku umjerenog socijalističkog projekta – socijalne države i njegovo kontroverzno mišljenje da je socijalna pravda nekoherentan pojam, te njegove razne argumente u prilog blagodatima slobodnog tržišta (4h).

4. Donekle sličnom obradom iste teme nastavilo bi se kroz prikaz temeljnih ideja Milтона Friedmana, koji ukazuje na povezanost ekonomske i političke slobode, te na brojne nedostatke raznih državnih intervencija (npr. u školstvo, licenciranje za obavljanje raznih djelatnosti, redistribuciju dohotka, različite vrste socijalne pomoći i sl.) u funkcioniranju slobodnog tržišta (6h). Uz to bi se dodala i jedna kritička analiza konzekvencijalističke i većinom ekonomski utemeljene varijante libertarijanske teorije, ona Ronalda Dworkina (2h). Time bi se i zaključio prikaz ove vrste razmišljanja o uređenju društva.

5. Posljednju nastavnu cjelinu činio bi prikaz najbolje deontološke verzije libertarijanizma, tj. one Roberta Nozicka. Prošlo bi se kroz sve glavne dijelove njegove teorije: opravdanje države nasuprot anarhistima, negiranje uplitanja države u distribuciju dohotka, kritike ključnih egalitarnističkih gledišta, te njegovu vizije da minimalna država može biti ideal vrijedan borbe budući da predstavlja okvir za realiziranje svih vrsta utopija (8h).

6. Završilo bi se jednim od važnijih kritičkih osvrtu na Nozickovu teoriju, tako da studenti dobiju uvid i u njene glavne poteškoće i da ne smatraju da je pristup cijelog kolegija bio pristran (2h).

 predavanja

 samostalni zadaci

1.5. Vrste izvođenja nastave	☐ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____					
1.6. Komentari	U skladu s programima studija <i>Filozofije</i> (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti. Predmet <i>Libertarijanizam: etika i politika slobodnog tržišta</i> može biti izborni predmet i na preddiplomskom i na diplomskom studiju. Iz tog razloga, raspored predmeta po semestru i godini je postavljen disjunktivno. Nastava je prvenstveno u formi predavanja. Obavezni tekstovi dostupni su svim polaznicima u knjižnici fakulteta ili, ako se radi o radovima koje je teže nabaviti, u obliku fotokopirane «čitanke» te u PDF formatu. Studenti svakog tjedna dobivaju zadatak da pročitaju, u prosjeku, trideset stranica teksta. Svaki od studenta dobrodošao je da se, po dogovoru, dođe konzultirati s nastavnikom u vezi bilo čega vezanog uz program ovog kolegija. Kod pohađanja ovog predmeta poželjno je bar minimalno poznavanje engleskog budući da se, za neke teme, mnogo lakše može doći do pogodnih tekstova na tom jeziku. Time se, ujedno, studenti mogu navesti na to da poboljšaju svoje znanje engleskog te motivirati da se njime više služe.						
1.7. Obveze studenata							
Svi studenti imaju obavezu ne tek fizički prisustvovati nastavi nego i predati, u pismenom obliku, sažetak teksta koji treba pročitati – i to sa svojim komentarima i kritikama. Prisustvo na nastavi im se računa jedino ukoliko su ispunili tu obavezu. Odnosno, ukoliko se pokaže da ih pisanje tih sažetaka previše opterećuje, od studenata se može tražiti da predaju tzv. pristupnice za diskusiju – list s nekoliko pitanja kojima se problematizira gradivo koje se obrađuje. Nakon završetka nastave, studenti moraju položiti kolokvij (pismeni test) kojim se provjerava jesu li uistinu prošli kroz obaveznu literaturu. Tek nakon toga mogu izići na konačni, usmeni ispit.							
1.8. Praćenje ⁶⁰ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	1	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Rad studenata na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Vrednovanje tijekom nastave održava se tokom semestra putem aktivnosti na nastavi. Na završnom ispitu studenti pišu pismeni ispit te, ukoliko ga prođu, i usmeni. Studenti su dužni prisustvovati na nastavi, redovito čitati relevantnu literaturu i aktivno sudjelovati u diskusijama, za što su predviđen 1 ocjenski bod. Provjera znanja vršit će se temeljem kolokvija i na završnom ispitu (ukupno 1 ocjenski bod). Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 65 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 35 bodova.							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
1) Friedman, M. <i>Kapitalizam i sloboda</i>, Globus – Školska knjiga, Zagreb, 1992, str. 19-46, 93-113, 145-195 (100) 2) Hayek, F.A. <i>Put u ropstvo</i>, Kružak, Zagreb, 2001, str. 67-174 (108) 3) Hayek, F.A. <i>Pravo, zakonodavstvo i sloboda</i>, CID, Podgorica, 2002, str. 161-227 (66) 4) Nozick, R. <i>Anarhija, država i utopija</i>, Jesenski i Turk, Zagreb, 2003, str. 27-51; 80-6; 125-7; 201-242; 305-358; 385-414 (159) Ukupno: 433 str.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Arneson, R.J. "Lockean Self-Ownership: Towards a Demolition", <i>Political Studies</i>, Vol. 39, No. 2, 1991, str. 36-54 (19) Barry, N. <i>On Classical Liberalism and Libertarianism</i>, Macmillan, London, 1986. Buchanan, A. <i>Ethics, Efficiency, and the Market</i>, Clarendon Press, Oxford, 1985. Buchanan, J. <i>Granice slobode: Između anarhije i Levijatana</i>, Dereta, Beograd, 2002. Child, J.W. "Can Libertarianism Sustain a Fraud Standard?", <i>Ethics</i>, Vol. 104, No. 4, 1994, str. 722-738 (17) Cohen, G.A. <i>Self-Ownership, Freedom, and Equality</i>, Cambridge University Press, 1995, str. 19-115 (96) Cohen, G.A. <i>Socijalizam – zašto ne?</i>, Kružak, Zagreb, 2011.							

⁶⁰ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

- Cohen, G.A. *On the Currency of Egalitarian Justice and Other Essays in Political Philosophy*, Princeton University Press, 2011, str. 147-199 (53)
- Duncan, F./Machan, T./Nussbaum, M. *Libertarianism: For and Against*, Rowman and Littlefield, 2005.
- Dworkin, R. "Why Liberals Should Care About Equality?" u Dworkin, R. *A Matter of Principle*, Harvard University Press, 1985, str. 208-13 (5)
- Exdell, J. "Distributive Justice: Nozick and Property Rights", *Ethics*, Vol. 87, no. 2, 1977, str. 142-149 (8)
- Fried, B. "Wilt Chamberlain Revisited: Nozick's 'Justice in Transfer' and the Problem of Marked Based Distributions", *Philosophy and Public Affairs*, Vol. 24, no. 2, 1995, str. 226-245 (20)
- Friedman, D. *The Machinery of Freedom*, Open Court Press, 1989.
- Friedman, M. & R. *Free to Choose*, Harcourt, New York, 1990.
- Hardin, G. "The Tragedy of the Commons", *Science*, Vol. 162, no. 3859, 1968, str. 1243-1248 (6)
- Hazlitt, H. *Economics in One Lesson: The Shortest and Surest Way to Understand Basic Economics*, Three Rivers Press, 1988.
- Hayek, F.A. *The Constitution of Liberty*, Routledge & Kegan Paul, London, 1960.
- Hayek, F.A. *Individualizam i ekonomski poredak*, Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2002.
- Hirschman, A.O. *Retorika reakcije*, Politička kultura, Zagreb, 1999.
- Hospers, J. *Libertarianism: A Political Philosophy for Tomorrow*, Authors Choice Press, 1971.
- Gibbard, A. "What's Morally Special About Free Exchange?", *Social Philosophy and Policy*, Vol. 2, No. 1, 1984, str. 20-28 (9)
- Kavka, G.S. "An Internal Critique of Nozick's Entitlement Theory", u Corlett, A. (ur.) *Equality and Liberty*, Macmillan, London, 1991, str. ???
- Klein, N. *Doktrina šoka*, VBZ, Zagreb, 2008, str. 56-168 (113)
- Knowles, D. *Political Philosophy*, Routledge, London, 2001, str. 69-132, 177-195 (83)
- Kymlicka, W. *Contemporary Political Philosophy*, Clarendon Press, Oxford, 1990, str. 95-159 (65)
- Lomasky, L.E. *Persons, Rights, and the Moral Community*, Oxford University Press, 1987.
- Machan, T.R. (ur.) *The Libertarian Alternative*, ???
- Mises, L. *Birokracija*, Institut za javne financije, Zagreb, 2005.
- Monbiot, G. "The Tragedy of Enclosure", *Scientific American*, Vol. 270, No. 1, 1994, str. 159 (1)
- Murray, C. *Losing Ground*, Basic Books, New York, 1994, str. 145-236 (92)
- Nagel, T. "Libertarianism Without Foundations", *The Yale Law Journal*, Vol. 85, No. 136, 1975, str. 136-149 (14)
- Narveson, J. *The Libertarian Idea*, Temple University Press, Philadelphia, 1988.
- Narveson, J. „Contracting for Liberty“, u Machan, T.R./Rasmussen, D.B. (ur.) *Libertarianism for the 21. Century*, Rowman & Littlefield, Lanham, 1995, str. 19-40 (22)
- Narveson, J. „Libertarianism“, u LaFollette, H. (ur.) *The Blackwell Guide to Ethical Theory*, Blackwell, Oxford, 2000, str. 306-324 (19)
- Narveson, J. *Respecting Persons in Theory and Practice*, Rowman & Littlefield, Lanham, 2002.
- Okin, S.M. *Justice, Gender, and Family*, Basic Books, New York, 1989, str. 74-88 (15)
- Paul, J. (ur.) *Reading Nozick*, Basil Blackwell, Oxford, 1981.
- Plant, R. *Suvremena politička misao*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2002, str. 101-123, 154-170, 277-314 (78)
- Popper, K.R. *Bijeda historicizma*, Kružak, Zagreb, 1996, str. 65-109 (45)
- Rand, A. *The Virtue of Selfishness*, Penguin, Harmondsworth, Middlesex, 1961.
- Rothbard, M. *Egalitarianism as a Revolt Against Nature and Other Essays*, Ludwig von Mises Institute, 2000.
- Rothbard, M. *The Ethics of Liberty*, New York University Press, New York, 2002.
- Rothbard, M. *For a New Liberty*, Ludwig von Mises Institute, 2006.
- Rothbard, M. *Moć i tržište*, Institut za javne financije, Zagreb, 2007.
- Ryan, C. "Yours, Mine, and Ours: Property Rights and Individual Liberty", *Ethics*, Vol. 87, No. 2, 1977, str. 126-41 (16)
- Sandel, M. *What Money Can't Buy*, Farrar, Straus and Giroux, New York, 2012.
- Schansberg, E.D. *Poor Policy*, Westview Press, Boulder, 1996.
- Schmidtz, D. & Goodin, R.E. *Social Welfare and Individual Responsibility*, Cambridge University Press, 1998.
- Schmidtz, D. (ur.) *Robert Nozick*, Cambridge University Press, 2002.
- Sen, A. "The Moral Standing of the Market", *Social Philosophy and Policy*, Vol. 2, No. 1, 1984, str. 1-19 (19)
- Spencer, H. *The Man versus the State*, Liberty Fund, 1982.
- Sowell, T. *A Conflict of Visions*, Basic Books, New York, 2007.
- Wheeler, S. "Natural Property Rights as Body Rights", *Nous*, 14, 1980, str. 171-193 (23)
- Wolff, J. *Robert Nozick*, Stanford University Press, 1991.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Friedman, M. <i>Kapitalizam i sloboda</i> , Globus – Školska knjiga, Zagreb,	5	15

1992.		
Hayek, F.A. <i>Put u ropstvo</i> , Kružak, Zagreb, 2001.	5	15
Hayek, F.A. <i>Pravo, zakonodavstvo i sloboda</i> , CID, Podgorica, 2002.	1, tekst je dostupan i u PDF formatu	15
Nozick, R. <i>Anarhija, država i utopija</i> , Jesenski i Turk, Zagreb, 2003.	5	15
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Glavni način provjeravanja uspješnosti predmeta jest znanje koje studenti pokazuju na ispitu. Ali se isto tako, nakon završetka nastave, radi i anonimna anketa (u organizaciji nastavnika) u kojoj se studenti slobodno izjašnjavaju o tome koliko su zadovoljni predmetom, što ih je smetalo, što im je bilo dobro, što bi promijenili i sl. Sve to nastavniku omogućuje da kasnije modificira program, tako što teme i tekstove koji su se pokazali preteškima ili nezanimljivim mijenja nekim drugim. Nadalje, dio nastave već je snimljen i stavljen na Internet, čime svi zainteresirani mogu vidjeti što se i kako radilo, a nastavnik lakše uviđa svoje eventualne pogreške. Osim navedenog, praćenje kvalitete ide i kroz samoevaluaciju koju provodi nastavnik, kroz praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva, te evaluaciju na razini Filozofskog fakulteta.		

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Boran Berčić	
Naziv predmeta	Logički pozitivizam	
Studijski program	Diplomski studij Filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	I - II	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	0+0+30

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Upoznati studente s centralnim tezama i problemima logičkog pozitivizma.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema uvjeta za upis predmeta.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da studenti mogu samostalno izložiti centralne teze logičkog pozitivizma i prepoznati ih u suvremenim filozofskim raspravama.

1.4. Sadržaj predmeta

- 1) Eliminacija metafizike; pozitivistička kritika metafizike kao besmislice.
- 2) Princip verifikacije; motivi za prihvaćanje principa i različite formulacije koje su se raspravljale.
- 3) Zasnivanje logike i matematike; takozvana jezička teorija *a prioria*, tautološki karakter logike i matematike, logički program u matematici.
- 4) Zasnivanje empirijskog znanja; rasprava oko protokolečenica, fundacionalizam i koherentizam, konstitucijski sistemi, jedinstvo znanosti.
- 5) Odnos uma i tijela; logički biheviorizam, nepogrešivost introspekcije, realizam u pogledu mentalnih stanja.
- 6) Istina; redundancijsko, korespondencijsko i koherentističko shvaćanje.
- 7) Etika; emotivističko shvaćanje etike, naturalizam u etici.
- 8) Analitičko – sintetičko; važnost i formulacija teze, kritika na koju je podjela naišla.

1.5. Vrste izvođenja nastave	☐ predavanja	☐ samostalni zadaci
	☒ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
	☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Studenti su dužni redovito pohađati nastavu, izložiti seminarski rad te položiti završni ispit.							
1.8. Praćenje⁶¹ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	1	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
*OCJENIVANJE							
Varijanta 2. (bez ispita) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti je 100 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici).							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Alfred Jules Ayer: "The Elimination of Metaphysics", poglavlje I iz <i>Language, Truth and Logic</i> , 1936. Moritz Schlick: "Positivism and Realism" (Positivismus und Realismus), <i>Erkenntnis</i> , Vol.III, 1932/33. Karl Gustav Hempel: "Problems and Changes in the Empiricists Criterion of Meaning", <i>Revue Internationale de Philosophie</i> , Vol. IV, 1950. Hans Hahn: "Logic, Mathematics and Knowledge of Nature" (Logik, Mathematik und Naturerkennen), 1933. Karl Gustav Hempel: "On the Nature of Mathematical Truth", <i>American Mathematical Monthly</i> 52, 1945, u Feigl & Sellars 1949; Otto Neurath: "Protokol Sentences" (Protokollsätze), <i>Erkenntnis</i> , Vol. 3, 1932/3. Karl Gustav Hempel: "The Logical Analysis of Psychology", <i>Revue de Synthèse</i> , 1935. Moritz Schlick: "Facts and Propositions", <i>Analysis</i> , Vol. 2, 1935. Karl Gustav Hempel: "Some Remarks on "Facts and propositions"", <i>Analysis</i> , Vol. 2, 1935. Moritz Schlick: "What Is the Aim of Ethics?", poglavlje I iz <i>Problems of Ethics</i> , 1939. Alfred Jules Ayer: "Critique of Ethics and Theology", poglavlje VI iz <i>Language, Truth and Logic</i> , 1936. Moritz Schlick: "Is There a Factual <i>a Priori</i> ?", <i>Wissenschaftlicher Jahresbericht der Philosophischen Gesellschaft an der Universitaet zu Wien fuer das Vereinsjahr 1930/31</i> . Rudolf Carnap: "Formal and Factual Sciences" <i>Erkenntnis</i> 5, 1934.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Ayer A.J (ur): <i>Logical Positivism</i> , New York: The Free Press, 1959. Ayer A.J: <i>Language, Truth and Logic</i> , Harmondsworth, Middlesex, England: Peguin Books Ltd. 1987. (1936) Boran Berčić: <i>Filozofija Bečkog kruga</i> , Kružak, Zagreb, 2002.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
Naslov				Broj primjeraka		Broj studenata	
B. Berčić: <i>Logički pozitivizam</i> , skripta dostupna u Biblioteci i Skriptarnici Fakultata te u elektronskom obliku.				Neograničen, budući da je u elektronskom obliku.		25	
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem evaluacija koje se provode na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.							

⁶¹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Majda Trobok	
Naziv predmeta	Matematička logika	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1.,2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3 ili 4
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj je predmeta upoznati studente sa osnovnim pojmovima matematičke logike.

U tu je svrhu potrebno

- definirati konjunktivne i disjunktivne normalne forme
- analizirati teorem kompaktnosti
- analizirati teorem valjanosti
- opisati testove valjanosti
- definirati račun sudova
- definirati interpretaciju i modele u teorijama prvoga reda
- opisati preneksnu normalnu formu
- opisati glavni test
- analizirati račun teorija prvoga reda
- analizirati teorem potpunosti
- razlikovati i analizirati primjere teorija prvoga reda
- argumentirati ograničenja logike prvoga reda

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Položen ispit iz Simboličke logike

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da studenti nakon odslušanog predmeta i položenog ispita

- mogu definirati normalne forme
- budu osposobljeni analizirati teorem kompaktnosti i valjanosti
- mogu opisati testove valjanosti i da budu osposobljeni argumentirano primijeniti testove u rješavanju zadataka
- mogu opisati i analizirati račun sudova
- budu osposobljeni analizirati interpretaciju i modele u teorijama prvoga reda
- opisati glavni test te primijeniti odgovarajuće postupke
- budu osposobljeni analizirati račun teorija prvoga reda
- mogu formulirati i analizirati teorem potpunosti
- budu osposobljeni analizirati i usporediti primjere teorija prvoga reda

mogu argumentirati ograničenja logike prvoga reda

1.4. Sadržaj predmeta

Logika sudova: Jezik. Semantika. Konjunktivna i disjunktivna normalna forma. Teorem kompaktnosti. Testovi valjanosti. Račun sudova. Konzistentnost.

Teorije prvoga reda: Jezik teorija prvoga reda. Interpretacije i modeli. Preneksna normalna forma. Glavni test. Račun teorija prvoga reda. Teorem potpunosti. Primjeri teorija prvoga reda (Peanova aritmetika, Zermelo-Fraenkelova teorija skupova). Ograničenja logike prvoga reda.

1.5. Vrste izvođenja nastave	x predavanja seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava		x samostalni zadaci x multimedija i mreža ☐ laboratorij x mentorski rad x ostalo _____ konzultacije _____				
1.6. Komentari	U članku 33. stavku 3. Pravilnika o studijima Sveučilišta u Rijeci definirano je da 1 ECTS bod predstavlja u pravilu 30 sati ukupnog prosječnog studentskog rada uloženg za stjecanje ishoda učenja, pa stoga i za prolaznu ocjenu na kolegiju. Na osnovi članka 31. Pravilnika o studiranju na preddiplomskom i diplomskim studijima Filozofskoga fakulteta u Rijeci određivanje broja sati obaveznog prisustva na nastavi diskreciono je pravo nositelja kolegija, a riječ je o maksimalno 70% ukupne nastave iz predmeta. S obzirom na to da je u programu kolegija navedeno da je obaveza studenata prisustvovati na 70% nastavnih sati, slijedi iz toga da izostanak s 30% nastave neće prosječnog studenta spriječiti u stjecanju ishoda učenja. Valjda stoga podcrtati da je postotak broja sati prisustva na nastavi od 70% dovoljan uvjet za stjecanje ishoda učenja (u tom segmentu aktivnosti). Izračun ECTS bodova za aktivnost „prisustvovanje nastavi“ za kolegij: 70% od 30 nastavnih sati = 70% od 1350 minuta (30x45min.) = 945 minuta = 15,75 solarnih (sunčanih) sati = 0,525 ECTS-a						
1.7. Obveze studenata							
Studenti su dužni prisustvovati i aktivno sudjelovati u nastavi. Tijekom semestra pišu se dva kolokvija (3 ECTS-a) i polaže završni ispit (4 ECTS-a). Očekuje se visok stupanj samostalnog promišljanja i istraživanja.							
1.8. Praćenje ⁶² rada studenata							
Pohađanje nastave	0.5	Aktivnost u nastavi	0.5	Seminarski rad	Eksperimentalni rad		
Pismeni ispit	2	Usmeni ispit		Esej	Istraživanje		
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat	Praktični rad		
Portfolio		<i>Usmeni ispit</i>	(1)				
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Rad studenata na predmetu prati se kroz aktivno sudjelovanje u nastavi, te kod pisanja kolokvija. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 100 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici) odnosno 70 i 30 na završnom (4 ECTS-a). Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta.							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta.							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Vuković, Mladen, 2000, <i>Matematička logika I</i> , Sveučilište u Zagrebu, PMF-Matematički odjel, Zagreb.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
- Bell, J.L., and Machover, M., 1977, <i>A Course in Mathematical Logic</i>, North-Holland Publishing Company, New York. - Boolos, G., 1998, <i>Logic, Logic and Logic</i>, Harvard University Press, Cambridge. - Cori, R., and Lascar, D., 2000, <i>Mathematical Logic: A Course with Exercises, Part I and II</i>, Oxford University Press, Oxford. - Fraenkel, A.A., 1966, <i>Set Theory and Logic</i>, Addison-Wesley Publishing Company, Massachusetts. - Mendelson, E., 1964, <i>Introduction to Mathematical Logic</i>, D. Van Nostrand Reihold Comapny, New York. - Prijatelj, N., 1994, <i>Osnove matematične logike I, II in III del</i>, Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije, Ljubljana. - Robbin, J.W., 1969, <i>Mathematical Logic</i>, W.A. Benjamin Inc., New York							

⁶² **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu		
Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjek za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Iris Vidmar Jovanović	
Naziv predmeta	Metafilozofija	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1,2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA
1.1. Ciljevi predmeta
1) Upoznati studente s teorijskim pristupima i metateorijskim stavovima o filozofiji   (2) Ukazati na mjesto koje filozofija zauzima u suvremenim znanostima i obrazovanju, preispitati njezin odnos prema društvenim, prirodnim i humanističkim znanostima, i prema umjetnosti, posebno književnoj   (3) Potaknuti studente na promišljanje o ulozi i važnosti znanosti i umjetnosti općenito, u društvu i njegovim institucijama, u kulturi i kulturnim i edukacijskim praksama   (4) Upoznati sutudente s povijesnim razvojem znanosti iznanstvenih praksi i sveučilišta i omogućiti im bolje razumijevanje intelektualnog i kulturnog ozračja u kojem se filozofija formirala kao intelektualna disciplina   (5) Potaknuti studente na preispitivanje filozofije i njezinog doprinosa individualnim stavovima, perspektivama, pogledima na život   (6) Osposobiti studente da razviju vještine kritičkog promišljanja
1.2. Uvjeti za opis predmeta
Nema
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet
Nakon odslušanog kolegija, očekuje se da studenti mogu: (1) Analizirati i raspravljati o temeljnim pitanjima i problemima Metafilozofije   (2) Kritički analizirati filozofske tekstove koji se bave ovom tematikom, usporediti i kritički preispitati stavove filozofa te zauzeti i argumentirati u korist vlastitoga stava   (3) Objasniti, interpretirati i sažeto prenijeti stajališta ključnih predstavnika u debatama o Metafilozofiji   (4) Objasniti odnos filozofije i društvenih, prirodnih i humanističkih znanosti   (5) Razviti vlastite stavove o tome kako filozofija može doprinijeti javnome dobru i oplemeniti individualne živote

1.4. Sadržaj predmeta

Sadržaj predmeta bit će organiziran oko sljedećih tema:

- (1) Definiranje filozofije – što je filozofija, koja je njezina zadaća, čime se bavi, postoje li 'distinktivno filozofska pitanja', razlika analitičke i kontinentalne filozofije
- (2) Filozofija u odnosu na znanosti – povijesni razvoj filozofije, 'odvajanje' disciplina, filozofija i prirodne znanosti, filozofija i humanističke znanosti, filozofske discipline i filozofija x-a
- (3) Metoda filozofije – argumenti u filozofiji, 'armchair' vs. empirijska istraživanja, eksperimentalna filozofija, misaoni eksperimenti, fenomenologija, autobiografija u filozofiji
- (4) Filozofija u odnosu na književnost – zajedničko podrijetlo u mitovima, odnos prema jeziku, centralnost jezičnog izražavanja za definiranje ovih disciplina, tematska sličnost i razlika, stilistička sličnost i razlika, književni aspekti filozofije, važnost filozofskih žanrova (meditacije, ispovjesti, istraživanja), filozofski aspekti književnih djela
- (5) Filozofija i ostale umjetnosti – filozofiranje kroz film, glazbu i kazalište, filozofska pitanja kao uporište umjetničke tematike
- (6) Filozofi o filozofiji – filozof-mudrac i vladar (Platon i Aristotel); filozof-znanstvenik (Bacon i Descartes), filozof-odgajatelj (Dewey), kraj filozofije (Danto, Rorty, Hawking)
- (7) Filozofija i pitanje vrijednosti i ispunjenosti života – može li nam filozofija pomoći da bolje živimo i budemo sretniji?
- (8) Vrijednost filozofije – zašto je filozofija vrijedna intelektualna disciplina i na čemu počiva ta vrijednost, korist filozofije za društvo, pitanje (nedostatka) napretka u filozofiji

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo _____

1.6. Komentari**1.7. Obveze studenata**

Redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje u nastavi, čitanje i radna tekstu, pismeni ispit, predaja eseja.

1.8. Praćenje⁶³ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej	0,5	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Vrednovanje tijekom nastave održava se u semestru putem kolokvija i aktivnosti na nastavi, te predajom zadovoljavajućeg eseja. Na završnom ispitu studenti pišu pismeni ispit. Studenti su dužni prisustvovati na nastavi, redovito čitati relevantnu literaturu i aktivno sudjelovati u diskusijama, za što je predviđen 1 ocjenski bod. Provjera znanja vršit će se temeljem kolokvija i na završnom ispitu (ukupno 1,5 ocjenskih bodova). Studenti su dužni predati seminarski rad na odabranu temu (0,5 ocjenskih bod) od minimum 3,500 riječi i uz konzultaciju minimum pet relevantnih izvora. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

⁶³ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Berčić B. "Što je filozofija" (U Filozofija, svezak dva); Ibis grafika, 2012
 Baggini J. & J. Stangroom, What Philosophers Think, Continuum, 2005 (izbor)
 Descartes R. Rasprava o metodi, Kruzak, 2014
 Kitcher P. Deaths in Venice (prvi dio), Columbia UP, 2013
 Murdoch I. (1999), Existentialists and Mystics: Writings on Philosophy and Literature. New York: Allen Lane The Penguin Press
 Overgaard S., Gilbert P. i S. Burwood, An Introduction to Metaphilosophy, Cambridge UP, 2013 (izbor)
 Platon, Apologija, Država (izbor)
 Priest G. "What is Philosophy?" Philosophy, 81, 316, 189-207, 2006
 Thomason, A. (2015), "What Can Philosophy Really Do?", The Philosopher's Magazine, 71, 17 – 23

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Blackburn S. *Think*, Oxford: Oxford University Press, 1999
 Chalmers D. (2015) Why Isn't There More Progress in Philosophy? *Philosophy*, 90, 3-31.
 Danto A. "Letter to Posterity", *The American Scholar*, 2012
 Dewey J. *Reconstruction in Philosophy*, 1920
 Dummett M. *The Nature and Future of Philosophy*, Columbia UP, 2010
 Kitcher P. (2011), 'Philosophy Inside Out', *Metaphilosophy* 42: 248-260
 Lang B. "Literary Philosophy: The Anatomy of Philosophical Style" *Colby quarterly*, 1986
 Magee B. *Talking Philosophy. Dialogues with 15 Leading Philosophers*, OUP, 2001
 Nagel T. *Mortal Questions*. Cambridge UP, 1979
 Nagel T. *The View from Nowhere*, OUP, 1986
 Nozick R. *The Examined Life*, Simon and Schuster, 1989
 Nussbaum M. *Not For Profit: Why Democracy Needs the Humanities*, Princeton UP, 2010
 Putnam H. "Literature, Science and Reflection," *New Literary History* 7, 3, pp. 483-91, 1976
 Rorty R. *Philosophy and the Mirror of Nature*, Princeton UP, 1979
 Russel B. *The Problems of Philosophy*, OUP, 1998
 S. ed., *Philosophy of Literature*, Wiley Blackwell, 2010
 Sellars W., *Empiricism and the Philosophy of Mind*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd, 1963
 Small H. *The Value of Humanities*, OUP, 2013
 Unger P. *Empty Ideas*, OUP, 2015
 Vidmar I. „The Philosophers' Virtues“, *A&P- Anthropology and Philosophy*, 2017
 Vidmar I., „Challenges of Philosophical Art“, *Proceedings of the European Society for Aesthetics*, 2016
 Warner M. "Philosophy and Literature: Yesterday, Today and Tomorrow" in Schroeder
 Wartenberg, Th. "Film as Philosophy" in P. Livingston & C. Plantinga (eds.) *The Routledge Companion to Film and Philosophy*, London: Routledge, 2008
 Wartenberg, Th. "Theses on Cinema as Philosophy", *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, vol. 64 (1), pp. 11-18, 2006
 Williams, B., *Philosophy as a Humanistic Discipline*, Princeton UP, 2006
 Williamson T. „How did we get here from there? The transformation of analytic philosophy“, *Belgrade Philosophical Annual*, 2015
 Williamson T. *Philosophy of Philosophy*, Wiley Blackwell, 2007

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
literatura je dostupna u e-izdanju		

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Samoevaluacija koju provodi nastavnik; praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva; evaluacija koju provodi Odsjek i evaluacija na razini Filozofskog fakulteta'

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Majda Trobok	
Naziv predmeta	Metodika nastave logike	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1.,2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA							
1.1. Ciljevi predmeta							
Cilj je predmeta detaljno upoznati studente sa metodikom te poteškoćama pri izvođenju nastave iz Logike u srednjim školama. Studenti imaju mogućnost vježbanja prezentacija pojedinim nastavnim jedinicama iz Logike sa detaljnom analizom istih a sve sa ciljem potpunog osamostalivanja za izvođenje nastave iz predmeta.							
-							
1.2. Uvjeti za upis predmeta							
Položeni ispit iz: Logike i Simboličke logike.							
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet							
Nakon izvršavanja studijskih obveza u predmetu očekuje se da studenti: - mogu samostalno odrediti nastavne ciljeve za predmet Logika - mogu samostalno odrediti odgovarajuće nastavne metode za pojedine nastavne jedinice; - mogu vrednovati i ocjenjivati učenički i nastavnički rad; - mogu samostalno izvoditi nastavu							
1.4. Sadržaj predmeta							
Predmet Logika u srednjim školama - ciljevi Analiza pojedinih nastavnih jedinica iz logike - sadržaj, terminologija, metodika. Prezentacija nastavnih jedinica od strane studenata.							
1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☒ samostalni zadaci ☒ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☒ mentorski rad ☒ ostalo _____ konzultacije_____			
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Studenti su obavezni dolaziti na nastavu i aktivno sudjelovati. Također su obavezni odraditi broj prezentacija koji je na početku nastave dogovoren a koji ovisi o broju upisanih studenata na izborni predmet.							
1.8. Praćenje ⁶⁴ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	2	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Ocjenjuje se aktivnost studenata na nastavi te njihove prezentacije. Predmet nema završni ispit.							

⁶⁴ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)		
Gajo Petrović: Logika, Školska knjiga, Zagreb, različita izd. Srećko Kovač, Logika, Školska knjiga, Zagreb, različita izd. Davor Lauc, Zvonimir Šikić: Logika, Zagreb, 2014.		
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)		
Boris Kalin: Povijest filozofije, Školska knjiga, Zagreb, različita izd. Boris Kalin: Logika i oblikovanje kritičkog mišljenja, Zagreb, 1983. Tomislav Reškovic: Filozofija, Zagreb, 2008.		
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu		
<i>Naslov</i>	<i>Broj primjeraka</i>	<i>Broj studenata</i>
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Praćenje kvalitete nastave i uspjehnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjek za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	
Naziv predmeta	Metodologija moralnog rasuđivanja	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1-2 god. dipl. studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	4
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA
1.1. Ciljevi predmeta
Kroz čitanje temeljnih izvornih tekstova analizirati i vrednovati teorije i pozicije onih filozofa koji su se kroz povijest filozofije bavili metodologijom moralnog rasuđivanja. Analizirati, interpretirati te vrednovati izvorne filozofske tekstove koji su posvećeni metodologiji moralnog rasuđivanja.
1.2. Uvjeti za upis predmeta
<i>Nema posebnih uvjeta</i>
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet
Nakon položenog ispita studenti će moći:
- Posjedovati temeljne informacije i razumijeti glavne teorijske prijedloge u metodologiji moralnog rasuđivanja.
- Razviti kritički odnos prema pojedinim metodološkim prijedlozima u moralnom rasuđivanju.
- Vršiti izbor metodološkog prijedloga u moralnom rasuđivanju.
- Primijenjivati metodologiju moralnog rasuđivanja.
1.4. Sadržaj predmeta
Fundacionalizam (moralno rasuđivanje na temelju općih premise) i ispravljivi (defeasible) fundacionalizam (moralno rasuđivanje na temelju samoočiglednih, ali ispravljivih moralnih vjerovanja). Koherentizam. Metoda reflektivnog ekvilibrija.

Deduktivistički prijedlozi (Hare, Gewirth). Kontekstualizam (Timmons i Thomas). Moralno rasuđivanje kao njegovanje moralnog senzibiliteta. Važnost moralne prosudbe (Herman, Scanlon, Nussbaum). Moralno učenje i umjetnost (Carroll, Nussbaum). Moralno rasuđivanje na temelju unutarnjih razloga. Propozicijska spoznaja i iskustvena spoznaja (Cowley) Moralna načela i moralni partikularizam							
1.5. Vrste izvođenja nastave		☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____		
1.6. Komentari		U skladu s programima studija Filozofije (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti.					
1.7. Obveze studenata							
Pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u raspravama i svim zadacima.							
1.8. Praćenje ⁶⁵ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	0,3	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1,7	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
23) R. Audi, Practical reasoning and ethical decision, Routledge, London, 2006							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
62. R. Audi, Practical Reasoning and Ethical Decision, London, Routledge, 2006.							
63. J. Dancy, Ethics without Principles, Oxford, Oxford University Press, 2004.							
64. J. Dreier, Contemporary Debates in Moral Theory, Oxford, Blackwell, 2006.							
65. S. McKeever i M. Ridge, Principled Ethics. Generalism as a Regulative Ideal, Oxford, Oxford University Press, 2006.							
66. B. Hooker, Ideal Code, Real World. A Rule-Consequentialist Theory of Morality, Oxford, Clarendon Press, 2000.							
67. Sinnott-Armstrong, W., Timmons, M. (ur.), Moral Knowledge? New Readings in Moral Epistemology, Oxford, Oxford University Press 1996.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu							
		Naslov		Broj primjeraka		Broj studenata	
1)	R. Audi, Practical reasoning and ethical decision, Routledge, London, 2006			5		20	

⁶⁵ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenata nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof.dr.sc. Boran Berčić	
Naziv predmeta	Misaoni eksperimenti	
Studijski program	Filozofija + C-segment + Nastavnički modul	
Status predmeta	Izborni	
Godina	II - V (preddiplomski i diplomski)	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenosti studenata	3 ECTS
	Broj sati (P+V+S)	10+20+0

1. OPIS PREDMETA
1.1. Ciljevi predmeta
Osnovni cilj predmeta jest studenta sistematski i kvalitetno upoznati s najpoznatijim i najutjecajnijim misaonim eksperimentima, bilo klasika iz povijesti filozofije i ljudskog mišljenja općenito, bilo suvremenih autora.   Misaoni eksperimenti predstavljaju konstitutivan dio filozofije zato što njima testiramo naše teorije i naša uvjerenja. Njima potvrđujemo ili obaramo naše definicije, kriterije i principe. No pored toga, misaoni eksperimenti jesu izvršno i nezamjenjivo didaktičko sredstvo za izlaganje filozofskih teorija i njihovih implikacija. Oni su zorne ilustracije teorija i kriterija koje nastavnik izlaže. Zbog toga dobar nastavnik filozofije mora suvereno vladati standardnom baterijom misaonih eksperimenata. Mora ih znati izložiti i mora znati čemu oni služe tj. u kojoj se raspravi javljaju i što pokazuju. Stoga je predmet po svojoj biti i funkciji prvenstveno metodičko - didaktičke prirode. Predmet je direktno u funkciji stjecanja temeljnih nastavničkih kompetencija.   Nastavnici filozofije, a posebno etike (bez obzira jesu li diplomirali kod nas ili negdje drugdje) žale se da im nedostaje dobrih primjera kojima bi ilustrirali teorije i principe koje izlažu na nastavi. Cilj ovog kolegija jest popuniti tu prazninu i budućim nastavnicima filozofije i etike sistematski pružiti niz zanimljivih i relevantnih primjera, kako klasičnih tako i suvremenih autora.   Odabir misaonih eksperimenata koji će se obrađivati u kolegiju izvršen je u skladu s <i>Kurikulumom nastavnog predmeta Filozofija za gimnazije</i> MZOS-a od 22.1.2019. Odabrani su najpoznatiji i najutjecajniji primjeri iz tri obvezne domene: <i>Postojanje i svijet, Spoznaja i znanje te Djelovanje i orijentacija</i> (točka C.1. opis domena).
1.2. Uvjeti za upis predmeta
Nema uvjeta.   Poželjno je da student koji upisuje ovaj predmet ima neko predznanje iz filozofije ali nije nužno. Budući da se radi o bazičnom i relativno jednostavnom gradivu, predmet mogu upisati i studenti drugih studijskih grupa. Dakle, predmet je prvenstveno namijenjen studentima filozofije koji su upisali nastavnički modul ali mogu ga upisati i svi ostali studenti.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet		
Očekuje se da student razumije i usvoji najpoznatije i najutjecajnije misaone eksperimente, da bude u stanju izložiti ih i da bude u stanju jasno i jednostavno objasniti čemu oni služe tj. što pokazuju i zašto su važni. Očekuje se povećanje stupnja jasnoće i zanimljivosti u izlaganju i održavanju nastave uopće. ("Poučavanje i učenje" točka I.1. s <i>Popisa temeljnih nastavničkih kompetencija</i> Centra za obrazovanje nastavnika Filozofskog fakulteta u Rijeci, od 16.1.2014.) Budući da navedeni misaoni eksperimenti često predstavljaju ključna mjesta u klasičnim i suvremenim filozofskim teorijama, očekuje se i poboljšanje u poznavanju struke kod budućih nastavnika. ("Poznavanje predmeta (struke)" točka I.3. s <i>Popisa temeljnih nastavničkih kompetencija</i> Centra za obrazovanje nastavnika Filozofskog fakulteta u Rijeci, od 16.1.2014.)		
1.4. Sadržaj predmeta		
- Platon: Gigov prsten (priroda jastva, kontraktarianizam) - Avicena: lebdeći čovjek (priroda jastva) - Denet: gdje sam ja? (priroda jastva) - Williams: ja i budućnost (priroda jastva) - Searle: kineska soba (funkcionalizam u filozofiji uma) - Schopenhauer: list (sloboda volje, kompatibilizam) - Nozick: bečki krug (postojanje, identitet) - Lukrecije: koplje (beskonačnost prostora) - Paley: sat (teizam) - Flew: nevidljivi vrtlar (teizam) - Descartes: zli demon (znanje) - Zagzebski: aparat za kavu (znanje i istinito vjerovanje) - Schopenhauer: kome biste povjerali svoj život? (deontologija) - Hare: fanatik (univerzalizacija) - Nozick: stroj za proizvodnje iskustava (utilitarizam) - Foot: jureći tramvaj (utilitarizam i deontologija) - Williams: strijeljanje u Andama (utilitarizam i deontologija) - Nozick: Wilt Chamberlain (porez i država) - Rawls: veo neznanja (nepriistranost) - Frankfurt: atentator (moralna odgovornost) - Thompson: violinist (pobačaj) - Williams: slučaj Makropulos (besmrtnost)		
1.5. Vrsta izvođenja nastave	☐ predavanja	x ☐ samostalni zadaci
	☐ seminari i radionice	x ☐ multimedija i mreža
	x ☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____
1.6. Komentari	Vježbe će se održavati na Fakultetu, u uobičajenim prostorijama i terminima. Studenti trebaju izlagati svoje seminare onako kako će jednog dana držati nastavu u školi.	
1.7. Obaveze studenata		
Redovito sudjelovati u nastavi. U semestru izraditi i izložiti najmanje jednu prezentaciju - onako kako će držati nastavu u školi - dakle, primjereno uzrastu i predznanju budućih đaka. Položiti pismeni ili usmeni ispit.		

1.8. Praćenje ⁶⁶ rada studenata					
<u>Pohađanje nastave 1</u>		<u>Aktivnost u nastavi</u>		<u>Seminarski rad 1</u>	
<u>Pismeni ispit 1</u>		<u>Usmeni ispit</u>		Esej	Istraživanje
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat	Praktični rad
Portfolio					
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja pojedinog ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu					
Vrednovanje izlaganja, aktivnosti na nastavi, završnog ispita, sposobnosti uočavanje situacije koje navedeni misaoni eksperimenti ilustriraju, razumijevanje njihovih implikacija.					
1.10. Obavezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)					
- Schick Theodore, Vaughn Lewis: Doing Philosophy - An Introduction through Thought Experiments, McGraw-Hill, 1998.					
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)					
- Tittle Peg: <i>What if ... Collected Thought Experiments in Philosophy</i>, Pearson Longman, 2005. - Cohen Martin: <i>Wittgenstein's Beetle and Other Classic Thought Experiments</i>, Blackwell, 2005. - Baggini Julian: <i>The Pig That Wants To Be Eaten - And 99 Other Thought Experiments</i>, Granta Books, 2010. - Sorensen Roy: <i>Thought Experiments</i>, OUP, 1998. - Vedantham Sundar: <i>Thought Experiments - An Inexpensive Tour of the Entire Universe</i>, Solvanam Publications, 2020. - King Patrick: <i>Learn To Think Using Thought Experiments</i>, PKCS Media, 2020. - Stuart Michael, Fehige Yiftach, Brown James Robert: <i>The Routledge Companion to Thought Experiments</i>, Routledge, 2018. - Berčić Boran: <i>Filozofija I i II</i>, Ibis-grafika, Zagreb, 2012. - Reškovic Tomislav: <i>Filozofija: udžbenik filozofije za 4. razred gimnazije</i>, Profil, 2008. - Čehok Ivan, Grgić Filip: <i>Filozofija: Udžbenik filozofije za četvrti razred gimnazije</i>, Profil, 2001. - Kalin Boris: <i>Filozofija - uvod i povijest</i>, Školska knjiga, 2014.					
1.12. Broj primjeraka obavezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu					
Naslov		Broj primjeraka		Broj studenata	
Literatura nije dostupna u Knjižnici Fakulteta. Međutim, bit će dostupna u elektronskom obliku.					
1. 13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija					

⁶⁶ VAŽNO: Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Praćenje kvalitete vršit će se kontinuirano, kroz kontakt sa studentima na nastavi, konzultacije, itd. Praćenju kvalitete posebno će posvetiti pažnja nakon što studenti polože ispit, kada više ne budu pod pritiskom zbog prolaska na ispitu i ocjenjivanja. Budući da se radi o specifično nastavničkom kolegiju, u praćenje kvalitet bit će uključeni: profesorica Metodike nastave filozofije, organizatori školske prakse te predstavnici Aktiva nastavnika filozofije, dakle, kolege koji predaju filozofiju i etiku u gimnazijama i ostalim srednjim školama.

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Boran Berčić	
Naziv predmeta	Moralna odgovornost	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3 ili 4
	Broj sati (P+V+S)	0+0+30

1. OPIS PREDMETA							
1.1. Ciljevi predmeta							
Upoznati studenta sa suvremenom raspravom oko prirode moralne odgovornosti i osposobiti ga za samostalan daljnji rad u tom području.							
1.2. Uvjeti za opis predmeta							
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet							
Postizanje dobrog znanja osnovnih pozicija i argumenata te time i osposobljenost za samostalno razmatranje i rješavanje problema vezanih uz pripisivanje moralne odgovornosti.							
1.4. Sadržaj predmeta							
(1) Najpoznatiji kriteriji moralne odgovornosti: sposobnost da se učini drugačije (Van inwagen, Frankfurt, Widerker), sposobnost da se započne novi kauzalni lanac (Chisolm), sposobnost razuma (Wolf, Bok), sposobnost samokontrole (Watson), osjetljivost na razloge (Fisher, Ravizza), djelovanje u skladu sa svojim pravim ja (Frankfurt). (2) Kompatibilnost determinizma i moralne odgovornosti (Ayer, Smart). (3) Priroda kazne (Primorac).							
1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	☐ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☒ ostalo konzultacije					
1.6. Komentari	Komentari: Nakon nekoliko uvodnih predavanja studenti će pristupiti izlaganju seminarskih radova. Težište rada bit će upravo na tim seminarskim radovima i diskusijama koje će uslijediti i biti usmjeravane od strane nastavnika.						
1.7. Obveze studenata							
Prisustvovanje nastavi, pisanje i/ili izlaganje seminarskog rada, prethodno čitanje radova koji će biti izlagani, aktivno sudjelovanje u raspravi. Ovisno o okolnostima (prvenstveno o broju upisanih studenata) održat će se završni pismani i usmeni ispit.							
1.8. Praćenje ⁶⁷ rada studenata							
Pohađanje	1	Aktivnost u nastavi	1	Seminarski rad	(1)	Eksperimentalni	

⁶⁷ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

nastave						rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej	1	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

*OCJENIVANJE

Težište ocjenjivanja bit će na kontinuiranoj provjeri znanja a ovisno o broju studenata i ostalim okolnostima može se održati i završni ispit, pismeni ili usmeni.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

A.J. Ayer: "Freedom and Necessity"

J.J.C. Smart: "Free Will, Praise and Blame"

Roderick Chisolm: "Human Freedom and the Self"

Peter Strawson: "Freedom and Resentment"

Harry Frankfurt: "Alternate Possibilities and Moral Responsibility"

David Widerker: "Libertarianism and Frankfurt's Attack on the Principle of alternative Possibilities"

Susan Wolf: "Sanity and the Metaphysics of Responsibility"

Gary Watson: "Free Agency"

Hilary Bok: "Freedom and Practical Reason"

Fisher i Ravizza: "Responsibility for Consequences"

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Watson Gary (ur): *Free Will (second edition)*, Oxford University Press, 2003.

Fisher John Martin i Ravizza Mark (ur): *Perspectives on Moral Responsibility*, Cornell University Press, 1993.

Primorac Igor: *Kazna, pravda i opće dobro*, Filozofska istraživanja, 1995.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kraćom anketom na kraju semestra i razgovorom sa studentima za vrijeme i nakon semestra.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	
Naziv predmeta	Moralna psihologija	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1-2 god. dipl. studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Kroz čitanje temeljnih izvornih tekstova analizirati i vrednovati teorije i pozicije onih filozofa koji su se kroz povijest filozofije bavili moralnom psihologijom. Analizirati, interpretirati te vrednovati izvorne filozofske tekstove koji su posvećeni moralnoj psihologiji.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema posebnih uvjeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

- Studenti će nakon položenog kolegija Moralna psihologija biti u stanju razumjeti, analizirati i uspoređivati glavne filozofske pozicije o osnovnim problemima moralne motivacije. Isto tako, moći će kritički promišljati o tematiziranoj problematici. Studenti će također biti upućeni u relevantnu literaturu iz ovog područja te će na osnovi svojih afiniteta moći samostalno produbljivati analizu i kritički stav o bliskoj tematici.

1.4. Sadržaj predmeta

Općenito se smatra da postoji bliska veza između naših moralnih uvjerenja i samog moralnog djelovanja. Osoba koja ima određena moralna uvjerenja, ujedno je i motivirana djelovati u skladu s tim uvjerenjima. No kako objasniti kada osoba ne djeluje u svjetlu onoga što vjeruje da je moralno ispravno? Možemo li toj osobi uopće pripisati iskrene moralne stavove? Kakva je veza između izricanja moralnog suda i motivacije da djelujemo u skladu s onim što taj sud propisuje? Odgovori na ova, ali i mnoga druga slična pitanja povlače za sobom značajne probleme koji se danas nalaze u žarištu interesa metaetičkih diskusija. U kolegiju Moralna psihologija poseban naglasak će se staviti upravo na problem moralne motivacije, što znači da će se detaljnije obrađivati sljedeće teme:

Internalizam/Eksternalizam

Prikazuje se internalistička pozicija prema kojoj postoji nužna veza između iskrenog izricanja moralnog suda i motivacije. Premda se ova pozicija često veže uz nekognitivistička stajališta (Hare), razmatraju se i neki poznati kognitivistički pristupi (Smith, Korsgaard). Zastupnici eksternalizma, suprotno internalistima, tvrde da je veza između moralnih sudova i motivacije eksternalna i kontingentna. Posebno se razmatra prijedlog naturalističkih moralnih realista (Brink).

Humeovska teorija motivacije

Pozicija koja se pripisuje Davidu Humeu. Analizira se utjecajna obrana ove teorije koju je pružio Michael Smith. Motivacija uvijek uključuje prisutnost vjerovanja i želja gdje su vjerovanja, za razliku od želja, motivacijski inertna te imaju drukčiji "direction of fit". Prikazat će se i poznate kritike Smithova modela (McDowell, Nagel). U sklopu ove teme također se detaljnije analizira shvaćanje motivacije u kontekstu kantovske tradicije (Korsgaard).

Razlozi za moralno djelovanje

Ukazuje se na razliku između normativnih (opravdavajućih) i motivirajućih (objašnjavalačkih) razloga. U svjetlu ovoga, raspravlja se o tome jesu li razlozi za djelovanje zasnovani na psihološkim stanjima ili pak objektivnim činjenicama. Od relevantnijih autora posebno se analiziraju Williams, Dancy i Smith. Također će biti govora o danas vrlo utjecajnom partikularističkom stajalištu, s posebnim osvrtom na holizam u teoriji razloga.

Moralna slabost

Razmatra se problem kada osoba ne djeluje u skladu sa svojom moralnom prosudbom te se sam problem pažljivije analizira u sklopu Hareova preskriptivističkog stajališta. Smještajući ovo u širi kontekst, također se diskutira o problemu "slabosti volje" te o tome kako ovaj fenomen dovodi u pitanje naše razumijevanje intencionalnih postupaka.

Vrlina i motivacija

Motivacija se razmatra u sklopu aretističkog utemeljenja etike. Od relevantnijih autora koji su pisali o ovoj temi posebno se razmatraju McDowell i Foot.

X predavanja

X samostalni zadaci

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava		☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____				
1.6. Komentari	U skladu s programima studija Filozofije (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti.						
1.7. Obveze studenata							
Pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u raspravama i svim zadacima.							
1.8. Praćenje ⁶⁸ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
24) Brink, D., <i>Moral Realism and the Foundations of Ethics</i> , Cambridge University Press, Cambridge 1996							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
68. Dancy, J., <i>Moral Reasons</i> , Blackwell Publishers, Oxford 1993.							
69. Davidson, D., "How is Weakness of the Will Possible?" u: Davidson, D., <i>Essays on Actions & Events</i> , Clarendon Press, Oxford 1986.							
70. Falk, W. D., "'Ought' and Motivation" u: Sellars, W. i Hospers, J. (ur.), <i>Readings in Ethical Theory</i> , Appleton Century Crofts, New York 1952.							
71. Foot, P., "Virtues and Vices" in: Carson, T. L. i Moser, P. K. (ed.), <i>Morality and the Good Life</i> , Oxford University Press, New York 1997.							
72. Frankena, W. K., "Obligation and Motivation in Recent Moral Philosophy" u: Carson, T. L. i Moser, P. K. (ur.), <i>Morality and the Good Life</i> , Oxford University Press, New York 1997.							
73. Hooker, B. i Little, M. (ur.), <i>Moral Particularism</i> , Oxford University Press, Oxford 2003.							
74. McDowell, J., "Are Moral Requirements Hypothetical Imperatives?" in: McDowell, J. <i>Mind, Value, and Reality</i> , Harvard University Press, Cambridge 1988.							
75. Nagel, T., <i>The Possibility of Altruism</i> , Princeton University Press, Oxford 1970, ch. I. i II.							
76. Pettit, P., "Humeans, Anti-Humeans, and Motivation", <i>Mind</i> 1987.							
77. Williams, B., "Internal and external reasons", in: Williams, B. <i>Moral Luck</i> , Cambridge University Press, Cambridge 1985.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu							
	Naslov		Broj primjeraka	Broj studenata			
1)	<i>Brink, D., Moral Realism and the Foundations of Ethics, Cambridge University Press, Cambridge 1996</i>		0	20			

⁶⁸ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija
Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenata nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	
Naziv predmeta	Moralni razlozi	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>
Cilj je studentu pružiti sistematski uvid u pitanje odnosa etike i praktičnog razuma, najpoznatija rješenja i teorije, te probleme na koje nailaze ta rješenja.
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>
Nema
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>
Student će moći: • Razlikovati praktični od teorijskog uma, odnosno praktične od teorijskih razloga   • Objasniti razliku između normativnih i motivacijskih razloga   • Objasniti razliku između internalizma i eksternalizma u pogledu normativnih razloga i internalizma i eksternalizma u pogledu moralne motivacije   • Definirati Hjumovsku teoriju motivacije   • Povezati i usporediti Hjumovsku teoriju motivacije s naturalističkim teorijama moralne motivacije   • Razlikovati subjektivistička i objektivistička gledišta na odnos etike i praktičnog razuma
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>
U kolegiju će se razmatrati odnos između etike i praktičnog razuma. Mnogi autori nastoje dokazati da je moralno rasuđivanje ustvari samo jedan oblik praktičnog rasuđivanja budući da praktičnim rasuđivanjem utvrđujemo razloge za djelovanje odnosno, slično kao i u području etike, nastojimo ustanoviti što trebamo činiti. Razmatrajući navedeni odnos, otvaraju se različita pitanja o kojima se danas intenzivno raspravlja. U kolegiju ćemo detaljnije analizirati sljedeće probleme: 1. Praktični razum   (a) razlikovanje praktičnog i teoretskog rasuđivanja (razlozi za djelovanje i razlozi za vjerovanje);   (b) norme praktičnog razuma (instrumentalizam, prudenčijalnost, moralne norme kao norme praktičnog razuma);

2. Razlozi

(a) odnos razloga i motiva (distinkcija između normativnih i motivirajućih razloga);

(b) odnos razloga, želja i vrijednosti (pitanje ontološkog statusa razloga, internalizam/eksternalizam razloga, tzv. "buck-passing view" itd.);

3. Motivacija

(a) teorije motivacije (Humeovska teorija motivacije, mogućnost kognitivne motivacije);

(b) moralna motivacija (primjena različitih teorija motivacije na područje etike: internalizam/eksternalizam motivacije, Kantovsko shvaćanje motivacije)

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo __Konzultacije__

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Od studenata se očekuje redovno pohađanje nastave i izvršavanje zadanih obveza, a u slučaju većeg izostanka studenti će pisati dodatni seminarski rad koji trebaju predati zajedno s obveznim.

1.8. Praćenje⁶⁹ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0.5	Usmeni ispit		Esej	0.5	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave. Ishodi učenja će se vrednovati kroz kontinuiranu provjeru znanja (tijekom nastave) i završnim pisanim ispitom i/ili pisanjem eseja (umjesto završnog ispita).

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- Foot, P. 2002. Morality as a System of Hypothetical Imperatives. U P. Foot, ur., Virtues and Vices, Oxford: Clarendon Press, str. 157–173.
- Hume, D. 1985. [1739–1740]. A Treatise of Human Nature, London and New York: Penguin, [Potrebno je pročitati određene dijelove 3. knjige.]
- McNaughton, D. 2010. Moralni pogled: uvod u etiku, Zagreb: Hrvatski studiji, poglavlje 7, str. 105–114.
- Millgram, E. 2005. Was Hume a Humean. U Ethics done right: practical reasoning as a foundation for moral theory, E. Millgram (ur.). Cambridge: Cambridge University Press, str. 198–217.
- Korsgaard, C. 1996. Skepticism about practical reason. U C. Korsgaard, Creating the kingdom of ends, Cambridge: Cambridge University Press, str. 311–334.
- Roskies, A. L. 2003. Are ethical judgments intrinsically motivational? Lessons from acquired sociopathy. Philosophical Psychology, 16: 51-66.
- Smith, M. 1994. The moral problem. Oxford: Basil Blackwell. (4. poglavlje, The Humean Theory of Motivation, pretiskano iz Mind 1987)
- Street, S. 2006. A Darwinian dilemma for realist theories of value. Philosophical Studies, 127, str. 109–166.
- Williams, B. 1981. Internal and external reasons. U B. Williams, Moral Luck. London: Cambridge University Press, str. 101–113.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- Alvarez, M. 2010. Kinds of Reasons: An Essay in the Philosophy of Action. Oxford: Oxford University Press.
- Arkonovich, S. 2013. Varieties of reasons/motives internalism. Philosophy Compass, 8/3, str. 210–219.

⁶⁹ VAŽNO: Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

- Asarnow, S. 2017. The reasoning view and defeasible practical reasoning, *Philosophy and Phenomenological Research*, 95, str. 614–636.
- Asarnow, S. 2016. Rational internalism. *Ethics*, 127, str. 147–178.
- Bracanović, T. 2007. *Evolucijska teorija i priroda morala*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Hrvatski studiji.
- Broome, J. 2000. Normative requirements. U J. Dancy (ur.), *Normativity*, Blackwell, Oxford, str. 78–99.
- Casebeer, W. 2003. *Natural ethical facts: evolution, connectionism, and moral cognition*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Colombo, M. 2017. Social Motivation in Computational Neuroscience: Or If Brains Are Prediction Machines, Then the Humean Theory of Motivation Is False. U *Routledge Handbook of Philosophy of the Social Mind*, J. Kiverstein (ur.). London i New York: Routledge.
- Copp, D. 1995. *Morality, normativity, and society*. New York: Oxford University Press.
- Copp, D. 2009. Toward a pluralist and teleological theory of normativity. *Noûs-Supplement: Philosophical Issues*, 19, 21-37.
- Cullity, G., i B. Gaut (ur.). 1997. *Ethics and Practical Reason*. Oxford: Oxford University Press.
- Dancy, J. 2000. *Practical reality*. New York: Oxford University Press.
- Davidson, D. 2001. *Essays on Actions and Events*. Clarendon: Oxford University Press.
- Decety, J. i Wheatley, T. (ur.). 2015. *The moral brain*. Cambridge, MA.: The MIT Press.
- Deem, J. M. 2016. Dehorning the Darwinian dilemma for normative realism. *Biology and Philosophy*, 31, str. 727–746.
- Dretske, Fred. 1989. 'Reasons and Causes'. *Philosophical Perspectives* 3, str. 1–15.
- Enoch, D. 2014. Why I am an Objectivist about Ethics (And Why You Are, Too). U *The Ethical Life: Fundamental Readings in Ethics and Moral Problems*, R. Shafer Landau (ur.). New York: Oxford University Press, str. 192-205.
- Harms, William F. 2000. Adaptation and Moral Realism. *Biology and Philosophy* 15, str. 699–712.
- Hubin, D. 2007. Što je posebno u Hjumovstvu? *Novi Kamov*, 25, str. 31-44.
- Joyce, R. 2006. *The evolution of morality*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Joyce, R. 2013. The evolutionary debunking of morality. U J. Feinberg, & R. Shafer-Landau (ur.), *Reason and responsibility: readings in some basic problems of philosophy*. Boston: Wadsworth Cengage Learning, str. 527-534.
- Korsgaard, C. 2003. *The sources of normativity*, New York: Cambridge University Press.
- Korsgaard, C. 2011. The activity of reason". U *Reasons and recognition: essays on the philosophy of T. M. Scanlon*. R. Jay Wallace, Rahul Kumar i Samuel Freeman (ur.), Oxford: Oxford University Press, str. 3-22.
- Lazović, Ž. 1988. *Razlozi, uzroci i motivi (Hjum i Kant)*. Beograd: Filozofsko društvo Srbije.
- Markovits, J. 2011. Why Be An Internalist About Reasons? U *Oxford studies in metaethics*, vol. 6 (Russ Shafer-Landau, ur.), Oxford: Oxford University Press, str. 255-279.
- Markovits, J. 2014. *Moral reason*. Oxford: Oxford University Press.
- McPherson, T. i D. Plunkett (ur.). 2017. *The Routledge Handbook of Metaethics*. Routledge
- Parfit, D., 2011. *On what matters*, Vol. 1 i 2, Oxford: Oxford University Press.
- Pölzler, T. 2018. *Moral Reality and the Empirical Sciences*. New York: Routledge.
- Scanlon, T. 1998. *What we owe to each other*. Cambridge: Harvard University Press.
- Schroeder, T. 2004. *Three Faces of Desire*. Oxford: Oxford University Press.
- Schroeder, M. A. 2007. *Slaves of the Passions*. Oxford: Oxford University Press
- Schroeder, T., Roskies A.L, and S. Nichols. 2010. Moral motivation. U *The Moral Psychology Handbook*, Doris, J. and S. Stich (ur.) Oxford University Press.
- Searle, J. 2001. *Rationality in action*. Cambridge, MA.: MIT Press.
- Smith, M. 1994. *The moral problem*. Oxford: Basil Blackwell.
- Smith, M. 2007. The externalist challenge. U R. Shafer-Landau i T. Cuneo (ur.), *Foundations of ethics: an anthology*, Blackwell, str. 231–239.
- Sinhababu, N. 2013. The desire-belief account of intention explains everything, *Noûs*, 47, str. 680–696.
- Sinnott-Armstrong, W. 2014. Do Psychopaths Refute Internalism? U *Being Amoral: Psychopathy and Moral Incapacity*, T. Schramme (ur.), 187–207. Cambridge, Mass.: The MIT Press
- Star, D. (ur.). 2018. *The Oxford Handbook of Reasons and Normativity*. Oxford: Oxford University Press.
- Strandberg, C. 2017. A puzzle about reasons and rationality. *Journal of Ethics*, 21, str. 63–88.

- Sušnik, M. 2009. Internalizam razloga: dvije interpretacije. Filozofska istraživanja, 29, str. 349-363.
- Sušnik, M. 2012. Hjumovska teorija motivacije: u obranu dogme. Prolegomena, 11 str. 83-105.
- Vavova, K. 2015. Evolutionary debunking of moral realism. Philosophy Compass, 10, 104–116.
- Wallace, R. J. 2006. Normativity and the Will. Oxford: Clarendon Press. Odabrana poglavlja.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kontinuirano praćenje napredovanja studenata od strane nastavnika i upitnička evaluacija izvođenja nastave i programa kolegija od strane studenata.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	
Naziv predmeta	Moralno rasuđivanje	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1-2 god. dipl. studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Kroz čitanje temeljnih izvornih tekstova analizirati i vrednovati teorije i pozicije onih filozofa koji su se kroz povijest filozofije bavili moralnim rasuđivanjem. Analizirati, interpretirati te vrednovati izvorne filozofske tekstove koji su posvećeni metodologiji moralnog rasuđivanja.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema posebnih uvjeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Nakon položenog ispita studenti će moći:

- interpretirati, analizirati i uspoređivati vodeće suvremene pozicije u teorijskim pitanjima koji su vezani uz moral;
- interpretirati, analizirati i uspoređivati vodeće suvremene pozicije u suvremenim raspravama iz analize moralnog govora (rasprava između kognitivizma i različitih oblika ne-kognitivizma), moralne spoznaje (primjene koherentističkog, fundacionalističkog i kontekstualističkog prijedloga na području moralne spoznaje) i (ne)postojanja moralnih objektivnih činjenica (intuicionizam, naturalizam, skepticizam, konstruktivizam, relativizam); – da studenti raspolažu naprednim spoznajama iz moralne epistemologije, te da budu u stanju primijeniti njezine metode u konkretnim slučajevima moralne rasprave;
- razvijati barem početne sposobnosti povezivanja u cilju stvaranja dosljednog sustava mišljenja, u odnosu na njihove stavove u aspektima normativne etike, kao i u preklapajućim sadržajima korelativnih programa

1.4. Sadržaj predmeta

- Podjela između kognitivističkih i ne-kognitivističkih pozicija
- Semantička analiza moralnog govora, na temelju klasika kognitivističkih i ne-kognitivističkih

pozicija, ali u obradi suvremenijih autora.

Intuicionizam

Suvremene interpretacije intuicionizma koje revitaliziraju ovu poziciju, kod autora s posebnim osvrtom na R. Audia, J. Dancya.

Emotivizam

Pretpostavlja se spoznaja klasičnog emotivizma iz prvih desetljeća stoljeća (Ayer, Stevenson), a rasprava će se ticati suvremenijih prijedloga (npr. A. Gibbard), uz distinkciju emotivizma kao semantičke teorije i emotivizma kao spoznajne teorije (npr. J. D'Arms i D. Jacobson).

Preskriptivizam

Kritički će se razmatrati prijedlog R.M. Harea, kao paradigmatškog autora za unizervalističku i antikognitivističku poziciju u etici, prije svega s obzirom na suvremene i aktualne kritike negiranja univerzalizma kao pristupa modelu moralnog rasuđivanja, te kritika mogućnosti nuđenja radikalne antikognitivističke pozicije.

Analogija sa sekundarnim svojstvima

Razmatrati će se prijedlog koji uspostavlja analogiju između moralnih svojstava i sekundarnih svojstava u sklopu naturalističkog i u sklopu normativističkog prijedloga. Glavni autori koji će se razmatrati su D. Lewis, B. Brower, M. Johnston, J. McDowell i D. Wiggins

Naturalizam

Prikazat će se naturalističke kritike moralnog realizma (Harman, Mackie, Timmons) i naturalističke obrane moralnog realizma (u redukcionističkom i u neredukcionističkom obliku). Obraditi će se i tematike iz suvremenog neo-aristotelovskog naturalizma. Ponudit će se i rasprava o analogiji između epistemološkog naturalizma i moralnog naturalizma.

Kantovski prijedlozi

Radi se o suvremenim prijedlozima koji naglašavaju važnost racionalnog rasuđivanja u području morala, kao i internalističkog pristupa motivaciji. Naglasak je na suvremenom razvoju kantovskih modela, u smjerovima jakog deduktivističkog programa, odnosno konstruktivističkog programa.

Fundacionalizam, koherentizam, kontekstualizam

Prikazati će se klasične epistemološke metode s njihovom primjenom u području morala, prije svega Audiev fundacionalizam, te Danielsov i DePaulov koherentizam. Nakon prikaza teškoća primjena ovih metoda, prikazati će se kontekstualistički prijedlog, koji se pojavljuje i kao alternativa i kao nadopuna ovim metodama.

1.5. Vrste izvođenja nastave

predavanja

seminari i radionice

vježbe

obrazovanje na daljinu

terenska nastava

samostalni zadaci

multimedija i mreža

laboratorij

mentorski rad

ostalo _____

1.6. Komentari

U skladu s programima studija Filozofije (prediplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti.

1.7. Obveze studenata

Pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u raspravama i svim zadacima.

1.8. Praćenje⁷⁰ rada studenata

⁷⁰ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

25) E. Baccarini, Moralna spoznaja, Rijeka, ICR, 2007

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

78. R. Audi, Practical Reasoning and Ethical Decision, London, Routledge, 2006.

79. J. Dancy, Ethics without Principles, Oxford, Oxford University Press, 2004.

80. J. Dreier, Contemporary Debates in Moral Theory, Oxford, Blackwell, 2006.

81. S. McKeever i M. Ridge, Principled Ethics. Generalism as a Regulative Ideal, Oxford, Oxford University Press, 2006.

82. B. Hooker, Ideal Code, Real World. A Rule-Consequentialist Theory of Morality, Oxford, Clarendon Press, 2000.

83. Sinnott-Armstrong, W., Timmons, M. (ur.), Moral Knowledge? New Readings in Moral Epistemology, Oxford, Oxford University Press 1996.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

	Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
1)	1) E. Baccarini, Moralna spoznaja, Rijeka, ICR, 2007	5	20

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenata nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	
Naziv predmeta	Naturalizam i etika	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA*1.1. Ciljevi predmeta*

Cilj kolegija je upoznati studente sa suvremenim naturalističkim pristupima u etici te posljedicama koje prihvaćanje naturalističke slike svijeta može imati za naše zdravorazumsko poimanje etičkih svojstava i činjenica. Cilj je omogućiti studentima da povežu i integriraju znanstvene teorije i spoznaje o evoluciji morala te psihološke i neuroznanstvene aspekte moralnog mišljenja te kritički evaluiraju ontološke i epistemološke pretpostavke različitih etičkih teorija.

1.2. Uvjeti za opis predmeta

Nema

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Studenti će moći:

- opisati osnovne teorije i spoznaje iz evolucije, psihologije i neuroznanosti morala
- objasniti pojam „naturalistička pogreška“
- razlikovati metodološki od ontološkog naturalizma
- razlikovati različite verzije naturalizma u etici (neoaristotelijanizam, Cornell realizam, moralni funkcionalizam, itd.)
- navesti neke argumente za i protiv reduktivnog i nereduktivnog naturalizma
- objasniti što su „debunking“ argumenti

1.4. Sadržaj predmeta

U novije doba svjedočimo izrazitom razvoju interdisciplinarnog proučavanja etike. Najviše je izražen porast interesa za naturalističke temelje morala. Ono što ujedinjava te pristupe je njihova empirijska baza u kojoj se podaci iz eksperimentalne psihologije, neuroznanosti, primatologije i antropologije koriste kako bi opisali i objasnili ljudske moralne intuicije i vjerovanja. Isto tako, zajednički element pruža i evolucijska teorija. Koriste se evolucijski principi kako bi se predvidjelo i objasnilo zašto ljudi slijede određene norme i posjeduju moralna vjerovanja. U okviru ovog kolegija razmatramo koje su moguće posljedice empirijskih teorija o porijeklu i psihologiji moralnih vjerovanja, sudova i motivacije na epistemologiju i ontološki status moralnih činjenica.

Sadržaj kolegija je podijeljen u dva dijela. U prvom se daje pregled suvremenih naturalističkih spoznaja o porijeklu ljudskog morala i strukturi moralne psihologije. Zatim se razmatraju gledišta iz normativne etike koja se oslanjaju na te spoznaje kako bi izvukle neke normativne zaključke. Tu se najčešće govori o tzv. evolucijskoj etici. Raspravlja se da li pobornici evolucijske etike čine naturalističku pogrešku kada izvlače normativne iz deskriptivnih činjenica. U drugom dijelu, prelazi se na razmatranje implikacija koje naturalistički pristupi etici imaju na metaetičke teorije. Ovdje se najviše bavimo tzv. 'debunking' argumentima protiv moralnog realizma. Prema moralnom realizmu moralna svojstva postoje objektivno te se često smatra da su moralne činjenice neovisne o moralnim djelatnicima. 'Debunking' argumenti nastoje pokazati da neki aspekti moralnog realizma ne mogu biti istiniti s obzirom na naturalističku sliku svijeta. Postoje barem tri vrste ovih argumenata. Jedna vrsta nastoji pokazati da su svi moralni sudovi neistiniti (teorija pogreške). Druga nastoji pokazati da su svi moralni sudovi neistiniti ako pretpostavimo robusni moralni realizam. Treća nastoji pokazati da moralni sudovi nisu epistemički opravdani (moralni skepticizam). U ovom dijelu se daje najznačajnijih 'debunking' argumenta te odgovora na njih.

Struktura kolegija:

1. Znanost o moralu
  - Priroda morala
  - Evolucijski aspekti morala
  - Psihološki aspekti morala
  - Moralne emocije i moralno osjetilo
2. Evolucijska etika
  - Deskriptivna evolucijska etika
  - Evolucijsko opravdanje morala
  - Naturalistička pogreška
3. Suvremeni naturalizam
  - Moralna i nemoralna svojstva

- A posteriori i a priori identitet
- Objašnjenje i moralne činjenice
- Neoaristotelijanski naturalizam
- Cornell naturalizam
- Moralni funkcionalizam
- Ekspresivizam

4. 'Debunking' argumenti

- 'debunking' argumenti u normativnoj etici
- 'debunking' argumenti u metaetici
- Teorija pogreške
- Protiv robusnog moralnog realizma
- Moralni skepticizam

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
- seminari i radionice
- vježbe
- obrazovanje na daljinu
- terenska nastava

- samostalni zadaci
- multimedija i mreža
- laboratorij
- mentorski rad
- ostalo _konzultacije_____

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Od studenata se očekuje redovno pohađanje nastave i izvršavanje zadanih obveza, a u slučaju većeg izostanka studenti će pisati dodatni seminarski rad koji trebaju predati zajedno s obveznim.

1.8. Praćenje⁷¹ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0.5	Usmeni ispit		Esej	0.5	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave. Ishodi učenja će se vrednovati kroz kontinuiranu provjeru znanja (tijekom nastave) i završnim pisanim ispitom i/ili pisanjem eseja (umjesto završnog ispita).

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- Bracanović, T. 2007. Evolucijska teorija i priroda morala, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Hrvatski studiji.
- Copp, D. 2009. Toward a pluralist and teleological theory of normativity, Noûs-Supplement: Philosophical Issues, 19, 21-37.
- Enoch, D. 2010. The epistemological challenge to metanormative realism: how best to understand it, and how to cope with it. Philosophical studies, 148, 413-438.
- Frankena, W. 1939. The naturalistic fallacy. Mind, 48, 464-477.
- Greene, J.D. 2003. From neural 'is' to moral 'ought': what are the moral implications of neuroscientific moral psychology? Nature Neuroscience Reviews, 4: 847-50.
- Haidt, J. 2007. The new synthesis in moral psychology. Science, 316, 998-1002.
- Harman, G. 1986. Moral explanations of natural facts: can moral claims be tested against reality? Southern Journal of Philosophy, 24, 57-68.
- Joyce, R. 2006. The evolution of morality, Cambridge. MA: MIT Press.
- Joyce, R. 2013. The evolutionary debunking of morality. u J. Feinberg, & R. Shafer-Landau (ur.), Reason and responsibility: readings in some basic problems of philosophy. Boston: Wadsworth Cenage Learning, str. 527-534.

⁷¹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

- Railton, P. 1986. Moral realism, *Philosophical Review*, 95, 163–207.
- Sterelny, K. i Fraser, B. 2017. Evolution and moral realism. *British Journal for the Philosophy of Science*. 68, 981-1006.
- Street, S. 2006. A Darwinian dilemma for realist theories of value. *Philosophical Studies*, 127, 109–66.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- Aristotel. 1998. *Nikomahova etika*. Zagreb: Globus – Liber.
- Behrends, J. 2013. Meta-normative realism, evolution and our reasons to survive. *Pacific Philosophical Quarterly*, 94, 486–502.
- Blackburn, S. 1984. *Spreading the word*. Oxford: Clarendon Press.
- Blackburn, S. 1998. *Ruling passions: a theory of practical reasoning*. Oxford: Clarendon Press.
- Braddock, M. 2016. Evolutionary debunking: can moral realists explain the reliability of our moral judgments. *Philosophical Psychology*, 29, 844-856.
- Boyd, R. 1988. How to be a moral realist. U Sayre-McCord, Geoffrey, (ur.), *Essays on moral realism*. Ithaca: Cornell University Press, str. 187-228.
- Brink, D. 1989. *Moral realism and the foundations of ethics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brosnan, K. 2011. Do the evolutionary origins of our moral beliefs undermine moral knowledge? *Biology and Philosophy*, 51-64.
- Casebeer, W. 2003. *Natural ethical facts: evolution, connectionism, and moral cognition*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Copp, D. 1995. *Morality, normativity, and society*. New York: Oxford University Press.
- Decety, J. i Wheatley, T. (ur.). 2015. *The moral brain*. Cambridge, MA.: The MIT Press.
- Deem, J. M. 2016. Dehorning the Darwinian dilemma for normative realism. *Biology and Philosophy*, 31, 727–746.
- Enoch, D. 2011. *Taking morality seriously: a defense of robust realism*. Oxford: Oxford University Press.
- FitzPatrick, W. J. 2000. *Teleology and the norms of nature*. New York: Garland.
- Foot, P. 2001. *Natural goodness*. Oxford: Oxford University Press.
- Gibbard, A. 1990. *Wise choices, apt feelings*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Gould, S. J. i Lewontin, R. C. 1979. The spandrels of San Marco and the Panglossian paradigm: a critique of the adaptationist programme. *Proceedings of the Royal Society: Biological Sciences*, 205: 581–98.
- Greene, J. D. 2008. The secret joke of Kant's soul. U W. Sinnott-Armstrong (ur.), *Moral psychology*, Vol. 3, str. 35–80.
- Griffiths, P. i J. Wilkins, 2010. When do evolutionary explanations of belief debunk belief? U P. Sloan (ur), *Darwin in the 21st century: nature, humanity and God*, Notre Dame, IN: Notre Dame University Press.
- Haidt, J. 2001. The emotional dog and its rational tail: a social intuitionist approach to moral judgment. *Psychological Review*, 108: 814–34.
- Harms, W. 2004. *Information and meaning in evolutionary processes*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Harms, W. i Skyrms, B. 2008. Evolution of moral norms. U M. Ruse (ur.), *The Oxford Handbook of Philosophy of Biology*, Oxford: Oxford University Press, str. 434-450.
- Hauser, M. D., Young, L., i Cushman, F. 2008. Reviving Rawls's linguistic analogy: operative principles and the causal structure of moral actions. U W. Sinnott-Armstrong (ur.), *Moral psychology: the cognitive science of morality: intuition and diversity*. Cambridge, Mass: A Bradford book, The MIT Press, Vol. II, str. 107-143.
- Horgan, T. i Timmons, M. 1991. New wave moral realism meets moral twin earth. *Journal of Philosophical Research*, 16, 447–465.
- Jackson, F. 2010. *Od metafizike do etike: obrana konceptualne analize*. Zagreb: KruZak.
- Joyce, R. 2013. Irrationalism and the genealogy of morals. *Ratio*, 26, 351–72.
- Kahane, G. 2011. Evolutionary debunking arguments. *Noûs*, 45, 103-125.
- Katz, L. D. (ur.). 2000. *Evolutionary origins of morality: cross disciplinary perspectives*. Exeter: Imprint Academic.
- Krebs, D. L. 2011. *The origins of morality: an evolutionary account*. New York: Oxford University Press.
- Kitcher, P. 1985. *Vaulting ambition*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Kitcher, P. 1993. The evolution of human altruism. *Journal of Philosophy*, 90, 497–516.
- Kitcher, P. 2006a. Biology and ethics. U D. Copp (ur.), *The oxford handbook of ethical theory*. Oxford:

Oxford University Press, str. 163–85.

- Kitcher, P. 2006b. Between fragile altruism and morality: evolution and the emergence of normative guidance. U G. Boniolo i G. De Anna (ur.), *Evolutionary ethics and contemporary biology*, str. 159–77.
- Kitcher, P. 2006c. Ethics and evolution: how to get here from there. U F. de Waal, *Primates and Philosophers*, str. 120–139.
- Kitcher, P. 2011. *The ethical project*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Knobe, J. i Leiter, B. 2007. The case for Nietzschean moral psychology. U Nietzsche and Morality, B. Leiter i N. Sinhababu (ur.). Oxford: Oxford University Press.
- Machery, E. i Mallon, R. 2010. Evolution of morality. U J. Doris (ur.), *The moral psychology handbook*. Oxford: Oxford University Press.
- Mackie, J. L. 1977. *Ethics: inventing right and wrong*. Harmondsworth: Penguin.
- McDowell, J. 1979. Virtue and reason. *The Monist*, 62: 331–350.
- McDowell, J. 1998. Two sorts of naturalism. U J. McDowell, *Mind, Value, and Reality*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- McNaughton, D. 1988/2010. *Moralni pogled: uvod u etiku*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu – Hrvatski studiji. Preveo Tomislav Bracanović.
- Mikhail, J. 2011. *Elements of moral cognition: Rawls' linguistic analogy and the cognitive science of moral and legal judgment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mogensen, A. L. 2015. Evolutionary debunking arguments and the proximate/ultimate distinction. *Analysis* 75, 196-203.
- Moore, G. E. 2009. *Principia ethica*. Zagreb: KruZak.
- Nagel, T. 2012. *Mind and Cosmos: why the materialist neo-Darwinian conception of nature is almost certainly false*. New York: Oxford University Press.
- Nichols, S. 2004. *Sentimental rules: on the natural foundations of moral judgment*. Oxford: Oxford University Press.
- Parfit, D. 2011. *On what matters*. Vol. 2. Oxford: Oxford University Press.
- Railton, P. 1989. Naturalism and prescriptivity. *Social Philosophy and Policy*, 95, 51–174.
- Rosenberg, A. 2011. *The atheist's guide to reality: enjoying life without illusions*. New York and London: W. W. Norton & Company.
- Ruse, M. 1988. Evolutionary ethics: healthy prospect or last infirmity? *Canadian Journal of Philosophy* (Supp.), 14, 27–73.
- Ruse, M. 2006. Is Darwinian metaethics possible (and if it is, is it well taken)? U G. Boniolo i G. De Anna (ur.), *Evolutionary ethics and contemporary biology*. Cambridge: Cambridge University Press, str. 13–26.
- Schafer, K. 2010. Evolution and normative skepticism. *Australasian Journal of Philosophy*, 88, 471–88.
- Shafer-Landau, R. 2012. Evolutionary debunking, moral realism and moral knowledge. *Journal of Ethics and Social Philosophy*, 7, 1–37.
- Sesardić, N. 1995. Recent work on human altruism and evolution. *Ethics*, 106, 328-357.
- Sinnott-Armstrong, W. 2005. Moral intuitionism meets empirical psychology. U T. Horgan, i M. Timmons (ur.), *Metaethics after Moore*, Oxford: Oxford University Press, str. 339–66.
- Sinnott-Armstrong, (ur.). 2008. *Moral psychology, Vol. 1, The evolution of morality: adaptations and innateness*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Sinnott-Armstrong, (ur.). 2008. *Moral psychology, Vol. 2, The cognitive science of morality: intuition and diversity*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Sinnott-Armstrong, (ur.). 2008. *Moral psychology, Vol. 3, The neuroscience of morality: emotion, brain disorders, and development*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Skarsaune, O. K. 2011. Darwin and moral realism: survival of the fittest. *Philosophical Studies*, 152, 229-243.
- Sober, E. (ur.). 1994. *Conceptual issues in evolutionary ethics*. 2. izd. Cambridge, MA: MIT Press.
- Sober, E. i Wilson, D. S. 1998 *Unto others: the evolution and psychology of unselfish behavior*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Sommers, T. i Rosenberg, A. 2003. Darwin's nihilistic idea: evolution and the meaninglessness of life. *Biology and Philosophy*, 18: 653–68.
- Street, S. 2008. Reply to Copp: naturalism, normativity, and the varieties of realism worth worrying about. *Philosophical Issues*, 18, 207–28.

- Sturgeon, N. 1988. Moral Explanations. U G. Sayre-McCord (ur.), Essays on moral realism, Ithaca: Cornell University Press.
- Sušnik, M. 2005. Naturalistički moralni realizam. Prolegomena, 4, 201-217.
- Thompson, M. The representation of life. U R. Hursthouse, G. Lawrence i W. Quinn (ur.), Virtues and reasons. Oxford: Oxford University Press, str. 247–96.
- Thomson, M. 2008. Life and action. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Thomson, J. 1985. The trolley problem. The Yale Law Journal, 94, 1395–1415.
- Trivers, R. 1971. The evolution of reciprocal altruism. Quarterly Review of Biology, 46, 35–57.
- Vavova, K. 2015. Evolutionary debunking of moral realism. Philosophy Compass, 10, 104–116.
- Wheatley, T. i Haidt, J. 2005. Hypnotically induced disgust makes moral judgments more severe. Psychological Science, 16, 780–84.
- Wielenberg, E. 2010. On the evolutionary debunking of morality. Ethics, 120, 441–64.
- Wilson, E. O. i Ruse, M. 1986. Moral philosophy as applied science. Philosophy, 61, 173–92.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kontinuirano praćenje napredovanja studenata od strane nastavnika i upitnička evaluacija izvođenja nastave i programa kolegija od strane studenata.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Marko Jurjako	
Naziv predmeta	Naturalizam i um	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj ovog kolegija je dati pregled nekih od odgovara na pitanja koja proizlaze iz suvremenih konceptualnih i empirijskih spoznaja o temeljima funkcioniranja i evolucije ljudskog uma. Specifičnije, cilj je pružiti filozofsku refleksiju nad biološkim pristupima koji nastoje objasniti funkcioniranje ljudskog uma.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Studenti će moći:

- Objasniti razliku između psihološkog i evolucijskog altruizma.
- Opisati modele ljudskog ponašanja koji se temelje na teoriji maksimizacije korisnosti i teoriji maksimizacije inkluzivne podobnosti.

- Razlikovati i usporediti pristupe kojim objašnjavamo biološke temelje umnih sposobnosti: sociobiologija, bihevioralna ekologija i evolucijska psihologija.
- Analizirati teorije i hipoteze o funkciji ljudskih kognitivnih sposobnosti – hipoteza masivne modularnosti i postojanje ne-modularnih kognitivnih sustava.
- Opisati neke od važnijih rezultata iz neuroznanosti koji su relevantni za razmišljanje o neurobiološkim temeljima racionalnosti i svjesnog iskustva.

1.4. Sadržaj predmeta

Neurobiolozi i kognitivni znanstvenici su razvili teorijske i empirijske istraživačke programe kako bi odgovorili na zagonetke vezane uz funkcioniranje ljudskog uma i motivacije. Na primjer, jesu li ljudi stvarno altruistični ili su zapravo vođeni samo sebičnim motivima? Koliko utječe priroda, a koliko odgoj na razvoj naših ponašanja i obrazaca razmišljanja? Postoji li uopće ljudska priroda? Postoji li sloboda volje?, itd. U ovom kolegiju dajemo pregled suvremenih znanstvenih teorija koje nastoje dati odgovor na ova i slična pitanja te razmatramo kakve filozofske implikacije te teorije imaju na zdravorazumsko poimanje uma i motivacije kod ljudi.

U prvom dijelu kolegija razmatramo modele koji se primjenjuju na razvoj ljudi. Analiziramo pojam altruizma te razmatramo na koji način postojanje altruističnog ponašanja predstavlja zagonetku iz evolucijske perspektive. Nadalje, razmatramo koji pojam altruizma je kompatibilan sa suvremenim modelima ljudske evolucije (teorija inkluzivnog fitnesa i teorija grupne selekcije).

U ovom dijelu dajemo pregled osnovnih pojmova iz evolucijske teorije igara. Razmatramo jesu li modeli racionalnog ponašanja koji uključuju maksimiziranje korisnosti kompatibilni s modelima ljudskog ponašanja koji pretpostavljaju maksimiziranje inkluzivne podobnosti (fitnesa).

Zatim dajemo pregled osnovnih teorija koje nastoje objasniti postojanje ljudske prirode. Tu su uključene sociobiologija, ljudska bihevioralna ekologija i evolucijska psihologija. Analiziramo pojam adaptacije i adaptacionizma. Nadalje, analiziramo hipoteze o strukturi ljudskog uma koje pretpostavljaju pojedine teorije, poput teorije masivne modularnosti ljudskog uma. Također analiziramo pojedine teorije o evolucijskim funkcijama ljudskog uma, poput teze da je funkcija uma redukcija kompleksnosti u procesiranju informacija iz okoline.

Konačno, u zadnjem dijelu kolegija, primjenjujemo stečena znanja na pojedine slučajeve iz suvremene neuroznanosti te njezine implikacije. Ovdje raspravljamo o problemima i implikacijama koje spoznaje i teorijski okviri iz suvremene neuroznanosti imaju na zdravorazumsko poimanje nas samih. Te na mogućnosti i potrebe za revizijom poimanja ljudske prirode, slobode volje i odgovornosti na temelju spoznaja o funkcioniranju ljudskog uma i evolucije ljudi.

Struktura kolegija:

1. Evolucijski temelji ljudske motivacije
  - Jesu li ljudska ponašanja motivirana altruizmom ili egoizmom?
  - Evolucijska objašnjenja altruizma
  - Rodbinska i grupna selekcija altruističnog ponašanja
2. Evolucija i modeli ljudskog djelovanja
  - Osnove evolucijske teorije igara
  - Djelovanje kao maksimiziranje korisnosti
  - Djelovanje kao maksimiziranje inkluzivne podobnosti (fitnesa)
3. Evolucija i ljudski um
  - Sociobiologija, ljudska bihevioralna ekologija i evolucijska psihologija
  - Adaptacija i adaptacionizam
  - Emergencija jezičnog i mentalnog sadržaja i modeli signalizacijskih igara
  - Um i hipoteza masivne modularnosti
4. Neuroznanost i sloboda volje
  - neuroznanstveni pristupi istraživanju moralne odgovornosti i slobode volje
  - Je li neuroznanost osporila postojanje slobode volje?

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja ☐ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☒ mentorski rad ☒ ostalo __konzultacije_____					
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Obveze studenata čine redovito pohađanje nastave i ispunjavanje dodijeljenih zadataka. Očekuje se od studenata da čitaju temeljnu literaturu u tijeku razdoblja kada se održavaju predavanja, tako da bi sama nastava mogla biti interaktivna, uz značajno kritičko sudjelovanje studenata. Studenti će imati obvezu polagati i završni ispit i/ili napisati seminarski rad.							
1.8. Praćenje ⁷² rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0.5	Usmeni ispit		Esej	0.5	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave. Ishodi učenja će se vrednovati kroz kontinuiranu provjeru znanja (tijekom nastave) i završnim pisanim ispitom i/ili pisanjem eseja (umjesto završnog ispita).							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Garson, J. (2015). The biological mind: A philosophical introduction. New York i London: Routledge.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
- Bechtel, W. (2008). Mental mechanisms: Philosophical perspective on cognitive neuroscience. London i New York: Routledge. - Bechtel, W., Mandik, P., Mundale, J. i Stufflebeam, R. S. (ur.) (2001). Philosophy and the Neurosciences: A reader. Cambridge: Basil Blackwell. - Bracanović, T. (2007). Evolucijska teorija i priroda morala. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Hrvatski studiji. - Churchland, P.S. i Sejnowski, T.J. (2006). Neural representation and neural computation. U J. L. Bermudez (ur.), Philosophy of psychology: Contemporary readings, New York and London: Routledge, str. 151-181. - Dawkins, R. (1997). Sebični gen. Zagreb: Izvori. - Decety, J. i Wheatley, T. (ur.) (2015). The moral brain. Cambridge, MA.: The MIT Press. - El Mouden, C., Burton-Chellew, M., Gardner, A., & West, S. (2012). What do humans maximise? U S. Okasha, & K. Binmore (ur.), Evolution and rationality: Decisions, cooperation and strategic behaviour, Cambridge: Cambridge University Press, str. 23-49. - Fodor, J. (2001). Modularnost uma. U Mišćević, N. i Smokrović, N. (ur.). Računala, mozak i ljudski um: Zbornik tekstova. Izdavački Centar Rijeka, str. 120-133. - Godfrey-Smith, P. Complexity and the function of mind in nature. Cambridge: Cambridge University Press - Godfrey-Smith, P. (2002). Environmental complexity and the evolution of cognition. U R. Sternberg i J. Kaufman (ur.), The evolution of intelligence. Mahwah: Lawrence Erlbaum, str. 233-249. - Kardum, I. (2003). Evolucija i ljudsko ponašanje. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk. - Mišćević, N. (1988). Radnja i objašnjenje, Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo. - El Mouden, C., André, J.-B., Morin, O., & Netlle, D. (2013). Cultural transmission and the evolution of human behaviour: A general approach based on the Price equation. Journal of Evolutionary Biology, 231-241. - Mišćević, N. i Smokrović, N. (ur.) (2001). Računala, mozak i ljudski Um: Zbornik Tekstova. Izdavački Centar Rijeka.							

⁷² VAŽNO: Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

- Sterelny, K. (2012). From fitness to utility. U S. Okasha i K. Binmore (ur.), Evolution and rationality: Decisions, cooperation and strategic Behaviour, Cambridge: Cambridge University Press, str. 246–273.
- Trivers, R. (1971). The Evolution of Reciprocal Altruism. Quarterly Review of Biology, 46, str. 35–57.
- Trivers, R. (2002). Natural Selection and Social Theory. Oxford: Oxford University Press.
- de Waal, F. (2002). Prirodno dobri. Zagreb: Jesenski i Turk.
- Wilson, E. O. (2007). O ljudskoj prirodi. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kontinuirano praćenje napredovanja studenata od strane nastavnika i upitnička evaluacija izvođenja nastave i programa kolegija od strane studenata.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Odsjek za filozofiju	
Naziv predmeta	Nietzsche	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	10+0+20

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Predmet namjerava upoznati studenta s filozofijom Friedricha Nietzschea, detaljnije proučavajući niz ideja koje je Nietzsche zastupao u toku svoga djelovanja, od početka 1870-ih do konca 1880-ih.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Student bi trebao dobiti uvid u osnovne crte Nietzscheovog obimnog filozofskog opusa, i niz karakterističnih ideja koje je zastupao. Isto tako, student bi trebao shvatiti razvoj, ali i kontinuitet Nietzscheove misli. Student će se također upoznati s važnim povijesnim utjecajima na Nietzscheovu filozofiju (antika, naročito Grci; renesansa) i, posebice, s njegovom reakcijom na neposredne prethodnike (Schopenhauer, odbacivanje hegelijanske filozofije povijesti), što će upotpuniti studentovo poznavanje njemačke filozofije 19. stoljeća.

1.4. Sadržaj predmeta

Predmet nudi presjek Nietzscheove misli, i detaljniju analizu niza značajnih ideja koje je promovirao. Posebna pažnja bit će pridana Nietzscheovoj filozofiji povijesti, političkoj, socijalnoj i etičkoj misli, filozofiji edukacije, te njegovom doprinosu teoriji morala. Razvoj Nietzscheove filozofije bit će posebno istaknut, i promjene kao i kontinuitet u nekim osnovnim idejama, bit će analiziran. Nietzscheova filozofija često zna biti podijeljena u 'rani', 'srednji' i 'kasni' period: veća pažnja bit će

data tekstovima iz ranijeg razdoblja, kao i onima sa samog kraja Nietzscheovog djelovanja. Predmet će se posebice fokusirati na analizu izabranih karakterističnih tekstova i odlomaka, i kroz *close reading* na nastavi rekonstruirati Nietzscheov argument. To će omogućiti studentima da bolje shvate Nietzscheovu misao, no to istodobno zahtijeva da studenti unaprijed, prije svakog seminara, pažljivo pročitaju zadani tekst ili odlomke da bi bili u stanju o njima meritorno raspravljati. Iz ranog razdoblja naročita će pažnja biti dana 2. i 3. *Nesuvremenom razmatranju*, predavanjima *O budućnosti naših obrazovnih institucija*, te nekolicini kratkih tekstova kao npr. *Grčka država*. Na početku ćemo također razmotriti par eseja iz *Parerge i paralipomene* koje su naročito utjecali na ranog Nietzschea.

Nietzscheova kasnija razdoblja posebno karakterizira fragmentarnost, pa će shodno tome izbor više kraćih odlomaka, iz djela poput *Gaya scienza* ili *S one strane dobra i zla*, reprezentirati različite aspekte njegove misli. No, analizirati ćemo i jedan ili više eseja iz *Genealogije morala*. Važnost Nietzscheovog *Nachlaß*-a (tj. prije smrti neobjavljene ostavština, sačuvana u notesima) bit će istaknuta, i niz značajnih fragmenata analiziran (mnogi dostupni kao *Volja za moć*).

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja	☐ samostalni zadaci
	☒ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
	☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☒ ostalo konzultacije

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Posebno se ističe redovita priprema za seminare, tj. da student unaprijed pročita zadani materijal o kojemu će se raspravljati na seminarima, i spremi se za analizu teksta i diskusiju. Student je također dužan napisati esej, i pristupiti završnom ispitu. Provjera tijekom nastave može biti u pismenom obliku (što će biti unaprijed specificirano).

1.8. Praćenje⁷³ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej	1	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Schopenhauer, A., 'On Learning and the Learned', 'On Philosophy at the Universities', u *Parerga and Paralipomena* (Oxford: Clarendon Press, 1974).

Slijedeća djela F. Nietzschea:

O budućnosti naših obrazovnih institucija (izbor), u *Ideja univerziteta*, ur. B. Despot (Zagreb: Globus, 1991).

'The Greek State', u *On the Genealogy of Morality* (Cambridge: CUP, 1994), pp. 176-186.

'Preface to Richard Wagner', in *Writings from the Early Notebooks* (Cambridge: CUP, 2009), pp. 78-82.

Nesuvremena razmatranja, posebno 2. i 3., dostupno u *Untimely Meditations* (Cambridge: CUP, 1997), pp. 57-123, 125-194, ili *O koristi i šteti istorije za život i Šopenhauer kao vaspitač* (oboje Beograd: Grafos, 1979 i 1987).

Mogući i odlomci iz 1. razmatranja.

⁷³ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

O istini i laži u izvanmoralnom smislu (Zagreb: Matica hrvatska, 1999), str. 7-21.

Daybreak (Cambridge: CUP, 1997), izbor.

The Gay Science (Cambridge: CUP, 2001), ili *Radosna znanost* (Zagreb: Demetra, 2003), izbor.

Beyond Good and Evil (Cambridge: CUP, 2002), ili *S onu stranu dobra i zla* (Zagreb: AGM, 2002), izbor.

On the Genealogy of Morality (Cambridge: CUP, 1994), ili *Genealogija morala* (Beograd: Grafos, 1983), izabrani eseji.

Izabrani odlomci iz 1888: *The Anti-Christ... and Other Writings* (Cambridge: CUP, 2005); većina dostupna i u beogradskim izdanjima Grafosa.

Izbor iz *Nachlaß-a*, dostupan u *Writings from the Late Notebooks* i *Writings from the Early Notebooks* (Cambridge: CUP, 2003 i 2009), *Knjizi o filozofu* (Beograd: Grafos, 1984), i, naročito, *Volji za moć* (Zagreb: Mladost, 1988).

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Slijedeća djela F. Nietzschea:

Rođenje tragedije (Zagreb: GZH, 1983).

Preostala *Nesuvremena razmatranja* (vidi 1.10).

'Homer on Competition', u *On the Genealogy of Morality* (Cambridge: CUP, 1994), pp. 187-194.

Filozofija u tragičkom dobu Grka (Zagreb: Jesenski i Turk, 2001).

Human, All Too Human (Cambridge: CUP, 1997).

Tako je govorio Zaratustra (Zagreb: Mladost, 1983).

Ecce homo (Zagreb: Visovac, 1994). (Ili beogradski prijevod Grafosa, za studente kojima pseudoarhaični Vranićev prijevod postavlja poteškoće.)

Izabrana pisma, ur. M. Đurić (Beograd: Prosveta, 1996).

Ostali, neizabrani odlomci/eseji iz djela navedenih pod 1.10.

Drochon, H.H., 'The Time Is Coming When We Will Relearn Politics', *Journal of Nietzsche Studies*, 39.1 (2010), pp. 66-85.

Regent, N, 'A "Wondrous Echo": Burckhardt, Renaissance and Nietzsche's Political Thought', u Herman W. Siemens, Vasti Roodt (eds.), *Nietzsche, Power and Politics. Rethinking Nietzsche's Legacy for Political Thought* (Berlin: Walter de Gruyter, 2008), pp. 629-665.

Regent, N, članak o Nietzscheu i Grcima (ukoliko bude u međuvremenu objavljen).

Williams, B., Introduction, u Nietzsche, *The Gay Science* (vidi 1.10), pp. vii-xxii.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Samoevaluacija nastavnika; praćenje uspješnosti ostvarivanja zadanih ciljeva i zadataka; evaluacija na nivou Odsjeka i Fakulteta.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović
Naziv predmeta	Odabrana pitanja filozofije religije
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije
Status predmeta	izborni

Godina	1-2. diplomskog	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj je kolegija da studenti steknu znanja o relevantnim autorima i glavnim pravcima i temama suvremene (analitičke) filozofije religije.

Nakon izvršavanja studijskih obveza očekuje se da studenti:

- budu sposobni argumentirati, interpretirati i kritički vrednovati doprinos relevantnih autora te njihovih teorija suvremenoj (analitičkoj) filozofiji religije
- mogu izložiti i objasniti glavne pravce, zatim teme i probleme suvremene filozofije religije
- mogu argumentirati za ili protiv ključnih pozicija koje prevladavaju u suvremenoj filozofiji religije.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da studenti budu sposobni;

- opisati i sažeto te argumentirano prenijeti (opisati i objasniti) temeljne sadržaje kolegija,
- objasniti, argumentirati i vrednovati doprinos relevantnih autora suvremenoj analitičkoj filozofiji religije
- objasniti i argumentirati glavne teme i probleme
- opisati, objasniti i vrednovati nove pravce u ovom području
- formirati i argumentirati vlastitu poziciju s obzirom na obrađene autore, teme i probleme

1.4. Sadržaj predmeta

- Alvin Plantinga – Epistemologija religije
- Richard Swinburne – Probabilistička naravna teologija
- D. Z. Phillips – Filozofija religije na tragu Wittgensteina
- John Hick – Pluralistička filozofija religije
- Don Cupitt – Ne-realistička filozofija religije
- Keith Ward – analiza djela – *Zašto gotovo sigurno ima Boga?*
- C. S. Lewis – analiza djela – *Kršćanstvo nije iluzija*

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
- seminari i radionice
- vježbe
- obrazovanje na daljinu
- terenska nastava

- samostalni zadaci
- multimedija i mreža
- laboratorij
- mentorski rad
- ostalo

1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje u nastavi, pisanje seminara, pismeni ili usmeni ispit.							
1.8. Praćenje ⁷⁴ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	0,5	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na kolegiju će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
1. Danijel Tolvajčić, <i>Suvremena analitička filozofija religije</i> , Zagreb, 2016.							
2. Keith Ward, <i>Zašto gotovo sigurno ima Boga?</i> , Zagreb, 2010.							
3. C. S. Lewis, <i>Kršćanstvo nije iluzija</i> , Split, 2016.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
1. Wainwright William J. (ed.), <i>The Oxford Handbook of Philosophy of Religion</i> , Oxford University Press, Oxford, New York, 2005.							
2. Plantinga Alvin - Wolterstorff Nicholas (ed.), <i>Faith and Rationality. Reason and Belief in God</i> , University of Notre Dame Press, Notre Dame, 1983.							
3. Swinburne, <i>The existence of God</i> (revised edition), Oxford University Press, London, 1991.							
4. Peterson Michael, Hasker William, Reichenbach Bruce, Basinger David (ed.), <i>Philosophy of Religion</i> (fifth edition). Selected Readings, Oxford University Press, New York, 2014.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu							
Naslov				Broj primjeraka		Broj studenata	
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti kolegija realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj kolegija, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.							

Opće informacije

⁷⁴ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Majda Trobok i Doc. dr. sc. Nataša Erceg	
Naziv predmeta	Odabrana poglavlja filozofije fizike	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1. i 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenosti studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30 + 0 + 15

1. OPIS PREDMETA	
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>	
Upoznati studente/ice s osnovnim problemima fizike te s filozofskim tumačenjem i filozofskim posljedicama tih problema kako bi se stekao uvid u potrebu interdisciplinarnog i multidisciplinarnog rješavanja problema.	
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>	
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>	
Nakon izvršavanja studijskih obveza u predmetu očekuje se da studenti mogu: • Opisati i argumentirano izložiti narav teorija u fizici. • Opisati i analizirati narav i ulogu misaonih i realnih pokusa u fizici. • Usporediti i razlikovati pojmove prostora i vremena od prije Newtona do Einsteina iz perspektive fizike filozofije. • Objasniti fizičke koncepte međudjelovanja, polja, kauzalnosti, lokalnosti i gibanja te ih povezati s filozofskim problemima klasične fizike. • Primijeniti povijesne analize razvoja klasične elektrodinamike pri tumačenju nastanka specijalne teorije relativnosti. • Vrednovati Einsteinov doprinos razvoju opće teorije relativnosti, moderne fizike i njegov općeniti doprinos fizici. • Opisati i analizirati povijesni razvoj shvaćanja o strukturi materije te ga primijeniti u kontekstu filozofske rasprave. • Opisati glavne karakteristike najvažnijih tumačenja kvantne teorije i vrednovati njihov utjecaj na filozofsku misao 20. stoljeća. • Opisati i kritički se osvrnuti na fundamentalni problem odnosa matematike i fizike.	
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>	
Teorija i eksperiment u fizici Razvoj odnosa fizike i filozofije kroz povijest. Narav zakona i teorija u fizici. Realni i misaoni pokusi u fizici. Prednewtonovska fizika Atomizam Demokrita, Epikura i Lukrecija. Kopernikanska astronomija, Keplerovi zakoni, Galilejevski mehanika i problem (matematičkog) opisa gibanja. Newtonovska fizika Pojmovi mase, razvoj koncepta sile, gravitacija, prostor, vrijeme, gibanje, aksiomatizacija klasične mehanike, kauzalnost i determinizam klasične znanosti. Elektrodinamička slika svijeta Modeli etera, Maxwellova teorija, Michelson-Morleyev eksperiment.	

Teorija relativnosti

Einsteinov pristup fizici. Osnove i filozofija specijalne teorije relativnosti, osnove i filozofski problemi opće teorije relativnosti. Einsteinov sustav svijeta.

Kraj kauzalnosti i kvantna teorija

Valno-čestični dualizam, Planckova hipoteza, stara kvantna mehanika, Heisenbergove relacije neodređenosti, kopenhagensko tumačenje kvantne teorije, paradoksi kvantne mehanike, alternativna tumačenja kvantne mehanike.

Odnos matematike i fizike

Wignerov problem. Utjecaj matematike na fiziku i fizike na matematiku kroz povijest i filozofske implikacije po osnove fizike i matematike. Simetrijski pristup fizičkim teorijama. Je li fizika induktivna znanost?

1.5. Vrsta izvođenja nastave	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
	☒ seminari i radionice	☒ multimedija i mreža
	☐ vježbe	☐ laboratorij
	☒ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____
1.6. Komentari	Program kolegija korespondira s nekim važnim temama i konceptima fizike, filozofije znanosti, epistemologije, ontologije.	

1.7. Obaveze studenata

Aktivno sudjelovati na nastavi, napisati i izložiti seminarski rad, obraditi propisanu literaturu.

1.8. Praćenje⁷⁵ rada studenata

Pohađanje nastave	1,5	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	1	Ekperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja pojedinog ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave.

Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 100 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obavezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Roberto Toretti, *The Philosophy of Physics*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999.

Roger Penrose, *The Road to Reality. A Complete Guide to the Laws of the Universe*, Jonathan Cape, London, 2004.

James R. Brown, *The Laboratory of the Mind. Thought Experiments in the Natural Sciences*, Routledge, London/New York, 1991.

Marko Grba, *Fizika nakon čuda 1905.: Nove teorije, neočekivani obrati i fantastični eksperimenti moderne fizike*, Alfa, Zagreb, 2016.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)**Knjige (abecednim redom prezimena prvog autora):**

Frank Close, *Svemirska lukovica. Kvarkovi i priroda Svemira*, ŠK, Zagreb, 1997.

Albert Einstein, *Relativity. The Special and the General Theory*, Three Rivers Press, New York, 1961.

Richard P. Feynman, Ralph B. Leighton, Matthew Sands, *The Feynman Lectures on Physics*, Addison-Wesley,

⁷⁵ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Reading, Massachusetts, 1966., I, II, III.

Richard P. Feynman, *QED. The Strange Theory of Light and Matter*, Penguin, London, 1990.

Richard P. Feynman, *Osobitosti fizikalnih zakona*, ŠK, Zagreb, 1991.

Werner Heisenberg, *Fizika i filozofija*, Kružak, Zagreb, 1997.

Werner Heisenberg, *Promjene u osnovama prirodne znanosti/Slika svijeta suvremene fizike*, Kružak, Zagreb, 1998.

Max Jammer, *Concepts of Mass*, Harvard University Press, 1961.

Max Jammer, *The Conceptual Development of Quantum Mechanics*, McGraw-Hill, New York, 1966.

Max Jammer, *Concepts of Space*, Harvard University Press, 1970.

Max Jammer, *The Philosophy of Quantum Mechanics. The Interpretations of Quantum Mechanics in Historical Perspective*, Wiley, New York, 1974.

Max Jammer, *Concepts of Force*, Dover Publications, Inc., 1999.

Abraham Pais, "Subtle is the Lord..." *The Science and the Life of Albert Einstein*, OUP, Oxford, 2008.

Bertrand Russell, *ABC of Relativity*, Routledge, London, 2005.

Abdus Salam, *Ujedinjenje temeljnih sila prirode*, ŠK, Zagreb, 1995.

Steven Weinberg, *Prve tri minute Svemira. Moderni pogled na početak Svemira*, Misl, Zagreb, 1994.

Članci (abecednim redom prezimena autora):

Marko Grba, *Modeli atoma u 20. i 21. stoljeću, Kemija u industriji*, **68** (5-6) 209–216. (2019.)

Frank Laloë, *Do We Really Understand Quantum Mechanics? Strange Correlations, Paradoxes, and Theorems*, *American Journal of Physics*, **69** 655-701. (2001.)

Michael Redhead, *The Nature of Reality*, *The British Journal for the Philosophy of Science*, **40** 429-441. (1989.)

Eugene P. Wigner, *The Unreasonable Effectiveness of Mathematics in the Natural Sciences*, *Communications in Pure and Applied Mathematics*, **13** 1-14. (1960.)

Eugene P. Wigner, *Events, Laws of Nature, and Invariance Principles. Nobel Lecture, December 12 1963*, in *Nobel Lectures. Physics 1963-1970*, Elsevier Publishing Company, Amsterdam, 1972., str. 6-18.

Eugene P. Wigner, *The Conceptual Basis and Use of Geometric Invariance Principles*, *Reviews of Modern Physics*, **37** 595-631. (1965.)

1.12. Broj primjeraka obavezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Roberto Toretti, <i>The Philosophy of Physics</i> , Cambridge University Press, Cambridge, 1999.	1	
Roger Penrose, <i>The Road to Reality. A Complete Guide to the Laws of the Universe</i> , Jonathan Cape, London, 2004.	1	
James R. Brown, <i>The Laboratory of the Mind. Thought Experiments in the Natural Sciences</i> , Routledge, London/New York, 1991.	1	
Marko Grba, <i>Fizika nakon čuda 1905.: Nove teorije, neočekivani obrati i fantastični eksperimenti moderne fizike</i> , Alfa, Zagreb, 2016.	1	

1. 13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provode nositelji predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskoga fakulteta.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Neven Petrović

Naziv predmeta	Ontologija i etika Nicolaia Hartmanna	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1-2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Da studenti budu upoznati s terminologijom i temeljnim problemima tzv. kontinentalne ontologije, koja je nedvojbeno jedna od filozofskih disciplina u koju je najteže proniknuti zbog karakteristično teškog vokabulara, te s glavnim idejama neokantovske i fenomenološke etike koja se na našem studiju filozofije dosad uopće nije obrađivala.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema posebnih uvjeta za upis ovog predmeta.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Nakon odslušanog i položenog kolegija studenti će moći:

- razumjeti ključne preokupacije tzv. kontinentalne ontologije i etike;
- definirati probleme postojanja i vrsta bića, sfera postojanja, vrsta vrijednosti;
- razlikovati i interpretirati osnovna gledišta o tim problemima;
- identificirati glavne smjerove kritike tih gledišta;
- kritički interpretirati i vrednovati spomenuta temeljna gledišta;
- samostalno nastaviti daljnje izučavanje obrađenih tema, ukoliko ih to bude zanimalo;
- argumentirano zaključivati o ontološkim i etičkim problemima općenito.

1.4. Sadržaj predmeta

Prvi dio kolegija, od 8 nastavnih sati (4 tjedna) posvećen je Hartmannovim ontološkim razmatranjima, onako kako su ona izložena u njegovom najpopularnijem radu koji obrađuje tu tematiku. Polaznike bi se tako upoznalo s time što je predmet ontologije, kao središnje metafizičke discipline, s njenim temeljnim pojmovima (postojanje, biće, bitak, suština i sl.) kao i s najvažnijim učenjima (kao npr. koje su vrste bića, koji su slojevi postojanja, koji su odnosi između tih slojeva i sl.). Prema potrebi i interesima studenata, moglo bi se posegnuti i za nekim drugim Hartmannovim ontološkim radovima, npr. *Prilogu zasnivanje ontologije*, koji detaljnije razrađuju neka od pitanja koja bi u ovom prvom dijelu kolegija bila dotaknuta.

Drugi dio kolegija, od 20 nastavnih sati (10 tjedana), usredotočen je na jedno od najboljih i najpopularnijih Hartmannovih djela, njegovu *Etiku*. Iako je ta knjiga prevedena na hrvatski prije trinaest godina, nije dobila pažnju kakvu zaslužuje jer je kontinentalna filozofija u to doba već počela gubiti primat kod nas. A to je djelo i dobra ilustracija za dio ontoloških teza ovog autora jer on i etičkim vrijednostima nalazi određeno mjesto na tzv. „ljestvici bića“. S tom ontološkom problematikom vezanom uz vrijednosti započinje i ovaj dio kolegija o Hartmannu, a zatim polako prelazi na druge, specifično etičke, teme koje se u knjizi obrađuju (npr. koje su vrste etičkih vrijednosti, na koji se način one odnose prema realnosti, kako su utemeljene i slično). Jedini dio Hartmannove knjige koji bi se u potpunosti izostavio iz domene ovog kolegija jest posljednji, treći, koji se bavim problemom slobode volje koji ionako ima već dovoljno prostora u nastavnom programu Odsjeka za filozofiju.

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo _____

1.6. Komentari

U skladu s programima studija *Filozofije* (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti. Predmet *Ontologija i etika Nicolaia Hartmanna* može biti izborni predmet i na preddiplomskom i na diplomskom studiju. Iz tog razloga, raspored predmeta po semestru i godini je postavljen disjunktivno.

Nastava je prvenstveno u formi predavanja. Obavezni tekstovi dostupni su svim polaznicima u knjižnici fakulteta ili, ako se radi o radovima koje je teže nabaviti, u obliku fotokopirane «čitanke» te u PDF formatu. Studenti svakog tjedna dobivaju zadatak da pročitaju, u prosjeku, trideset stranica teksta. Svaki od studenta dobrodošao je da se, po dogovoru, dođe konzultirati s nastavnikom u vezi bilo čega vezanog uz program ovog kolegija. Kod pohađanja ovog predmeta poželjno je bar minimalno poznavanje engleskog budući da se, za neke teme, mnogo lakše može doći do pogodnih tekstova na tom jeziku. Time se, ujedno, studenti mogu navesti na to da poboljšaju svoje znanje engleskog te motivirati da se njime više služe.

1.7. Obveze studenata

Svi studenti imaju obavezu ne tek fizički prisustvovati nastavi nego i predati, u pismenom obliku, sažetak teksta koji treba pročitati – i to sa svojim komentarima i kritikama. Prisustvo na nastavi im se računa jedino ukoliko su ispunili tu obavezu. Odnosno, ukoliko se pokaže da ih pisanje tih sažetaka previše opterećuje, od studenata se može tražiti da predaju tzv. pristupnice za diskusiju – list s nekoliko pitanja kojima se problematizira gradivo koje se obrađuje. Nakon završetka nastave, studenti moraju položiti kolokvij (pismeni test) kojim se provjerava jesu li uistinu prošli kroz obaveznu literaturu. Tek nakon toga mogu izići na konačni, usmeni ispit.

1.8. Praćenje⁷⁶ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	1	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenata na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Vrednovanje tijekom nastave održava se tokom semestra putem aktivnosti na nastavi. Na završnom ispitu studenti pišu pismeni ispit te, ukoliko ga prođu, i usmeni. Studenti su dužni prisustvovati na nastavi, redovito čitati relevantnu literaturu i aktivno sudjelovati u diskusijama, za što su predviđen 1 ocjenski bod. Provjera znanja vršit će se temeljem kolokvija i na završnom ispitu (ukupno 1 ocjenski bod). Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 65 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 35 bodova.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- 1) Hartmann, N. *Novi putevi ontologije*, BIGZ, Beograd, 1973.
- 2) Hartmann, N. *Etika*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2003.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- 1) Hartmann, N. *Prilog zasnivanju ontologije*, Izvori i tokovi, Zagreb, 1977.
- 2) Hartmann, N. *Osnovne crte jedne metafizike spoznaje*, Naprijed, Zagreb, 1977.
- 3) Hartmann, N. *Estetika*, BIGZ, Beograd, 1980.
- 4) Pejović, D. *Realni svijet: temelji ontologije Nicolaja Hartmana*, Nolit, Beograd, 1960.
- 5) Pejović, D. *Suvremena filozofija Zapada*, Matica hrvatska, Zagreb, 1967, str. 79-93, 211-223 (28)
- 6) Polšek, D. *Aporija realnog*, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb, 1989.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Hartmann, N. <i>Novi putevi ontologije</i> , BIGZ, Beograd, 1973.	2	15
Hartmann, N. <i>Etika</i> , Naklada Ljevak, Zagreb, 2003.	4	15

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Glavni način provjeravanja uspješnosti predmeta jest znanje koje studenti pokazuju na ispitu. Ali se isto tako, nakon završetka nastave, radi i anonimna anketa (u organizaciji nastavnika) u kojoj se studenti slobodno izjašnjavaju o tome koliko su zadovoljni predmetom, što ih je smetalo, što im je bilo dobro, što bi promijenili i sl. Sve to nastavniku omogućuje da kasnije modificira program, tako što teme i tekstove koji su se pokazali preteškimi ili nezanimljivim mijenja nekim drugim. Nadalje, dio nastave već je snimljen i stavljen na Internet, čime svi zainteresirani mogu vidjeti što se i kako radilo, a nastavnik lakše uviđa svoje eventualne pogreške. Osim navedenog, praćenje kvalitete ide i kroz samoevaluaciju koju provodi nastavnik, kroz praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva, te evaluaciju na razini Filozofskog fakulteta.

⁷⁶ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	
Naziv predmeta	Osnovni problemi antičke etike	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1-2 god. dipl. studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA		
1.1. Ciljevi predmeta		
Kroz čitanje temeljnih izvornih tekstova analizirati i vrednovati teorije i pozicije osnovnih problema antičke etike u filozofiji i umjetnosti. Analizirati, interpretirati te vrednovati izvorne filozofske tekstove i grčke tragedije koji su posvećeni spomenutoj tematici.		
1.2. Uvjeti za upis predmeta		
Nema posebnih uvjeta		
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet		
Nakon položenog ispita studenti će moći: - opisati i objasniti središnje probleme, stavove i argumente razvijene u etičkim spisima filozofa klasičnog i helenističkog razdoblja - uočiti i razlikovati antičko podrijetlo modernih etičkih teorija - moći razlikovati i usporediti antičke i moderne etičke teorije - moći kritički i argumentirano prosuditi stavove pojedinog antičkog filozofa		
1.4. Sadržaj predmeta		
(1) Sokratovska etika. (a) Problem odnosa vrline i znanja. (b) Sokratovsko shvaćanje odnosa vrline i sreće. (c) Sokratovska moralna psihologija. (2) Platon. (a) Platonova moralna psihologija i problem vrlina. (b) Platonovo i Sokratovo shvaćanje sreće; (c) Platonova politika i etika. (3) Aristotel. (a) Aristotelovski pojam vrline. (b) Aristotelovsko shvaćanje odnosa vrline i sreće. (c) Praktični i teoretski ideal. (4) Epikur. (a) Ugoda i dobro; psihološki i normativni hedonizam. (b) Ugoda i vrlina; hedonizam i altruizam. (5) Stoička etika. (a) "Oikeiosis" i razvoj vrline. (b) Pojam dobra; spor s peripateticima oko vanjskih dobara. (c) Emocije i moralni napredak.		
1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____
1.6. Komentari	U skladu s programima studija Filozofije (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti.	
1.7. Obveze studenata		
Pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u raspravama i svim zadacima.		

1.8. Praćenje ⁷⁷ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
26) Platon, Država, preveo M. Kuzmić, Zagreb, 2001. ili 2004.							
27) Aristotel, Nikomahova Etika, 1958, 1970, 1982, 1992.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
84. Annas, J., The Morality of Happiness, Oxford, 1993.							
85. Ciceron, O krajnostima dobra i zla, Sarajevo, 1975							
86. Diogen Laertije, Životi i mišljenja istaknutih filozofa, prev. A. Vilhar, Beograd, 1979, 31985.							
87. Epiktet, Priručnik, preveo i priredio P. Gregorić, Zagreb, 2005.							
88. Erler, M. i M. Schofield, "Epikurovska etika", u P. Gregorić, F. Grgić i M. Hudoletnjak Grgić (ur.), Helenistička filozofija: Epikurovci, stoici, skeptici, Zagreb, 2005.							
89. Inwood, B. i P. Donini, "Stoička etika", u P. Gregorić, F. Grgić i M. Hudoletnjak Grgić (ur.), Helenistička filozofija: Epikurovci, stoici, skeptici, Zagreb, 2005.							
90. Irwin, T., Plato's Ethics, Oxford, 1995.							
91. Irwin, T. (ed.), Plato: Gorgias, Oxford, 1979.							
92. Long, A. A. i D. Sedley (ur.), The Hellenistic Philosophers, 2 sv., Cambridge, 1987.							
93. Platon, Protagora / Sofist, preveli K. Rac i M. Sironić, Zagreb, 1975. (samo Protagora)							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu							
		Naslov		Broj primjeraka		Broj studenata	
1)		Aristotel, Nikomahova Etika, 1958, 1970, 1982, 1992.		6		20	
2)		Platon, Država, preveo M. Kuzmić, Zagreb, 1977. ili 1997.		10		20	
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenata nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.							

Opće informacije

Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Filip Čeč
Naziv predmeta	Osobni identitet
Studijski program	Diplomski studij filozofije

⁷⁷ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Status predmeta	izborni	
Godina	1, 2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

3. OPIS PREDMETA

1.25. Ciljevi predmeta

Pružiti studentu sistematski uvid u raspravu o metafizičkom problemu osobnog identiteta. Upoznati studenta s osnovnim problemima u raspravi, najpoznatijim rješenjima, argumentima i teorijama, te problemima na koje nailaze ta rješenja. Upoznati studenta s relevantnom suvremenom literaturom. Pisanjem eseja razviti vještine koje će osposobiti studenta za samostalni daljnji rad na problemu i literaturi.

1.26. Uvjeti za upis predmeta

Nema uvjeta.

1.27. Očekivani ishodi učenja za predmet

Studenti će nakon odslušanog kolegija moći:

- Navesti osnovne pozicije u raspravi, jezgrovito, jasno i pregledno opisati načine na koje te pozicije nastoje riješiti problem.
- Izdvojiti, opisati i objasniti osnovne pojmove u raspravi te kritički interpretirati odgovarajuće primjere korištenja tih pojmova.
- Identificirati, opisati i procijeniti postojeće relacije između osnovnih pojmova korištenih u raspravi.
- Identificirati, opisati i razjasniti unutarnju strukturu argumenata korištenih u raspravi.
- Procijeniti prirodu metafizičkih rješenja koja se nude u raspravi
- Napisati esej s vlastitim kritičkim osvrtom na zadanu temu iz literature

1.28. Sadržaj predmeta

Razumijevanje problema osobnog identiteta:

- Analiza problemskih pitanja koji se postavljaju vezanih uz koncept osobnog identiteta. Problemi definicije, problem perzistencije, pitanje evidencije, metafizičko pitanje vezano uz određenje ljudskih bića, problem sadržajne relevantnosti u pitanju osobnog identiteta.

Povijesni pregled problema osobnog identiteta

Teorije osobnog identiteta:

- Duša kao nositelj osobnog identiteta
- Fizički pristupi: prostorno-vremenski kontinuitet pristup tijela, prostorno-vremenski kontinuitet mozga.
- Biološki pristupi: animalizam
- Psihološki pristupi: kontinuitet memorija, kontinuitet svjesnosti.
- Teorija vremenskih dijelova
- Teorija najbližeg sljedbenika
- Narativni pristup
- Nihilizam

Problem preživljavanja

1.29. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
	☐ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
	☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____

1.30. Komentari

1.31. Obveze studenata							
Aktivno sudjelovanje u nastavnom procesu, priprema za nastavu u vidu kontinuiranog čitanja zadane literature, pisanje eseja. Izvršavanje ostalih obaveza kojima će se pratiti rad studenata tijekom semestra, a koje će precizno biti opisane u izvedbenom planu.							
1.32. Praćenje ⁷⁸ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej	1	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.33. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Ocjenjivanje i vrednovanje vršiti će se na temelju aktivnosti studenta na nastavi, predanog eseja i/ili kratkih pismenih ispita koje će precizno biti opisano u izvedbenom planu..							
1.34. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Martin, R. & Barresi, J. <i>Personal Identity</i> . Blackwell Publishing. 2003. Noonan, H. <i>Personal Identity</i> . Routledge. 1989. Olson, E. <i>What are we? A study in Personal Ontology</i> . Oxford University Press. 2007. Perry, J (ed). <i>Personal Identity</i> . Berkeley: University of California Press. 1975.							
1.35. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Baker, L. R. <i>Persons and Bodies: A Constitution View</i> . Cambridge University Press. 2000. Olson, E. <i>The Human Animal: Personal identity without Psychology</i> . Oxford University Press. 1997. Parfit, D. <i>Reasons and Persons</i> . Oxford University Press. 1984. Schechtman, M. <i>Staying Alive: Personal Identity, Practical Concerns, and the Unity of a Life</i> . Oxford University Press. 2014.							
1.36. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
Naslov				Broj primjeraka		Broj studenata	
Martin, R. & Barresi, J. <i>Personal Identity</i> . Blackwell Publishing. 2003.				1			
Noonan, H. <i>Personal Identity</i> . Routledge. 1989.				1			
Olson, E. <i>What are we? A study in Personal Ontology</i> . Oxford University Press. 2007.				1			
Perry, J (ed). <i>Personal Identity</i> . Berkeley: University of California Press. 1975.				1			
1.37. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem evaluacija koje se provode na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.							

Opće informacije	
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Boran Berčić
Naziv predmeta	Paradoksi

⁷⁸ VAŽNO: Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Studijski program	Diplomski studij Filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	I - II	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	0+0+30

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Upoznati studente s najpoznatijim paradoksima i njihovim rješenjima.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema uvjeta za upis predmeta.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da studenti mogu samostalno izložiti najpoznatije paradokse i objasniti njihova rješenja.

1.4. Sadržaj predmeta

Semantički paradoksi: paradoks lažljivca, paradoks brijača i neki drugi semantički i srodni paradoksi.

Paradoksi induktivnog rasuđivanja: Hempelov paradoks ili paradoks gavranova, Goodmanova nova zagonetka indukcija ili "Grue" paradoks, "Kripkestein".

Paradoksi deduktivnog rasuđivanja: Carollov paradoks Ahila i kornjače, zadatak izbora i paradoks materijalne implikacije.

Paradoksi u racionalnom odlučivanju: zatvorenikova dilema, Newcombov paradoks, Buridanov magarac.

Pragmatički paradoksi: neočekivani ispit ili paradoks vješanja, Mooreov paradoks.

Paradoksi kretanja: Zenonove aporije.

Paradoksi vremena: paradoks putovanja kroz vrijeme i McTaggartov paradoks.

Paradoksi božanskih atributa: svemoć i sveznanje.

1.5. Vrste izvođenja nastave

predavanja

seminari i radionice

vježbe

obrazovanje na daljinu

terenska nastava

samostalni zadaci

multimedija i mreža

laboratorij

mentorski rad

ostalo _____

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Studenti su dužni redovito pohađati nastavu, izložiti seminarski rad te položiti završni ispit.

1.8. Praćenje⁷⁹ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	1	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Ocjenuje se kvaliteta izloženog seminarskog rada te se boduje završni pismeni ispit.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Sainsbury R.M: *Paradoxes*, Cambridge University Press, 1995.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Robert M. Martin: *There Are Two Errors In The Title Of This Book*, a sourcebook of philosophical puzzles, paradoxes and problems, Ontario, Canada, 1992.

Michael Clark: *Paradoxes From a to z*, Routledge, 2002.

⁷⁹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu		
Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Sainsbury R.M: <i>Paradoxes</i> , Cambridge University Press, 1995.	10	25
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem evaluacija koje se provode na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Neven Petrović	
Naziv predmeta	Povijest političke filozofije 1	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1-2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA
1.1. Ciljevi predmeta
Ciljevi ovog kolegija su, kao najosnovnije, da se studenti navedu da razumiju filozofski jezik i političku argumentaciju; zatim, da mogu interpretirati i kritički se odnositi prema mislima najvažnijih filozofa; da razvijaju vještine primjene njihovih ideja ili rješenja na aktualne probleme suvremene političke filozofije; i konačno, da steknu neke osnovne informacije o klasicima političke misli.
1.2. Uvjeti za opis predmeta
Nema posebnih uvjeta za opis ovog predmeta.
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet
Nakon odslušanog i položenog kolegija studenti će moći:
- razumjeti ključne preokupacije klasične političke filozofije;   - definirati probleme vezane uz pitanja: idealne političke zajednice, odnosa države i crkve te tehnika vladanja državom;   - razlikovati i interpretirati osnovna gledišta o tim problemima;   - identificirati glavne smjerove kritike tih gledišta;   - kritički interpretirati i vrednovati spomenuta temeljna gledišta;   - samostalno nastaviti daljnje izučavanje obrađenih tema, ukoliko ih to bude zanimalo;   - argumentirano zaključivati o filozofsko-političkim problemima općenito.
1.4. Sadržaj predmeta
Prvi dio kolegija posvećen je najvažnijim antičkim političkim teorijama, onima Platona i Aristotela. Čitaju se svi relevantni dijelovi Platonove <i>Države</i> i možda još poneki dio nekih njegovih drugih politički relevantnih dijaloga, te dvije glavne knjige (tj. poglavlja) Aristotelove <i>Politike</i> . Kako bi se te teorije studentima učinile što jasnijima, oslanjat ćemo se i na neke suvremene kritičke interpretacije tih klasičnih tekstova koje pokušavaju dopuniti praznine i nedorečenosti koje ovi ostavljaju.

Drugi dio kolegija bavit će se trojicom najznačajnijih kršćanskih političkih mislilaca: Augustinom, Tomom Akvinskim i Williamom Ockhamom. Ovim se blokom tema želi u detalje pokazati kako su spomenuti (ali i ostali) kršćanski autori dovodili u vezu crkvu i državu, kako su to argumentirali u prilog te veze, te kako se vremenom omjer snaga mijenjao u korist davanja sve veće samostalnosti svjetovnoj vlasti.

Treći i konačni dio kolegija okrenut je prema političkoj misli renesanse, tj. dvama najvažnijim pojavama u tom periodu: Machavellijevom političkom realizmu i utopističkim misliocima tog doba koji će biti predstavljeni kroz misao Thomasa Morea, njihovog najvažnijeg predstavnika. Kao i u slučaju drugih tema, ovi će filozofi biti prikazani u svjetlu novijih kritičkih interpretacija koja daju i značaj misli klasika i kritički ih propituju.

1.5. Vrste izvođenja nastave	☐ predavanja	☐ samostalni zadaci
	☐ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
	☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____

1.6. Komentari

U skladu s programima studija *Filozofije* (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti. Predmet *Povijest političke filozofije 1* može biti izborni predmet i na preddiplomskom i na diplomskom studiju. Iz tog razloga, raspored predmeta po semestru i godini je postavljen disjunktivno.

Nastava je prvenstveno u formi predavanja. Obavezni tekstovi dostupni su svim polaznicima u knjižnici fakulteta ili, ako se radi o radovima koje je teže nabaviti, u obliku fotokopirane «čitanke» te u PDF formatu. Studenti svakog tjedna dobivaju zadatak da pročitaju, u prosjeku, trideset stranica teksta. Svaki od studenta dobrodošao je da se, po dogovoru, dođe konzultirati s nastavnikom u vezi bilo čega vezanog uz program ovog kolegija. Kod pohađanja ovog predmeta poželjno je bar minimalno poznavanje engleskog budući da se, za neke teme, mnogo lakše može doći do pogodnih tekstova na tom jeziku. Time se, ujedno, studenti mogu navesti na to da poboljšaju svoje znanje engleskog te motivirati da se njime više služe.

1.7. Obveze studenata

Svi studenti imaju obavezu ne tek fizički prisustvovati nastavi nego i predati, u pismenom obliku, sažetak teksta koji treba pročitati – i to sa svojim komentarima i kritikama. Prisustvo na nastavi im se računa jedino ukoliko su ispunili tu obavezu. Odnosno, ukoliko se pokaže da ih pisanje tih sažetaka previše opterećuje, od studenata se može tražiti da predaju tzv. pristupnice za diskusiju – list s nekoliko pitanja kojima se problematizira gradivo koje se obrađuje. Nakon završetka nastave, studenti moraju položiti kolokvij (pismeni test) kojim se provjerava jesu li uistinu prošli kroz obaveznu literaturu. Tek nakon toga mogu izići na konačni, usmeni ispit.

1.8. Praćenje⁸⁰ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	1	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenata na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Vrednovanje tijekom nastave održava se tokom semestra putem aktivnosti na nastavi. Na završnom ispitu studenti pišu pismeni ispit te, ukoliko ga prođu, i usmeni. Studenti su dužni prisustvovati na nastavi, redovito čitati relevantnu literaturu i aktivno sudjelovati u diskusijama, za što su predviđen 1 ocjenski bod. Provjera znanja vršit će se temeljem kolokvija i na završnom ispitu (ukupno 1 ocjenski bod). Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 65 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 35 bodova.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- 1) Platon, *Država - Državnik - Sedmo pismo*, Matica hrvatska, Zagreb, 1942, (knjige II, IV-V, VIII-IX), str. 79-110, 150-224, 291-352 (168)
- 2) Aristotel, *Politika*, BIGZ, Beograd, 1975, (knjige III i IV), str. 54-118 (65)
- 3) Augustin, A. *O državi božjoj II-III*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1995-96, knjige XIV i XIX, str. 231-305 i 9-89 (77)
- 4) Akvinski, T. «O vladavini» u Akvinski, T. *Država*, Globus, Zagreb, 1990, str. 47-125 (39)

⁸⁰ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

- 5) Ockham, V. „O carskoj i papinskoj vlasti“, u Ockham, W. *Opera politica*, Demetra, Zagreb, 2001, str. 389-461 (36)
- 6) Machiavelli, N. (1513) *Vladar*, Globus, Zagreb, 1985, str. 99-146 (48)
- 7) More, T. (1516) *Utopija*, Kultura, Zagreb, 1952, str. 43-187 (145)

Ukupno: 578 str.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

a) klasična

- Platon, *Zakoni*, Naprijed, Zagreb, 1974.
- Aristotel, *Nikomahova etika*, BIGZ, Beograd, 1980.
- Aristotel, *Ustav atenski*, Jurici, Zagreb, 1948.
- Ksenofont, *Hijeront ili o tiraninu*, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1980, str. 7-23 (17)
- Ciceron, M.T. *Libri politici I-II*, Demetra, Zagreb, 1995-6. (I, str. 20-24, 48-56, 66-78, 82,110-114, 118-120, 126, 142, 216-230)
- Augustin, A. *O državi božjoj II-III*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1996, str. 9-701 i 9-421 (552)
- Abelard, P. *Povijest nevolja - Etika*, Naprijed, Zagreb, 1970, str. 57-120 (64)
- Akvinski, T. *Izbor iz djela 2*, Naprijed, Zagreb, 1990, str. 541-743 (203)
- Grubiša, D. (ur.) *Politička misao talijanske renesanse*, Barbat, Zagreb, 2000.
- Ockham, W. *Opera politica*, Demetra, Zagreb, 2001.
- Machiavelli, N. *Izabrano djelo I*, Globus, Zagreb, 1985, str. 151-375 (225)
- Boetie de la, E. *Rasprava o dobrovoljnom ropstvu*, Filip Višnjić, Beograd, 1986.
- Montaigne, M. *Ogledi*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1964.
- Petrić, F. *Sretan grad*, u Petrić, F. *Izabrani politički spisi*, Golden marketing, Zagreb, 1998, str. 45-58 (14)
- Bodin, J. *Šest knjiga o republici*, Politička kultura, Zagreb, 2002.
- Bacon, F. *Eseji ili saveti politički i moralni*, Matica srpska, Novi sad, 1952.
- Bacon, F. *Nova Atlantida*, Kultura, Beograd, 1967.
- Campanella, T. *Grad sunca*, Kultura, Beograd, 1964, str. 5-65 (61)
- Milton, J. *Areopagitika i drugi spisi o građanskim slobodama*, Filip Višnjić, Beograd, 1990.

b) suvremena

- Annas, J. *An Introduction to Plato's Republic*, Oxford University Press, 1981.
- Blackburn, S. *Plato's Republic*, Atlantic Monthly Press, New York, 2006.
- Cohen, G.A. „Plato and His Predecessors“, u Cohen, G.A. *Lectures on the History of Moral and Political Philosophy*, Princeton University Press, 2013, str. 3-64 (62)
- Deane, H.A. *The Political and Social Ideas of St. Augustine*, Columbia University Press, 1963.
- Develin, R. „The Good Man and the Good Citizen in Aristotle's *Politics*“, *Phronesis*, 1973, 18/1, str. 71-79 (9)
- Ferrari, G.R.F. *City and Soul in Plato's Republic*, The University of Chicago Press, 2005.
- Finnis, J. *Prirodno pravo*, CID, Podgorica, 2005.
- Held, D. *Models of Democracy*, Stanford University Press, 1996, str. 13-35 (23)
- Hourani, G.F. „Thrasymachus' Definition of Justice in Plato's *Republic*“, *Phronesis*, 1962, 7/2, str. 110-120 (11)
- Johnson, C. „Who Is Aristotle's Citizen?“, *Phronesis*, 1984, 29/1, str. 73-90 (18)
- Lear, J. „Inside and Outside the *Republic*“, *Phronesis*, 1992, 37/2, str. 184-215 (32)
- Kirwan, C. „Glaucon's Challenge“, *Phronesis*, 1965, 10/2, str. 162-173 (12)
- Mulgan, R.G. *Aristotle's Political Theory*, Oxford University Press, Oxford, 1977.
- Nozick, R. *Anarhija, država i utopija*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2003, str. 385-414 (30)
- Pappas, N. *Guidebook to Plato and the Republic*, Routledge, London, 1995.
- Popper, K.R. *Otvoreno društvo i njegovi neprijatelji I*, Kružak, Zagreb, 2002, str. 77-178 (102)
- Reeve, C.D.C. *Philosopher-Kings: The Argument of Plato's Republic*, Toronto University Press, 1995.
- Sandel, M. *Justice: What's the Right Thing to do?*, Farrar, Straus and Giroux, New York, 2009, str. 184-269 (85)
- Strauss, L. *Grad i čovjek*, Antibarbarus, Zagreb, 2004.
- Williams, B. *The Sense of the Past*, Princeton University Press, Princeton, 2006, str. 108-137, 207-217 (30)
- Wolin, S. *Politics and Vision*, Princeton University Press, Princeton, 2004.

c) sekundarna

- Copleston, F. *Historija filozofije I-III*, BIGZ, Beograd, 1989-1994.
- Hampton, J. *Political Philosophy*, Westview Press, Boulder, 1997, str. 39-69 (31)
- Kulenović, E. (ur.) *Moderna politička teorija*, Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2013, str. 1-35 (35)
- Maier, H./Rausch, H./Denzer, H. (ur.) *Klasici političkog mišljenja I*, Golden Marketing, Zagreb, 1998.
- Strauss, L. (ur.) *Povijest političke filozofije*, Golden Marketing, Zagreb, 2006.

Stupar, M. *Politička filozofija*, Institut za filozofiju i društvenu teoriju/IP „Filip Višnjić, Beograd, 2010, str. 57-200 (144)

Knjige iz serije *Very Short Introduction*: Hare, R.M. *Plato*; Barnes, J. *Aristotle*; Chadwick, H. *Augustine*; Skinner, Q. *Machiavelli*, Oxford University Press, 1980-2001.

Barnes, J. *Aristotel*, KruZak, Zagreb, 1996.

Kenny, A. *Aquinas*, Macmillan, London, 1969, str. 325-382 (58)

Kretzmann, N./Stump, E. (ur.) *The Cambridge Companion to Aquinas*, Cambridge University Press, Cambridge, 1993, str. 196-231 (36)

O'Connor, D.J. *Aquinas and Natural Law*, Macmillan, London, 1967.

D'Entreves, A.R. *Medieval Contribution to Political Thought*, Oxford University Press, 1939.

Kumar, K. *Utopianism*, Open University Press, Buckingham, 1991.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Platon, <i>Država - Državnik - Sedmo pismo</i> , Matica hrvatska, Zagreb, 1942.	15	15
Aristotel, <i>Politika</i> , BIGZ, Beograd, 1975.	7	15
Augustin, A. <i>O državi božjoj II-III</i> , Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1995-96.	2	15
Akvinski, T. «O vladavini» u Akvinski, T. <i>Država</i> , Globus, Zagreb, 1990.	5	15
Ockham, V. „O carskoj i papinskoj vlasti“, u Ockham, W. <i>Opera politica</i> , Demetra, Zagreb, 2001.	5	15
Machiavelli, N. <i>Vladar</i> , Globus, Zagreb, 1985.	10	15
More, T. <i>Utopija</i> , Kultura, Zagreb, 1952.	6	15

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Glavni način provjeravanja uspješnosti predmeta jest znanje koje studenti pokazuju na ispitu. Ali se isto tako, nakon završetka nastave, radi i anonimna anketa (u organizaciji nastavnika) u kojoj se studenti slobodno izjašnjavaju o tome koliko su zadovoljni predmetom, što ih je smetalo, što im je bilo dobro, što bi promijenili i sl. Sve to nastavniku omogućuje da kasnije modificira program, tako što teme i tekstove koji su se pokazali preteškimi ili nezanimljivim mijenja nekim drugima. Nadalje, dio nastave već je snimljen i stavljen na Internet, čime svi zainteresirani mogu vidjeti što se i kako radilo, a nastavnik lakše uviđa svoje eventualne pogreške. Osim navedenog, praćenje kvalitete ide i kroz samoevaluaciju koju provodi nastavnik, kroz praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva, te evaluaciju na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Neven Petrović	
Naziv predmeta	Povijest političke filozofije 2	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1-2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Ciljevi ovog kolegija su, kao najosnovnije, da se studenti navedu da razumiju filozofski jezik i političku argumentaciju; zatim, da mogu interpretirati i kritički se odnositi prema mislima najvažnijih filozofa; da razvijaju vještine primjene njihovih ideja ili rješenja na aktualne probleme suvremene političke filozofije; i konačno, da steknu neke osnovne informacije o klasicima političke misli.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema posebnih uvjeta za upis ovog predmeta.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Nakon odslušanog i položenog kolegija studenti će moći:

- razumjeti ključne preokupacije novovjeke političke filozofije;
- definirati probleme vezane uz pitanja: legitimnosti države, društvenog ugovora, političke obaveze građana i dosega političke vlasti;
- razlikovati i interpretirati osnovna gledišta o tim problemima;
- identificirati glavne smjerove kritike tih gledišta;
- kritički interpretirati i vrednovati spomenuta temeljna gledišta;
- samostalno nastaviti daljnje izučavanje obrađenih tema, ukoliko ih to bude zanimalo;
- argumentirano zaključivati o filozofsko-političkim problemima općenito.

1.4. Sadržaj predmeta

Teorija društvenog ugovora

- Obrađuju se četiri klasična predstavnika teorije društvenog ugovora – T. Hobbes, B. Spinoza, J. Locke i J.J. Rousseau.
- Čitaju se i interpretiraju odabrani dijelovi iz Hobbesova *Levijatana*; Spinozina *Političkog traktata* i *Teološko-političkog traktata*, Lockeove *Dvije rasprave o vladi* te Rousseauov *Društveni ugovor*;
- Ovi se obrađeni dijelovi povezuju s cjelinom njihove misli te s povijesnim okolnostima u kojima nastaju;
- Potom obrađujemo zajedničke značajke između ova četiri filozofa i razlike među njima;
- Pratimo razvoj ideje društvenog ugovora kod Kanta i potom izlažemo kritiku društvenog ugovora od strane Humea;
- Ukazujemo na utjecaj ovih filozofa na suvremene rasprave u političkoj filozofiji – Hobbesov utjecaj na Gauthiera; Lockeov utjecaj na Nozicka; Rousseauov utjecaj na suvremene republikance i deliberativne demokrate.

Immanuel Kant

- Čitaju se odabrani Kantovi spisi vezani uz političku filozofiju;
- Obrađuju se problemi definiranja prosvjetiteljskog projekta u liberalizmu i objašnjavaju se pojmovi poput individualizma, egalitarizma i univerzalizma;
- Određuje se odnos Kantove političke filozofije s njegovom moralnom filozofijom;
- Objašnjava se Kantov kozmopolitizam, te ideje svjetske zajednice i svjetske vlade;
- Upućuje se na ideju građanstva i javnog korištenja uma;
- Iznosi se njegova ideja retributivne pravednosti;
- Ukazuje se na utjecaj Kantove političke misli na suvremene političke rasprave, posebno na Johna Rawlsa.

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
- seminari i radionice
- vježbe
- obrazovanje na daljinu
- terenska nastava

- samostalni zadaci
- multimedija i mreža
- laboratorij
- mentorski rad
- ostalo _____

1.6. Komentari

U skladu s programima studija *Filozofije* (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti. Predmet *Povijest političke filozofije 2* može biti izborni predmet i na preddiplomskom i na diplomskom studiju. Iz tog razloga, raspored predmeta po semestru i godini je postavljen disjunktivno.

Nastava je prvenstveno u formi predavanja. Obavezni tekstovi dostupni su svim polaznicima u knjižnici fakulteta ili, ako se radi o radovima koje je teže nabaviti, u obliku fotokopirane «čitanke» te u PDF formatu. Studenti svakog tjedna dobivaju zadatak da pročitaju, u prosjeku, trideset stranica teksta. Svaki od studenta dobrodošao je da se, po dogovoru, dođe konzultirati s nastavnikom u vezi bilo čega vezanog uz program ovog kolegija.

	Kod pohađanja ovog predmeta poželjno je bar minimalno poznavanje engleskog budući da se, za neke teme, mnogo lakše može doći do pogodnih tekstova na tom jeziku. Time se, ujedno, studenti mogu navesti na to da poboljšaju svoje znanje engleskog te motivirati da se njime više služe.

1.7. Obveze studenata

Svi studenti imaju obavezu ne tek fizički prisustvovati nastavi nego i predati, u pismenom obliku, sažetak teksta koji treba pročitati – i to sa svojim komentarima i kritikama. Prisustvo na nastavi im se računa jedino ukoliko su ispunili tu obavezu. Odnosno, ukoliko se pokaže da ih pisanje tih sažetaka previše opterećuje, od studenata se može tražiti da predaju tzv. pristupnice za diskusiju – list s nekoliko pitanja kojima se problematizira gradivo koje se obrađuje. Nakon završetka nastave, studenti moraju položiti kolokvij (pismeni test) kojim se provjerava jesu li uistinu prošli kroz obaveznu literaturu. Tek nakon toga mogu izići na konačni, usmeni ispit.

1.8. Praćenje⁸¹ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	1	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenata na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Vrednovanje tijekom nastave održava se tokom semestra putem aktivnosti na nastavi. Na završnom ispitu studenti pišu pismeni ispit te, ukoliko ga prođu, i usmeni. Studenti su dužni prisustvovati na nastavi, redovito čitati relevantnu literaturu i aktivno sudjelovati u diskusijama, za što su predviđen 1 ocjenski bod. Provjera znanja vršit će se temeljem kolokvija i na završnom ispitu (ukupno 1 ocjenski bod). Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 65 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 35 bodova.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- 1) Thomas Hobbes; *Levijatan*; Naklada Jesenski i Turk; Zagreb; 2004, glave XIII-XXI, str. 90-154 (65)
- 2) Spinoza, B. (1677) *Politički traktat*, Kultura, Beograd, 1957, str. 5-32 (28)
- 3) John Locke; *Druga rasprava o vladi*; Mladost, Beograd; 1978, (glave 2-5, 8-12), str. 11-34, 56-84 (53)
- 4) David Hume; "Of the Original Contract", u Hume, D. *Essays Moral, Political, and Literary*, Liberty Fund, Indianapolis, 1985, str. 465-87 (23)
- 5) Jean Jacques Rousseau; *Društveni ugovor*; Školska knjiga, Zagreb; 1978, (I knjiga 6-9 i II knjiga 1-7, III knjiga 1-2, 10-18 i IV knjiga 1-2), str. 100-118, 126-132, 144-157 (39)
- 6) Benjamin Constant; «O slobodi u antičko i moderno doba», u Constant, B. *Načela politike i drugi spisi*, Politička kultura, Zagreb, 1993, str. 163-82 (20)
- 7) Immanuel Kant; *Pravno – politički spisi*; Politička kultura, Zagreb; 2000, str. 61-97 i 115-153 (75)

Ukupno: 303 str.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Klasici:

- Bodin, J. (1577) *Šest knjiga o republici*, Politička kultura, Zagreb, 2002.
- Hobbes, T. (1655) *Human Nature* i *De Corpore Politico*, Oxford University Press, Oxford, 1999.
- Spinoza, B. (1670) *Teološko-politički traktat*, Kultura, Beograd, 1957.
- Filmer, R. (1680) *Patriarcha*, u Locke, J. *Dvije rasprave o vladavini*, Mladost, Beograd, 1978, str. 57-132 (76)
- Locke, J. (1690) *Prva rasprava o vladavini*, Mladost, Beograd, 1978, str. 134-242 (109)
- Hume, D. (1739) *Rasprava o ljudskoj prirodi*, Svjetlost, Sarajevo, 1983, III knjiga, I-II, str. 389-485 (96)
- Hume, D. (1751) *Enquiry Concerning Principles of Morals*, Clarendon Press, Oxford, 1975, str. 169-284 (116)
- Montesquieu, C. (1748) *O duhu zakona I-II*, Filip Višnjić, Beograd, 1989.
- Rousseau, J.J. (1755) *Rasprava o porijeklu i osnovama nejednakosti među ljudima*, Školska knjiga, Zagreb, 1979, str. 15-90 (76)
- Rousseau, J.J. (1751-70) *Politički spisi*, Informator, Zagreb, 1993.
- Voltaire (1763) *Rasprava o toleranciji*, Školske novine, Zagreb, 1990.
- Beccaria, C. (1764) *O zločinima i kaznama*, Logos, Split, 1984.
- Burke, E. (1790) *Razmišljanja o Francuskoj revoluciji*, Politička kultura, Zagreb, 1993.
- Paine, T. (1791-2) *Prava čovjeka i drugi spisi*, Informator, Zagreb, 1987.

⁸¹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Kant, I. (1797) *Metafizika čudoređa*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1967, str. 117-159 i 170-176 (49) ili Kant, I. *Metafizika čudoređa*, Matica Hrvatska, Zagreb, 1999, str. 103-144 (32)

Suvremene rasprave:

Dawkins, R. *Sebični gen*, Izvori, Zagreb, 1997, str. 231-43 (13)
 Axlerod, R. "Evolucija suradnje", u Polšek, D. (ured.) *Sociobiologija*, Jesenski i Turk, Zagreb, 1997, str. 283-97 (15)
 Nozick, R. *Anarhija, država i utopija*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2003, str. 27-51; 80-6; 125-7; 232-42; 385-414 (74)
 Otsuka, M. *Libertarianism without Inequality*, Clarendon Press, Oxford, 2003.
 Simmons, J. "Tacit Consent and Political Obligation", *Philosophy and Public Affairs*, Vol. 5, No. 3, 1976, str. 274-91 (18)
 Waldron, J. «Rights and Majorities: Rousseau Revisited», u Waldron, J. *Liberal Rights*, Cambridge University Press, 1993, str. 392-421 (30)
 Primorac, I. «Riječ 'sloboda' na okovima galijota. Bosanquetova teorija opće volje», u Primorac, I. *Filozofija na djelu*, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb, 2001, str. 129-50 (22)
 Flikcshuh, K. *Kant and Modern Political Philosophy*; Cambridge, Cambridge University Press, 2004.
 Ripstein, A. *Force and Freedom: Kant's Legal and Political Philosophy*, Cambridge, Harvard University Press, 2009.

Sekundarna:

Bertram, C. *Routledge Philosophy Guidebook to Rousseau and Social Contract*; Routledge, London; 2004.
 Boucher, D. i Kelly P. (ur.), *The Social Contract from Hobbes to Rawls*; Routledge, London, 1994.
 Cohen, G.A. *Lectures on the History of Moral and Political Philosophy*, Princeton University Press, 2013.
 Copleston, F. *Historija filozofije IV-V*, BIGZ, Beograd, 1989-2001.
 Hampton, J. *Political Philosophy*, Westview Press, Boulder, 1997, str. 39-69 (31)
 Kulenović, E. (ur.) *Moderna politička teorija*, Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2013.
 Lloyd-Thomas, D.A. *Locke on Government*, Routledge, London, 1995.
 Knowles, D. *Routledge Philosophy Guide to Hegel and Philosophy of Right*; Routledge, London, 2002.
 Maier, H./Rausch, H./Denzer, H. (ur.) *Klasici političkog mišljenja II*, Golden Marketing, Zagreb, 1998.
 Newey, G. *Routledge Philosophy Guidebook to Hobbes and Leviathan*; Routledge, London, 2008.
 Rawls, J. *Lectures on the History of Political Philosophy*, Belknap Press, 2007.
 Strauss, L. (ur.) *Povijest političke filozofije*, Golden Marketing, Zagreb, 2006.
 Stroud, B. *Hume*, Routledge & Kegan Paul, London, 1977, str. 141-218 (78)
 Stupar, M. *Politička filozofija*, Institut za filozofiju i društvenu teoriju/IP „Filip Višnjić, Beograd, 2010, str. 201-275 (75)
 Wolff, J. *An Introduction to Political Philosophy*, Oxford University Press, Oxford, 2006.
 Knjige iz serije *Very Short Introduction*: Tuck, R. *Hobbes*; Dunn, J. *Locke*; Ayer, A.J. *Hume*; Wokler, R. *Rousseau*, Oxford University Press, 1980-2001; Scruton, R. *Kant*.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Thomas Hobbes; <i>Levijatan</i> ; Naklada Jesenski i Turk; Zagreb; 2004.	7	15
Baruch de Spinoza; <i>Politički traktat</i> , Kultura, Beograd, 1957.	Tekst je dostupan u PDF formatu	15
John Locke; <i>Druga rasprava o vladi</i> ; Mladost, Beograd; 1978.	7	15
David Hume; <i>Essays Moral, Political, and Literary</i> , Liberty Fund, Indianapolis, 1985.	1 (Tekst je dostupan i u PDF formatu)	15
Jean Jacques Rousseau; <i>Društveni ugovor</i> ; Školska knjiga, Zagreb; 1978.	5	15
Benjamin Constant; <i>Načela politike i drugi spisi</i> , Politička kultura, Zagreb, 1993.	5	15
Immanuel Kant; <i>Pravno – politički spisi</i> ; Politička kultura, Zagreb; 2000.	4	15

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Glavni način provjeravanja uspješnosti predmeta jest znanje koje studenti pokazuju na ispitu. Ali se isto tako, nakon završetka nastave, radi i anonimna anketa (u organizaciji nastavnika) u kojoj se studenti slobodno izjašnjavaju o tome koliko su zadovoljni predmetom, što ih je smetalo, što im je bilo dobro, što bi promijenili i sl. Sve to nastavniku omogućuje da kasnije modificira program, tako što teme i tekstove koji su se pokazali preteškim ili nezanimljivim mijenja nekim drugima. Nadalje, dio nastave već je snimljen i stavljen na Internet, čime svi zainteresirani mogu vidjeti što se i kako radilo, a nastavnik lakše uviđa svoje eventualne pogreške. Osim navedenog, praćenje kvalitete ide i kroz samoevaluaciju koju provodi nastavnik, kroz praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva, te evaluaciju na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	
Naziv predmeta	Praktična etika	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1-2 god. dipl. studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Kroz čitanje temeljnih izvornih tekstova analizirati i vrednovati teorije i pozicije onih filozofa koji su se kroz povijest filozofije bavili praktičnom etikom. Analizirati, interpretirati te vrednovati izvorne filozofske tekstove koji su posvećeni praktičnoj etici.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema posebnih uvjeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Nakon položenog ispita studenti će moći:

- opisati i sažeto prenijeti sadržaje predmeta;
- uspoređivati razne ponuđene teorije;
- posjedovati razvijene sposobnosti korištenja stečenih teorijskih spoznaja za primjene na aktualnu problematiku iz društvene zbilje, posebno s obzirom na teme upravljanja javnim ustanovama, prava, pravde i sloboda u kontekstu demokratskog procesa odlučivanja

1.4. Sadržaj predmeta

▪ Metodologija istraživanja u praktičnoj etici

Prikazati će se i kritički raspravljati razne metodologije istraživanja u praktičnoj etici. Prije svega, prikazati će se i usporediti dvije glavne sukobljene metodologije, principlizam, kao pristup koji kreće od moralnih načela (često i moralnih teorija) koji se primjenjuju u posebnim situacijama, i kazuistike i partikularizma, koji izražavaju sudove u konkretnim situacijama. Prikazat će se i raspraviti Rawlsov prijedlog metodoloških ograničenja "javnoga uma" kao ograničenja koja su tražena u području javne etike

▪ Pobačaj i liječnički potpomognuto začeće

Raspraviti će se i analizirati ključne pozicije u području pobačaja, to jest ona svetosti života, utilitaristička (kvaliteta života) i liberalna. Analizirati će se spoznajne činjenice o embriju, kako bi se vidjelo mogu li te činjenice voditi do jasnih i nepobitnih moralnih sudova o pobačaju. Primijeniti će se spoznaje o statusu embrija i u području liječnički potpomognutog začeća. Vršiti će se komparativna analiza moralnog statusa embrija i majčinog prava na autonomiju s obzirom na pobačaj i liječnički potpomognuto začeće. Proučavati će se posljedice za obitelj i dijete s obzirom na mogućnost primjene liječnički potpomognutog začeća. U sklopu ove tematske cjeline, raspraviti će se i o definiranju moralne osobe općenito, kao i o razlikovanju moralnog statusa ljudskih bića i ostalih životinja.

▪ Eutanazija

Razlikovati će se pojmovi aktivne eutanazije, pasivne eutanazije i prekida terapije; dobrovoljne i nedobrovoljne eutanazije; eutanazije i liječnički potpomognutog samoubojstva; teorije dvostruke posljedice. Ponudit će se analiza ustanovljavanja moralnih razlika s obzirom na razlike u skladu s navedenim pojmovima. Proučavati će se empirijski rezultati s obzirom na iskustva zemalja koje su dekriminalizirale liječnički potpomognuto samoubojstvo i eutanaziju. Analizirati će se moguće posljedice za liječničku profesiju i poziciju pacijenta s obzirom na moguće dopuštenje eutanazije i liječnički potpomognutog samoubojstva.

▪ Genetika

Prikazati će se, u obliku općeg okvira, rezultati projekta "Ljudski genom". Proučavati će se društvene posljedice i posljedice sa stajališta individualnih ljudskih prava mogućnosti primjene genetskog screeninga, genetske selekcije i genetskog napretka pojedinaca. Raspravljati će se o vezi ekologije i genetike. Proučavati će se mogući problemi vezani uz kloniranje (u terapijskoj i reproduktivnoj verziji), prije svega sa stajališta prava pojedinca, ugrožavanja embrija u ranoj embrionalnoj fazi, evolutivno poželjnog genetskog razlikovanja

▪ Etika spolnosti

Raspravljati će se o mogućnostima spolnih odnosa bez djece i moralnosti takvih postupaka; o seksualnoj perverziji; o seksu kao pukoj žudnji; o preljubu; o prostituciji; o homoseksualnosti; o silovanju; o seksualnom uznemiravanju.

▪ Etika poduzetništva

Prikazati će se i kritički analizirati razni pristupi etike poduzetništva: kršćanska perspektiva, industrijska demokratska perspektiva, libertarijanska perspektiva, perspektiva etike kreposti. Usporediti će se perspektive kontroliranog rasta i kompetitivnosti. Prikazati će se i analizirati pitanje kulture moći s obzirom na etiku poduzetništva. Rasprava o poduzetničkoj etici bit će prikazana u širem kontekstu društvene odgovornosti. Zatim bit će prikazani i analizirani problemi: profesionalnog djelovanja; etičkih kodeksa; organizacije poduzetništva; uloge i aktivnosti multinacionala; rodnog pitanja u poduzetništvu; etike sindikata.

▪ Etika računarstva

Definirati će se etika računarstva. Interpretirati će se revolucija računarstva s aspekta globalne etike. Sa stajališta jednakosti resursa, raspraviti će se problem jednakosti pristupa informacijama i resursima. Analizirati će se etički aspekti Interneta, te poštivanja privatnosti.

▪ Etika i terorizam

Definirati će se pojam "terorizma", te voditi kritička rasprava o moralnoj procjeni terorizma (pri čemu će se voditi računa o raspravama o pravednom ratu), o državnom terorizmu, te o moralno prikladnoj reakciji na terorizam.

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
	☒ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
	☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____

1.6. Komentari	U skladu s programima studija Filozofije (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti.

1.7. Obveze studenata

Pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u raspravama i svim zadacima.

1.8. Praćenje⁸² rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

⁸² **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

<i>1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)</i>		
28) Baccarini, E., Prijić-Samaržija, S., <i>Praktična etika. Oglеди iz liberalnoga pristupa nekim problemima praktične etike</i> , Zagreb, Biblioteka filozofska istraživanja, 2007.		
<i>1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)</i>		
94. M.P. Battin, R. Rhodes i A. Silvers (ur.), <i>Physician-Assisted Suicide</i> , London, Routledge, 1998.		
95. J. Harris, <i>Wonderwoman and Superman</i> , Oxford, Oxford University Press, 1993.		
96. R. Dworkin, <i>Life's Dominion. An Argument about Abortion, Euthanasia, and Individual Freedom</i> , New York, Alfred A. Knopf, 1993		
97. J. Lindemann Nelson, H. Lindemann Nelson (ur.), <i>Meaning and Medicine</i> , London, Routledge, 1999, str. 121-210.		
98. M. Nussbaum, C. Sunstein (ur.), <i>Clones and Clones. Facts and Fantasies about Human Cloning</i> , New York, Norton and Company, 1998		
99. S. Prijić (ur.), <i>Pobačaj. Za i protiv</i> , Rijeka, HKD, 1995.		
100. J. Rachels, <i>Created from Animals</i> , Oxford, Oxford University Press, 1990.		
101. P. Singer et al. (ur.), <i>Embryo Experimentation</i> , Cambridge, Cambridge University Press, 1990		
102. P. Singer, <i>Oslobođenje životinja</i> , Zagreb, IBIS grafika, 1998.		
<i>1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu</i>		
	<i>Naslov</i>	<i>Broj primjeraka</i>
1)	<i>Baccarini, E., Prijić-Samaržija, S., Praktična etika. Oglеди iz liberalnoga pristupa nekim problemima praktične etike, Zagreb, Biblioteka filozofska istraživanja, 2007.</i>	<i>Dostupno na internetu otvorenim pristupom</i>
		10
<i>1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija</i>		
Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenata nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Boran Berčić	
Naziv predmeta	Relativizam	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1,2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	10+0+20

1. OPIS PREDMETA
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>
Temeljito upoznati studenta s pozicijom relativizma i problemima na koje pozicija nailazi.

1.2. Uvjeti za upis predmeta							
Nema							
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet							
Dobro poznavanje motiva za relativizam, mogući doseg argumentacije i problema na koje pozicija nailazi. Sposobnost razlikovanja različitih vrsta relativizma i sposobnost uočavanja relativističkih elemenata u argumentaciji i iznošenju stavova.							
1.4. Sadržaj predmeta							
U okviru kolegija izložit ćemo i raspraviti teze relativizma, motive za relativizam, argumente za i protiv relativizma, tipična mjesta na kojima se javlja relativistička argumentacija, itd. Relativizam u umjetnosti: Akira Kurosawa: <i>Rašomon</i> ; T.S.Eliot: <i>Ubojstvo u katedrali</i> . Relativizam u antičkoj misli: Platon o Protagorinim stavovima, skeptički argumenti koji se oslanjaju na relativnost spoznaje. Aletički relativizam i argument da je relativizam samopobijajuća pozicija. Zatim, moralni relativizam i antropološka evidencija. Moralni relativizam kao osnova tolerancije. Nesumjerljivost paradigmi i relativizam u znanosti. Ontološki relativizam Quinea i Putnama. Berry i apsurdne posljedice relativizma u političkoj filozofiji. Relativizam u suvremenoj filozofiji jezika.							
1.5. Vrste izvođenja nastave		☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☐ samostalni zadaci ☒ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____		
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
1.8. Praćenje ⁸³ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	1	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Na primjer: vrlo dobar na završnom pismenom ispitu, redovito pohađanje nastave i kvalitetna prezentacija seminarskog rada daju ukupnu ocjenu odličan.							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
- Neil Levy: <i>Moralni relativizam</i> , Jesenski i Turk, Zagreb, 2004.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
- Platon: <i>Teetet</i>							
- Sekst Empirik: <i>Obrisi pironizma</i> , Kružak, Zagreb, 2008.							
- Thomas Kuhn: <i>The Structure of Scientific Revolutions</i> , University of Chicago Press, 1962.							
- Quine W.V.O: <i>Ontološka relativnost i drugi ogledi</i> , Kružak, Zagreb, 2011.							
- Baghramain M. & Carter A: "Relativism," <i>Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> , 2015.							
- Boran Berčić: "Relativism," u Baccarini (ed) <i>Biennial of Quadrilateral: Relativism</i> , Museum of Modern and Contemporary Art, Rijeka, 2006.							
- Boran Berčić: <i>Realizam, relativizam, tolerancija</i> , Hrvatski kulturni dom, Rijeka, 1995.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
Naslov				Broj primjeraka		Broj studenata	

⁸³ VAŽNO: Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

<i>1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija</i>		
Dijalog sa studentima na nastavi, individualni rad sa studentima na konzultacijama, priprema za izlaganje seminara, priprema za završni ispit.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Majda Trobok	
Naziv predmeta	Simbolička logika - Metateorija	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1.,2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3 ili 4
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15
1. OPIS PREDMETA		
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i> Cilj je predmeta Simbolička logika - Metateorija upoznati studente sa elementima metateorije logike sudova i logike prvoga reda. U tu je svrhu u okviru predmeta potrebno predstaviti i dokazati osnovne metateoreme: adekvatnost i potpunost za logiku sudova ge ideje dokaza tih metateorema za logiku prvoga reda. Također se analiziraju ograničenja logike prvoga reda te se analiziraju Godelovi teoremi nepotpunosti, njihovo značenje i ideje njihovih dokaza.		
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i> Položen ispit iz Simboličke logike ili Matematičke logike.		
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i> Student će nakon položenog ispita biti u stanju: 1. prepoznati i objasniti pojmove adekvatnosti i potpunosti 2. objasniti dokaze sa potpunost i adekvatnost u logici sudova 3. objasniti ograničenja logike prvoga reda te potrebe za uvođenjem logike drugoga reda. 4. objasniti Godelove teoreme nepotpunosti te ideje dokaza		
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i> [Metateorija logike sudova] Dokazi metateorema potpunost i adekvatnosti. [Metateorija logike prvog reda] Teorem pouzdanosti («soundness») sustava prirodne dedukcije za logiku prvoga reda. Teorem potpunosti sustava prirodne dedukcije za logiku prvoga reda: Henkinova teorija, eliminacijski teorem, Henkinova konstrukcija. Löwenheim-Skolemov teorem. Skolemov paradoks. Teorem kompaktnosti.		
1.5. Vrste izvođenja nastave	x predavanja x seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	x samostalni zadaci x multimedija i mreža ☐ laboratorij x mentorski rad x ostalo _____ konzultacije_____
1.6. Komentari	U članku 33. stavku 3. Pravilnika o studijima Sveučilišta u Rijeci definirano je da 1 ECTS bod predstavlja u pravilu 30 sati ukupnog prosječnog studentskog rada uloženog za stjecanje ishoda učenja, pa stoga i za prolaznu ocjenu na kolegiju. Na osnovi članka 31. Pravilnika o studiranju na preddiplomskom i diplomskim studijima Filozofskoga fakulteta u Rijeci određivanje broja sati obaveznog prisustva na nastavi	

diskreciono je pravo nositelja kolegija, a riječ je o maksimalno 70% ukupne nastave iz predmeta. S obzirom na to da je u programu kolegija navedeno da je obaveza studenata prisustvovati na 70% nastavnih sati, slijedi iz toga da izostanak s 30% nastave neće prosječnog studenta spriječiti u stjecanju ishoda učenja. Valjda stoga podcrtati da je postotak broja sati prisustva na nastavi od 70% dovoljan uvjet za stjecanje ishoda učenja (u tom segmentu aktivnosti). Izračun ECTS bodova za aktivnost „prisustvovanje nastavi“ za kolegij: 70% od 30 nastavnih sati = 70% od 1350 minuta (30x45min.) = 945 minuta = 15,75 solarnih (sunčanih) sati = 0,525 ECTS-a							
1.7. Obveze studenata							
Studenti su dužni prisustvovati i aktivno sudjelovati u nastavi. Tijekom semestra pišu se dva kolokvija (3 ECTS-a) i polaže završni ispit (4 ECTS-a). Očekuje se visok stupanj samostalnog promišljanja i istraživanja.							
1.8. Praćenje⁸⁴ rada studenata							
Pohađanje nastave	0.5	Aktivnost u nastavi	0.5	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	2	Usmeni ispit	(1)	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Rad studenata na predmetu prati se kroz aktivno sudjelovanje u nastavi, pogotovo na seminarima te kod prezentacije seminara. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 100 (3 ECTS-a) odnosno 70 a preostalih 30 za završnom ispitu (30 ECTS-a). Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta.							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Cauman, L.S., 2004, <i>Uvod u logiku prvoga reda</i>, Naklada Jesenjski-Turk; prevedeno sa Cauman, 1998, <i>First-order Logic. An Introduction</i>, Walter de Gruyter GmbH&Co. Copi, I.M., Cohen, C., <i>Introduction to Logic</i>, Macmillan Publishing Company. Newton-Smith, W.H., <i>Logic - An Introductory Course</i>, Routledge. Quine, W. Van O., 1978, <i>Methods of Logic</i>, Routledge & Kegan Paul.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Gensler, H.J., 2002, <i>Introduction to Logic</i>, Routledge. Smith, P., 2003, <i>An Introduction to Formal Logic</i>, Cambridge University Press. Tomassi, P., 1999, <i>Logic</i>, Routledge.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
Naslov				Broj primjeraka		Broj studenata	
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjek za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.							

⁸⁴ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Filip Čeč	
Naziv predmeta	Sloboda volje	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1, 2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3 ili 4
	Broj sati (P+V+S)	30/0/0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Pružiti studentu sistematski uvid u raspravu oko slobode volje, moralne odgovornosti i determinizma. Upoznati studenta s osnovnim problemima u raspravi, najpoznatijim rješenjima i teorijama, te problemima na koje nailaze ta rješenja. Upoznati studenta s relevantnom suvremenom literaturom. Pisanjem eseja razviti vještine koje će osposobiti studenta za samostalni daljnji rad na problemu i literaturi.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema ih

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Upoznati studenta s osnovnim problemima u raspravi. Osposobiti studenta za samostalni daljnji rad na problemu.

1.4. Sadržaj predmeta

- Uvod u problem izlaganje problema i osnovnih pozicija u raspravi; upoznavanje s literaturom.
- Klasični kompatibilizam: kompatibilizam determinizma i slobode volje; sloboda kao odsustvo prepreka; kondicionalna analiza, sličnosti i različitosti s fatalizmom, mehanicizmom; sloboda i bihevioralne znanosti; problemi klasičnog kompatibilizma.
- Inkompatibilizam: argument posljedice; kompatibilnost slobode i determinizma; kondicionalna analiza i argument posljedice; kritika argumenta posljedice;
- Libertarijanizam i indeterminizam: odnosi između slučaja, razloga, sreće i kontrole
- Teorije djelatnikovog uzrokovanja: dualizam kao rješenje problema, Kantovo rješenje problema, klasične teorije djelatnikovog uzrokovanja (Aristotel, Chisholm); problemi regresa i slučajnosti; djelatnik kao uzrok (O'Connor)
- Jednostavni indeterminizam i teorije događajnog uzrokovanja: jednostavni indeterminizam (Ginet, McCann); prigovori jednostavnom determinizmu i teoriji djelatnikovog uzrokovanja; teorije događajnog uzrokovanja.
- Tvrđi determinizam: tvrđi i meki determinizam (Edwards); inkompatibilizam slobode volje i determinizma; G. Strawsonov osnovni argument; život bez slobode volje (Honderich, Pereboom); sloboda volje kao iluzija (Smilansky)
- Alternativne mogućnosti i moralna odgovornost: princip alternativnih mogućnosti i njegova kritike (Dennett; Frankfurt; Fisher), „bljeskovi“ slobode (Kane, Widerker); slučajevi frankfurtske vrste; objašnjavalačka (ne)relevantnost principa alternativnih mogućnosti (Pereboom).
- Hijerarhijske teorije slobode volje: pojam osobe, hijerarhija motiva i struktura razloga (Frankfurt); Razum, nagoni i vrijednosti (Watson); želje i razlozi (Platon); „pravo ja“ (Wolf); kritike hijerarhijskih teorija.
- Teorije reaktivnih stavova: sloboda i zamjeranje (P. Strawson), naturalizacija problema slobode volje; krivnja i izuzeće od moralne odgovornosti (Wallace); polu-kompatibilizam; osjetljivost na razloge (Fisher, Ravizza)
- Teorije krajnje odgovornosti: krajnja odgovornost i (in)determinizam; slučajevi austinovskog oblika; radnje i odluke samoodređenja jastva (Kane).
- Sloboda volje i suvremena znanost: kvantna mehanika i sloboda volje; neurološki modeli; teorija kaosa i sloboda volje; slučaj, izbor i djelovanje.
- Sloboda volje i Božje sveznanje: problem predestinacije, Božjeg sveznanja i slobode volje (Sv. Augustin);

problem zla; argument posljedice i Božje sveznanje; eternalistička rješenja (Sv. Toma), molinizam.							
14. Vrste slobode volje: pozitivna i negativna sloboda volje, odsustvo prepreka; princip alternativnih mogućnosti; sloboda kao samoodređenje; hijerarhije teorije slobode; samokontrola;							
1.5. Vrste izvođenja nastave		☒ predavanja ☐ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____		
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Aktivno sudjelovanje u nastavnom procesu, priprema za nastavu u vidu kontinuiranog čitanja zadane literature, pisanje eseja (4 ECTS-a).							
1.8. Praćenje ⁸⁵ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej	(1)	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	2	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Ocjenjivanje i vrednovanje vršiti će se na temelju aktivnosti studenta na nastavi, predanog eseja i/ili kratkih pismenih ispita.							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Kane, R.: <i>A Contemporary Introduction to Free Will</i> . Oxford University Press. 2005. McKenna, M. & Pereboom, D.: <i>Free Will: A Contemporary Introduction</i> . Routledge. 2015.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Dennett D. <i>Evolucija slobode</i> . Algoritam. 2009. Dennett, D. <i>Elbow Room: the Varieties of Free Will Worth Wanting</i> . MIT. 1984. Ekstrom Waddell, L. (ed): <i>Agency and Responsibility: Essay on the Metaphysics of Freedom</i> . Westview. 2000. Fischer, J. M., Kane, R., Pereboom, D., Vargas, M.: <i>Four Views on Free Will</i> . Blackwell. 2007. Fisher J. M. & Ravizza M. (ed): <i>Perspectives on Moral Responsibility</i> . Cornell University Press. 1993. Kane, R. (ed): <i>Free Will</i> . Blackwell Publishing. 2002. Kane, R. (ed): <i>Oxford Handbook to Free Will, Second Edition</i> . Oxford University Press. 2011. Kane, R. (ed): <i>Oxford Handbook to Free Will</i> . Oxford University Press. 2002. O'Connor T. (ed): <i>Agents, Causes and Events - Essays on Indeterminism and Free Will</i> . Oxford University Press. 1995. Pereboom, D. <i>Free Will, Agency, and Meaning in Life..</i> Oxford University Press. 2014. Pereboom, D. <i>Living Without Free Will</i> . Cambridge University Press. 2001. Pink, T.: <i>Free Will: A Short Introduction</i> . Oxford University Press. 2004. Walter, H. <i>Neurophilosophy of Free Will</i> . MIT. 2001. Watson, G. (ed): <i>Free Will</i> . Oxford University Press. 1982. Wegner D.: <i>The Illusion of Conscious Will</i> . Bradford Books.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
		Naslov		Broj primjeraka		Broj studenata	
		Kane, R.: <i>A Contemporary Introduction to Free Will</i> . Oxford University Press. 2005.		4		25	
		McKenna, M. & Pereboom, D.: <i>Free Will: A Contemporary Introduction</i> . Routledge. 2015.		1		25	

⁸⁵ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem evaluacija koje se provode na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.		

Opće informacije						
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Boran Berčić					
Naziv predmeta	Smisao života					
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije					
Status predmeta	izborni					
Godina	1., 2.					
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata			3 ili 4		
	Broj sati (P+V+S)			0+0+30		
1. OPIS PREDMETA						
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>						
Upoznati studenta sa suvremenom raspravom oko smisla života, s najpoznatijim stavovima i argumentima u raspravi te ga tako osposobiti za samostalan daljnji rad u tom području.						
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>						
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>						
Poznavanje i razumijevanje osnovnih pozicija i argumenata u raspravi oko smisla života te time i osposobljenost za samostalno stručno i kritičko razmišljanje o smislu života, vrijednostima, racionalnosti, itd.						
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>						
Smislovi smislenosti: semantička i praktička smislenost. Racionalnost ciljeva: instrumentalna i kategorička racionalnost. Priroda dobra: instrumentalno i intrinzično dobro, summum bonum, kandidati za najviše dobro. Priroda razloga: holizam razloga, fakultalizam, priroda praktičkog opravdanja. Voluntarizam: mogućnost iracionalnog zasnivanja smislenosti. Apsurd: logičko i psihološko.						
<i>1.5. Vrste izvođenja nastave</i>	☐ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava		☐ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☒ ostalo konzultacije			
<i>1.6. Komentari</i>	Komentari: Nakon nekoliko uvodnih predavanja studenti će pristupiti izlaganju seminarskih radova. Težište rada bit će upravo na tim seminarskim radovima i diskusijama koje će uslijediti i biti usmjeravane od strane nastavnika.					
<i>1.7. Obveze studenata</i>						
Prisustvovanje nastavi, pisanje i/ili izlaganje seminarskog rada, prethodno čitanje radova koji će biti izlagani, aktivno sudjelovanje u raspravi. Ovisno o okolnostima (prvenstveno o broju upisanih studenata) održat će se završni pismani i usmeni ispit.						
<i>1.8. Praćenje⁸⁶ rada studenata</i>						
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	1	Seminarski rad	(1)	Eksperimentalni rad
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej	1	Istraživanje
Projekt		Kontinuirana provjera		Referat		Praktični rad

⁸⁶ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

		znanja				
Portfolio						
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu						
*OCJENIVANJE Težište ocjenjivanja bit će na kontinuiranoj provjeri znanja a ovisno o broju studenata i ostalim okolnostima može se održati i završni ispit, pismeni ili usmeni.						
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)						
Moritz Schlick: "On the Meaning of Life" A.J. Ayer: "The Meaning of Life" Richard Taylor: "The Meaning of Life" Paul Edwards: "Why?" R.M. Hare: "Nothing Matters" Thomas Nagel: "The Absurd"						
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)						
Westphal Jonathan i Levenson (ur): <i>Life and Death</i> , Hackett, 1993. Klemke E.D. (ur): <i>The Meaning of Life</i> , Oxford University Press, 1981. Hanfling Oswald: <i>The Quest for Meaning</i> , Blackwell, 2002. Eagleton Terry: <i>Smisao života</i> , Jesenski i Turk, 2008.						
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu						
		<i>Naslov</i>		<i>Broj primjeraka</i>		<i>Broj studenata</i>
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija						
Kraćom anketom na kraju semestra i razgovorom sa studentima za vrijeme i nakon semestra.						

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Boran Berčić	
Naziv predmeta	Smrt	
Studijski program	Diplomski studij Filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	I - II	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3 ili 4
	Broj sati (P+V+S)	0+0+30

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Pružiti studentima sistematski uvid u raspravu metafizičkih pitanja smrti. Upoznati studente s osnovnim problemima u raspravi, najpoznatijim rješenjima i teorijama te problemima na koje nailaze ta rješenja. Upoznati studente s relevantnom suvremenom literaturom. Osposobiti studente za samostalni daljnji rad na filozofijskim problemima smrti i samostalni rad na relevantnoj literaturi.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema uvjeta za upis predmeta.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Studenti će steći relevantna znanja općih metafizičkih pitanja smrti te temeljna znanja praktične etike. Ujedno, studenti će razvijati vještine samostalnog korištenja literaturom, pisanja vlastitih seminarskih radova i prezentiranja istih pomoću suvremenih i tradicionalnih sredstava prezentacije.

1.4. Sadržaj predmeta

1. Uvodni sat – definicije smrti; uvod u metafizičke probleme smrti; literatura; podjela seminarskih radova.
2. Racionalnost i strah od smrti – uvjeti racionalnog straha od smrti; Jefrie G. Murphy.
3. Zašto je smrt loša – deprivacijska teorija i zlo smrti; Thomas Nagel.
4. Nepodnošljivost besmrtnosti – istovremenost zla smrti i nepodnošljivosti besmrtnosti; Bernard Williams.
5. Smrt kao nebitna pojava – smrt i vrijednosna neutralnost, obrana Epikura; Stephen E. Rosenbaum.
6. Razlika između standardnog zla i zla smrti – uvjet iskustva, uvjet postojanja; H. Silverstain, P. Yourgrau.
7. Uvjet postojanja – (ne)nužnost uvjeta postojanja; Joel Finberg.
8. Problem osobnog identiteta i vremena – smjer uzrokovanja, vremenska neutralnost, asimetrija vremena; Derek Parfit
9. Smrt i vrijednost života – pridavanje statusa osoba i ne-osoba, te vrijednosti života; Jeff McMahan.
10. Smrt kao anihilacija – nužnost zla anihilacije; S. Luper-Foy.
11. Epikur i anihilacija – skeptičko stajalište o zlu smrti; Stephen E. Rosenbaum.
12. Objektivnost zla i mogući svjetovi – irelevantnost razlike između aktualnosti i mogućnosti iskustva; Fred Feldman.
13. Dobrobit i vrijeme – pojam vremena; dobrobit osobe u vremenu / kroz vrijeme ; J.D. Velleman.

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo _____

1.6. Komentari

Komentari: Budući da se nastava odvija u obliku seminara, nastavu iz ovog kolegija može izvoditi i osoba s izborom u suradničko zvanje.

1.7. Obveze studenata

Studenti su dužni biti nazočni na 70% predavanja što je uvjet za izvršenje ostalih propisanih obaveza. Studenti preddiplomskog studija obavezni su izložiti seminarski rad, dok su studenti diplomskog studija obavezni izložiti i predati seminarski rad u pisanom obliku od 2000 - 3000 riječi. Prilikom izlaganja seminarskog rada obavezno je služenje jednim od sredstava prezentacije (Power Point, grafoskop i grafofolije, ploča i kreda itd.). Kontinuirana provjera znanja sastoji se od dva kolokvija čiji se rezultati na kraju semestra zbrajaju. Seminarsko izlaganje treba se održati u točno zadanom terminu, a neizvršavanje obaveza i dogovorenih rokova rezultirat će smanjenjem ocjenskih bodova.

1.8. Praćenje⁸⁷ rada studenata

⁸⁷ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	(1)	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat	1	Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Ocjenjuje se kvaliteta izloženog seminarskog rada te se boduje završni pismeni ispit.							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Fischer, John Martin ed., <i>The Metaphysics of Death</i> , Stanford University Press, California, 1993. Luper, Steven, <i>The Philosophy of Death</i> , Cambridge University Press, Cambridge, 2009.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Rosenberg, Jay, <i>Thinking Clearly About Death</i> , Englewood Cliffs, N.Y., 1983. Feldman, Fred, <i>Confrontation with the Reaper</i> , New York, 1991. Nagel, Thomas, <i>Mortal Questions</i> , New York, 1979. Gervais, Karen Grandstrand, <i>Redefining Death</i> , New Heaven, 1986. Lamb, David, <i>Death, Brain Death and Ethics</i> , Albany, N.Y., 1985. Williams, Bernard, <i>Problems of the Self</i> , Cambridge, Engl., 1973. Malpas, Jeff and Solomon, Roberts, <i>Death and Philosophy</i> , Routledge, London and New York, 1998. Sterelny, Kim and Griffiths, Paul, <i>Sex and Death</i> , The University of Chicago Press, Chicago and London, 1999.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
Naslov				Broj primjeraka		Broj studenata	
1. Benatar, D., <i>Life, Death, and Meaning</i> , Rwwan and Littlefield Publishers, Plymouth, 2010.				15		25	
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem evaluacija koje se provode na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.							

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Nebojša Zelič	
Naziv predmeta	Socijalna pravednost i javne politike	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1.,2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30 + 0 + 0

1. OPIS PREDMETA		
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>		
Dva su glavna cilja kolegija. Prvi je da se studenti upoznaju sa teorijskim pristupom problema značenja socijalne pravednosti u odnosu na uže pitanje distributivne pravednosti. Drugi je da u suradnji s civilnim udrugama (Centar za kulturu dijaloga, Socijalna samoposluga i Zelena akcija) propitaju neke teoretske postavke u praksi i sudjeluju u oblikovanju načina na koji se odvija praksa u skladu s teorijskim postavkama.		
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>		
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>		
Studenti će: - moći objasniti osnovne teme socijalne pravednosti; - moći uočiti razlike i povezanosti između pitanja socijalne i distributivne pravednosti; - opisati, definirati, razlikovati, usporediti osnovne pojmove kojima se pitanja socijalne pravednosti bave poput stigmatizacije, marginalizacije, poniženja, socijalne jednakosti; moći u praksi uočiti na koji se način javne službe odnose prema korisnicima.		
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>		
U prvom dijelu kolegija odredit će se pojam socijalne pravednosti u odnosu na distributivnu pravednost. Distributivna pravednost prvenstveno se bavi načelima pravedne raspodjele određenih dobara. Socijalna pravednost osim distributivnog aspekta uključuje i relacijski aspect – odnosa među građanima. Dok je u užem interesu distributivne pravednosti pitanje tko treba koliko dobara od društvene kooperacije pitanje socijalne pravednosti odnosi se i to na koji se način raspodjela vrši. Utječe li raspodjela negativno na samopoštovanje korisnika javnih službi ili javnih dobara? Na koji način izbjeći stigmatizaciju i marginalizaciju određenih grupa u društvu? Također, pitanja kojima se bavi socijalna pravednost mogu odrediti i na koja dobra posebno treba obratiti pažnju u distribuciji odnosno što je ono što ulazi u mjerenje pravednosti. Posebno ćemo se baviti dvama utjecajnim prijedlozima – distribucija primarnih dobara (J. Rawls) i pristup razvijanja individualnih sposobnosti (A. Sen). Vidjet ćemo koje su u teoriji prednosti i mane ta dva prijedloga. Drugi dio kolegija je terenski rad gdje će studenti u suradnji s partnerskim udrugama na projektu “Hrana i zajednica” propitati i analizirati teorijske postavke u kontekstu aktualnih javnih politika. Posebno će se obratiti pažnju na distribuciju hrane kroz udruge civilnog društva. Studenti će biti dužni izraditi semnarski rad koji će biti pokazatelj njihovog razumijevanja teorijskih problema ali i načina na koji se ti problemi odnose na aktualne javne politike u distribuciji hrane. Problemi seminarskih radova bit će definirani u suradnji s aktivistima partnerskih udruga.		
<i>1.5. Vrste izvođenja nastave</i>	☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☒ terenska nastava	☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☒ ostalo konzultacije
<i>1.6. Komentari</i>	Kolegij se uvodi kao dio projekta “Hrana i zajednica” Europskog socijalnog fonda u kojem kao partneri sudjeluju udruge Cekade i Zelena akcija te Ekonomski fakultet u Rijeci i Filozofski fakultet u Rijeci (s ovim kolegijem)	
<i>1.7. Obveze studenata</i>		

Redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje u nastavi, istraživanje na terenu i pisanje seminara.							
1.8. Praćenje⁸⁸ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	0,5	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	1	Esej		Istraživanje	0,5
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Aktivnost u nastavi, seminarski rad, završni ispit. Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
A. Sen, <i>Razvoj kao sloboda</i> , Algoritam, 2012. (odabrana poglavlja) Michael Marmot, Richard Wilkinson (ur.) <i>Social Determinants of Health</i> ; Oxford University Press, 2005. (odabrana poglavlja) J. Wolff, <i>Ethics and Public Policy: A Philosophical Inquiry</i> , Routledge, 2011. (odabrana poglavlja) J. Wolff i A. De-Shalit, <i>Disadvantage</i> , Oxford University Press, 2007. (odabrana poglavlja)							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
A. Margalit, <i>The Decent Society</i> , Harvard University Press, 1998. M. Nussbaum, <i>Creating Capabilities: The Human Development Approach</i> , Harvard University Press, 2011. A. Barghavam <i>Food, Economics and Health</i> , Oxford University Press, 2012. P. Pettit, J.L. Marti, <i>A Political Philosophy in Public Life</i> , Princeton University Press, 2012. E.O. Wright, <i>Vizije realističnih utopija</i> , Fakultet političkih znanosti, 2011.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu							
<i>Naslov</i>				<i>Broj primjeraka</i>		<i>Broj studenata</i>	
A.Sen, <i>Razvoj kao sloboda</i> , Algoritam, 2012				8			
Michael Marmot, Richard Wilkinson (ur.) <i>Social Determinants of Health</i> ; Oxford University Press, 2005				3			
J. Wolff, <i>Ethics and Public Policy: A Philosophical Inquiry</i> , Routledge, 2011.				5			
J. Wolff i A. De-Shalit, <i>Disadvantage</i> , Oxford University Press, 2007				5			
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
• samoevaluacija koju provodi nastavnik • praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva • evaluacija koju provodi Odsjek i evaluacija na razini Filozofskog fakulteta							

Opće informacije	
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović
Naziv predmeta	Soeren Kierkegaard
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije
Status predmeta	Izborni

⁸⁸ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Godina	1-2 diplomskog	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3 ili 4
	Broj sati (P+V+S)	20+0+10

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Analizirati sa studentima izbor iz tekstova filozofa kojega smatramo 'ocem' ili začetnikom novog filozofskog pravca - egzistencijalizma. Analizirati i interpretirati temeljne filozofske postavke Kierkegaardove 'antropologije', etike i filozofije religije. Analizirati, interpretirati i vrednovati njegova djela: *Filozofijsko trunje*, *Bolest na smrt*, *Strah i drhtanje* i *Vježbanje u kršćanstvu*.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da studenti budu sposobni;

- opisati i sažeto prenijeti (izložiti) temeljne sadržaje kolegija,
- objasniti i argumentirati glavne teme Kierkegaardove filozofije,
- opisati i objasniti Kierkegaardovu kršćansku antropologiju,
- opisati, objasniti i vrednovati Kierkegaardov pristup kršćanstvu (kršćanskoj religiji),
- opisati, objasniti i argumentirati Kierkegaardovu etičku i religioznu dimenziju u filozofiji.

1.4. Sadržaj predmeta

Filozofija Soerena Kierkegarda

Kierkegaard – preteča egzistencijalizma

Kierkegaardov život i djelo

Kierkegaardova kršćanska antropologija

Interpretacija Kierkegaardovog estetičkog, etičkog i religioznog stadija egzistiranja

Odnos vjere i razuma (racionalnosti) u Kierkegaardovoj filozofiji

Kierkegaardova interpretacija kršćanstva

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Studenti su dužni izraditi seminarski rad te položiti pismeni ili usmeni ispit.

1.8. Praćenje⁸⁹ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	0,5	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit	(1)	Esej		Istraživanje	

⁸⁹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
1) Kierkegaard Soeren, <i>Filozofijsko trunje</i>, Demetra, Zagreb 1998. 2) Kierkegaard Soeren, <i>Strah i drhtanje</i>, Verbum, Split 2000. 3) Kierkegaard Soeren, <i>Vježbanje u kršćanstvu</i>, Verbum, Split 2007. 4) Golubović Aleksandra, <i>Uvod u Kierkegaardovu antropologiju</i>, e-knjiga, Filozofski fakultet u Rijeci, 2013. 5) Žunec Ozren, <i>Suvremena filozofija</i> (sv. 2), Školska knjiga, Zagreb 1996.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
1) Kierkegaard Soeren, <i>Bolest na smrt</i>, Ideje, Beograd 1974. 2) Kierkegaard Soeren, <i>Ponavljanje</i>, Grafos, Beograd 1980. 3) Filipović Vladimir, <i>Novija filozofija zapada</i>, Matica Hrvatska, Zagreb 1968.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu							
		Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata			
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjek za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.							

Opće informacije	
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović
Naziv predmeta	Srednjovjekovna filozofija
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije
Status predmeta	Izborni

Godina	1-2 diplomskog	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	20+0+10

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj je predmeta da studenti upoznaju misaonu tematiku antike i srednjeg vijeka u obliku susreta filozofije s kršćanstvom, da dobiju uvid u hebrejsku religiozno filozofsku kulturu, da upoznaju kršćansko tumačenje istine i etike, te najznačajnije srednjovjekovne filozofe: Augustina i Tomu Akvinskog.

Nakon izvršavanja studijskih obveza u predmetu očekuje se da studenti:

- poznaju misaonu tematiku antike i srednjeg vijeka, uz sposobnost uspoređivanja ovih dvaju razdoblja;
- poznaju kršćansko interpretiranje istine;
- poznaju kršćansku etiku tog razdoblja;
- mogu analizirati izvorne tekstove dvaju najistaknutijih teologa tog razdoblja: Augustina i Tome Akvinskog;
- mogu vrednovati različite dokaze za postojanje Boga (ontološki i kozmološke dokaze).

1.2. Uvjeti za upis predmeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da studenti budu sposobni;

- opisati i sažeto prenijeti osnovne sadržaje kolegija srednjovjekovna filozofija, te interpretirati i vrednovati njenu ulogu i značenje za filozofiju općenito.
- opisati i objasniti glavne teme i probleme srednjovjekovne filozofije.
- usporediti antiku i srednji vijek s obzirom na filozofska stajališta po pitanju znanja i etike.
- objasniti odnos vjere i razuma u skolastici.
- interpretirati i vrednovati izvatke iz djela Tome Akvinskog.

1.4. Sadržaj predmeta

I.
Sažeti pregled razvoja kršćanstva, razlike između kršćanstva i antičke filozofije, pitanja vezana uz određenja Boga, kršćanska 'epistemologija' i etika.

II.
Posebna cjelina predavanja posvećena je Aureliju Augustinu (razdoblje patristike) i Tomi Akvinskom (razdoblje skolastike), intenzivno će se analizirati tekstovi ovih dvaju teologa i filozofa.

III.
Razmotriti će se različiti dokazi za postojanje Boga (ontološki dokaz i kozmološki dokazi). Zaključna cjelina prikazuje kršćanski pogled na etiku, prije svega uspostavljanjem veze između istine i morala, te mogućnosti primjene kršćanskih moralnih spoznaja na aktualna moralna pitanja.

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo

1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Za izvršavanje studijskih obveza potrebno je: redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje u nastavi, pisanje eseja ili seminara na zadanu temu, kolokviji/testovi znanja. Ovisno o broju studenata koji upisuju predmet, potencirat će se timski rad na zadacima. Uz ove zadatke, potrebno je da student položi pismeni ili usmeni ispit tijekom kojega se procjenjuje u kojoj su mjeri ostvareni zadani ciljevi.							
1.8. Praćenje ⁹⁰ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	0,5	Ekperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Akvinski, T. (1990). Izbor iz djela. Zagreb Kušar, S. (1996). (ur.). Srednjovjekovna filozofija. Zagreb							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
Augustin, A. (1982). O državi Božjoj. Zagreb Augustin, A. (1998). O slobodi volje. Zagreb							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu							
		Naslov		Broj primjeraka		Broj studenata	
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija							
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjek za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.							

Opće informacije	
Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Iris Vidmar Jovanović
Naziv predmeta	Suvremena analitička estetika
Studijski program	Diplomski studij filozofije
Status predmeta	Izborni

⁹⁰ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Godina	1,2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Upoznati studente sa suvremenim teorijskim pristupima i problemskim područjima u analitičkoj estetici, ključnim suvremenim estetičarima i njihovim teorijama

Osposobiti studente da razviju vještine kritičkog promišljanja i pisanja filozofskih radova.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da će student nakon položenog ispita moći:

- (1) nabrojati i objasniti osnovne probleme unutar analitičke estetike
- (2) analizirati i interpretirati relevantne filozofske tekstove koji se bave ovim problemima
- (3) izdvojiti osnovne pravce unutar raznolikih filozofskih teorija, identificirati relevantne predstavnike i objasniti njihove teorijske postavke
- (4) ukazati na povezanost estetike i ostalih filozofskih disciplina
- (5) ukazati na i objasniti doprinos kognitivnih znanosti i evolucijskih pristupa za suvremeno tumačenje tradicionalnih estetskih problema
- (6) napisati filozofski relevantna esej koji se sadržajno vezuje uz probleme o kojima se raspravljalo na kolegiju

1.4. Sadržaj predmeta

Sadržaj predmeta bit će organiziran oko sljedećih tema:

1. Estetika kao filozofska disciplina: razvoj estetike od Baumgartena do suvremenih estetičara (F. Sibley, M. Budd, J. Levinson, M. Beardsley,)
2. Centralni problemi u estetici: estetska svojstva, estetsko iskustvo, estetski sudovi, estetsko svjedočanstvo
3. Pojma lijepoga kao centralni pojam estetike
4. Estetika okoliša: prirodne ljepote i estetsko iskustvo, ljudsko oblikovanje okoliša
5. Estetika i filozofija umjetnosti: estetski aspekti umjetničkih djela
6. Estetsko iskustvo kao način doživljaja svijeta
7. Estetika i evolucija
8. Empirijski pristupi estetici, kognitivna estetika
9. Estetika vrlina

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe
 obrazovanje na daljinu
 terenska nastava

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij
 mentorski rad
 ostalo _____

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje u nastavi, čitanje i radna tekstu, pismeni ispit, predaja eseja.

1.8. Praćenje⁹¹ rada studenata

⁹¹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej	0,5	Istraživanje	
Projekt	1	Kontinuirana provjera znanja	0,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Vrednovanje tijekom nastave održava se u semestru putem kolokvija i aktivnosti na nastavi, te predajom zadovoljavajućeg eseja. Na završnom ispitu studenti pišu pismeni ispit. Studenti su dužni prisustvovati na nastavi, redovito čitati relevantnu literaturu i aktivno sudjelovati u diskusijama, za što je predviđen 1 ocjenski bod. Provjera znanja vršit će se temeljem kolokvija i na završnom ispitu (ukupno 1,5 ocjenskih bodova). Studenti su dužni predati seminarski rad na odabranu temu (0,5 ocjenskih bod) od minimum 3,500 riječi i uz konzultaciju minimum pet relevantnih izvora. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova. Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

1. Feagin S. I P. Maynard (1997), *Aesthetics* OUP
2. Davies S. (2012), *The Artful Species*, Oxford UP
3. Currie Greg, M. Kieran, A. Meskin & J. Robson, ur. (2014), *Aesthetics and the Sciences of Mind*, OUP

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Nanay Bence (2016), *Aesthetics as Philosophy of Perception*, OUP
 Schellekens Elisabeth & Peter Goldie (2011), *The Aesthetic Mind*, Oxford UP
 Dutton Denis (2009), *The Art Instinct*, Bloomsbury Press
 Lamarque L. i Olsen S.H. (2004), *Aesthetics and the Philosophy of Mind*, Blackwell
 Stecker R. (2010), *Aesthetics and the Philosophy of Art*, Rowman & Littlefield publishers

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Literatura je dostupna u -izdanju		

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Samoevaluacija koju provodi nastavnik; praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva; evaluacija koju provodi Odsjek i evaluacija na razini Filozofskog fakulteta'

Opće informacije	
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović
Naziv predmeta	Suvremene rasprave iz filozofije odgoja
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije
Status predmeta	Izborni
Godina	1-2 diplomski

Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj je predmeta da studenti budu sposobni argumentirati temeljne pozicije suvremenih (najaktualnijih) rasprava iz filozofije odgoja i kasnije ih primijeniti u nastavi (različitih predmeta).

Nakon izvršavanja studijskih obveza očekuje se da studenti:

- budu sposobni navesti, izložiti, analizirati, objasniti i vrednovati – glavne probleme (teme) koje prevladavaju u suvremenim raspravama iz filozofije odgoja (određivanje prioriteta između odgoja i obrazovanja, moralno učenje i poučavanje kroz direktan i indirektan pristup odgoju, tj. odgoj karaktera i kognitivno-razvojni pristup; poteškoće u određivanju vrijednosti po kojima se treba odgajati, problem moralnih uzora; tip odgajatelja za današnje doba; izazovi, problemi, poteškoće i perspektive u suvremenim raspravama o ključnim aspektima filozofije odgoja
- da sve navedeno mogu argumentirati i primijeniti u nastavi

1.2. Uvjeti za upis predmeta

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da studenti budu sposobni;

- opisati i argumentirati temeljne teze, argumente i sadržaje kolegija,
- objasniti i argumentirati glavne teme i probleme koji prevladavaju u suvremenim raspravama iz filozofije odgoja, osobito kada je riječ o prilikama u našem odgojno-obrazovnom sustavu
- analizirati, odrediti i vrednovati pojmove odgoja i obrazovanja, osobito za današnje prilike
- opisati i objasniti (argumentirati i prosuditi) glavne ideje Rousseauovog pristupa filozofiji odgoja, osobito one koje su u određenom obliku i danas prisutne u školskom sustavu
- opisati, objasniti i vrednovati (argumentirati) doprinos Johna Deweya (i njegovih odgojnih smjernica) suvremenim raspravama iz filozofije odgoja,
- opisati, objasniti i argumentirati stavove suvremenih filozofa, poput Kierkegaarda, koji se nisu sustavno bavili područjem filozofije odgoja, no čija su promišljanja o odgoju vrlo značajna (u tom smislu analizirati ćemo odgojne implikacije koje proizlaze iz njegove filozofije),
- odrediti, analizirati i vrednovati važnost moralnog odgoja/odgajanja za današnje školstvo – odabrati izravni ili neizravni pristup (odgoj karaktera ili kognitivno-razvojni pristup) koji će kasnije biti primijenjen u nastavi,
- problematizirati pitanje moralnih uzora u današnjem društvu
- odrediti vrijednosti kojima se treba usmjeriti odgoj (mogućnost postojanja tzv. univerzalne etike) u suvremeno doba te ga kasnije implementirati u nastavi i nastavnom procesu
- preispitati, analizirati i kritički prosuditi glavne poteškoće i perspektive suvremene filozofije odgoja

1.4. Sadržaj predmeta

Odrediti i analizirati teme koje su izvršile odlučujući utjecaj na suvremene rasprave iz filozofije odgoja

J. J. Rousseau – *Emil ili o odgoju* – Rousseauove ideje koje se prisutne u današnjoj nastavi i mogućnosti njihovog daljnjeg unaprijeđivanja i primjene u suvremenoj nastavi

John Dewey – odgojne smjernice za suvremenog čovjeka (na koji način njegove ideje možemo primjenjivati u nastavi danas)

S. Kierkegaard – odgojne implikacije koje proizlaze iz njegove filozofije (kršćanski odgoj)

J. Maritain – *Education at the crossroad* (mogućnosti koje proizlaze iz kršćanskog pristupa);

Moralni odgoj za hrvatsko školstvo – izravni ili neizravni pristup? (odgoj karaktera ili kognitivno-razvojni pristup) – pokazati na koji način se dva pristupa mogu primijeniti u nastavi (različitih predmeta)

Znanje u funkciji odgoja/odgajanja

Odgajatelj za naše doba – problematika utvrđivanja moralnih autoriteta

Pitanje moralnih uzora (roditelji, nastavnici)

Poteškoće određivanja ciljeva filozofije odgoja – kako formulirati konkretne i precizne odgojne ciljeve u nastavi

Vrijednosti i moralni odgoj – izazovi i perspektive

Pravci (usmjerenja), izazovi, poteškoće, problemi i perspektive suvremene filozofije odgoja

Pojedine teme ćemo razraditi u okviru samostalnih zadataka kao dio pripreme za nastavnički poziv.

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____					
1.6. Komentari							
1.7. Obveze studenata							
Studenti su dužni izraditi seminarski rad te položiti pismeni ispit.							
1.8. Praćenje ⁹² rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	0,5	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							

⁹² **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)		
29) J. Maritain – <i>Education at the crossroad</i>		
30) Boran Berčić, <i>Filozofija</i> (sv. 1), Ibis grafika, Zagreb, 2012.		
31) Josip Marinković, <i>Učiteljstvo kao poziv</i> , Zagreb, 2008.		
32) Stephen M. Cahn, <i>Classic and Contemporary Readings in the Philosophy of Education</i> , New York, 1997.		
33) Pavao Vuk-Pavlović, <i>Vrednota u svijetu</i> , Zagreb, 2007.		
34) Milan Polić, <i>Činjenice i vrijednosti</i> , Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb 2006.		
35) William Frankena, <i>Etika</i> , Zagreb, 1998.		
36) John Dewey, <i>Vaspitanje i demokratija</i> (uvod u filozofiju vaspitanja), Obod, Cetinje 1970.		
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)		
1) Nigel Warburton, <i>Filozofija</i> (odabrani dijelovi), Kružak, Zagreb 1999.		
2) Milan Polić, <i>K filozofiji odgoja</i> , Znamen, Zagreb 1993.		
3) Josip Grbac (ur.), <i>Kršćanska i/ili univerzalna etika</i> , Pazin, 2003.		
4) <i>Filozofija odgoja</i> , ur. I. Čehok, Školska knjiga Zagreb 1997.		
5) William Frankena, <i>Philosophy of education</i> , Macmillan, New York 1965.		
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu		
Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof.dr.sc. Luca Malatesti	
Naziv predmeta	Svijest i naturalizam	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA
1.1. Ciljevi predmeta
Kolegiji se bavi suvremenim filozofskim raspravama o prirodi svijesti i njezinu mjestu u prirodnom svijetu. Naglasak će biti na vizualnom iskustvu i filozofskim argumentima koji podižu sumnju prema kojoj znanosti ne može opisati i objasniti svjesno vizualno iskustvo.
1.2. Uvjeti za upis predmeta
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Predmet nastoji promicati, u odnosu na teme koje se obrađuju na predavanjima (molimo pogledajte "Sadržaj predmeta" dolje), sljedećih sposobnosti:

2. *Filozofi (autori)*: sposobnost povezivanja filozofa (i autora) s određenim filozofskim stajalištima, argumentima i pojmova koji se razmatraju unutar kolegija.
4. *Stajališta*: sposobnost izražavanja jezgrovito, jasno i rigorozno specifičnog problema koji stajališta nastoje riješiti, njihovih glavnih teza, kao i doktrina kojima se suprotstavljaju.
5. *Pojmovi*: sposobnost definiranja ili karakteriziranja pojmova jezgrovito, jasno i točno, te pružanja odgovarajućih primjera.
6. *Argumenti* (za rješavanje filozofskog problema, prigovora i odgovora): sposobnost:
  - iv. otkrivanja i opisivanja njihove logičke strukture,
  - v. razjašnjavanja njihovih premisa i njihovih zaključaka,
  - vi. procjenjivanja njihove valjanosti (da li logički dovode do njihovog zaključka) i ako su pouzdani (ako su valjane, da li su njihove premise istinite). Ova procjena ne zahtijeva nužno sposobnost studenta da ponudi originalne zamisli. Dovoljno je inteligentno korištenje onoga što smatraju najjačim i najuvjerljivijim rezoniranjem unutar sadržaja koji se obrađuju.
5. *Osobni stav*: sposobnost formulirati, opravdati i braniti s argumentima osobni filozofski stav.

1.4. Sadržaj predmeta

1. Svijest i njene funkcije.
2. Mentalna stanja: intencionalna i kvalitativna;
3. Kvalitativni aspekti u svjesnom mentalnom životu;
4. Pojam naturalizacije u filozofiji uma;
5. Naturalizacija u teoriji spoznaje i teorijama svijesti;
6. Teleološke teorije.
7. Problemi kvalitija
8. Da li (neka) psihološka stanja imaju kvalitativna svojstva?
9. Objašnjenje kvalitativnih stanja unutar psihofizike i neuro-psihologije
10. Nerazlučivost i kvalitativni (ne) identitet

1.5. Vrste izvođenja nastave

☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
☒ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
☐ vježbe	☐ laboratorij
☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
☐ terenska nastava	☐ ostalo _____

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

- Od studenata se očekuje redovno pohađanje nastave, aktivno sudjelovanje na nastavi i izvršavanje zadanih obveza. Studenti moraju prisustvovati na 70% sati.
- Studenti moraju koristiti i redovito provjeravati službenu fakultetsku studentsku e-mail adresu.
- Od početka nastave studenti se moraju upisivati na e-kolegiji koji je stavljen na MERLIN (<https://moodle.srce.hr>).

1.8. Praćenje⁹³ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti

⁹³ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Block, N. 1995. 'On a Confusion about a function of consciousness', Behavioral and Brain Sciences, 2, 227 – 272.

Clark, A. 1993. *Sensory Qualities*. Oxford. Clarendon Press.

Hardin, C.L. 1988. *Colour for Philosophers*. Indianapolis. Hackett.

Jackson, F. 1982. 'Ephiphenomenal Qualia', *Philosophical Quarterly* 32, 127-136.

Tye, M. 2000. *Consciousness, Color and Content*. Cambridge (Mass.) and London: MIT Press.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Marcel, A. & Bisiach, E. (eds.) 1988. *Consciousness in Contemporary Science*. Oxford: Oxford University Press.

Papineau, D. 1993. *Philosophical Naturalism*. Oxford. Blackwell.

Peacocke, C. 1991. *A Theory of Concepts*. Cambridge MA. MIT Press.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenta nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Luca Malatesti	
Naziv predmeta	Svijest i sadržaj	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1.,2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	4
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Cilj kolegija je i istražiti u nekim dubinama neke relevantne suvremene filozofske rasprave o prirodi svijesti, njezinu odnosu prema intencionalnim i reprezentativnim značajkama uma, te njezino mjesto u prirodnom svijetu.

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Samo za studente koji mogu pokazati razumijevanje pismenog i usmenog engleskog jezika. Predavanja, seminari, literatura i ispiti su na engleskom jeziku, nema zamjenskih materijala na hrvatskom.

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Predmet nastoji promicati, u odnosu na teme koje se obrađuju na predavanjima (molimo pogledajte "Sadržaj predmeta" dolje), sljedećih sposobnosti:

3. *Filozofi (autori)*: sposobnost povezivanja filozofa (i autora) s određenim filozofskim stajalištima,

argumentima i pojmova koji se razmatraju unutar kolegija.

7. *Stajališta*: sposobnost izražavanja jezgrovito, jasno i rigorozno specifičnog problema koji stajališta nastoje riješiti, njihovih glavnih teza, kao i doktrina kojima se suprotstavljaju.
8. *Pojmovi*: sposobnost definiranja ili karakteriziranja pojmova jezgrovito, jasno i točno, te pružanja odgovarajućih primjera.
9. *Argumenti* (za rješavanje filozofskog problema, prigovora i odgovora): sposobnost:
  - vii. otkrivanja i opisivanja njihove logičke strukture,
  - viii. razjašnjavanja njihovih premisa i njihovih zaključaka,
  - ix. procjenjivanja njihove valjanosti (da li logički dovode do njihovog zaključka) i ako su pouzdani (ako su valjane, da li su njihove premise istinite). Ova procjena ne zahtijeva nužno sposobnost studenta da ponudi originalne zamisli. Dovoljno je inteligentno korištenje onoga što smatraju najjačim i najuvjerljivijim rezoniranjem unutar sadržaja koji se obrađuju.
6. *Osobni stav*: sposobnost formulirati, opravdati i braniti s argumentima osobni filozofski stav.

1.4. Sadržaj predmeta

- Svijest i metafizika I: fizikalizam
- Svijest i metafizika II: argument iz znanja
- Svijest i znanje:
- Svjesnost i metafizika II - modalni argumenti protiv fizikalizma
- Svjesnost i metafizika III – protiv modalnih argumenta
- Svijest i sadržaj I – argumenti za reprezentacionalizam i argumenti protiv
- Svjesnost i sadržaj II- ne-pojmovni sadržaj iskustva
- Svjesnost i sadržaj III - ne-pojmovni sadržaj iskustva: prigovori
- Svijest i intencionalnost
- Svijest i kognitivna arhitektura.

1.5. Vrste izvođenja nastave

☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
☒ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
☐ vježbe	☐ laboratorij
☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
☐ terenska nastava	☐ ostalo _____

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

- Od studenata se očekuje redovno pohađanje nastave, aktivno sudjelovanje na nastavi i izvršavanje zadanih obveza. Studenti moraju prisustvovati na 70% sati.
- Studenti moraju koristiti i redovito provjeravati službenu fakultetsku studentsku e-mail adresu.
- Od početka nastave studenti se moraju upisivati na e-kolegiji koji je stavljen na MERLIN (<https://moodle.srce.hr>).

1.8. Praćenje⁹⁴ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej	1	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta

⁹⁴ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- Bermúdez, J. L. 1998. *The Paradox of Self-Consciousness*. Cambridge (Mass.): MIT Press. (2 chapters)
- Block, N. 1990. "Inverted Earth." *Philosophical Perspectives* 4: 53-79.
- Carruthers, P. 2000. *Phenomenal Consciousness: A Naturalistic Theory*. Cambridge: Cambridge University Press. (2 chapters)
- Chalmers, D. 1996. *The Conscious Mind. In Search of a Fundamental Theory*. New York and London: Oxford University Press. (2 chapters)
- Horgan, T. and Tienson, J. 2002 "The Intentionality of Phenomenology and the Phenomenology of Intentionality." In Chalmers, D. ed. 2002. *Philosophy of Mind: Classical and Contemporary Readings*. New York, NY: Oxford University Press, 520-533.
- Jackson, F. 1982. "Epiphenomenal Qualia." *Philosophical Quarterly* 32: 127-36. Reprinted in W. Lycan, ed. *Mind and Cognition*. Oxford: Blackwell, 1990, 469-77.
- Loar, B. 1990. "Phenomenal States." In J. Tomberlin, ed. *Philosophical Perspective, Vol. 4*. Atascadero: Ridgeview, 81-108. Reprinted in P. Ludlow, Y. Nagasawa, D. Stoljar, eds. *There's Something About Mary: Essays on Phenomenal Consciousness and Frank Jackson's Knowledge Argument*. Cambridge (Mass.): MIT Press, 2004, 219-239.
- McDowell, J. 1994. *Mind and World*. Cambridge MA: Harvard University Press. (One chapter)
- Papineau, D. 2002. *Thinking about Consciousness*. Oxford: Clarendon Press. (Chapter 1 and appendix)
- Seager, W. 1999. *Theories of Consciousness. An Introduction and Assessment*. London and New York: Routledge . (Two chapters)
- Stalnaker, R. C. 2008. *Our Knowledge of the Internal World*. Oxford: Clarendon Press Oxford.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- Alter, T. 2007. "On the Conditional Analysis of Phenomenal Concepts." *Philosophical Studies* 134: 235-253.
- Balog, K. 1999. "Conceivability, Possibility, and the Mind Body Problem." *The Philosophical Review* 108, 4: 497-528.
- Block, N. 2003. "Mental Paint." In H. M. and R. B., eds. *Essays on the Philosophy of Tyler Burge*. Cambridge (Mass.): MIT Press.
- Campbell M, N. 2001. "The Limitations and Costs of Lycan's 'Simple' Argument." *Analysis* 61, 4: 319-323.
- Clark, A. 2000. *A Theory of Sentience*. Oxford: Oxford University Press. (1 chapter)
- Crane, T. 2001. *The Elements of Mind: An Introduction to the Philosophy of Mind*. Oxford: Oxford University Press.
- Crane, T. 1988. "The Waterfall Illusion." *Analysis* 48: 142-147. Reprinted in Gunther, H, ed. *Essays on Nonconceptual Content*. Cambridge (MA.): MIT Press, 2003, pp. 231-235.
- Dretske, F. 1995. *Naturalizing the Mind*. Cambridge (Mass.): MIT Press. (1 chapter)
- Kripke, S. 1971. "Identity and Necessity." In N. Munitz, ed. *Identity and Individuation*. New York: New York University Press.
- Lewis, D. 1990. "What Experience Teaches." In W. Lycan, ed. *Mind and Cognition*. Oxford: Blackwell, 499-519. Reprinted in P. Ludlow, Y. Nagasawa, D. Stoljar, eds. *There's*
- Lycan, W. G. 2001. "A Simple Argument for an Higher-Order Representation Theory of Consciousness." *Analysis* 61, 1: 3-4.
- Peacocke, C. 2001. "Does perception have a nonconceptual content?" *Journal of Philosophy* 98: 239-264.
- Lurz, R. W. 2001. "Begging the Question: a reply to Lycan." *Analysis* 61, 4: 313-318.
- Martin, M. G. F. 1992. "Perception, Concepts and Memory." *The Philosophical Review* 101, 4: 745-763. Reprinted in Gunther, H, ed. *Essays on Nonconceptual Content*. Cambridge (MA.): MIT Press, 2003, pp. 237-250.
- Perry, J. 2001. *Knowledge, Possibility and Consciousness: The 1999 Jean Nicod Lectures*. Cambridge (Mass.): MIT Press. (Selected chapters)
- Siewert, C. 1998. *The Significance of Consciousness*. Princeton (NJ): Princeton University Press. (1 chapter)
- Stoljar, D. 2001. "The Conceivability Argument and two Conceptions of the Physical." *Philosophical Perspectives: Metaphysics* 15: 393-413.
- Tye, M. 2000. *Consciousness, Color, and Content*. Cambridge (Mass.) and London: MIT Press. (1 chapter)
- Wright, C. 2004. "The Conceivability of Naturalism." In T. Gendler and J. O'Leary-Hawthorne, eds. *Imagination, Conceivability, Possibility*. Oxford: Oxford University Press

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu		
Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenta nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Goran Kardaš	
Naziv predmeta	Temeljni problemi budističke filozofije	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA
1.1. Ciljevi predmeta
1) Upoznavanje studenata s naravi, metodologijom i tendencijama (preinakama) buddhističkog mišljenja u njegovom historijskom samorazvoju.   2) Isticanje specifičnosti buddhističke filozofije naspram ostalih filozofijskih tradicija drevne Indije.   3) Isticanje specifičnosti buddhističkog filozofijskog diskursa u horizontu filozofijskih disciplina (ontologije, epistemologije, etike i filozofije jezika napose).   4) Ukazivanje na podudarnost između buddhističke filozofije i nekih suvremenih zapadnih filozofijskih tema i odgovarajućih metodologija.   5) U vezi s prethodno navedenim, „relativiziranje“ klasičnog europocentričkog predmnijevanja o nepostojanju racionalne filozofije na „Orijentu“ zahvaljujući kojemu se studentima može otvoriti šira ili „dodatna“ perspektiva sagledavanja filozofijskih problema s kojima se upoznavaju na svome redovitom studiju (zapadnoeuropske) filozofije (element komparativne filozofije)
1.2. Uvjeti za upis predmeta
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet
Očekuje se da će studenti savladavanjem predloženog programa steći osnovni uvid u bogatu filozofijsku tradiciju indijskog buddhizma posebno njezin strogo racionalni i kritički diskurs.   Ako se u obzir uzme konačna soteriološka („nirvana“) motivacija prethodno okarakterizirane buddhističke filozofije ili preciznije, njezine filozofijske metode, studentima bi moglo biti poticajno upoznavanje s jednom velikom religijskom tradicijom koja se umjesto na vjeri i vjerovanju temelji na osobnom epistemološko-etičkom usavršavanju pri čemu (puko) vjerovanje iščezava srazmjerno dozrijevanju „osobnoga (samoizvjesnog) znanja“ (Buddha). Taj radikalno optimističan buddhistički stav u pogledu mogućnosti dosezanja izvjesnoga

(„oslobađajućeg“) znanja posve potire uobičajenu i nekritičku kvalifikaciju buddhizma kao jedne nihilističke i pesimističke religije.

Utoliko je jedan od osnovnih očekivanih ishoda ovoga kolegija upravo „razbijanje“ mnogobrojnih paušalnih i nevjerođostojnih kvalifikacija koje buddhizam prate od samih početaka njegova susreta sa zapadnim svijetom.

Kako je indijski buddhizam postao „teorijskom osnovom“ i polazištem svih istočnoazijskih i srednjoazijskih buddhističkih tradicija, ovaj kolegij bi studentima mogao pomoći i u njihovom razumijevanju tih specifičnih tradicija (tibetanski buddhizam, zen-buddhizam, itd.). U svim tim buddhističkim tradicijama ili praksama, uza svu njihovu specifičnost, nepogrešivo se prepoznaju indijski (racionalno-kritički) buddhistički korijeni.

1.4. Sadržaj predmeta

1. Situiranje Buddhina nauka s obzirom na i u razlici spram ondašnjih (5.st.pr.Kr.) indijskih filozofijsko-religijskih tendencija i škola mišljenja (vedsko-upanišadska „pravovjerna“ filozofija, materijalizam, agnosticizam, skepticizam, džainizam). Strategija i metodologija Buddhina raspravljanja s pripadnicima tih smjerova razotkriva specifičan Buddhin pristup problemima spoznaje i njegovo specifično (utilitarno i pragmatičko i utoliko „nerefereentno“) shvaćanje jezika kao medija komunikacije. S tim u vezi posebna će se pozornost obratiti njegovoj radikalnoj i metodičkoj dekonstrukciji metafizičkog mišljenja („filozofije stvari“).
2. Buddhin filozofijski diskurs na razmeđu skepticizma i apsolutizma („srednji put“). Odnos između praktičkog i teorijskog u njegovom nauku.
3. Sadržajno izlaganje Buddhina nauka: „su-pojavljivanje/bivanje ususret“ (pratitya-samutpada) kao osovinski kontekst i horizont cjelokupnog Buddhinog diskursa; četiri plemenite istine i osmerostruki plemeniti put kao metodologijska polazišta njegove (praktične) pouke.
4. Buddhino učenje o nesupstancijalnosti svih fenomena (anatman, „ne-sopstvo“); problem moralne odgovornosti u kontekstu „irelevantnosti“ Boga i duše; specifično Buddhino shvaćanje kauzaliteta; fenomenologija iskustva i „otkriće nesvjesnog“.
5. Buddhizam nakon Buddhine. Prvi pokušaji sistematiziranja Buddhina učenja (egzegeza) u formi (zatvorenog) filozofijskog sustava (filozofija abhidharme). Prva filozofijska razmimoilaženja i utemeljenje prvih buddhističkih škola – točke prijepora među njima.
6. Specifična učenja i filozofijske elaboracije nekih ranobuddhističkih utjecajnih škola (theravada, sarvastivada, saurantika). Pomijeranje težišta s „kako“ (fenomenologija iskustva) na „što“ (ontologija konstituenta iskustva) – teorija o dharmama.
7. Nagardžuna (2.st.) i totalna kritika filozofije abhidharme (ili teorije o dharmama). Izvođenje radikalnih implikacija Buddhina nauka s onu stranu svake (uključujući i moguće buddhističke) dogmatike. Praznina (šunyata) kao krovna buddhistička „konvencija“ ili praksa, ne i teorija (dršti). Jezik ništa ne iskazuje (označitelj-označeno) već jedino obznanjuje i nuka na djelovanje.
8. Nastavljači Nagardžune (škola madhyamika) – Buddhapalita, Bhavaviveka i Čandrakirti: „Pozicija škole jest da nema nikakvu poziciju“ (argumentacija reductio ad absurdum – prasanga). Soteriološka (praktička) motivacija njihove filozofijske argumentacije – neke podudarnosti s tradicijom pironizma. Obrana madhyamike protiv optužbi da su nihilisti.
9. Pokušaji „reformacije“ filozofije abhidharme u pravcu utemeljenja jedne radikalne fenomenologije svijesti (škola yogacara, filozofi Vasubandhu i Asanga, 4-5.st.). Ono s čime imamo posla nije „objektivni“ svijet već puki „epistemološki podaci“ (alambana-matra). Konceptcija „spremnice svijesti“ (alaya-vijnana).
10. Logičko-epistemološka tradicija kasnoga (indijskog) buddhizma: Dignaga (6.st.) i Dharmakirti (7.st.); njihovi sustavi i njihov odnos prema prethodećoj buddhističkoj filozofiji.
11. Sinkretističke tendencije u posljednjem razdoblju buddhističke filozofije u Indiji (8-11.st.). Nestajanje buddhizma u Indiji – unutarnji i vanjski razlozi. Ukratko o transmisiji buddhističke filozofije na Tibet, u Kinu i jugoistočnu Aziju.

1.5. Vrste izvođenja nastave

- predavanja
 seminari i radionice
 vježbe

- samostalni zadaci
 multimedija i mreža
 laboratorij

		☐ obrazovanje na daljinu			☐ mentorski rad
		☐ terenska nastava			☒ ostalo konzultacije
1.6. Komentari					
1.7. Obveze studenata					
1. Redovito pohađanje nastave i čitanje navedene literature					
2. Aktivno sudjelovanje u nastavi (pitanja i primjedbe)					
3. Polaganje usmenog ispita na kraju ljetnog semestra					
1.8. Praćenje ⁹⁵ rada studenata					
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	0,2	Seminarski rad	Eksperimentalni rad
Pismeni ispit		Usmeni ispit	1,8	Esej	Istraživanje
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat	Praktični rad
Portfolio					
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu					
*OCJENIVANJE					
Od studenata se očekuje da za ispit temeljito pročitaju najmanje dva naslova iz kategorije „Obvezna literatura“ te najmanje tri naslova iz kategorije „Dopunska literatura“ i to (barem) po jedan naslov iz potkategorija „A“, „B“ i „C“ dopunske literature.“ Nastavnik će osigurati dostupnost svih navedenih naslova. Sadržaji iz predavanja mogu ali i ne moraju biti dijelom (dopunske) ispitne građe budući da će težište predavanja više biti na problematskim tumačenjima (razjašnjenjima) specifičnih i ključnih buddhističkih filozofijskih tema, a manje na historijsko-sintetičkom prikazu buddhističke filozofije. Ispit će se sastojati od najmanje tri a najviše pet pitanja, ovisno o pripremljenosti studenata. Na ispitu će se više inzistirati na uočavanju i razumijevanju filozofijskih problema, a manje na doksografskim momentima.					
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)					
- Kalupahana, D.J., <i>Buddhist Philosophy. A Historical Analysis</i>, University of Hawaii Press, Honolulu, 1976. Dobar i čitljiv pregled filozofije indijskog buddhizma usredotočen na postavu i historijske mijene temeljnih buddhističkih koncepcija. - Jayatilleke, K.N., <i>The Message of the Buddha</i>, Buddhist Publication Society, Kandy, 2000. Zbirka članaka vrsnog poznavatelja izvornog Buddhinog (kanonskog) učenja. Tekstovi izlažu i tumače gotovo sve ključne momente izvornoga Buddhinog učenja. (Knjiga bi trebalo izaći u hrvatskom prijevodu tijekom ove godine) - Warder, A.K., <i>Indian Buddhism</i>, Motilal Banarsidass, Delhi, 1971. Ekstenzivan prikaz indijskog buddhizma uz obilje filologijskog i historijskog materijala uključujući kompletan popis svih poznatih buddhističkih pisaca i njihovih djela, kao i njihovih eventualnih prijevoda na europske jezike. - Veljačić, Č., <i>Razmeđa azijskih filozofija</i>, sv. I, Liber, Zagreb, 1978; str. 155-268. Autor tumači razlike i srodnosti između buddhizma (Buddhe) i džainizma čije je učenje, prema autoru, Buddha isprva slijedio. Posebno je zanimljiv autorov komparativan prikaz buddhističke kontemplacije i Husserlove fenomenološke procedure.					
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)					
A. <u>Kanonsko Buddhino učenje</u>					
- Jayatilleke, K.N., <i>Early Buddhist Theory of Knowledge</i>, Motilal Banarsidass, Delhi, 1963. Do danas nenadmašena minuciozna studija o ranobuddhističkoj (Buddhinoj) spoznajnoj teoriji, logici, njegovom shvaćanju (i upotrebi) jezika, logici i koncepciji istine. Prvih dvjestotinjak stranica posvećeno je analizi historijske pozadine nastanka i oblikovanja Buddhina učenja. - Gombrich R.F., <i>How Buddhism Began. The Conditioned Genesis of the Early Teachings</i>, Munshiram Manoharlal, Delhi, 1997. Posebno prva dva poglavlja u kojima autor istražuje na prvi pogled neočite (jezične) strategije Buddhina poučavanja i debatiranja odnosno silno složenu buddhističku koncepciju karmāna (djelovanja, čina).					

⁹⁵ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

B. Ranobuddhistička egzegeza Buddhina učenja (filozofija abhidharme i njezina specifična izvedba u različitim ranobuddhističkim školama)

1. Nyanaponika, Thera, *Abhidhamma Studies*, Buddhist Publication Society, Kandy, 1976. Utjecajan i precizan prikaz filozofije abhidharme (abhidhamme) u inačici škole theravada.
2. Ščerbatski, F., *Ranobuddhistička dharmā*, Demetra, Zagreb, 2005. Klasična studija o filozofiji abhidharme škole sarvastivada temeljen na standardnom priručniku te škole (Abhidharmakoša Vasubandhua). Knjiga sadrži i prijevod nekih ključnih dijelova navedenog priručnika.
3. Govinda, L.A. *The Psychological Attitude of Early Buddhist Philosophy*, Motilal Banarsidass, Delhi, 1961. Poticajan i nadahnut prikaz „dinamike svijesti“ prema naučavanju abhidharme, pretežito u inačici škole theravada. (Knjiga bi trebalo izaći u hrvatskom prijevodu tijekom ove godine).

C. Nagardžuna i njegovi nastavljači (škola madhyamika)

1. Ruegg, D. *The Literature of Madhyamaka School of Philosophy in India*, Harassowitz, Wiesbaden, 1981. Standardni prikaz povijesti nastanka i razvoja te škole.
2. Ščerbatski, F. *Koncepcija buddhističke nirvane*, Demetra, Zagreb, 2004. Klasična filozofijska studija o Nagardžuni i njegovoj školi. Posebno je relevantan autorov pokušaj određivanja pozicije škole kroz njezino kritičko razračunavanje s prethodećom („dogmatskom“) buddhističkom filozofijom (filozofija abhidharme).
3. Murti, T.R.V., *The Central Philosophy of Buddhism. A Study of Madhyamika System*, Munshiram Manoharlal, Delhi, 1955. Još jedna klasična studija o filozofijskom sustavu madhyamike. Posebno je inspirativan autorov pokušaj uspoređivanja Nagardžunine kritičke metode s Kantovom kritičkom filozofijom.

D. Škola yogacara (Vasubandhu i Asanga) i logičko-epistemološka buddhistička tradicija (Dignaga i Dharmakirti)

1. Chatterjee, A.K., *The Yogacara Idealism*, Motilal Banarsidass, Delhi, 1962. Kritičko izlaganje specifične „fenomenologije svijesti“ te škole uz historijski pregled njezina nastanka, razvoja i odnosa spram škole madhyamika. (Knjiga bi trebalo izaći u hrvatskom prijevodu tijekom ove godine).
2. Ščerbatski, F., *Buddhistička logika sv. I i II*, Demetra, Zagreb, 2005. Klasičan prikaz povijesti i filozofijskih razloga nastanka buddhističke logike. Knjiga detaljno analizira sve sastavnice buddhističke logike (sud, zaključak, silogizam, falacije, negacija, zakon kontradikcije, itd.). Drugi svezak donosi prijevod Dharmakirtijeva logičkog djela Nyayabindu zajedno s komentarom Dharmottare uz obilježje kritičkog aparata.

NAPOMENA:

Ovisno o interesima pojedinih studenata za specifične teme, dopunska literatura se naknadno („u hodu“) može proširiti.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

1. Anonimna anketa polaznika kolegija
2. Osobni razgovori sa studentima

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Neven Petrović	
Naziv predmeta	Teorije distributivne pravednosti	
Studijski program	Diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1-2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA		
1.1. Ciljevi predmeta		
Osnovni cilj ovog kolegija jest pružanje uvoda u suvremenu političku filozofiju i to kroz prikaz osnovnih gledišta o jednom od njezinih središnjih pitanja, problemu distributivne pravednosti. Ulaženje u opširniju i detaljniju diskusiju o glavnoj temi nije u prvom planu, ali preporučena literatura sadrži neke važnije kritike i tumačenja svake od uvrštenih pozicija. Tako se, ovisno o interesu polaznika, ostavlja prostor i za ambiciozniji rad. Tekstovi su odabrani s namjerom da na što sažetiji, jasniji i informativniji način prezentiraju bilo ključna stajališta, bilo kritičke osvrte na njih.		
1.2. Uvjeti za upis predmeta		
Nema posebnih uvjeta za upis ovog predmeta.		
1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet		
Nakon odslušanog i položenog kolegija studenti će moći: - razumjeti ključne preokupacije suvremene političke filozofije; - definirati problem distributivne pravednosti; - razlikovati i interpretirati osnovna gledišta o tom problemu; - identificirati glavne smjerove kritike tih gledišta; - kritički interpretirati i vrednovati spomenuta temeljna gledišta; - samostalno nastaviti daljnje izučavanje obrađenih tema, ukoliko ih to bude zanimalo; - argumentirano zaključivati o filozofsko-političkim problemima općenito.		
1.4. Sadržaj predmeta		
Kolegij započinje izlaganjem o kratkoj povijesti problema pravedne distribucije dobara, te spominjanjem nekih klasičnih pokušaja njegovog rješenja, kao i njihovih poteškoća. Nakon toga usredotočuje se na marksistički stav o toj materiji ne bi li se uklonila rasprostranjena predrasuda da se ta teorija zalagala za društvenu pravdu. Tek se potom prelazi na različite suvremene stavove o pravednoj distribuciji. Od njih prvi na red dolazi utilitarizam, pa odmah srodan pristup ekonomista koji ukazuju na posljedice raznih pokušaja da se provede redistribucija dobara. Centralni dio kolegija posvećen je najznačajnijoj suvremenoj teoriji o tom problemu, tj. egalitarističkom liberalizmu Johna Rawlsa i nekim kritikama njegovog pristupa. Nešto manje prostora posvećuje se glavnom konkurentskom gledištu, libertarijanizmu Roberta Nozicka i nekim kritikama te teorije. Na koncu se spominje i pluralistička teorija distribucije Michaela Walzera.		
1.5. Vrste izvođenja nastave	☐ predavanja ☐ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava	☐ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____
1.6. Komentari	U skladu s programima studija <i>Filozofije</i> (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti. Predmet <i>Teorije distributivne pravde</i> može biti izborni predmet i na preddiplomskom i na diplomskom studiju. Iz tog razloga, raspored predmeta po semestru i godini je postavljen disjunktivno. Nastava je prvenstveno u formi predavanja. Obavezni tekstovi dostupni su svim polaznicima u knjižnici fakulteta ili, ako se radi o radovima koje je teže nabaviti, u obliku fotokopirane «čitanke» te u PDF formatu. Studenti svakog tjedna dobivaju zadatak da	

	pročitaju, u prosjeku, trideset stranica teksta. Svaki od studenta dobrodošao je da se, po dogovoru, dođe konzultirati s nastavnikom u vezi bilo čega vezanog uz program ovog kolegija. Kod pohađanja ovog predmeta poželjno je bar minimalno poznavanje engleskog budući da se, za neke teme, mnogo lakše može doći do pogodnih tekstova na tom jeziku. Time se, ujedno, studenti mogu navesti na to da poboljšaju svoje znanje engleskog te motivirati da se njime više služe.

1.7. Obveze studenata

Svi studenti imaju obavezu ne tek fizički prisustvovati nastavi nego i predati, u pismenom obliku, sažetak teksta koji treba pročitati – i to sa svojim komentarima i kritikama. Prisustvo na nastavi im se računa jedino ukoliko su ispunili tu obavezu. Odnosno, ukoliko se pokaže da ih pisanje tih sažetaka previše opterećuje, od studenata se može tražiti da predaju tzv. pristupnice za diskusiju – list s nekoliko pitanja kojima se problematizira gradivo koje se obrađuje. Nakon završetka nastave, studenti moraju položiti kolokvij (pismeni test) kojim se provjerava jesu li uistinu prošli kroz obaveznu literaturu. Tek nakon toga mogu izići na konačni, usmeni ispit.

1.8. Praćenje⁹⁶ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi	1	Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0,5	Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja		Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenata na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Vrednovanje tijekom nastave održava se tokom semestra putem aktivnosti na nastavi. Na završnom ispitu studenti pišu pismeni ispit te, ukoliko ga prođu, i usmeni. Studenti su dužni prisustvovati na nastavi, redovito čitati relevantnu literaturu i aktivno sudjelovati u diskusijama, za što su predviđen 1 ocjenski bod. Provjera znanja vršit će se temeljem kolokvija i na završnom ispitu (ukupno 1 ocjenski bod). Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 65 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 35 bodova.

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

- 1) Plant, R. *Suvremena politička misao*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2002, str. 1-25, 192-204 i 214-20 (45)
- 2) Friedman, M. *Kapitalizam i sloboda*, Globus – Školska knjiga, Zagreb, 1992, str. 167-95 (29)
- 3) Rawls, J. *Teorija pravde*, CID, Podgorica, 1998, str. 21-37, 70-4, 90-3, 99-105, 126-8, 134-41, 146-9, 169-71, 209-14 i 253-60 (67)
- 4) Dworkin, R. «Liberalizam», *Dometi*, 11, 1988, str. 669-85 (17)
- 5) Sesardić, N. «Biološka nejednakost naspram socijalnoj nejednakosti», u Sesardić, N. *Iz analitičke perspektive*, Sociološko društvo Hrvatske, Zagreb, 1991, str. 147-66 (20)
- 6) Nozick, R. *Anarhija, država i utopija*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2003, str. 201-42 (42)
- 7) Walzer, M. *Područja pravde*, Filip Višnjić, Beograd, 2000, str. 25-59 (35)
- 8) Petrović, N. „Distributivna pravednost, komparativna pravednost i statistika“, u Boršić, L./ Jolić, T./ Šegedin, P. (ur.) *Filozofija politike: nasljeđe i perspektive*, Institut za filozofiju, Zagreb, 2016, str. 109-128 (20)

Ukupno 275 str.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

a) za uvodni dio:

Fleischaker, S. *A Short History of Distributive Justice*, Harvard University Press, 2004.

Pettit, P. "Analytical Philosophy", u Goodin, R.E. & Pettit, P. (ured.) *Companion to Contemporary Political Philosophy*, Blackwell, 1993, str. 7-22 (16)

Swift, A. *Politička filozofija: vodič za studente i političare*, Clio, Beograd, 2008, str. 19-156 (138)

Duncan, C. "Desert and Market Outcomes", u Duncan, C./ Machan, T.R. *Libertarianism For and Against*, Rowman & Littlefield, Lanham, 2005, str. 104-113.

b) za Marxa:

Cohen, G.A. *If You're an Egalitarian, How Come You're So Rich?*, Harvard University Press, Cambridge, MA, 2000, poglavlje 6, str. 101-15 (15)

Wood, A. «Marx Against Morality», u Singer, P. (ur.) *A Companion to Ethics*, Blackwell, Oxford, 1991, str. 511-24 (14)

Rawls, J. *Lectures on the History of Political Philosophy*, Belknap Press, Cambridge MA, 2007, str. 319-372 (54)

Waldron, J. «When Justice Replaces Affection: The Need for Rights», u Waldron, J. *Liberal Rights*, Cambridge University

⁹⁶ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Press, 1993, str. 370-391 (22)

c) za konzekvencijalizam:

Plant, R. *Suvremena politička misao*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2002, str. 192-204 i 214-20 (19)

Frankfurt, H.G. "Equality as a Moral Ideal", u Frankfurt, H. *The Importance of What We Care About*, Cambridge University Press, 1988, str. 137-46 (10)

Schmidtz, D. & Goodin, R.E. *Social Welfare and Individual Responsibility*, Cambridge University Press, 1998, str. 3-96 (94)

Dworkin, R. "Why Liberals Should Care About Equality?" u Dworkin, R. *A Matter of Principle*, Harvard University Press, 1985, str. 208-13 (5)

Rothbard, M. «Utilitarian Free-Market Economics» u Rothbard, M. *The Ethics of Liberty*, New York University Press, New York, 2002, str. 201-14 (14)

d) za Rawlsa i egalitaristički liberalizam:

Kukathas, C. & Pettit, P. *Rawls*, Polity Press, Cambridge, 1990, (poglavlja 2-3), str. 17-59 (43)

Freeman, S. «Introduction: John Rawls - an Overview», u Freeman, S. (ur.) *The Cambridge Companion to Rawls*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003, str. 1-61 (61)

Rawls, J. «Distributive Justice», u Rawls, J. *Collected Papers*, Harvard University Press, Cambridge, MA, 1999, str. 130-53 (24)

Dworkin, R. "Why Liberals Should Care About Equality?" u Dworkin, R. *A Matter of Principle*, Harvard University Press, 1985, str. 205-13 (9)

Dworkin, R. *Sovereign Virtue*, Harvard University Press, Cambridge, MA, 2000, str. 307-50 (44)

Kekes, J. "A Question for Egalitarians", *Ethics*, Vol. 107, No. 4, 1997, str. 658-69 (12)

Kekes, J. *Against Liberalism*, Cornell University Press, Ithaca, 1997, str. 88-158 (71)

Harris, J. "The Survival Lottery", u Singer, P. (ur.) *Applied Ethics*, Oxford University Press, Oxford, 1986, str. 87-95 (9) ili u Glover, J. (ur.) *Utilitarianism and Its Critics*, Macmillan, New York, 1990, str. 123-130 (8)

Plant, R. «Liberalizam: prava i pravednost», u Plant, R. *Suvremena politička misao*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2002, str. 93-173 (81)

e) za Nozicka i libertarijanizam:

Wolff, J. *Robert Nozick*, Stanford University Press, 1991, (poglavlje 4), str. 73-117 (45)

Cohen, G.A. *Self-Ownership, Freedom, and Equality*, Cambridge University Press, 1995, str. 19-115 (96)

Okin, S.M. *Justice, Gender, and Family*, Basic Books, New York, 1989, str. 74-88 (15)

Steiner, H. "Slavery, Socialism, and Private Property", u Chapman, J.W./Pennock, J.R. (ur.) *Property*, New York University Press, 1980, str. 244-65 (22)

Fried, B.H. "Left Libertarianism: A Review Essay", *Philosophy and Public Affairs*, Vol. 32, No. 1, 2004, str. 66-92 (27)

f) za Walzera i pluralizam:

Walzer, M. *Thinking Politically*, Yale University Press, 2007, str. 53-80 (28)

Sandel, M.J. "What Money Can't Buy", u Peterson, G.B. (ur.) *The Tanner Lectures on Human Values*, The University of Utah Press, Salt Lake City, Vol. 21, 2001, str. 89-122 (34)

Rustin, M. "Equality in Post-Modern Times", u Miller, D./Walzer, M. (ured.) *Pluralism, Justice, and Equality*, Oxford University Press, 1995, str. 17-44 (28)

Miller, D. (1999) *Principles of Social Justice*, Harvard University Press, Cambridge, MA, str. 21-41 (21)

Miller, D. (2002) "Two Ways to Think about Justice", *Politics, Philosophy, and Economics*, Vol. 1, No. 1, str. 5-28

Young, I.M. *Pravednost i politika razlike*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2005, str. 9-118 (110)

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Plant, R. <i>Suvremena politička misao</i> , Jesenski i Turk, Zagreb, 2002.	6	15
Friedman, M. <i>Kapitalizam i sloboda</i> , Globus – Školska knjiga, Zagreb, 1992.	5	15
Rawls, J. <i>Teorija pravde</i> , CID, Podgorica, 1998.	12 (na engleskom)	15
Dworkin, R. «Liberalizam», <i>Dometi</i> , 11, 1988.	Tekst je dostupan u PDF formatu	15
Sesardić, N. "Biološka nejednakost naspram socijalnoj nejednakosti", u Sesardić, N. <i>Iz analitičke perspektive</i> , Sociološko društvo Hrvatske, Zagreb, 1991.	5	15
Nozick, R. <i>Anarhija, država i utopija</i> , Jesenski i Turk, Zagreb, 2003.	5	15
Walzer, M. <i>Područja pravde</i> , Filip Višnjić, Beograd, 2000.	4	15
Petrović, N. „Distributivna pravednost, komparativna pravednost i statistika“, u Boršić, L./ Jolić, T./ Šegedin, P. (ur.) <i>Filozofija politike</i> :	Tekst je dostupan u PDF formatu	15

nasljeđe i perspektive, Institut za filozofiju, Zagreb, 2016.

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Glavni način provjeravanja uspješnosti predmeta jest znanje koje studenti pokazuju na ispitu. Ali se isto tako, nakon završetka nastave, radi i anonimna anketa (u organizaciji nastavnika) u kojoj se studenti slobodno izjašnjavaju o tome koliko su zadovoljni predmetom, što ih je smetalo, što im je bilo dobro, što bi promijenili i sl. Sve to nastavniku omogućuje da kasnije modificira program, tako što teme i tekstove koji su se pokazali preteškimi ili nezanimljivim mijenja nekim drugim. Nadalje, dio nastave je već snimljen i stavljen na Internet, čime svi zainteresirani mogu vidjeti što se i kako radilo, a nastavnik lakše uviđa svoje eventualne pogreške. Osim navedenog, praćenje kvalitete ide i kroz samoevaluaciju koju provodi nastavnik, kroz praćenje rezultata u postizanju postavljenih ciljeva, te evaluaciju na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije

Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Iris Vidmar Jovanović	
Naziv predmeta	Umjetnost i kritičko mišljenje	
Studijski program	Filozofija, diplomski studij, opći i nastavnički smjer, c segment	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1,2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	20+0+10

1. OPIS PREDMETA

1.1. Ciljevi predmeta

Ciljevi kolegija:

- Analizirati načine na koji umjetnost potiče vještine kritičkog mišljenja i kroz analizu određenih djela potaknuti razvoj vještina kritičkog mišljenja kod studenata
- Razviti vještine uspješnog poučavanja filozofije implementacijom umjetničkih sadržaja u nastavu filozofije

1.2. Uvjeti za upis predmeta

Nema

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Očekuje se da će nakon odslušanog kolegija i položenih obveza studenti moći:

- Analizirati umjetnička djela i uočiti, interpretirati i evaluirati mehanizme kojima djela potiču kritičko mišljenje i te mehanizme primijeniti u poučavanju filozofije, formulaciji filozofskih problema i analitičko-sintetičkoj razradi specifičnih filozofskih problema i stajališta
- Identificirati konkretne društvene, etičke, političke itd. probleme kojima se umjetnik bavi u djelu i prepoznati metode koje koristi kako bi ih artikulirao (opisivanje, zastupanje određene hipoteze, ironija, metafora, misaoni eksperiment) i te metode primijeniti za tumačenje filozofskih problema unutar specifičnih filozofskih područja (primjerice, Shakespeareovo ispitivanje pojma vremena u sonetima; propitkivanje prirode jastva u *Otelu*, pitanje objektivizacije u pornografskoj umjetnosti, problem skepticizma u *Matrixu*)
- Prepoznati valjane filozofske argumente u umjetničkim i van-umjetničkim kontekstima i zauzeti kritički stav o njima
- Voditi debate i diskusijske grupe
- Napisati esej s jasno iznesenom tezom i argumentiranim stajalištem
- Osmisliti nastavne jedinice i metode poučavanja koje omogućuju razumijevanje i kritičko promišljanje o relevantnim filozofskim problemima kroz interakciju s umjetničkim djelima (primjerice, implementacija filma u nastavu s naglaskom na interpretaciji tematske dimenzije filma ili analiza kazališne predstave)
- Identificirati, analizirati i objasniti filozofski sadržaj iz perspektive Wittgensteinove ideje o filozofiji kao pokazivanju odnosno interpretacijama te ideje koju nalazimo kod suvremenih filozofa (Ph. Kitcher, P. Kivy)
- Omogućiti razumijevanje filozofskih problema s obzirom na način na koji su artikulirani u van-filozofskim kontekstima

1.4. Sadržaj predmeta

Kako bi se istražili modusi kojima umjetnost potiče kritičko mišljenje, na kolegiju će se obrađivati sljedeće teme:

1. Kognitivna vrijednost umjetnosti

- estetski kognitivizam
- književni darvinizam
- teorija estetskog obrazovanja
- teorije narativa i narativnog jastva, pouzdanost narativa naratora
- retorika
- književnost kao misaoni eksperimenti

2. Razumijevanje djela i kognitivna estetika

- kognitivni i emocionalni mehanizmi aktivni u procesu čitanja (gledanja) i interpretaciji djela (formulacija vjerovanja, razumijevanje viđenog sadržaja, predviđanje ishoda, razumijevanje likova, formiranje želja o razvoju radnje, emocionalne reakcije)
- značenje i razumijevanje djela

3. Argumentacijska i retorička snaga umjetnosti

- umjetnost i refleksija svijeta (teorije mimesisa)
- umjetnost i perspektive
- argumentacija kroz umjetnost
- umjetnost i društvene promjene

4. Umjetnost i kritika

- književne teorije (marksizam, psihoanaliza, feministička kritika)
- etička dimenzija umjetnosti (umjetnost kao platforma za razmatranje etičkih pitanja)
- interpretacija umjetnosti
- umjetnost i pitanje dobrog života

Kako bi se ukazalo na doprinos ovih spoznaja u nastavi filozofije, praktični dio kolegija bit će posvećen radu na konkretnim djelima vizualne i narativne umjetnosti, s naglaskom na procese interpretacije, diskusijskim grupama i samostalnim izlaganjima.

<i>1.5. Vrste izvođenja nastave</i>	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci					
	☒ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža					
	☐ vježbe	☐ laboratorij					
	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad					
	☐ terenska nastava	☒ ostalo _____					
<i>1.6. Komentari</i>							
<i>1.7. Obveze studenata</i>							
Čitati relevantnu literaturu, redovito dolaziti na nastavu i sudjelovati u raspravama.							
<i>1.8. Praćenje⁹⁷ rada studenata</i>							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Ekperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	0,5
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat	0,5	Praktični rad	
Portfolio							
<i>1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu</i>							
Vrednovanje ishoda učenja održava se tokom semestra putem kolokvija, aktivnosti na nastavi i na završnom ispitu.							
Studenti su dužni prisustvovati na nastavi, redovito čitati relevantnu literaturu i aktivno sudjelovati u							

⁹⁷ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

diskusijama, za što je predviđen 1 ocjenski bod. Provjera znanja vršit će se temeljem kolokvija i na završnom ispitu, za što je predviđen 1 ocjenska boda. Za izvršenje praktičnog dijela kolegija, studenti moraju na temelju istraživanja pripremiti referat, za što je predviđen 1 ocjenski bod.

Primjeri vrednovanja ishoda:

1. Analizirati umjetnička djela i uočiti, interpretirati i evaluirati mehanizme kojima djela potiču kritičko mišljenje i te mehanizme primijeniti u poučavanju filozofije, formulaciji filozofskih problema i analitičko-sintetičkoj razradi specifičnih filozofskih problema i stajališta

- rad na tekstu, diskusijske grupe, referat, ispit

2. Identificirati konkretne društvene, etičke, političke itd. probleme kojima se umjetnik bavi u djelu i prepoznati metode koje koristi kako bi ih artikulirao (opisivanje, zastupanje određene hipoteze, ironija, metafora, misaoni eksperiment) i te metode primijeniti za tumačenje filozofskih problema unutar specifičnih filozofskih područja (primjerice, Shakespeareovo ispitivanje pojma vremena u sonetima; propitkivanje prirode jastva u *Otelu*, pitanje objektivizacije u pornografskoj umjetnosti, problem skepticizma u *Matrixu*)

- rad na tekstu, diskusijske grupe, referat, ispit

3. Prepoznati valjane filozofske argumente u umjetničkim i van-umjetničkim kontekstima i zauzeti kritički stav o njima

- diskusijske grupe, ispit

4. Voditi debate i diskusijske grupe

- diskusijske grupe

5. Napisati esej s jasno iznesenom tezom i argumentiranim stajalištem

- ispit

6. Osmisliti nastavne jedinice i metode koje omogućuju razumijevanje i kritičko promišljanje o relevantnim filozofskim problemima kroz interakciju s umjetničkim djelima (primjerice, implementacija filma u nastavu s naglaskom na interpretaciji tematske dimenzije filma)

- referat, ispit

7. Identificirati, analizirati i objasniti filozofski sadržaj iz perspektive Wittgensteinove ideje o filozofiji kao pokazivanju odnosno interpretacijama te ideje koju nalazimo kod suvremenih filozofa (Ph. Kitcher, P. Kivy)

- rad na tekstu, ispit

8. Omogućiti razumijevanje filozofskih problema s obzirom na način na koji su artikulirani u van-filozofskim kontekstima

- referat, rad na tekstu, ispit

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Hakes B. (2008), *When Critical Thinking Met English Literature*,

Felski, R. (2011) *The Uses of Literature*, Wiley

Wartenberg, Th. (2014) *Big Ideas for little kids, teaching philosophy through children's literature*, Rowman and Littlefield

Ema Sullivan-Bissett, Helen Bradley, and Paul Noordhof, (2017), *Art and Belief*, Oxford

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Gilmore J. (2020), *Apt Imaginings: Feelings for Fictions and Other Creatures of the Mind*, OUP

Boyd B. (2012), *Why Lyrics Last: Evolution, Cognition and Shakespeare's Sonnets*, Harvard UP

Burke M. & Troscianko E. ur. (2017), *Cognitive Literary Science*, OUP

Kind Amy (ed.) (2016), *Routledge Handbook of Philosophy of Imagination*, London: Routledge

Murdoch I. (1999), *Existentialists and Mystics: Writings on Philosophy and Literature*. New York: Allen Lane The Penguin Press

Lang B. "Literary Philosophy: The Anatomy of Philosophical Style" *Colby quarterly*, 1986

Magée B. *Talking Philosophy. Dialogues with 15 Leading Philosophers*, OUP, 2001

Nagel T. *Mortal Questions*. Cambridge UP, 1979

Nagel T. *The View from Nowhere*, OUP, 1986

Nozick R. *The Examined Life*, Simon and Schuster, 1989

Vidmar I. (2013), „Filozofija i književnost o svijetu i čovjeku: isto a različito“, *Prolegomena* 12 (2) 2013: 285–313

Vidmar Jovanović, I. (2021), „Applied Ethical Criticism of Narrative Art“, *Etica and Politica*, XXIII, 2021, 3, pp. 443-459

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na

<i>predmetu</i>		
<i>Naslov</i>	<i>Broj primjeraka</i>	<i>Broj studenata</i>
<i>Literatura je dostupna online</i>		
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Standardni postupci osiguranja kvalitete koje je razradio i vodi Odbor za kvalitetu Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci (evaluacija rada nakon završetka nastave).		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Elvio Baccharini	
Naziv predmeta	Umjetnost i moralno učenje	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1-2 god. dipl. studija	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	15+0+15

1. OPIS PREDMETA
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>
Kroz čitanje temeljnih izvornih tekstova analizirati i vrednovati teorije i pozicije onih filozofa koji su se kroz povijest filozofije bavili presjekom umjetnosti i moralnog učenja. Analizirati, interpretirati te vrednovati izvorne filozofske tekstove koji su posvećeni toj temi.
<i>1.2. Uvjeti za opis predmeta</i>
<i>Nema posebnih uvjeta</i>
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>
Nakon položenog ispita studenti će: - moći opisati i sažeto preneti sadržaje predmeta;   - raspolagati kompetencijama metodike moralnog podučavanja koja se temelji na upoznavanju s umjetničkim djelom;   - raspolagati kompetencijama metodike podučavanja vrednovanja umjetničkog djela, s posebnim naglaskom na njegove moralne komponente;   - rasuđivati o moralu na temelju primjera iz umjetnosti;   - posjedovati vještine potrebne za moralnu procjenu umjetničkog djela;   - posjedovati vještine potrebne za estetsko vrednovanje umjetničkog djela, a s obzirom na njegove moralne komponente.   - moći stvarati svrhovito okruženje za učenje   - posjedovati sposobnost razrade stavova o normativnim i vrijednosnim zahtjevima koji se postavljaju nastavnicima, nastavnica, učenicima i učenicima
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>
1. Prvi dio prikazuje kako se moralno učenje može razvijati kroz upoznavanje s umjetničkim djelima. Prikazuju se teorije prema kojima umjetnička djela usavršavaju moralnu spoznaju kroz razvoj moralne prosudbe, a posredstvom razvoja naših emotivnih reakcija. Zatim, prikazuju se teorije prema kojima su umjetnička djela nezaobilazna u moralnom učenju, zbog toga što se određene moralne

spoznaje mogu prenijeti isključivo stilom pojedinih umjetnosti (naprimjer, važnost moralnih dilema, sudbine ili osjećaja). Prikazuju se i teorije prema kojima se doprinos umjetnosti u moralnom razvoju ne sastoji od nuđenja moralnih spoznaja, već samo boljeg moralnog razumijevanja morala. 2. Drugi dio je posvećen raznim paradigmama procjene utjecaja moralne komponente za vrednovanje umjetničkih djela. Prikazuju se i uspoređuju tri vodeće paradigme: autonomizam (moral ne utječe na estetsku prosudbu umjetničkog djela); moralizam (moral uvijek odlučujuće utječe na estetsku prosudbu umjetničkog djela); umjereni moralizam (moral ponekad utječe na estetsku prosudbu umjetničkog djela).							
1.5. Vrste izvođenja nastave		☒ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava			☒ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____		
1.6. Komentari		U skladu s programima studija Filozofije (preddiplomski i diplomski), izborni se predmeti mogu ponuditi u bilo kojem semestru, i bilo kojoj godini, a o njihovom razvrstavanju odlučuju studenti.					
1.7. Obveze studenata							
Pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u raspravama i svim zadacima.							
1.8. Praćenje ⁹⁸ rada studenata							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu							
Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu vrednovat će se i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Student tijekom nastave može ostvariti ukupno 70 bodova (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
M. Nussbaum, <i>Pjesnička pravda</i> , Zagreb, Deltakont, 2005.							
1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)							
B. Gaut, <i>Art, Emotion and Ethics</i> , Oxford, Oxford University Press, 2007. G. Graham, <i>Philosophy of the Arts</i> , London, Routledge, 1997. G.L. Hagberg, <i>Art and Ethical Criticism</i> , Oxford, Blackwell, 2008. M. Kieran, "In Defense of the Ethical Evaluation of Narrative Art", <i>British Journal of Aesthetics</i> , 2001, 26-38. J. Levinson, <i>Aesthetics and Ethics. Essays at the Intersection</i> , Cambridge, Cambridge University Press, 1998. Lillehammer H., "Values of Art and the Ethical Question", <i>British Journal of Aesthetics</i> , 376-394, 2008. M. Nussbaum, <i>Love's Knowledge</i> , Oxford, Oxford University Press, 1990 E. Schellekens, <i>Aesthetics and Morality</i> , London, Continuum, 2007. J.O. Young, <i>Art and Knowledge</i> , London, Routledge, 2001. T. Zamir, <i>Double Vision. Moral Philosophy and Shakespearean Drama</i> , Princeton, Princeton University Press, 2007.							
1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu							
		Naslov		Broj primjeraka		Broj studenata	
1)	M. Nussbaum, <i>Pjesnička pravda</i> , Zagreb, Deltakont, 2005.			5		20	

⁹⁸ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenata nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Aleksandra Golubović	
Naziv predmeta	Uvod u filozofiju religije	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	Izborni	
Godina	1-2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>
Cilj je predmeta da studenti/ce steknu znanja o temeljnim pitanjima, problemima i argumentima iz filozofije religije. Nakon izvršavanja studijskih obveza u predmetu očekuje se da studenti/ce: - poznaju glavne teme, probleme i argumente kojima se bavi filozofija religije - mogu argumentirano braniti svoje stavove za ili protiv Boga i relevantnih argumenata.
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>
Očekuje se da studenti budu sposobni; - opisati i sažeto prenijeti temeljne sadržaje kolegija. - objasniti i argumentirati glavne teme i probleme filozofije religije. - objasniti te međusobno usporediti različite dokaze za Boga. - vrednovati temeljne teze za ili protiv Božje opstojnosti.
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>
Ideja Boga – analiza pojma Bog ili ideje Boga (verifikacija, falsifikacija, mogućnost govora o Bogu). Argumenti i protuargumenti za Božje egzistiranje (ontološki dokaz, kozmološki dokazi, argument iz dizajna te ostale teze koje idu u prilog, ili protiv Božjeg postojanja). Religiozno i mistično iskustvo – obraditi će se iskustvo iz vjerske perspektive te vrednovati važnost istog.

Vjera i razum – problematizirat će se odnos vjere i razuma (racionalnost religioznog pristanka uz Boga).

Problem zla – obrađivat će se temeljne vrste zla; fizičko i moralno - te pokušaji obrane Boga s obzirom na postojanje zla (različiti pokušaji obrane ili teodiceje; primjerice obrana iz slobode volje i ostalo).

Predestinacija, Božje sveznanje i sloboda volje. (problematizirati će se između suprotnih teza – kompatibilizma ili nekompatibilizma između Božjeg sveznanja i slobode volje.

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
	☐ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
	☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☒ ostalo - konzultacije

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Redovito prisustvovanje i aktivno sudjelovanje u nastavi, pisanje eseja/seminara na zadane teme, kolokvij/testovi znanja, usmeni ispit.

1.8. Praćenje⁹⁹ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit	0,5	Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1,5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Varijanta 1. (završni ispit) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave i na završnom ispitu. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti tijekom nastave je 70 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici), dok na završnom ispitu može ostvariti 30 bodova.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

1. Davies, B. (1998) Uvod u filozofiju religije. Zagreb
2. Devčić, I. (2003). Bog i filozofija. Zagreb
3. Devčić, I. (1998). Pred Bogom blizim i dalekim. Zagreb
4. Ward, K. (2010), Zašto gotovo sigurno ima Boga, Zagreb
5. Đurić, D. (2011), Postojanje Boga, Beograd
6. Aguti, A. (2017.) Filozofija religije, Zagreb

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

1. Rowe L. W. (2001) Philosophy of Religion (an Introduction). WadsWorth, CA
2. Swinburne R. (1996) Is there a God?. New York

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na Predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Praćenje kvalitete nastave i uspješnosti predmeta realizirat će se putem samoevaluacije koju provodi nositelj

⁹⁹ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

predmeta, putem rezultata u postizanju ciljeva te putem evaluacije koju će se provesti na razini Odsjeka za filozofiju te na razini Filozofskog fakulteta.

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Boran Berčić	
Naziv predmeta	Wittgenstein	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije	
Status predmeta	izborni	
Godina	1., 2.	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	0+0+30

1. OPIS PREDMETA							
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>							
Upoznati studenta s najpoznatijim filozofskim idejama Ludwiga Wittgensteina, prvenstveno iz djela Tractatus i Filozofska istraživanja.							
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>							
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>							
Usvajanje osnovnih znanja o filozofskoj misli Ludwiga Wittgensteina.							
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>							
Logički atomizam; jednostavni i složeni sudovi, struktura činjenica i izomorfizam činjenica i sudova. Korespondencijska teorija istine; slika i odražavanje stvarnosti. Izricanje neizrecivog; razlika tvrđenja i pokazivanja, priroda rečenica filozofije, metafora ljestvi. Ekvivalencija realizma i solipsizma; granice svijeta jesu granice jezika, nemogućnost identificiranja subjekta. Jezička igra; odnos značenja riječi i njene upotrebe, funkcije riječi, porodične sličnosti. Slijeđenje pravila; argument privatnog jezika.							
<i>1.5. Vrste izvođenja nastave</i>	☐ predavanja ☒ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ obrazovanje na daljinu ☐ terenska nastava ☐ samostalni zadaci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☐ mentorski rad ☐ ostalo _____						
<i>1.6. Komentari</i>	Komentari: Ovisno o dostupnoj literaturi i interesu studenata na kolegiju se mogu obrađivati i neki drugi Wittgensteinovi radovi i sekundarna literatura.						
<i>1.7. Obveze studenata</i>							
Student je dužan redovito pohađati nastavu, izraditi seminarski rad kojega će izložiti usmeno na seminaru i/ili u pismenom obliku predati nastavniku i položiti usmeni ispit.							
<i>1.8. Praćenje¹⁰⁰ rada studenata</i>							
Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	1	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit		Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	

¹⁰⁰ **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							
<i>1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu</i>							
Varijanta 2. (bez ispita) Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave. Ukupan broj bodova koje student može ostvariti je 100 (ocjenjuju se aktivnosti označene u tablici).							
Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!							
<i>1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)</i>							
Wittgenstein Ludwig: Tractatus Logico-Philosophicus, Veselin Masleša - Svjetlost, Sarajevo, 1987. (1921). Wittgenstein Ludwig: Filozofska istraživanja, Nolit, Beograd, 1980. (1953).							
<i>1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)</i>							
Saul Kripke: Wittgenstein on Rules and Private Language (Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts 1982). H.O. Mounce: Wittgenstein's Tractatus, University of Chicago Press, 1989. Marie McGinn: Guidebook to Wittgenstein and the Philosophical Investigations, Routledge, 1997.							
<i>1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu</i>							
		<i>Naslov</i>		<i>Broj primjeraka</i>		<i>Broj studenata</i>	
<i>1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija</i>							
Kvaliteta i uspješnost kolegija ispituje se anonimnom anketom među polaznicima kolegija.							

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Prof. dr. sc. Luca Malatesti, doc. dr. sc. Filip Čeč, doc. dr. sc. Ana Gavran Miloš	
Naziv predmeta	Čitanje filozofskih tekstova za nastavu	
Studijski program	Diplomski studij filozofije – nastavnički modul	
Status predmeta	Izborni (interni izborni nastavničkog modula)	
Godina	1-2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	30+0+0

1. OPIS PREDMETA
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>
Od učitelja se očekuje da imaju razvijene kompetencije interpretiranja i kritičke analize ključnih filozofskih tekstova. Cilj ovog kolegija, u praktično-orijentiranom pristupu, je voditi studente kroz čitanje odabranih dijelova iz filozofskih tekstova za pripremu predavanja i aktivnosti u nastavi u srednjoj školi. Tekstovi su odabrani u skladu s novom programom Ministarstva znanosti, obrazovanja za nastavu filozofije u srednjoj školi (MZO 2019), te <i>Ispitnog kataloga za državnu maturu: Filozofija</i> (zadnje izdanje). Koliko god je to moguće, cilj kolegija je obuhvatiti filozofe i tekstove koji se obično ne obrađuju u ostalim kolegijima Odsjeka za filozofiju.
<i>1.2. Uvjeti za upis predmeta</i>

Interni izborni nastavničkog modula Diplomskog studija filozofije

1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet

Studenti će moći:

- opisati, definirati, razlikovati, usporediti osnovne povijesne i teorijske činjenice filozofije koristeći tekstove i gradiva koji su propisani *Ispitnim katalogom za državnu maturu: Filozofija*;
- analizirati i kritički vrednovati sadržaje u sljedećim kategorijama (u odnosu na teme koje se obrađuju na predavanjima - molimo pogledajte "Sadržaj predmeta" ispod):
  - **filozofi**: analizirati filozofska gledišta određenog filozofa i kritički evaluirati argumente i pojmove koje razmatra;
  - **doktrine**: jezgrovito, jasno i rigorozno prezentirati specifični problem koji filozofska gledišta nastoje riješiti, te usporediti i kritički prosuditi njihove glavne teze s gledištima kojima se suprotstavljaju;
  - **pojmovi**: jezgrovito, jasno i točno definirati i klasificirati pojmove pružajući odgovarajuće primjere;
  - **argumenti** (za rješavanje filozofskog problema, prigovora i odgovora): identificirati argumente i utvrditi njihove logičke strukture, razlikovati i obrazložiti njihove premise i zaključke, procijeniti njihovu valjanost (da li logički dovode do njihovog zaključka) i pouzdanost (ako su valjane, da li su njihove premise ujedno i istinite);
- pripremiti nastavni sat i koristiti se sadržajima iz kolegija u svojoj nastavnoj praksi.

1.4. Sadržaj predmeta

Svake akademske godine obrađivat će se selekcija sljedećih izvataka tekstova, koji su dostupni u udžbeniku Čurko *et al.* (2021) ili u njegovim dodatnim sadržajima:

Postojanje i svijet

T. Akvinski, *Predgovor Aristotelovoj Metafizici*; Platon, *Fedon* 78b – 81a; Platon, *Eutifron*; Aristotel, *Metafizika*; B. Russell, *The World of Universals*; D. Lewis, *Survival and Identity*; Anselmo Canterburyjski, *Proslogion*.

Spoznaja i znanje

Platon, *Teetet*; Sekst Empirik, *Obrisi pironizma*; J. Locke, *Ogledi o ljudskom razumu*; G. W. Leibniz, *O spoznaji*; I. Kant, *Kritika čistog uma*; S. Kripke, *Imenovanje i nužnost*; W. Van Orman Quine, *Dvije dogme empiricizma*.

Djelovanje i orijentacija

W. K. Frankena, *Etika*; F. Nietzsche, *Sumrak idola ili kako se filozofira čekićem*; Aristotel, *Nikomahova etika*; J. Jarvis Thompson, *Obrana pobačaja*; M. A. Warren, *O moralnom i zakonskom statusu pobačaja*; J. T. Noonan jr., *Gotovo apsolutna povijesna vrijednost*; N. Visković, *Životinja i čovjek*.

Društvo i politika

T. Hobbes, *Levijatan*; J. Locke, *Dvije rasprave o vladi*; J. J. Rousseau, *Društveni ugovor*; J. Rawls, *Teorija pravednosti*; R. Nozick, *Anarhija država i utopija*.

Stvaralaštvo i umjetnost

Aristotel, *O pjesničkom umijeću*; U. Eco, *Umjetnost i ljepota u srednjovjekovnoj estetici*; Z. Berković, *O glazbi*.

Znanost i objašnjenje

E. Mach, *Predavanja u Beču 25. svibnja 1882*; Srđan Lelas, iz predgovora knjizi J. Lelas, *Teorije razvoja znanosti*; Samir Okasha, *Filozofija nauke*; F. Bacon, *Novi organon*; C. Hempel, P. Oppenheim, *Studija logike objašnjenja*; H. Poincaré, *Znanost i hipoteza*; M. Devitt, *Putting Metaphysics First*; R. Carnap, *Philosophy and Logical Syntax*; K. Popper, *Nagađanja i odbacivanja*; T. S. Kuhn, *Struktura znanstvenih revolucija*.

Um i tijelo

D. J. Chalmers, *Suočavanje s problemom svijesti*; A. Clark i D. J. Chalmers, *Prošireni um*; F. Dretske, *Strojevi i mentalno*; T. Nagel, *Kako je biti šišmiš?*; M. Merleau-Ponty, *Fenomenologija percepcije*.

Jezik i značenje

F. de Saussure, *Tečaj opće lingvistike*; Platon, *Kratil*; G. Frege, *O smislu i značenju*; L. Wittgenstein, *Filozofska istraživanja*; H. P. Grice, *Logika i razgovor*.

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
	☐ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
	☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☐ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☐ ostalo _____

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Od studenata se očekuje redovno pohađanje nastave, aktivno sudjelovanje na nastavi i izvršavanje zadanih obveza. Studenti moraju prisustvovati na 70% sati.

Elektronička posta. Studenti moraju koristiti i redovito provjeravati službenu fakultetsku studentsku e-mail adresu.

Od početka nastave studenti se moraju upisivati na e-kolegiji koji je stavljen na MERLIN (<https://moodle.srce.hr>).

1.8. Praćenje¹⁰¹ rada studenata

Pohađanje nastave	1	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad		Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	1	Usmeni ispit		Esej		Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	1	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Varijanta 1 bez završnog ispita

Tijekom nastave treba skupiti odgovarajući broj ocjenskih bodova kroz različite oblike kontinuiranog praćenja i vrednovanja.

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Ćurko, Bruno, Marko Kardum, Marina Novina, Julija Perhat, Sandro Skanski, i Ines Skelac. 2021. *Filozofija. Udžbenik za 4. razred gimnazija*. Zagreb: Element. + dodatni sadržaj online, <https://digitalni.element.hr/>.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO) *Ispitni katalog za državnu maturu: Filozofija*, zadnje izdanje, <https://www.ncvvo.hr/kategorija/drzavna-matura/ispitni-katalogi/>.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO) 2019. *Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Filozofije za gimnazije u Republici Hrvatskoj*. NN 7/2019 (22.1.2019.) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2019_01_7_158.html.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Jurić, Hrvoje, i Katarina Stupalo. 2021. *Filozofija: udžbenik filozofije u četvrtom razredu gimnazija*. Zagreb: Školska knjiga.

Čehok, Ivan. 2021. *Filozofija – misliti i biti: udžbenik filozofije u četvrtom razredu gimnazije*. Zagreb: Školska knjiga.

Lacey, A. R., 2006. *Rječnik filozofije*. Zagreb: Kruzak.

Craig, E. (ur.), 2000. *Concise Routledge Encyclopedia of Philosophy*. London; New York: Routledge.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

Naslov	Broj primjeraka	Broj studenata
Ćurko, Bruno, Marko Kardum, Marina Novina, Julija Perhat,	5	

¹⁰¹ VAŽNO: Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Sandro Skanski, i Ines Skelac. 2021. <i>Filozofija. Udžbenik za 4. razred gimnazija</i> . Zagreb: Element.		
1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija		
Kvaliteta i izvedba programa prati se anonimnom anketom o kvaliteti organizacije nastave, sadržaja predmeta i odnosu nastavnika prema studentima. Ocjenjuju se koristi svih segmenata nastave – ciljevi, sadržaj, metode izvođenja nastave, jasnoća nastavnikovog izlaganja. Redovito će se pratiti i prisustvo studenta nastavi i izračunavati će se srednja ocjena predmeta nakon položenih usmenih ispita.		

Opće informacije		
Nositelj predmeta	Doc. dr. sc. Marko Jurjako i doc. dr. sc. Nebojša Zelič	
Naziv predmeta	Nastava etike	
Studijski program	Dvopredmetni diplomski studij filozofije (nastavnički modul)	
Status predmeta	Izborni	
Godina	2	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave	ECTS koeficijent opterećenja studenata	3
	Broj sati (P+V+S)	20+0+10

1. OPIS PREDMETA
<i>1.1. Ciljevi predmeta</i>
Osnovni cilj ovog kolegija je upoznati studente s ciljevima, očekivanim ishodima i praktičnom pripremom za nastavu etike u školama.
<i>1.2. Uvjeti za opis predmeta</i>
Nema
<i>1.3. Očekivani ishodi učenja za predmet</i>
Studenti će moći: • nabrojati osnovne teme prema okvirnom sadržaju za nastavu etike prema godištima.   • procijeniti ishode učenja koji su određeni programom predmeta etika.   • formulirati i primijeniti temeljne ciljeve poučavanja etike.   • analizirati i vrednovati osnovne ideje tekstova koji će se obrađivati na nastavi.   • pripremiti nastavnu jedinicu iz predmeta Etika.
<i>1.4. Sadržaj predmeta</i>
U prvom dijelu kolegija naglasak je stavljen na poučavanju i razradi osnovnih ishoda koji bi se trebali ostvariti po godištima kroz nastavu etike. U domeni moralnog i etičkog promišljanja cilj nastave etike je razviti kod učenika etičke i metaetičke kompetencije. Na predavanjima će se obrađivati teme koje općenito reprezentiraju nastavne cjeline predviđene u ishodima nastave etike u srednjim školama. Prema godištima, predviđeni ishodi uključuju sljedeće opće teme: • Etika i religije   • Etički problemi suvremenog društva   • Ljudska priroda, kultura i smisao života   • Društvo, država i ljudska prava   • Bioetika   • Etička argumentacija i etičke teorije
U okviru predavanja obrađivat će se antologijski tekstovi koji oprimjeruju i služe kao podloga za daljnje promišljanje i razradu općih tema. S obzirom na veliki opseg i težinu gradiva pri razradi općih tema usredotočit ćemo se na dublju analizu tekstova koji oprimjeruju gradivo Etike trećih i četvrtih razreda srednje škole. To

uključuje značajniji fokus na teme i probleme iz bioetike i normativne etike, te promišljanje i primjenu moralnih načela na pojedinačne slučajeve.

U okviru etičkih problema suvremenog društva analiziraju se problemi koji se bave osobnim identitetom, međuljudskim odnosima, problemima spola i roda, modernim tehnologijama i njihovim utjecajem na formiranje identiteta. Nadalje, analiziraju se problemi koji se bave odnosom čovjeka, tehnološkog napretka i njihovog utjecaja na prirodu, te pitanjima koja se odnose na suvremeno multikulturalno društvo i probleme kulturnog relativizma. U tematskom okviru društvo, država i ljudska prava analiziraju se ideje koje se odnose na pitanja pravičnog društvenog uređenja i ljudskih prava. Ovdje se razmatraju odnos ideologije i politike, važnost civilnog društva za razvoj demokracije, odnos etike i prava, te prava drugih živih bića. Bioetika se bavi praktičnim problemima koji proizlaze iz znanstveno-tehnološkog i medicinskog napretka čovječanstva. Ovdje se bavimo analizom argumenata i problema koji se odnose na mogućnost proizvodnje genetski modificirane hrane, pobačaj, eutanaziju, medicinska istraživanja na oplodjenim jajnim stanicama, i sličnim problemima. Konačno, na kolegiju se razvija vještina etičke argumentacije koja je utemeljena u različitim normativnim etičkim teorijama (npr. deontologija, etika vrlina i utilitarizam).

Na seminarskom dijelu nastave studenti biraju i pripremaju izlaganja prema temama koje su predviđene za ostvarivanje ishoda nastave etike. Na taj način se studenti pripremaju za izvođenje nastave etike koristeći ranije stečene didaktičke i metodičke vještine poučavanja. Isto tako, studenti dobivaju priliku kreativno promišljati i osmisliti djelomični plan i program za nastavu etike koji bi se mogao ostvariti u okviru predmetnog kurikulumu za etiku.

1.5. Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja	☒ samostalni zadaci
	☒ seminari i radionice	☐ multimedija i mreža
	☐ vježbe	☐ laboratorij
	☐ obrazovanje na daljinu	☒ mentorski rad
	☐ terenska nastava	☒ ostalo __konzultacije_____

1.6. Komentari

1.7. Obveze studenata

Obveze studenata čine redovito pohađanje nastave i ispunjavanje dodijeljenih zadataka. Studenti su obvezni izraditi barem jedan seminarski rad i/ili održati izlaganje na temu koja se obrađuje na satu etike u osnovnim i srednjim školama.

1.8. Praćenje¹⁰² rada studenata

Pohađanje nastave	0.75	Aktivnost u nastavi		Seminarski rad	0.75	Eksperimentalni rad	
Pismeni ispit	0.5	Usmeni ispit		Esej	0.5	Istraživanje	
Projekt		Kontinuirana provjera znanja	0.5	Referat		Praktični rad	
Portfolio							

1.9. Postupak i primjeri vrednovanja ishoda učenja tijekom nastave i na završnom ispitu

Rad studenta na predmetu će se vrednovati i ocjenjivati tijekom nastave. Ishodi učenja će se vrednovati kroz kontinuiranu provjeru znanja (tijekom nastave uključuje izradu nastavne jedinice iz etike za srednju ili osnovnu školu) i završnim pisanim ispitom i/ili seminarskim radom/pisanjem eseja (umjesto završnog ispita).

Detaljna razrada načina praćenja i ocjenjivanja rada studenata bit će prikazana u izvedbenom planu predmeta!

1.10. Obvezna literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Prijedlog nacionalnog kurikulumu nastavnog predmeta etika (http://mzos.hr/datoteke/23-Predmetni_kurikulum-Etika.pdf)

Program nastavnog predmeta etika u srednjim školama

(http://dokumenti.ncvvo.hr/Nastavni_plan/gimnazije/izborni/etika.pdf)

Baccarini, E., i Prijić - Samaržija, S. ur. (2007). Praktična etika, Zagreb: Biblioteka Filozofska istraživanja.

Bračanović, T. (2018). Normativna etika. Zagreb: Institut za filozofiju.

¹⁰² **VAŽNO:** Uz svaki od načina praćenja rada studenata unijeti odgovarajući udio u ECTS bodovima pojedinih aktivnosti tako da ukupni broj ECTS bodova odgovara bodovnoj vrijednosti predmeta. Prazna polja upotrijebiti za dodatne aktivnosti.

Singer, P. (2003). Praktična etika. Zagreb: KruZak.

Talanga, J. (1999) Uvod u etiku. Zagreb: Hrvatski studiji.

1.11. Dopunska literatura (u trenutku prijave prijedloga studijskog programa)

Udžbenici iz etike za srednje škole:

- Čehok, Ivan. (2003). Etika 1: Čovjek biće susreta. Zagreb: Školska knjiga.
- Čoh, Ć. i Lamot, M. i Matuš, K. Etika 1. Zagreb: Školska knjiga.
- Šipuš, V. (2001) Etika 1. Zagreb: Školska knjiga.
- Šipuš, V. (2008). Etika 2. Zagreb: Školska knjiga.
- Žunec, O. (1998). Etika 2: U potrazi za istinom: Religije svijeta. Zagreb: Profil.
- Šipuš, V. (2003). Etika 3. Zagreb: Školska knjiga.
- Čehok, I. Etika 3. Zagreb: Školska knjiga.
- Reškovac, T. (2009). Bioetika: udžbenik etike za treći razred srednjih škola. Zagreb: Profil.
- Šipuš, V. (2009). Etika 4. Zagreb: Školska knjiga.
- Čehok, I. (2009). Etika: udžbenik za 4. razred gimnazije. Zagreb: Profil.
- Reškovac, T. (2014). Filozofija morala: udžbenik za 4. razred srednjih škola. Zagreb: Profil.
- Šipuš, V. (2003). Etika 1: metodički priručnik za nastavnike. Zagreb : Školska knjiga.
- Šipuš, V. (2003). Etika 2: metodički priručnik za nastavnike. Zagreb: Školska knjiga.
- Šipuš, V. (2003). Etika 3: metodički priručnik za nastavnike. Zagreb: Školska knjiga.

Dodatna literatura:

- Aristotel. (1998). Nikomahova etika. Zagreb: Globus – Liber.
- Berčić, B. (2012). Filozofija (sv. 1 i 2). Zagreb: Ibis grafika.
- Carrol, L. (1985). Alica u zemlji čudesa i iza zrcala, Zagreb: GZH.
- Craig, P. R., Middleton, L. C. i O'Connell, J. L. (1998). Etički komiteti: praktični pristup. Zagreb: Pergamena.
- Čehok, I. i Koprek, I. (1996). Etika. Priručnik jedne discipline. Zagreb: Školska knjiga.
- Čović, A., (2004). Etika i bioetika. Zagreb: Pergamena.
- Diels, H. (1983). Predsokratovci, 2 sv., Zagreb: Naprijed.
- Frankena, W. K. (1998). Etika. Zagreb: KruZak.
- Gensler, H. J. (1998): Ethics: a contemporary introduction. London and New York: Routledge.
- Ivan Pavao II. (1995). Evanđelje života. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Jodl, F. (1995). Historija etike, I-II. Sarajevo: V. Masleša.
- Kant, I., (1990). Kritika praktičkog uma. Zagreb: Naprijed.
- Kant, I. (2003). Osnivanje metafizike čudoređa. Zagreb: Feniks.
- MacIntyre, A. (2002). Za vrlinom. Studija o teoriji morala. Zagreb: KruZak.
- Marušić Brezetić, D. (2009). Filozofija: Priručnik za pripremu ispita na državnoj maturi. Zagreb: Profil.
- Matulić, T. (2001). Bioetika. Zagreb: Glas Koncila.
- McNaughton, D. (1988/2010). Moralni pogled: uvod u etiku. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu – Hrvatski studiji. Preveo Tomislav Bracanović.
- Mill, J. S. (1988). O slobodi. Beograd: Filip Višnjić.
- Mill, J.S.(1998). Izabrani politički spisi. Zagreb: FPN.
- Nietzsche, F. (1990). Genealogija morala. Beograd: Grafos.
- Nietzsche, F. (2002). S onu stranu dobra i zla. Zagreb: AGM.
- Rawls, J. (2000). Politički liberalizam. Zagreb: KruZak.
- Platon. (1975). Protagora, Sofist. Zagreb: Naprijed.
- Platon, (2004). Država. Zagreb: Naklada Jurčić.
- Prijić, S. ur. (1995). Pobačaj: za i protiv. Zbornik tekstova o najutjecajnijim suvremenim priložima raspravi o pobačaju. Rijeka: Hrvatski kulturni dom.
- Pavao VI. (1968). Humanae vitae (Enciklika o ispravnoj regulaciji poroda). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Primorac, I. (2001). Filozofija na djelu. Zagreb: HFD.
- Pyle, H. (1985). Priča o kralju Arturu i njegovim vitezovima, Zagreb: GZH.
- Rousseau, J. J. (1978). Rasprava o porijeklu i osnovama nejednakosti među ljudima/Društveni ugovor. Zagreb: Školska knjiga.
- Singer, P. (1995/1998). Oslobođenje životinja. Zagreb: IBIS grafika. Preveo Neven Petrović.

- Šegota, I. ur. (1996). Nova medicinska etika. Društvena istraživanja. Časopis za opća društvena pitanja, br. 3-4 (23-24), str. 519-762.
- Tolkien, J. R. R. (2001). Gospodar prstenova, I,II,III. Zagreb: Algoritam.
- Voltaire. (1997). Rasprava o toleranciji. Zagreb: Matica Hrvatska.
- Zamarovsky, V. (1989). Junaci antičkih mitova, Leksikon grčke i rimske mitologije. Zagreb: Školska knjiga.

1.12. Broj primjeraka obvezne literature u odnosu na broj studenata koji trenutno pohađaju nastavu na predmetu

<i>Naslov</i>	<i>Broj primjeraka</i>	<i>Broj studenata</i>

1.13. Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih znanja, vještina i kompetencija

Kontinuirano praćenje napredovanja studenata od strane nastavnika i upitnička evaluacija izvođenja nastave i programa kolegija od strane studenata.